

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ: ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ, ΑΤΤΑΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ. Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΚΗΤΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ ΝΟΜΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗ ΕΛΕΝΗ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΧΑΤΖΗΦΩΤΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΗ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</i>	<u>5</u>
<i>ABSTRACT</i>	<u>6</u>
<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</i>	<u>7</u>
<i>Α. Γυναίκες – θύματα κακοποίησης</i>	<u>8</u>
<i>Β. Παιδιά – θύματα κακοποίησης</i>	<u>12</u>
<i>Γ. Παράγοντες υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας</i>	<u>17</u>
<i>Δ. Επιβαρυντικοί παράγοντες για την εκδήλωση της σεξουαλικής βίας</i>	<u>18</u>
<i>Ε. Επιβαρυντικοί παράγοντες για την παιδική κακομεταχείριση</i>	<u>20</u>
<i>ΣΤ. Θεωρητικές – ερμηνευτικές προσεγγίσεις της κακοποίησης</i>	<u>24</u>
<i>Ζ. Η δομή της πτυχιακής εργασίας</i>	<u>27</u>
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ</i>	<u>29</u>
<i>1.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια σε παγκόσμιο επίπεδο</i>	<u>29</u>
<i>1.2: Ελλάδα: Κοινωνικές στάσεις και κοινωνικά δεδομένα</i>	<u>30</u>
<i>1.2.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Ελλάδα</i>	<u>30</u>
<i>1.2.2: Πρόηγούμενες εμπειρίες κακοποίησης</i>	<u>39</u>
<i>1.2.3: Παιδιά και περιστατικά κακοποίησης</i>	<u>42</u>
<i>1.2.4: Κακοποίηση και υπευθυνότητα</i>	<u>44</u>
<i>1.2.5: Κακοποίηση: «επανάσταση» ή σιωπή</i>	<u>46</u>
<i>1.3: Αγγλία: Κοινωνικές στάσεις και δεδομένα</i>	<u>48</u>
<i>1.3.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Αγγλία</i>	<u>48</u>

1.4: Κύπρος: Κοινωνικές στάσεις και δεδομένα _____	55
1.4.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Κύπρο_	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ	
ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ_____	64
2.1: Ελλάδα: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση _____	64
2.2: Νομολογία_____	64
2.3: Ποινικός Κώδικας: Αντιμετώπιση κακοποίησης_____	66
2.3.1: Εγκλήματα κατά της ζωής _____	66
2.3.2: Σωματικές βλάβες _____	69
2.3.3: Εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας _____	70
2.3.4: Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα	
οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής _____	73
2.3.5: Εγκλήματα σχετικά με το γάμο και την οικογένεια _____	76
2.4: Αστικός Κώδικας – Οικογενειακό Δίκαιο: Αντιμετώπιση της	
κακοποίησης_____	78
2.5: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της γυναικείας κακοποίησης_	80
2.6: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης _	83
2.7: Αγγλία: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίησης_____	93
2.7.1: Σεξουαλικές παραβάσεις – αδικήματα _____	94
2.7.2: Προστασία από παρενόχληση_____	114
2.7.3: Ενδοοικογενειακή βία_____	114
2.8: Νομική προστασία των παιδιών στην Αγγλία_____	118
2.9: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της κακοποίησης στην	
Αγγλία_____	120
2.8.1: Υπηρεσίες που ασχολούνται με τα παιδιά_____	125
2.8.2: Υπηρεσίες που ασχολούνται με τις γυναίκες_____	127
2.10: Κύπρος: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση_____	128
2.11: Κύπρος: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της κακοποίησης_	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο :ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ, ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ	136
3.1: Κακοποίηση: η Ελληνική πραγματικότητα	136
3.2: Αγγλία και αντιμετώπιση της κακοποίησης	139
3.3: Κύπρος και κακοποίηση της κακοποίησης	140
3.4: Σύγκριση μεταξύ των χωρών	140
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	142
4.1: Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας	142
4.2: Μεθοδολογία και στάδια έρευνας	143
4.2.1: Δείγμα	143
4.2.2: Μέθοδος της έρευνας	143
4.3: Μεθοδολογικές δυσχέρειες	144
4.4: Τα αποτελέσματα της έρευνας	146
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	173
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	176
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	183

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της βίας υπήρχε από ανέκαθεν σε όλες τις κοινωνίες και τις κοινωνικές τάξεις σε όλο τον κόσμο. Μεγαλύτερη έκταση λαμβάνει η ενδοοικογενειακή βία τα τελευταία χρόνια. Θύματα της είναι κυρίως οι γυναίκες και τα παιδιά αλλά και οι ηλικιωμένοι. Η βία εκδηλώνεται με διάφορες μορφές και εξαιτίας του γεγονότος ότι λαμβάνει χώρα εντός του πλαισίου της οικογένειας και είναι ένα θέμα ταμπού, συχνά δεν καταγγέλλεται στις αρχές. Αυτό συμβαίνει σε μεγαλύτερο βαθμό στο θέμα του βιασμού λόγω του στίγματος που επιφέρει το θύμα του.

Υπάρχουν όμως και άλλοι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν έτσι ώστε να μην υπάρχει καταγγελία των περιστατικών βίας στις αρχές. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι:

- «Ο φόβος,
- Η ντροπή,
- Οι παραδοσιακές κοινωνικές αντιλήψεις για την οικογένεια και το ρόλο των φύλων,
- Η έλλειψη γνώσης για τα δικαιώματα της γυναίκας» (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

Χαρακτηριστικά, η βιβλιογραφία αναφέρει ότι μόνο «ένας στους δέκα θα αναφέρει το περιστατικό κακοποίησης στις αρχές που εκείνος θεωρεί αρμόδιες και μόλις ένας στους δεκαπέντε θα το καταγγείλει στην αστυνομία» (www.papaki.panteion.gr). Αυτό συμβαίνει σε μεγαλύτερο βαθμό όταν θύματα της κακοποίησης είναι τα παιδιά όπου «σπάνια οι περιπτώσεις τους φθάνουν στην αστυνομία, πιο σπάνια στα δικαστήρια και ακόμη πιο σπάνια καταλήγουν στην καταδίκη του δράστη» (www.papaki.panteion.gr).

Από τα παραπάνω ευρήματα φαίνεται ξεκάθαρα ο βαθμός ευαισθητοποίησης των Ελλήνων σχετικά με το θέμα της κακοποίησης. Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι στην κοινωνία μας δεν έχει συνειδητοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό το γεγονός ότι μπορεί να υπάρχει και βιασμός μέσα στο γάμο καθώς θεωρείται ότι η σεξουαλική πράξη είναι μέρος των συζυγικών καθηκόντων. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι δεν υπάρχει διάταξη για την ποινικοποίηση του παραπάνω θέματος με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται από τις αρχές ως «ιδιωτικό» (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

Αρκετοί είναι αυτοί που έχουν προσπαθήσει κατά καιρούς να δώσουν έναν ορισμό για τη βία μέσα στην οικογένεια. Έχει δοθεί ένας ορισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο οποίος αναφέρει ότι ενδοοικογενειακή βία είναι «κάθε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή από το σύντροφο ή άλλα μέλη της οικογένειας» (ΚΕΘΙ, 2003). Παρά το γεγονός της ύπαρξης του ορισμού αυτού φαίνεται ότι υπάρχει κάποιος διαχωρισμός στους ορισμούς της βίας όταν τα θύματα της βίας είναι οι γυναίκες και όταν θύματα είναι τα παιδιά ενώ παράλληλα υπάρχει και μια κατηγοριοποίηση των μορφών της βίας.

Α. Γυναίκες – θύματα κακοποίησης

Όσον αφορά τώρα τις γυναίκες – θύματα της ενδοοικογενειακής βίας παρατηρούμε ότι υπάρχουν οι ακόλουθες μορφές βίας (Taket et al., 2003; www.kethi.gr) :

- **Η κακοποίηση**
- **Η σεξουαλική παρενόχληση**
- **Ο βιασμός και η ασέλγεια.** Βιασμός θεωρείται «η τέλεση σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συναίνεση του συντρόφου» (www.care.gr). Υπάρχουν τρία είδη βιασμού:
  - ✓ **Ο βιασμός δύναμης** «όπου ο βιαστής ανεπαρκής στις διαπροσωπικές σχέσεις ακινητοποιεί το θύμα του με την απειλή φυσικής βίας» (www.care.gr).
  - ✓ **Ο βιασμός θυμού** «όπου ο βιαστής θέλει να εκδικηθεί τις γυναίκες γενικά και να εκφράσει την οργή του μέσω της σωματικής και προφορικής κακοποίησης τους ενώ δείχνει να μην κερδίζει σεξουαλική ικανοποίηση από το βιασμό» (www.care.gr).
  - ✓ **Ο σαδιστικός βιασμός** «όπου ο βιαστής συνδυάζει τη σεξουαλική ικανοποίηση και την επιθετικότητα εστιάζοντας στην οδύνη του θύματος» (www.care.gr).

Πιο συγκεκριμένα, η **κακοποίηση των γυναικών** αναφέρεται «στην άσκηση σωματικής, ψυχικής, οικονομικής ή / και σεξουαλικής βίας σε μια γυναίκα από το σύζυγο ή τον ερωτικό σύντροφο, νυν ή πρώην, με στόχο την «επιβολή ελέγχου»

(www.kethi.gr). Επιπλέον υπάρχει και ο όρος της *κακοποίησης των γυναικών στην οικογένεια* ο οποίος αναφέρεται «στην άσκηση βίας σε μια γυναίκα από πατέρα ή αδερφό ή άλλο συγγενικό πρόσωπο, αλλά και στην άσκηση βίας σε ηλικιωμένες γυναίκες από τα παιδιά τους» (www.kethi.gr).

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (www.isotita.gr), υπάρχουν οι ακόλουθες μορφές βίας κατά των γυναικών:

- **Η σωματική** όπως είναι το χαστούκισμα, το δυνατό σπρώξιμο, το χτύπημα με κλωτσιές, η απόπειρα στραγγαλισμού κτλ. Η παραπάνω μορφή βίας μπορεί να κλιμακώνεται και κατά συνέπεια υπάρχουν κάποια στάδια στο συγκεκριμένο κύκλο της βίας. Έτσι τα στάδια αυτά είναι τα ακόλουθα (Ουόκερ, Λ., 1989; www.isotita.gr) :

✓ **Η δημιουργία της έντασης.** εδώ υπάρχουν κάποια μικρής έντασης επεισόδια όπου η γυναίκα θεωρεί ότι εκείνη προκάλεσε τη συμπεριφορά του συντρόφου της με αποτέλεσμα να πιστεύει ότι αν δεν τον προκαλέσει, δεν θα επαναληφθεί μια τέτοιου είδους συμπεριφορά. Έτσι τηρεί μια στάση παθητικότητας που όμως σταδιακά προκαλεί ακόμη περισσότερο το σύντροφο της να επαναλάβει παρόμοια επεισόδια. Αυτό συμβαίνει σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο σύντροφος έχει επίγνωση της κατάστασης και της πιθανότητας ότι η γυναίκα μπορεί να τον εγκαταλείψει με αποτέλεσμα να γίνεται πιο βίαιος και εκδηλώνει ζηλοτυπία.

✓ **Η επίθεση.** Αυτό συμβαίνει λόγω της έλλειψης του ελέγχου από μέρους και των δυο με αποτέλεσμα να υπάρχει η ανεξέλεγκτη έκφραση της έντασης που υπάρχει ανάμεσα τους. Κατά συνέπεια τα επεισόδια που διαδραματίζονται είναι πολύ πιο σοβαρά από αυτά του προηγούμενου σταδίου.

✓ **Η μετάνοια.** Εδώ ο δράστης συμπεριφέρεται με τρυφερό, ευγενικό και γεμάτο μεταμέλεια τρόπο και προσπαθεί να τα ξαναβρεί με τη σύντροφό του.

✓ **Η συγγνώμη.** Ο δράστης ομολογεί την πράξη του και ζητά από τη σύντροφο του να τον συγχωρέσει.

✓ **Η φροντίδα του θύματος.** Ο δράστης φροντίζει τα τραύματα της κακοποιημένης συντρόφου του και δηλώνει ότι πραγματικά την αγαπά και ότι δεν ήθελε να προβεί σε τέτοιες πράξεις.

✓ *Οι υποσχέσεις ότι δεν θα επαναληφθεί* και ότι θα ελέγχει τον εαυτό του ενώ παράλληλα θεωρεί ότι και η σύντροφος δεν θα τον προκαλέσει ξανά.

✓ *Η περίοδος της συμφιλίωσης και της εξιλέωσης* όπου ο δράστης προσπαθεί να αποδείξει με διάφορους τρόπους ότι πράγματι έχει αλλάξει όπως π.χ. σταματά να πίνει με αποτέλεσμα οι γυναίκες να θεωρούν ότι ο δράστης έχει αλλάξει και να μην παίρνουν την απόφαση να φύγουν από μια τέτοια βίαιη σχέση. Το στάδιο αυτό όμως ουσιαστικά είναι μια ανάπαυλα μέχρι την επόμενη επίθεση.

✓ *Η επίθεση* που αυτή τη φορά προέρχεται από την πλευρά του θύματος που έπειτα από ένα διάστημα συμφιλίωσης και αγάπης δεν μπορεί να ελέγξει τον καταπιεσμένο θυμό της και τραυματίζει το σύντροφο της.

Επομένως από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι «η σωματική βία προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία» (ΚΕΘΙ, 2003).

- **Η ψυχολογική** η οποία περιλαμβάνει:

✓ Τη *λεκτική* βία που αφορά βρισιές, τις απειλές. Πιο συγκεκριμένα, η λεκτική βία «εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος» (ΚΕΘΙ, 2003).

✓ Τη *συναισθηματική* βία που αφορά τις ταπεινώσεις, τη χρήση υποτιμητικής φρασεολογίας, τους εξευτελισμούς.

✓ Τη *συμβολική* βία η οποία αφορά την καταστροφή προσωπικών αντικειμένων του συντρόφου όπως π.χ. ένα αγαπημένο βάζο προκειμένου εκείνος να πληγωθεί.

✓ Τη *οπτική* βία η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος της συμβολικής. Αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου ο δράστης για παράδειγμα σκίζει τη φωτογραφία του γάμου τους ενώ το θύμα τον βλέπει να προβαίνει σε αυτή την πράξη με απώτερο στόχο να πληγωθεί το θύμα και πιθανόν να εξοργιστεί.

Έτσι, η ψυχολογική βία «κυμαίνεται από ταπεινώση έως σοβαρή σωματική βλάβη και έκπτωση του θύματος στην κοινωνική λειτουργικότητα του» (ΚΕΘΙ, 2003).

- **Η σεξουαλική** η οποία αφορά την άσκηση βίας στα σεξουαλικά μέρη του σώματος, το στοματικό ή / και πρωκτικό βιασμό, την εξαναγκαστική

εκμετάλλευση των γυναικών. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, σεξουαλική βία είναι «κάθε σεξουαλική πράξη, προσπάθεια για εξασφάλισης σεξουαλικής πράξης, ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια ή πρόοδοι, ή πράξεις για να κινηθεί η σεξουαλικότητα κάποιου, χρησιμοποιώντας εξαναγκασμό, απειλές για βλάβη ή σωματική δύναμη, από κάθε άτομο ανεξάρτητα από τη σχέση του με το θύμα, σε κάθε πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων αλλά όχι περιορισμένων στο σπίτι και τη δουλειά» (WHO, 1999).

- **Η οικονομική βία** είναι ακόμη πιο οδυνηρή όταν η γυναίκα ασχολείται με τα οικιακά. Αυτού του είδους η βία λαμβάνει χώρα όταν:
  - ✓ Η γυναίκα – θύμα αναγκάζεται να ζητά χρήματα από το σύντροφο της,
  - ✓ Ο σύντροφος ελέγχει τα έσοδα και τα έξοδα της συντρόφου του,
  - ✓ Ο σύντροφος θέλει η γυναίκα να εξαρτάται από αυτόν.
  - ✓ Η γυναίκα στερείται του δικαιώματος της διαχείρισης του μισθού της.

Σύμφωνα όμως με το ΚΕΘΙ (2003), υπάρχει μια διαφορετική κατηγοριοποίηση σε σχέση με τη σεξουαλική και την οικονομική βία. Δηλαδή αντί του όρου της σεξουαλικής βίας χρησιμοποιεί αυτόν του εξαναγκασμού. Σύμφωνα πάντα με το ΚΕΘΙ (2003), η έννοια του **εξαναγκασμού** «περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική πράξη με το δράστη παρά τη θέληση του».

Επιπλέον θεωρείται ότι η οικονομική βία εντάσσεται μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αυτό της **παραμέλησης** η οποία αφορά «στη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος όπως:

- Η στέρηση της ελευθερίας,
- Η οικονομική στέρηση και εξάρτηση,
- Η έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος,
- Η αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία,
- Η αποστέρηση της εκπαίδευσης κτλ.» (ΚΕΘΙ, 2003).

Θεωρώ ότι αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι παραπάνω μορφές βίας δεν αποτελούν στάδια εκδήλωσης της κακοποίησης μιας γυναίκας. Για παράδειγμα, η ψυχολογική ή η οικονομική βία δεν καταλήγουν πάντα και σε σωματική. Το μόνο που είναι σίγουρο είναι το γεγονός ότι πριν τη σωματική κακοποίηση μιας γυναίκας έχει ήδη προηγηθεί η ψυχολογική της κακοποίηση (www.health.in.gr).

Συμπληρωματικά ως προς αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι μορφές βίας έχουν τα εξής κοινά στοιχεία:

- «οι επανειλημμένες σωματικές ή σεξουαλικές επιθέσεις έχουν σίγουρα συναισθηματικές και ψυχολογικές συνέπειες και αντίστροφα, η ψυχολογική βία καταλήγει σε σωματική φθορά,
- σπάνια μια μορφή βίας λαμβάνει χώρα ανεξάρτητα, χωρίς την ταυτόχρονη εκδήλωση και μιας άλλης μορφής» (Χατζηφωτίου, 2005).

Όσον αφορά τώρα το θέμα της καταγγελίας των περιστατικών βίας εναντίον των γυναικών, δεν φαίνεται να υπάρχουν αρκετές καταγγελίες. Αυτό συμβαίνει επειδή υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που τις αποτρέπουν από το να το κάνουν αυτό. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι ο φόβος της εκδίκησης, η έλλειψη οικονομικών μέσων, η συναισθηματική εξάρτηση, η ανησυχία για τα παιδιά, η άγνοια για την ύπαρξη αρμόδιων υπηρεσιών για τέτοιες περιπτώσεις, ο φόβος για τη μη κατανόηση τους από τους ειδικούς, οι προκαταλήψεις των ατόμων σε σχέση με το να ζητήσουν βοήθεια, ο φόβος του κοινωνικού στιγματισμού κτλ.

B. Παιδιά – θύματα κακοποίησης

Όταν όμως θύματα της κακοποίησης είναι τα παιδιά, υπάρχει μια διαφοροποίηση σε σχέση με τους ορισμούς που δίνονται για την κακοποίηση. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (www.ich.gr/ph_kakop.html) η **κακοποίηση – παραμέληση των παιδιών** είναι «ένα φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο ένας ή περισσότεροι ενήλικες που έχουν την ευθύνη της φροντίδας ενός παιδιού, προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν στο παιδί σωματικές κακώσεις ή συνθήκες στέρησης σε τέτοιο βαθμό, ώστε συχνά να επιφέρουν σοβαρές διαταραχές σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής ή κοινωνικής μορφής ή ακόμα και το θάνατο».

Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, οι σημαντικότερες μορφές κακοποίησης και παραμέλησης παιδιών είναι οι ακόλουθες (www.ich.gr/ph_kakop.html):

- **Η σωματική κακοποίηση** η οποία «περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις διαφορετικής σοβαρότητας και συχνά διαφορετικών ηλικιών που δεν οφείλονται σε ατυχήματα» (www.ich.gr/ph_kakop.html). Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι ως σωματική κακοποίηση «νοείται οποιαδήποτε και

καθ' οιονδήποτε τρόπο διατάραξη της ανατομικής ακεραιότητας των ιστών του σώματος του παιδιού και οποιαδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα μη τυχαίας δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα (φύσης μηχανικής ή χημικής) ή αποτέλεσμα στέρησης ενός παράγοντα απαραίτητου για τη ζωή (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε., 1991). Ακόμη ως σωματική κακοποίηση των παιδιών αναφέρεται «η με τη θέληση των γονιών χρησιμοποίηση φυσικής βίας εναντίον των παιδιών τους» (Gil, D.G., 1970). Παρόμοιος ορισμός με τους παραπάνω δίνεται και από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας όπου ως σωματική κακοποίηση ενός παιδιού ορίζει «την κατάσταση εκείνη που καταλήγει σε πραγματική ή δυνητική σωματική βλάβη από την αλληλεπίδραση ή την έλλειψη αλληλεπίδρασης, η οποία εύλογα είναι μέσα στα πλαίσια του ελέγχου ενός γονιού ή ενός ατόμου που έχει την ευθύνη, τη δύναμη ή την εμπιστοσύνη» (WHO, 1999). Ως παιδική σωματική κακοποίηση επίσης ορίζεται «η χρησιμοποίηση βίας ή άλλων ηθελημένων, όχι τυχαίων πράξεων εις βάρος παιδιών (ατόμων έως 18 ετών) από γονείς ή άλλα πρόσωπα, η οποία προκαλεί πόνο, τραυματισμό ή μόνιμη βλάβη στη σωματική και κάθε άλλη λειτουργία και ανάπτυξη του παιδιού» (www.childmentalhealth.gr). Ακόμη το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, η σωματική κακοποίηση «...περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις, διαφορετικής σοβαρότητας και συχνά σε παιδιά διαφορετικών ηλικιών, που δεν οφείλονται σε ατυχήματα. Η κάκωση μπορεί να είναι μία ή πολλές, παρατηρούνται δε συχνότερα στο κεφάλι και στα άκρα του παιδιού, δηλαδή στα ακάλυπτα μέρη του σώματος» (Χατζηφωτίου, 2005). Τέλος, ένας ακόμη ορισμός είναι ο ακόλουθος: «σωματική κακοποίηση είναι η ηθελημένη χρήση σωματικής βίας ή ηθελημένες πράξεις αμέλειας από την πλευρά του γονέα ή άλλου κηδεμόνα που βρίσκεται σε αλληλεπίδραση μ' ένα παιδί του οποίου έχει την επιμέλεια, και οι οποίες αποσκοπούν στον τραυματισμό, την κάκωση ή την εξόντωση του παιδιού αυτού» (Gil, στο «Η κακοποίηση του παιδιού», 1985). Περιπτώσεις σωματικής κακοποίησης των παιδιών μπορεί να είναι βαριές σωματικές κακώσεις που προέρχονται από:

- ✓ κάψιμο με τσιγάρο,
- ✓ καυτό σίδερο,
- ✓ αιχμηρά αντικείμενα,

- ✓ πέταγμα με δύναμη στο πάτωμα, στον τοίχο ή στο κρεβάτι,
  - ✓ δυνατά χτυπήματα στο κεφάλι κτλ.
- **Η ψυχολογική κακοποίηση** η οποία «μπορεί να περιλαμβάνει πράξεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση, υποτίμηση, συναισθηματική αποπροσφορότητα όπως και κοινωνικά αποκλίνουσες πράξεις» (www.ich.gr/ph_kakop.html). Η Αγάθωνος – Γεωργοπούλου (1991) δεν αναφέρει την έννοια της ψυχολογικής κακοποίησης αλλά εκείνη της **συναισθηματικής** κακοποίησης. Έτσι ορίζει τη συναισθηματική κακοποίηση ως «τη συστηματική ψυχολογική κακομεταχείριση ενός παιδιού που επηρεάζει ή / και αναστέλλει τη φυσιολογική του ανάπτυξη». Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας η συναισθηματική κακοποίηση περιλαμβάνει «την αποτυχία παροχής ενός αναπτυξιακά κατάλληλου, υποστηρικτικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας για μια πρωταρχική φιγούρα προσκόλλησης, έτσι ώστε το παιδί να μπορέσει να αναπτύξει ένα σταθερό και πλήρες πεδίο συναισθηματικών και κοινωνικών ικανοτήτων ανάλογο με το προσωπικό του δυναμικό, και στο πλαίσιο της κοινωνίας που το παιδί κατοικεί» (WHO, 1999). Επιπλέον, η συναισθηματική κακοποίηση «... αναφέρεται στην εκτέλεση γονικών πράξεων που φανερά ερεθίζουν το παιδί, ζημιώνοντας τη νοητική, κοινωνική ή ψυχολογική του εξέλιξη, με αποτέλεσμα να αποκτά αρνητική εικόνα του εαυτού του ή να εμφανίζει διαταραγμένη συμπεριφορά» (Χατζηφωτίου, 2005). Συμπεριφορές οι οποίες μπορεί να είναι ενδεικτικές της συναισθηματικής κακοποίησης των παιδιών είναι:
- ✓ η απόρριψη,
  - ✓ ο εκφοβισμός – τρομοκράτηση,
  - ✓ η απομόνωση,
  - ✓ η εξαγορά,
  - ✓ η διαφθορά κτλ (www.preventchildabuse.com).

Επιπλέον αναφέρονται και κάποιες άλλες συμπεριφορές οι οποίες αποτελούν εκδήλωση ψυχολογικής κακοποίησης των παιδιών (www.natmed.gr):

- ✓ το μπούκωμα του παιδιού με φαγητό,
- ✓ η στέρηση της αγκαλιάς,

- ✓ η άρνηση του διαλόγου,
  - ✓ η περιφρόνηση,
  - ✓ ο χλευασμός,
  - ✓ η αγάπη που δίνεται με όρους,
  - ✓ τα διπλά μηνύματα,
  - ✓ η μείωση της προσωπικότητας του παιδιού,
  - ✓ οι καυγάδες των γονέων μπροστά του,
  - ✓ η τιμωρία,
  - ✓ οι ακατάλληλες προσδοκίες,
  - ✓ το να μην του επιτρέπουν να κλαίει ή να θυμώνει.
- **Η παραμέληση** όπου ως τέτοια θεωρείται «το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση, η στέγαση, η σχολική φοίτηση ή η παρακολούθηση που παρέχεται στο παιδί είναι έντονα ανεπαρκής ή ακατάλληλη σε βαθμό τέτοιο ώστε να παραβλέπεται ή να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξη του. Ένα παιδί είναι παραμελημένο αν αφηθεί χωρίς φροντίδα για μακρά χρονικά διαστήματα ή αν εγκαταλειφθεί» (www.ich.gr/ph_kakop.html). Ένας ακόμη ορισμός αναφέρει ότι παραμέληση «μπορεί να είναι σωματική ή / και συναισθηματική και περιλαμβάνει τη στέρηση φροντίδας που θέτει σε κίνδυνο τη σωματική ή / και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού, αλλά ακόμα και τη ζωή του» (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε., 1991). Επιπλέον θεωρείται ότι παραμέληση είναι η αμελής αποτυχία για εφοδιασμό του παιδιού με ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων και των συναισθηματικών αναγκών (Golden et al., 2003). Όμως πληρέστερος κατά τη γνώμη μου θεωρείται εκείνος της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας όπου θεωρεί ότι «Παραμέληση και αμελής συμπεριφορά είναι η απροσεξία ή η παράλειψη από μέρος του φροντιστή να παράσχει για την ανάπτυξη του παιδιού σε όλες τις σφαίρες: υγεία, εκπαίδευση, συναισθηματική ανάπτυξη, ανατροφή, καταφύγιο και ασφαλείς συνθήκες ζωής, στο πλαίσιο των πηγών που είναι εύλογα διαθέσιμες στην οικογένεια ή στους φροντιστές και προκαλεί, ή έχει μεγάλη πιθανότητα να προκαλέσει βλάβη στην υγεία του παιδιού ή στην σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη του» (WHO, 1999).

- **Η σεξουαλική παραβίαση – αιμομιξία.** Σεξουαλική παραβίαση «θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο υποκινούμενες από ενήλικα, συνήθως, που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή / και ικανοποίηση του ενήλικα» (www.ich.gr/ph_kakop.html). Ακόμη, σύμφωνα με την Αγάθωνος – Γεωργοπούλου (1991), ως σεξουαλική κακοποίηση «νοείται οποιαδήποτε πράξη ή ενέργεια με σεξουαλικό περιεχόμενο γίνεται σε βάρος του παιδιού από άτομο άλλο, μεγαλύτερο τουλάχιστον κατά 5 χρόνια που αποσκοπεί σε σεξουαλική διέγερση του δράστη». Επιπρόσθετα, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας δίνει τον ακόλουθο ορισμό: «Σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών είναι η εμπλοκή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα που δεν κατανοεί πλήρως, είναι ανίκανο να δώσει τη συγκατάθεση του, ή για την οποία το παιδί δεν είναι από αναπτυξιακής άποψης προετοιμασμένο και δεν μπορεί να δώσει τη συγκατάθεση του, ή αυτό παραβαίνει τους νόμους ή τα κοινωνικά ταμπού μιας κοινωνίας» (WHO, 1999). Ακόμη ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται «η εμπλοκή εξαρτημένων και ανώριμων ως προς την ολοκλήρωση της ανάπτυξης των παιδιών και εφήβων, σε σεξουαλικές δραστηριότητες, τις οποίες δεν κατανοούν συνειδητά, για τις οποίες δεν είναι σε θέση να δώσουν έγκυρη συναίνεση, και οι οποίες παραβιάζουν τις αντιλήψεις της κοινωνίας που αφορούν τους οικογενειακούς ρόλους» (Χατζηφωτίου, 2005). Περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών μπορεί να είναι:

- ✓ τα σεξουαλικά χάδια,
- ✓ η έκθεση – συμμετοχή τους σε σεξουαλικές δραστηριότητες ενηλίκων ή πορνογραφικές ταινίες και φωτογραφίες,
- ✓ ο βιασμός ή η προσπάθεια για βιασμό,
- ✓ ο εξαναγκασμός, η εξαπάτηση, η δωροδοκία, η απειλή ή η άσκηση πίεσης σε παιδιά για την άσκηση σεξουαλικής δραστηριότητας (www.cs.utk.edu).

Από το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης συμπεραίνουμε ότι αυτή «... γίνεται μέσα σε ένα οικογενειακό κλίμα συστηματικού τρόμου, στο οποίο οι συνηθισμένες σχέσεις οικογενειακής φροντίδας έχουν έντονα διαταραχθεί..... Μέσα σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον κακοποίησης η δύναμη του μεγάλου επιβάλλεται

αυθαίρετα, άστατα και απόλυτα... Και καθώς δεν μπορούν να βρουν τρόπο να εμποδίσουν την κακοποίηση, τα παιδιά αυτά μαθαίνουν να υιοθετούν μια στάση απόλυτης παράδοσης» (Herman, J.L., 1996).

Γ. Παράγοντες υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας

Οι παράγοντες οι οποίοι θα αναφερθούν στη συνέχεια δεν είναι απαραίτητο ότι πρέπει να υπάρχουν σε όλες τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Σύμφωνα λοιπόν με μία βιβλιογραφική ανασκόπηση του ΚΕΘΙ (2003), ως παράγοντες υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση ενδοοικογενειακής βίας ορίζονται οι ακόλουθοι:

- η γεωγραφική απομόνωση της οικογένειας υπό το πρίσμα της ανυπαρξίας υποστηρικτικών δικτύων του θύματος.
- Η συναισθηματική εξάρτηση από το σύζυγο / σύντροφο.
- Η οικονομική εξάρτηση της γυναίκας από το σύζυγο / σύντροφο.
- Τα χρόνια ιατρικά προβλήματα που αποτελούν οικονομικό και συναισθηματικό βάρος για την οικογένεια.
- Οι ικανότητες διαπαιδαγώγησης και φροντίδας των παιδιών – σύγκρουση γονεϊκών ρόλων.
- Η εγκυμοσύνη.
- Προβλήματα όπως η ηλικία και αριθμός των παιδιών, η παρουσία προγόνων, θάνατος, απιστία κτλ.
- Η κατάχρηση – εξάρτηση ουσιών.
- Η μορφωτική ή / και επαγγελματική ανισότητα μεταξύ των συζύγων / συντρόφων.
- Η ηλικία.
- Η επανειλημμένη σύναψη στενών σχέσεων όπου υπάρχει βία.
- Η άγνοια της γυναίκας σε σχέση με το παρελθόν του συζύγου / συντρόφου της.
- Η σύγκρουση στην οικογένεια για τις καθημερινές δραστηριότητες.
- Η σύγκρουση των ρόλων μέσα στην οικογένεια.

Α. Επιβαρυντικοί παράγοντες για την εκδήλωση σεξουαλικής βίας

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας ορίζει κάποιους επιβαρυντικούς παράγοντες για την εκδήλωση της σεξουαλικής βίας (www.who.int). Ο παρακάτω πίνακας μας δίνει τη σχετική εικόνα των παραγόντων αυτών.

Παράγοντες που αυξάνουν την ευαλωτότητα των γυναικών	Παράγοντες που αυξάνουν το ρίσκο των ανδρών να διαπράξουν βιασμό
ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	
<ul style="list-style-type: none"> το νεαρό της ηλικίας	<ul style="list-style-type: none"> χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών
<ul style="list-style-type: none"> χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών	<ul style="list-style-type: none"> η διατήρηση στάσεων και αντιλήψεων υποστηρικτικών της σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένων των καταναγκαστικών σεξουαλικών φαντασιώσεων και απόδοση ευθυνών στις γυναίκες ότι τους προκάλεσαν
<ul style="list-style-type: none"> προβλήματα ψυχικής υγείας, ειδικότερα διαταραχής μετατραυματικού στρες	<ul style="list-style-type: none"> ένα πρότυπο συμπεριφοράς που είναι παρορμητικό, αντικοινωνικό και εχθρικό απέναντι στις γυναίκες
<ul style="list-style-type: none"> προηγούμενη εμπειρία βιασμού ή σεξουαλικής κακοποίησης	<ul style="list-style-type: none"> αν κακοποιήθηκαν σεξουαλικά ως παιδιά
ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> εναλλαγή ερωτικών συντρόφων	<ul style="list-style-type: none"> ανατροφή σε οικογενειακό περιβάλλον
<ul style="list-style-type: none"> ανάμειξη σε εργασία με σεξ	<ul style="list-style-type: none"> χαρακτηρίζεται από σωματική βία, μικρή συναισθηματική υποστήριξη και λίγοι οικονομικοί πόροι
<ul style="list-style-type: none"> παραμονή σε στενή σχέση, ειδικά	<ul style="list-style-type: none"> συσχέτιση με επιθετικά

μία που να χαρακτηρίζεται από σωματική και συναισθηματική βία	σεξουαλικά ταίρια
ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> • μόρφωση και οικονομική ενδυνάμωση, τουλάχιστον όπου θεωρείται ότι διαπράττεται σεξουαλική βία από στενό σύντροφο 	<ul style="list-style-type: none"> • φτώχεια που μεσολάβησε σε μια κρίση ανδρική ταυτότητας
<ul style="list-style-type: none"> • φτώχεια 	<ul style="list-style-type: none"> • οι ασθενείς κυρώσεις σε άνδρες που είναι σεξουαλικά βίαιοι
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	
<ul style="list-style-type: none"> • η κοινότητα και οι κοινωνικές προσδοκίες όπου οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την προστασία της μετριοφροσύνης τους και του ελέγχου της σεξουαλικότητάς τους 	<ul style="list-style-type: none"> • η κοινότητα και οι κοινωνικές προσδοκίες όπου οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την προστασία της μετριοφροσύνης τους και του ελέγχου της σεξουαλικότητάς τους
<ul style="list-style-type: none"> • η κοινότητα και οι κοινωνικοί κανόνες για την ανωτερότητα των ανδρών και το σεξουαλικό δικαίωμα των ανδρών 	<ul style="list-style-type: none"> • η κοινότητα και οι κοινωνικοί κανόνες για την ανωτερότητα των ανδρών και το σεξουαλικό δικαίωμα των ανδρών
<ul style="list-style-type: none"> • οι κοινωνίες όπου οι νόμοι και οι πολιτικές σχετίζονται με την ισότητα του φύλου και τη σεξουαλική βία είναι αδύναμες 	<ul style="list-style-type: none"> • υψηλά επίπεδα όλων των μορφών βίας σε μια κοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • οι κοινωνίες όπου οι νόμοι και οι πολιτικές σχετίζονται με την ισότητα του φύλου και τη σεξουαλική βία είναι αδύναμες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Σύμφωνα με τη Χατζηφωτίου (2005), βασικοί προγνωστικοί δείκτες για την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς των ανδρών απέναντι στις συζύγους ή / και τα παιδιά τους είναι οι ακόλουθοι:

- «οι εμπειρίες βίας στην πατρική οικογένεια,
- η κατάχρηση αλκοόλ και η χρήση ουσιών,
- η χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- οι διαταραχές της προσωπικότητας / εκρήξεις συμπεριφοράς,
- ο παραδοσιακός τρόπος ζωής,
- η έλλειψη συναισθηματικής έκφρασης,
- τα σημάδια συναισθηματικής και λεκτικής επιθετικότητας,
- η απομόνωση,
- τα προβλήματα στην εργασιακή απασχόληση,
- η αυταρχική προσωπικότητα,
- η υπερβολική προσκόλληση στη γυναίκα,
- η έκφραση της ανάγκης για προσωπική λήψη αποφάσεων, έλεγχο και εξουσία,
- η ελαχιστοποίηση της σημασίας της βίαιης συμπεριφοράς του».

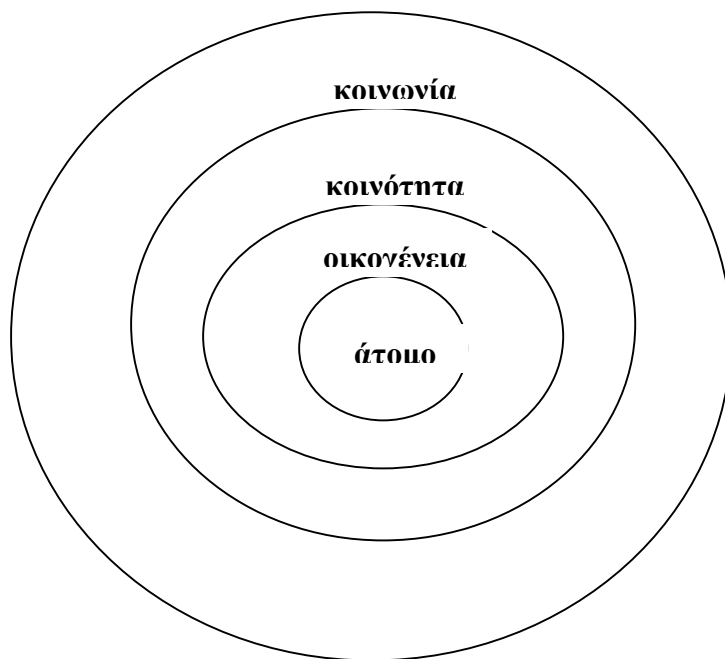
Ε. Επιβαρυντικοί παράγοντες για την παιδική κακομεταχείριση

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, επιβαρυντικοί παράγοντες για την παιδική κακομεταχείριση, όπως για όλες τις μορφές βίας, προκαλούνται σε πολλαπλά επίπεδα, από βιολογικούς – ατομικούς παράγοντες μέχρι και το επίπεδο των κοινωνικών κινδύνων όπως κοινωνικο – οικονομικές ανισότητες κτλ. Οι παράγοντες αυτοί διαφέρουν ανάλογα με το επίπεδο στο οποίο αναφέρονται. Έτσι, ο διαχωρισμός των παραγόντων αυτών γίνεται στα εξής επίπεδα (www.who.int):

- **Γονιός**
  - ✓ νεαρή ηλικία.
  - ✓ μόνος γονιός,
  - ✓ ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη,
  - ✓ φτωχές ικανότητες γονέα,
  - ✓ πρόωρη έκθεση στη βία,
  - ✓ ανεπαρκής προγενέθλια φροντίδα,
  - ✓ σωματική ή ψυχική ασθένεια,

- ✓ προβλήματα σχέσεων.

- **Παιδί**
  - ✓ Φύλο,
  - ✓ Προωρότητα (στη γέννηση του),
  - ✓ Αν είναι ανεπιθύμητο,
  - ✓ Ανάπηρο.

- **Οικογένεια**
  - ✓ Μέγεθος – πυκνότητα,
  - ✓ Φτωχή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση,
  - ✓ Κοινωνική απομόνωση,
  - ✓ Υψηλά επίπεδα στρες,
  - ✓ Κακοποίηση στην οικογένεια – ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας.

- **Κοινότητα – κοινωνία**
  - ✓ Η ανυπαρξία νόμων που να επιβάλλουν και να ενισχύουν την προστασία των παιδιών,
  - ✓ Η μειωμένη αξία των παιδιών (αποτελούν μειονότητα, το γεγονός της αναπηρίας, το φύλο),
  - ✓ Οι κοινωνικές ανισότητες,
  - ✓ Οργανωμένη βία (πόλεμοι, μικρά όπλα, υψηλή συχνότητα εγκλημάτων),
  - ✓ Υψηλή αποδοχή της βίας από μέρους της κοινωνίας,
  - ✓ Η βία στα ΜΜΕ,
  - ✓ Οι πολιτισμικοί κανόνες.

Επομένως μπορούμε να πούμε ότι η σχηματική αναπαράσταση των επιπέδων σε σχέση με τους παράγοντες επικινδυνότητας για την παιδική κακομεταχείριση έχει ως εξής (www.who.int):

Κατά παρόμοιο τρόπο κάποιοι άλλοι μελετητές διαχωρίζουν τις αιτίες της παιδικής κακομεταχείρισης στους οντογενετικούς, τους μικροσυστημικούς, τους εξωσυστημικούς και τους μακροσυστημικούς παράγοντες (Gillham, 1994).

Οντογενητικοί παράγοντες	Μικροσυστημικοί παράγοντες	Εξωσυστημικοί παράγοντες	Μακροσυστημικοί παράγοντες
Παράγοντες κινδύνου			
Ιστορικό κακοποίησης	Διχόνοια μέσα στην οικογένεια	Ανεπαρκείς ευκολίες για τη φροντίδα της υγείας	Οικονομική ύφεση
Κακοποίηση λόγω χρήσης αλκοόλ	Μονογονεϊκότητα	Κοινωνική απομόνωση	Κοινωνική αποδοχή της σωματικής τιμωρίας
Στρεσογόνες εμπειρίες	Ανώριμο ή μη υγιές παιδί	Μη ασφαλής γειτονιά	Θεώρηση των παιδιών ως ιδιοκτησίας
Χαμηλό IQ			
Ψυχιατρικές και σωματικές ασθένειες			
Προστατευτικοί παράγοντες			
Ιστορικό καλής σχέσης με τουλάχιστον ένα	Υποστηρικτικός σύζυγος	Καλές κοινοτικές και κοινωνικές υπηρεσίες	Οικονομική ευημερία

άτομο που το φροντίζει		υπηρεσίες υγείας	
Καλές διαπροσωπικές ικανότητες	Οικονομική ασφάλεια	Διαθέσιμη ποιότητα καθημερινής φροντίδας	Κουλτούρα που αντιτίθεται στη βία
Υψηλό IQ	Γιαγιά ή άλλος ενήλικας στο σπίτι που να βοηθά στην φροντίδα του παιδιού	Ισχυρή ανεπίσημη κοινωνική φροντίδα	Κουλτούρα που αντιτίθεται στη χρήση της σωματικής τιμωρίας
		Αναβολή ευκολιών φροντίδας	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Επιπλέον, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ομάδες υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση σεξουαλικής κακοποίησης αποτελούν τα θετά ή υιοθετημένα παιδιά καθώς επίσης και παιδιά που ζουν σε ανάδοχες οικογένειες ή σε οικογένειες που βρίσκονται σε δικαστικές διαμάχες ή και σε οικογένειες που ασκείται συχνά σωματική βία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι «οι οικογενειακοί δεσμοί δεν είναι ισχυροί, τα παιδιά δεν εποπτεύονται επαρκώς, και το ενδιαφέρον των γονέων είναι εστιασμένο στις δικές τους επιδιώξεις και όχι στο συμφέρον των παιδιών» (www.care.gr).

Πιο συγκεκριμένα στη βιβλιογραφία αναφέρονται κάποιοι παράγοντες οι οποίοι θεωρούνται ως επιβαρυντικοί για τη σεξουαλική κακοποίηση και έχουν σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον. Οι παράγοντες αυτοί είναι οι εξής:

- «Η παρουσία στην οικογένεια ενός πρώην θύματος σεξουαλικής κακοποίησης,
- προβλήματα στις σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού,
- προβλήματα υγείας στους γονείς,
- διάφορα σοβαρά οικογενειακά προβλήματα,
- άγαμη μητέρα,
- η παρουσία πατριού ή συντρόφου της μητέρας,
- χαμηλό κοινωνικό – μορφωτικό επίπεδο των γονέων, χωρίς ωστόσο να είναι σπάνιο το φαινόμενο και σε ανώτερες κοινωνικές τάξεις,
- σύγχυση των οικογενειακών ρόλων και η απουσία ορίων,
- η παρουσία κάποιας ψυχοπαθητικής προσωπικότητας,

- ο ισχυρός και παθολογικά στενός δεσμός μεταξύ των μελών της οικογένειας» (Χατζηφωτίου, 2005).

ΣΤ. Θεωρητικές – ερμηνευτικές προσεγγίσεις της κακοποίησης

Κατά καιρούς έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες από διάφορες θεωρίες για την ερμηνεία της κακοποίησης. Έτσι, στη συνέχεια θα γίνει μία προσπάθεια καταγραφής των θεωριών αυτών.

Σύμφωνα με τις *ψυχιατρικές θεωρίες* το φαινόμενο της κακοποίησης οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ψυχοπαθολογία του δράστη, δηλαδή στα παθολογικά χαρακτηριστικά της δομής της προσωπικότητας του δράστη. Τέτοιου είδους χαρακτηριστικά μπορεί να είναι η αδυναμία τους, η παθολογική ζήλια, η χαμηλή αυτοπεποίθηση, η ανασφάλεια κτλ (ΚΕΘΙ, 2003 ; Χατζηφωτίου, 2005). Επίσης υπάρχουν και μερικές θεωρίες οι οποίες εστιάζουν περισσότερο στη δομή του εγκεφάλου, τις χημικές ανισορροπίες, ορμονικούς παράγοντες κτλ (Χατζηφωτίου, 2005).

Οι *συμπεριφοριστικές θεωρίες* εστιάζουν περισσότερο στην έννοια της κοινωνικής μάθησης. Δηλαδή θεωρούν ότι οι δράστες κάποια στιγμή της ζωής τους κυρίως κατά την παιδική τους ηλικία) ήταν θύματα ή μάρτυρες κακοποίησης με αποτέλεσμα να τη διαιωνίζουν και να την αναπαράγουν στην ενήλικη ζωή τους (Χατζηφωτίου, 2005). Επιπλέον υπάρχει και η άποψη του ότι η άσκηση κακοποίησης είναι απόρροια του γεγονότος της επιβράβευσης ή της τιμωρίας μιας τέτοιας συμπεριφοράς στο παρελθόν ενώ παράλληλα ο δράστης μαθαίνει όχι μόνο να είναι βίαιος αλλά και να δικαιολογεί τη συμπεριφορά του ως κάτι το φυσιολογικό (ΚΕΘΙ, 2003).

Όσον αφορά τώρα τις *γνωστικές θεωρίες*, θεωρείται ότι ο δράστης έχει στο μυαλό του κάποιες φαντασιώσεις σεξουαλικής επικυριαρχίας και επιθετικότητας τις οποίες εκδηλώνει με τη μορφή της κακοποίησης σε τρίτους. Αυτό μπορεί να είναι και προσπάθεια του δράστη για να αναδομήσει την εικόνα του εαυτού του (ΚΕΘΙ, 2003).

Ακόμη υπάρχει και η *θεωρία της υποκουλτούρας της βίας* σύμφωνα με την οποία η βία είναι αποδεκτή ως κάτι το φυσιολογικό τόσο από το δράστη όσο και από το θύμα. Αυτό βέβαια συμβαίνει μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό επίπεδο όπου υπάρχουν συγκεκριμένοι ρόλοι των φύλων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν

και οι επακόλουθες κοινωνικές προσδοκίες που αν δεν εκπληρωθούν, απόρροια τους μπορεί να είναι η βία (ΚΕΘΙ, 2003 ; Χατζηφωτίου, 2005).

Οι *φεμινιστικές θεωρίες* θεωρούν ότι το φαινόμενο της κακοποίησης οφείλεται στην κοινωνική θέση και κατάσταση της γυναίκας που διαχρονικά θεωρούνταν υποδεέστερη του άνδρα που έχει σαν απόρροια της την κακοποίηση των γυναικών και τη διαιώνιση της κυριαρχίας των ανδρών (ΚΕΘΙ, 2003 ; Χατζηφωτίου, 2005).

Σύμφωνα με τη *θεωρία της κοινωνικοποίησης των ρόλων των φύλων*, υπάρχει έντονη διαφορά ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες καθώς οι γυναίκες μιλούν πιο εύκολα και εκφράζουν τα συναισθήματα τους σε αντίθεση με τους άνδρες οι οποίοι από την αρχή της ζωής τους κοινωνικοποιούνται έτσι ώστε να είναι πιο επιθετικοί προς τις γυναίκες, να μην εκφράζουν τα συναισθήματα τους γιατί «οι άνδρες δεν κλαίνε». Παράλληλα πιστεύουν πως η σεξουαλική επιθετικότητα τονίζει την αρρενωπότητα και τον ανδρισμό τους (ΚΕΘΙ, 2003).

Επιπλέον υπάρχει και η *θεωρία των πόρων* σύμφωνα με την οποία οι δράστες της κακοποίησης διαθέτουν περισσότερους πόρους – μέσα σε διάφορα επίπεδα σε σχέση με τα θύματα. Με τον τρόπο λοιπόν αυτό επιβάλλονται στα θύματα τους. Παράλληλα πιστεύεται ότι «όλα τα κοινωνικά συστήματα στρέφονται γύρω από τις απειλές ή τη χρήση βίας» (ΚΕΘΙ, 2003).

Παρόμοια με αυτή των συμπεριφοριστικών θεωριών είναι και η γνώμη της *θεωρίας της κοινωνικής συναλλαγής*. Έτσι, σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, κάθε άτομο θα επιδιώξει να κάνει πράξεις που θα του επιφέρουν επιβράβευση ενώ θα αποφύγει να κάνει πράξεις που θα του επιφέρουν τιμωρία. Εδώ οι δράστες της κακοποίησης μπορούν και εκμεταλλεύονται τα θύματα τα οποία όμως είναι αδύναμα να αντιδράσουν στην κακοποίηση καθώς δεν έχουν «μέσα για να προσφέρουν εναλλακτικούς τρόπους επιβράβευσης του δράστη» (ΚΕΘΙ, 2003).

Η *θεωρία των οικογενειακών συστημάτων* αποδίδει την κακοποίηση «στην ανισορροπία των δυναμικών και των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας». Βασικοί παράγοντες για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι «οι ρυθμιστικές δομές, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μελών της οικογένειας, οι ματαιώσεις που τυχόν δέχονται τελευταία, ή και οι συγκρούσεις που προκύπτουν στους κόλπους της οικογένειας» (ΚΕΘΙ, 2003).

Σύμφωνα με τη *θεωρία των συναισθηματικών δεσμών* η κακοποίηση οφείλεται «σε ανεπαρκείς και ακατάλληλες σχέσεις με τους γονείς, γεγονός που

παρεμποδίζει την ανάπτυξη ενός δεσμού αγάπης μεταξύ της γονεϊκής φιγούρας και του παιδιού» (ΚΕΘΙ, 2003). Αυτά με τη σειρά τους μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα – δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις του παιδιού στο μέλλον.

Τέλος, υπάρχει και η *θεωρία της ανακολουθίας της κοινωνικής τάξης*, αιτία της κακοποίησης είναι οι ανεπαρκείς και άνισα κατανεμημένοι πόροι και το συνεπακόλουθο άγχος που προκαλούν (ΚΕΘΙ, 2003). Πιο συγκεκριμένα, άγχος μπορεί να προκαλούν «οι οικονομικές συνθήκες, η κακή κατοικία, η φτώχεια, η έλλειψη επαγγελματικών ευκαιριών και οι συνθήκες εξαναγκασμού και καταπίεσης στην εργασία» (Χατζηφωτίου, 2005).

Απ' ότι είδαμε και παραπάνω, το φαινόμενο της κακοποίησης αποτελεί κοινό στοιχείο μεταξύ πολλών χωρών, ο βαθμός ευαισθητοποίησης των κατοίκων κάθε χώρας φαίνεται να είναι διαφορετικός. Επιπλέον υπάρχει και διαφορετική αντίληψη σε κάθε χώρα – κοινωνία για το τι θεωρείται κακοποίηση πράγμα που έχει και άμεσο αντίκτυπο στη νομοθεσία κάθε χώρας ξεχωριστά. Για παράδειγμα στη χώρα μας η κακοποίηση δεν θεωρείται έγκλημα όπως θεωρείται στην Αγγλία. Επιπλέον λίγες είναι οι οργανώσεις οι οποίες δρουν σε πιλοτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Αντίθετα στην Αγγλία υπάρχει σωρεία τέτοιων οργανώσεων τόσο από μέρος του κράτους όσο και από την εθελοντική πρωτοβουλία.

Κάτι άλλο που δημιουργεί εντύπωση για τα ελληνικά δεδομένα είναι ότι στην Αγγλία ως θύματα της κακοποίησης θεωρούνται άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την Ελλάδα όπου θύματα της κακοποίησης είναι οι γυναίκες και τα παιδιά. Δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά για άνδρες – θύματα κακοποίησης.

Επιπλέον, αν το δούμε και από την άποψη των ερευνών σχετικά με την κακοποίηση, «η πρώτη μελέτη για την κακοποίηση των ανδρών κατά των γυναικών στην οικογένεια έγινε στον Καναδά μόλις πριν περίπου 10 χρόνια και απέδειξε ότι μία στις δέκα γυναίκες είχε κακοποιηθεί από το σύντροφο της» (Σωτήρχου και Πινή, 2004). Όσο για την Αγγλία, το θέμα ξεκίνησε να μελετάται εδώ και αρκετό καιρό σε αντίθεση με την Ελλάδα όπου οι έρευνες βρίσκονται σε πολύ αρχικά στάδια γεγονός που αποδεικνύει ότι σταδιακά αρχίζει να υπάρχει ευαισθητοποίηση του ελληνικού λαού για το θέμα αυτό. Όμως η ευαισθητοποίηση αυτή δεν φαίνεται να υπάρχει σε μεγάλο βαθμό στην ελληνική νομοθεσία αφού πενιχρές είναι οι αναφορές στο ελληνικό δίκαιο. Επιπλέον, η ελληνική βιβλιογραφία σχετικά το θέμα αυτό είναι πενιχρή.

Έτσι ο λόγος για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας είναι το να δω το βαθμό ευαισθητοποίησης στο θέμα της κακοποίησης της Ελλάδας, της Αγγλίας και της Κύπρου απόρροια του οποίου είναι η νομοθεσία κάθε χώρας. Έτσι μέσα από την εργασία αυτή επιδιώκω να μπορέσω να δείξω στους ειδικούς όπως οι Κοινωνικοί Λειτουργοί κτλ, στο ευρύ κοινό:

- τις διαστάσεις του φαινομένου της κακοποίησης,
- να κάνω μια σύγκριση μεταξύ των χωρών σε σχέση με τη νομοθεσία και τις ενέργειες που κάνουν για την αντιμετώπιση του φαινομένου,
- να υπάρξει αφύπνιση από μέρους των θυμάτων της κακοποίησης και του ελληνικού λαού για να διαπιστωθεί και να αναγνωριστεί ότι η κακοποίηση είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα και παράλληλα να μπορέσει να διεκδικήσει τα δικαιώματα του καθώς ο σεβασμός της ανθρώπινης υπόστασης και αξιοπρέπειας είναι θεμελιώδες δικαίωμα του καθενός σ' αυτόν τον πλανήτη,
- ακόμη θα δοθούν ιδέες από το παράδειγμα των άλλων χωρών για την εφαρμογή πολιτικών για την αντιμετώπιση και την πρόληψη του φαινομένου με απώτερο ίσως στόχο την αλλαγή της νομοθεσίας και τη θέσπιση νόμων για την κακοποίηση.

Κατανοώ ότι οι φιλοδοξίες μου μπορεί να είναι αρκετά μεγάλες μιας και αυτό που πρόκειται να κάνω είναι η εκπόνηση μιας πτυχιακής εργασίας. Όμως θεωρώ ότι η συγκεκριμένη εργασία βάζει ένα μικρό λιθαράκι στη μελέτη του φαινομένου αυτού μιας και οι έρευνες σχετικά με αυτό βρίσκονται σε αρχικό στάδιο στη χώρα μας στην παρούσα φάση.

Z. Δομή της πτυχιακής εργασίας

Η πτυχιακή αυτή εργασία χωρίζεται σε τρία κεφάλαια στο **θεωρητικό** της μέρος, το **πρώτο** εκ των οποίων έχει σαν στόχο να μπορέσει να δώσει μια πλήρη εικόνα της κοινωνικής κατάστασης που επικρατεί σε καθεμιά από τις παραπάνω χώρες (Ελλάδα, Αγγλία και Κύπρο). Για να μπορέσει όμως να γίνει αυτό, αρχικά θα προσπαθήσω να δώσω όσο πληρέστερα γίνεται την εικόνα και τις διαστάσεις του φαινομένου της κακοποίησης στην οικογένεια σε καθεμιά από τις χώρες αυτές ξεχωριστά. Έπειτα θα αναφερθώ στις στάσεις και τις αντιλήψεις της κοινωνίας σχετικά με το θέμα αυτό.

Στο *δεύτερο* κεφάλαιο θα γίνει μία εκτενής αναφορά σε σχέση με το νομοθετικό πλαίσιο των παραπάνω χωρών για το θέμα της κακοποίησης στην οικογένεια ενώ παράλληλα θα αναφερθούν και προγράμματα αλλά και υπηρεσίες που υπάρχουν σε καθεμιά από τις χώρες αυτές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Στο *τρίτο* κεφάλαιο θα γίνει μία σύγκριση μεταξύ των χωρών αυτών σε θεσμικό, νομικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο. Επιπλέον θα ασκηθεί κριτική σε σχέση με τις δράσεις, τους νόμους κτλ για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης στην οικογένεια.

Έπειτα, ακολουθεί το *ερευνητικό μέρος* της πτυχιακής αυτής εργασίας όπου και θα γίνει αναφορά σχετικά με το θέμα της έρευνας, το σκοπό της, το δείγμα στο οποίο απευθύνθηκε, τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, τη μεθοδολογία ανάλυσης των δεδομένων. Τέλος, θα γίνει μια ανάλυση των ευρημάτων, σχολιασμός αυτών και η *εξαγωγή συμπερασμάτων* και η διατύπωση προτάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

1.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια σε παγκόσμιο επίπεδο

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο ανά τον κόσμο. Οι διαστάσεις της είναι αρκετά μεγάλες αλλά θα ήταν ακόμα μεγαλύτερες αν καταγγέλλονταν όλα τα περιστατικά στις αρμόδιες αρχές. Όμως αυτό δεν γίνεται για διάφορους λόγους όπως έχει ήδη αναφερθεί (δες εισαγωγή).

Μιας και δεν μπορεί να γίνει μια πλήρης απεικόνιση των διαστάσεων του φαινομένου αυτού εξαιτίας της μη δήλωσης τέτοιων περιστατικών στις αρχές, μπορούμε να πούμε ότι κατά προσέγγιση σε παγκόσμια κλίμακα (www.amnesty.gr):

- Τουλάχιστον μία στις τρεις γυναίκες, ή μέχρι και ένα δισεκατομμύριο γυναίκες, έχουν ξυλοκοπηθεί, έχουν εξαναγκαστεί να κάνουν σεξ, ή έχουν κακοποιηθεί κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Συνήθως, αυτός που κακοποιεί είναι συγγενής ή γνωστός τους.
- Το 47% των γυναικών δηλώνουν ότι εξαναγκάστηκαν για την πρώτη σεξουαλική επαφή τους (WHO, 2002).
- Μέχρι και το 70% των γυναικών θυμάτων δολοφονίας, δολοφονούνται από τους άνδρες συντρόφους τους (WHO, 2002).
- Μία στις πέντε γυναίκες θα πέσει θύμα βιασμού ή απόπειρας βιασμού στη διάρκεια ζωής της (WHO, 1997).
- Μία στις πέντε γυναίκες έχει κακοποιηθεί κάποια στιγμή της ζωής της ψυχολογικά, σωματικά ή σεξουαλικά από το σύζυγο / σύντροφο της (ΚΕΘΙ, 1999).
- Μεταξύ 20% και 70% των κακοποιημένων γυναικών δεν μίλησε ποτέ σε άλλο άτομο για την κακοποίηση της, έως ότου πέρασε από συνέντευξη για τη μελέτη της WHO (WHO, 2002).
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 25% των γυναικών έχουν υποστεί σωματική κακοποίηση από τον τωρινό ή τον πρώην σύζυγο / σύντροφο κάποια στιγμή της ζωής τους (ΚΕΘΙ, 2005).

Μπορεί η 26^η Νοεμβρίου να έχει οριστεί ως η παγκόσμια ημέρα κατά της βίας εναντίον των γυναικών, η 8^η Μαρτίου ως παγκόσμια ημέρα της γυναίκας και η 11^η Δεκεμβρίου ως η παγκόσμια ημέρα του παιδιού αλλά το φαινόμενο της κακοποίησης τους μέχρι τώρα δεν έχει σταματήσει. Το μόνο που έχει επιτευχθεί με την ανακήρυξη των ημερομηνιών αυτών ως παγκόσμιες είναι ότι έρχονται στο προσκήνιο αριθμοί και ποσοστά που αναδεικνύουν τις διαστάσεις του φαινομένου. Τι γίνεται όμως από εκεί κι έπειτα; Αυτό επαφίεται στη διάθεση του κάθε κράτους να αποφασίσει τι θα κάνει. Όμως υπάρχει δραστηριοποίηση από μέρους των εκάστοτε κυβερνήσεων ή απλά επαναπαύονται μέχρι να έρθει η επόμενη 26^η Νοεμβρίου;

Όσον αφορά τώρα την κακοποίηση των παιδιών, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού:

- «1 στα 8 κορίτσια και 1 στα 10 αγόρια μπορεί να είναι θύματα κάποιας μορφής κακοποίησης πριν από την ηλικία των 18 ετών.
- 1 στα 25 κορίτσια και 1 στα 33 αγόρια έχουν αναφέρει σε κάποιον ότι έχουν υποστεί βιασμό από συγγενικό ή μη πρόσωπο.
- 1 στους 4 δράστες είναι μέλη της οικογένειας.
- 1 στους 2 δράστες είναι γνωστοί ή φίλοι της οικογένειας.
- 8 στις 10 φορές το παιδί μπορεί να είναι θύμα επαναλαμβανόμενης σεξουαλικής κακοποίησης» (Χατζηφωτίου, 2005).

1.2: Ελλάδα: Κοινωνικές στάσεις και κοινωνικά δεδομένα

1.2.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Ελλάδα έχει αρκετά μεγάλη έκταση. Όμως το γεγονός ότι τα περιστατικά κακοποίησης δεν αναφέρονται στις αρχές αφού κυριαρχεί η αντίληψη «τα εν οίκω μη εν δήμω» σε συνδυασμό με το γεγονός της έλλειψης ερευνών σχετικά με το θέμα αυτό, δεν μας επιτρέπει να έχουμε μια πλήρη εικόνα των διαστάσεων του φαινομένου αυτού. Έτσι με την ύπαρξη της κακοποίησης στην ουσία καταπατείται και το ίδιο το Σύνταγμα της χώρας μας αφού αυτό προστάζει το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αλλά και την ισότητα μεταξύ των πολιτών της χώρας μας.

Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναδεικνύεται ως κοινωνικό πρόβλημα με την ανάπτυξη των γυναικείων κινημάτων. Παράλληλα έχουν αρχίσει να εμφανίζονται μελέτες σχετικά με το θέμα αυτό. Αξίζει επιπλέον να σημειωθεί ότι η πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών έγινε μόλις το 2003 από το ΚΕΘΙ.

Κάποια γενικά συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από μια δειγματοληπτική στατιστική μελέτη των Συμβουλευτικών Κέντρων Αθήνας και Πειραιά της Γενικής Γραμματείας Ισότητας είναι τα ακόλουθα (Γενική Γραμματεία Ισότητας, 2004):

- «... Η πλειονότητα των γυναικών –θύμάτων ενδοοικογενειακής βίας σε ποσοστό 64% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 31 έως 50 ετών.
- Το 67% των γυναικών που υπέστησαν κακοποίηση και απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά είναι έγγαμες.
- ...αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών... 7 στις 10 γυναίκες είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης...
- ...6 στις 10 γυναίκες ... βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.
- Επί του συνολικού δείγματος των γυναικών... το 22% δήλωσε ότι έχει υποστεί κακοποίηση στο παρελθόν από άλλο άτομο (πατέρα, μητέρα, αδερφό κτλ) ενώ το υπόλοιπο 78% δήλωσε ότι δεν υπήρξε θύμα κακοποίησης στο παρελθόν.
- ...1 στις 3 γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας – 33%- είχε υποστεί κακοποίηση (ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική) από το δράστη πριν προχωρήσει σε γάμο μαζί του.
- ...σε ποσοστό 82% ο δράστης είναι ο σύζυγος του θύματος, σε ποσοστό 11% ο σύντροφος και σε μικρότερα ποσοστά... άτομο του οικογενειακού ή κοινωνικού περιγύρου.
- ...5 στις 10 γυναίκες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας βρίσκονται σε αυτή τη σχέση περισσότερο από 16 έτη.
- ... το 65% των γυναικών υπέστη ψυχολογική σε συνδυασμό με σωματική βία, το 21% ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική, ενώ το 14% ψυχολογική βία».

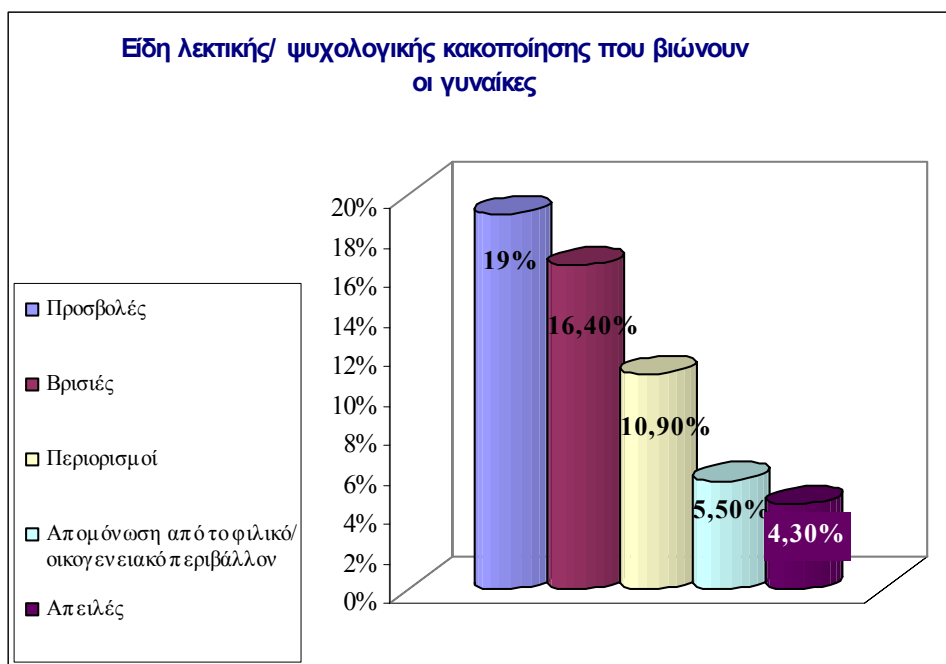
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας έρευνας του ΚΕΘΙ, οι μορφές κακοποίησης που υφίστανται οι γυναίκες από τους συζύγους / συντρόφους τους είναι 56% λεκτική – ψυχολογική βία, 3,5% σεξουαλική βία και 3,6% σωματική

βία (Σωτήρχου και Πινή, 2004). Από τις γυναίκες οι οποίες δήλωσαν ότι κακοποιούνται σωματικά από τους συντρόφους τους, μόνο το 37,1% αναγνωρίζει τη συμπεριφορά αυτή ως βίαιη ενώ μόλις το 29,5% αυτών που δήλωσαν εξαναγκαστική σεξουαλική επαφή το θεώρησαν ως σεξουαλική κακοποίηση (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

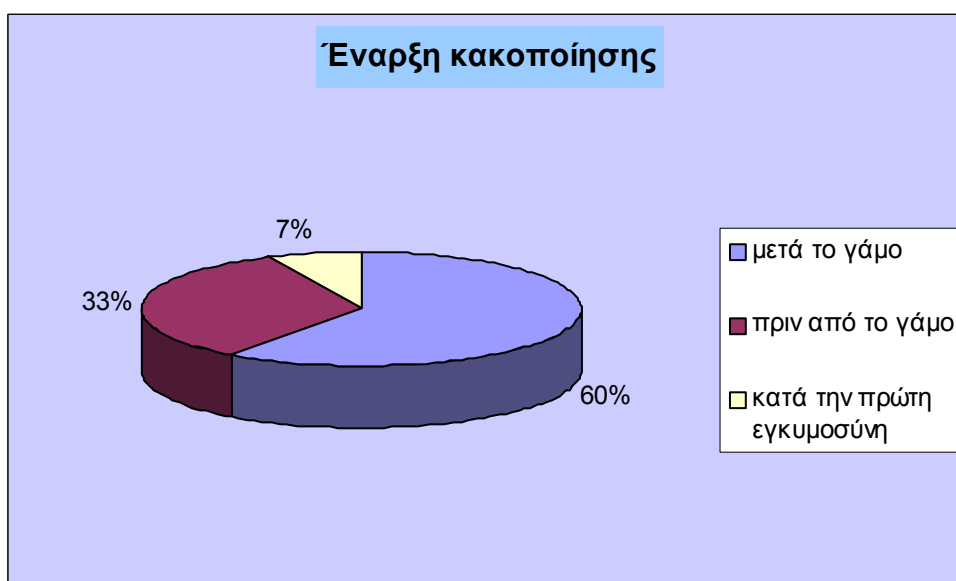
ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Όπως είδαμε στο παραπάνω σχήμα, το 56% δήλωσε ότι βιώνει λεκτική – ψυχολογική βία. Έτσι τα είδη της λεκτικής – ψυχολογικής κακοποίησης που δηλώνουν διαφαίνονται στο ακόλουθο γράφημα (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

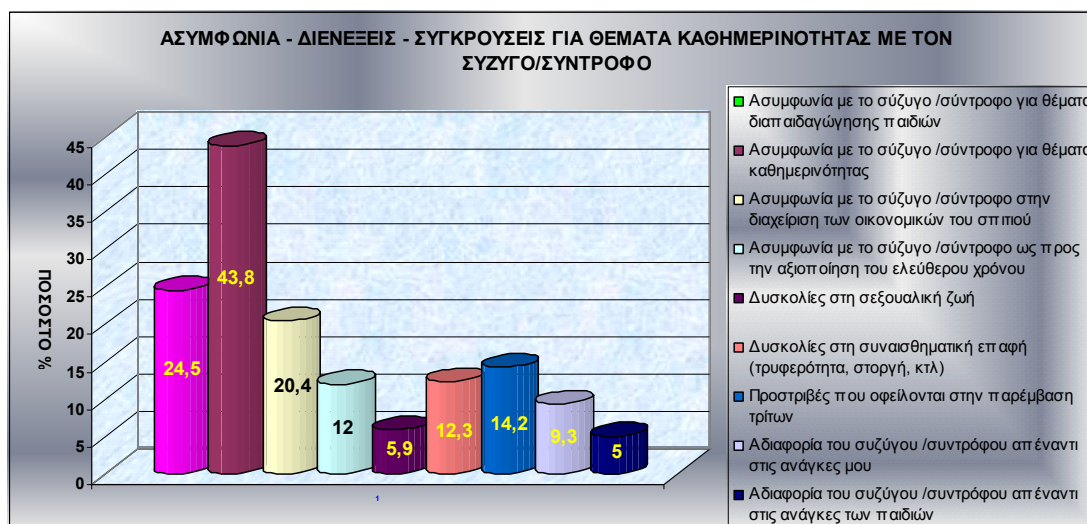
Επιπλέον, «στις περισσότερες περιπτώσεις η βία ξεκίνησε μέσα στο γάμο. Μία στις τρεις γυναίκες είχαν κακοποιηθεί από πριν, ενώ σε μερικές περιπτώσεις αυτή η συμπεριφορά εκδηλώθηκε στη διάρκεια της πρώτης εγκυμοσύνης» (Σωτήρχου και Πινή, 2004). Επίσης 1 στις 3 γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας (33%) είχε υποστεί κακοποίηση (ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική) από το δράστη πριν προχωρήσει σε γάμο μαζί του (Γενική Γραμματεία Ισότητας, 2004). Το γεγονός όμως αυτό δεν αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στη σύναψη του γάμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Σχεδόν πάντα οι δράστες απενοχοποιούν τον εαυτό τους και ρίχνουν τις ευθύνες στο θύμα (Χατζηφωτίου, 2005). Πολλές φορές μάλιστα υπάρχουν και κάποιες προφάσεις των ανδρών που κατά τη γνώμη τους, τους οδήγησαν στο να κακοποιήσουν τις συζύγους / συντρόφους τους. Έτσι υπάρχουν συγκρούσεις μέσα στο ζευγάρι λόγω καταστάσεων όπως (ΚΕΘΙ, 2003):

- θέματα διαπαιδαγώγησης του παιδιού σε ποσοστό 24,5%,
- θέματα καθημερινότητας σε ποσοστό 43,8%,
- θέματα διαχείρισης των οικονομικών του σπιτιού σε ποσοστό 20,4%,
- θέματα αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου σε ποσοστό 12%,
- δυσκολίες στη σεξουαλική ζωή σε ποσοστό 5,9%,
- δυσκολίες στη συναισθηματική επαφή σε ποσοστό 12,3%,
- προστριβές που οφείλονται στην παρέμβαση τρίτων σε ποσοστό 14,2%,
- αδιαφορία του συζύγου / συντρόφου απέναντι στις ανάγκες της γυναίκας σε ποσοστό 9,3%,
- αδιαφορία του συζύγου / συντρόφου απέναντι στις ανάγκες των παιδιών σε ποσοστό 5%.

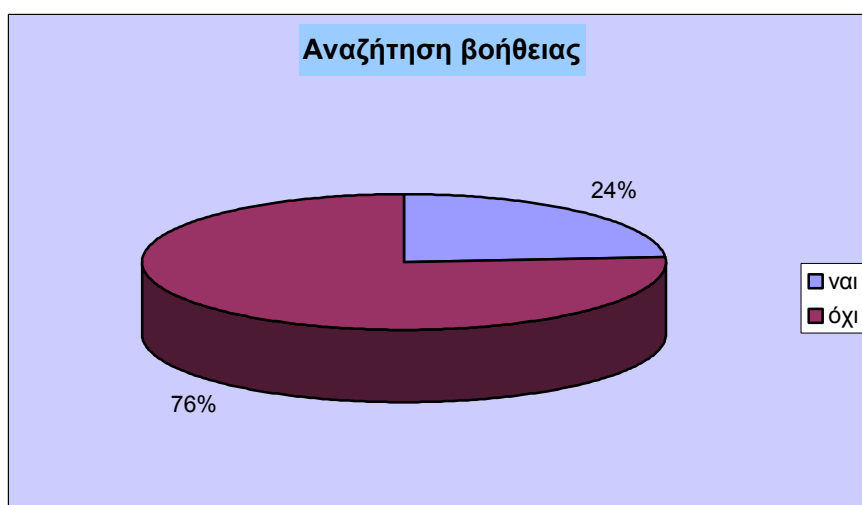
ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Όπως όμως έχει ήδη αναφερθεί λίγες είναι οι περιπτώσεις όπου τα θύματα της κακοποίησης ζητάνε βοήθεια. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο ακόλουθο γράφημα όπου

και καθιστά πασιφανές το γεγονός αυτό (Σωτήρχου και Πινή, 2004). Όμως σύμφωνα με τη δειγματοληπτική στατιστική έρευνα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας το γεγονός αυτό φαίνεται να ανατρέπεται μιας και το δείγμα αποτελείται από γυναίκες οι οποίες απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά. Δηλαδή φαίνεται ότι 3 στις 4 γυναίκες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν αναζητήσει βοήθεια στο παρελθόν (Αστυνομία, Δικαστήρια, Νοσοκομεία, Πρόνοια κτλ) πριν απευθυνθούν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Γενική Γραμματεία Ισότητας, 2004). Το γεγονός αυτό από τη μία υποδηλώνει την ανάγκη της κακοποιημένης γυναίκας να ξεφύγει από τη βίαιη σχέση πράγμα που φαίνεται αρκετά παρηγορητικό. Από την άλλη όμως δεν φαίνεται να είναι αντιπροσωπευτικό ως προς τη στάση των γυναικών σε όλη την Ελλάδα μιας και αφορά τις γυναίκες εκείνες που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Αθήνας και του Πειραιά.

Όσο για τη διάρκεια της σχέσης της κακοποιημένης γυναίκας με το δράστη φαίνεται ότι 5 στις 10 γυναίκες βρίσκονται σ' αυτή τη σχέση περισσότερο από 16 έτη (Γενική Γραμματεία Ισότητας, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Βέβαια και όταν η γυναίκα αποφασίσει να ζητήσει βοήθεια από τους ειδικούς για την κατάσταση την οποία βιώνει, περνάει πάλι από κάποια στάδια. Τα στάδια αυτά σύμφωνα με τη Χατζηφωτίου (2005) είναι τα εξής:

- η **αναζήτηση βοήθειας** όπου η κακοποιημένη γυναίκα αποφασίζει να απευθυνθεί σε ειδικούς όπως π.χ. ο Κοινωνικός Λειτουργός,

- η **αποχώρηση** όπου η κακοποιημένη γυναίκα αποφασίζει να εγκαταλείψει τις συναντήσεις της με τους ειδικούς,
- η **επιστροφή** όπου λαμβάνει χώρα έπειτα από την επανάληψη συμπεριφορών κακοποίησης με αποτέλεσμα να επιστρέφει η γυναίκα στις συναντήσεις με τους ειδικούς.

Και όσον αφορά την κατάληξη της όλης υπόθεσης, φαίνεται ότι τελικά στη συντριπτική πλειοψηφία, η γυναίκα επιλέγει να παραμείνει με το δράστη (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

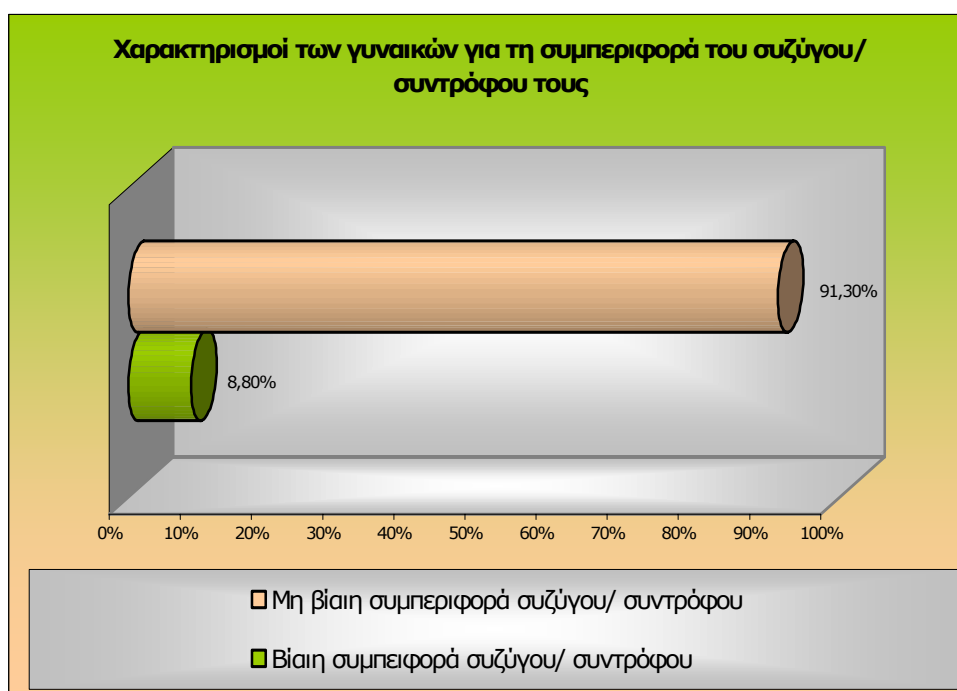
Όμως ποιοι είναι άραγε οι λόγοι που κάνουν τις γυναίκες να παραμένουν σε μια βίαιη σχέση; Τι τις εμπόδισε να φύγουν; Άραγε προσπάθησαν κάποτε να φύγουν; Σύμφωνα με τη Χατζηφωτίου (2005), οι λόγοι οι οποίοι και τελικά εμποδίζουν τη γυναίκα να φύγει από μια βίαιη σχέση είναι οι ακόλουθοι:

- «ο φόβος για τα αντίποινα από το θύτη,
- η οικονομική ανασφάλεια,
- η κοινωνική πίεση,
- η κοινωνική απομόνωση,
- η αγωνία για την τύχη των παιδιών,
- η συναισθηματική εξάρτηση από το θύτη,
- η ενοχή και ο φόβος ότι θα αποτύχει αν μείνει μόνη,
- η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η ενοχοποίηση του εαυτού της,

- η έλλειψη υποστηρικτικών δομών και υπηρεσιών,
- η ελπίδα ότι η βία θα σταματήσει».

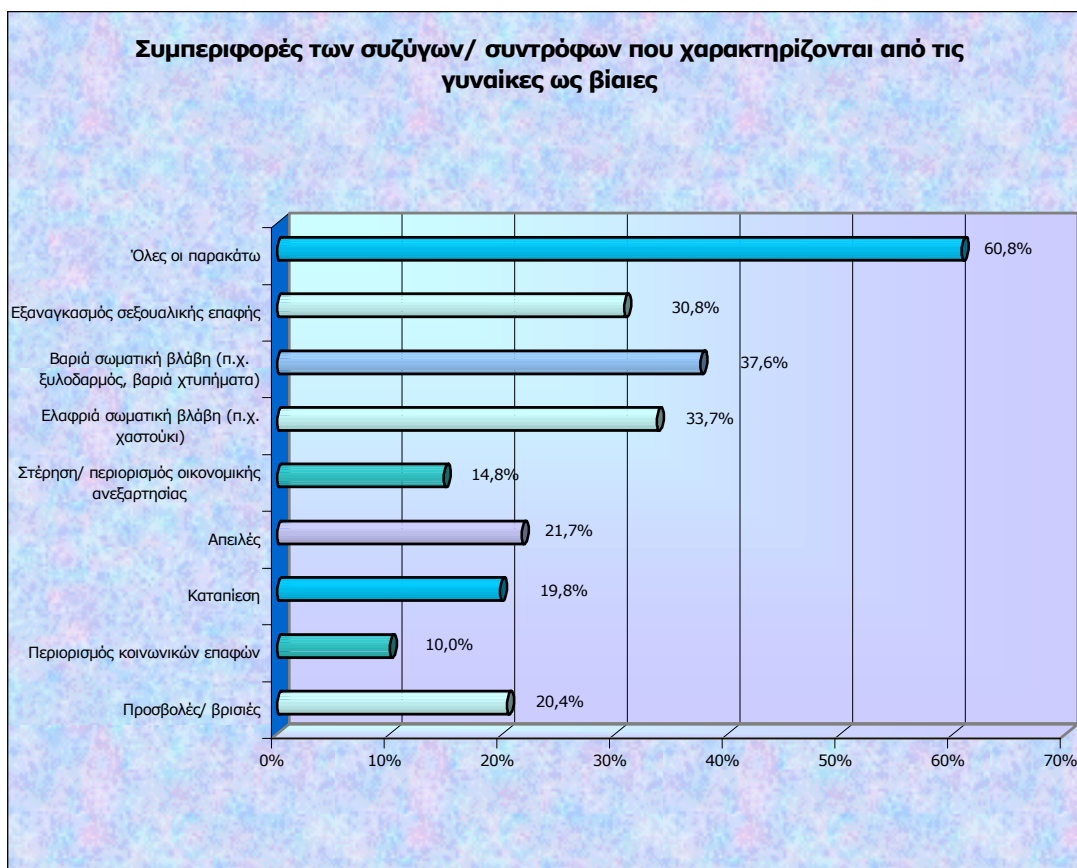
Κατά τη γνώμη μου στους παραπάνω λόγους για τους οποίους μια γυναίκα δεν εγκαταλείπει μια βίαιη σχέση, πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι δεν υπάρχει ενημέρωση σχετικά με τους φορείς που υπάρχουν για την αντιμετώπιση της κακοποίησης, τις δυνατότητες και τις εναλλακτικές λύσεις - επιλογές που έχει μια γυναίκα όταν πλέον πάρει την απόφαση να φύγει από το σπίτι και τη βίαιη σχέση της. Η γενικότερη άγνοια της γυναίκας σε σχέση με τις επιλογές της, το που μπορεί να απευθυνθεί κτλ αποτελεί τον κύριο ανασταλτικό παράγοντα.

Επιπρόσθετος λόγος, κατά τη γνώμη μου πάντα, μπορεί να είναι και το γεγονός ότι μπορεί να μην αναγνωρίζει ως βία και κακοποίηση τις ενέργειες αυτές του συζύγου / συντρόφου της καθώς επίσης και το να αρνείται στον εαυτό της να δεχθεί ότι είναι θύμα και ότι βιώνει καθημερινά μια τέτοια κατάσταση. Αυτό φαίνεται ότι όντως ισχύει και μέσα από την έρευνα του ΚΕΘΙ (ΚΕΘΙ, 2004).

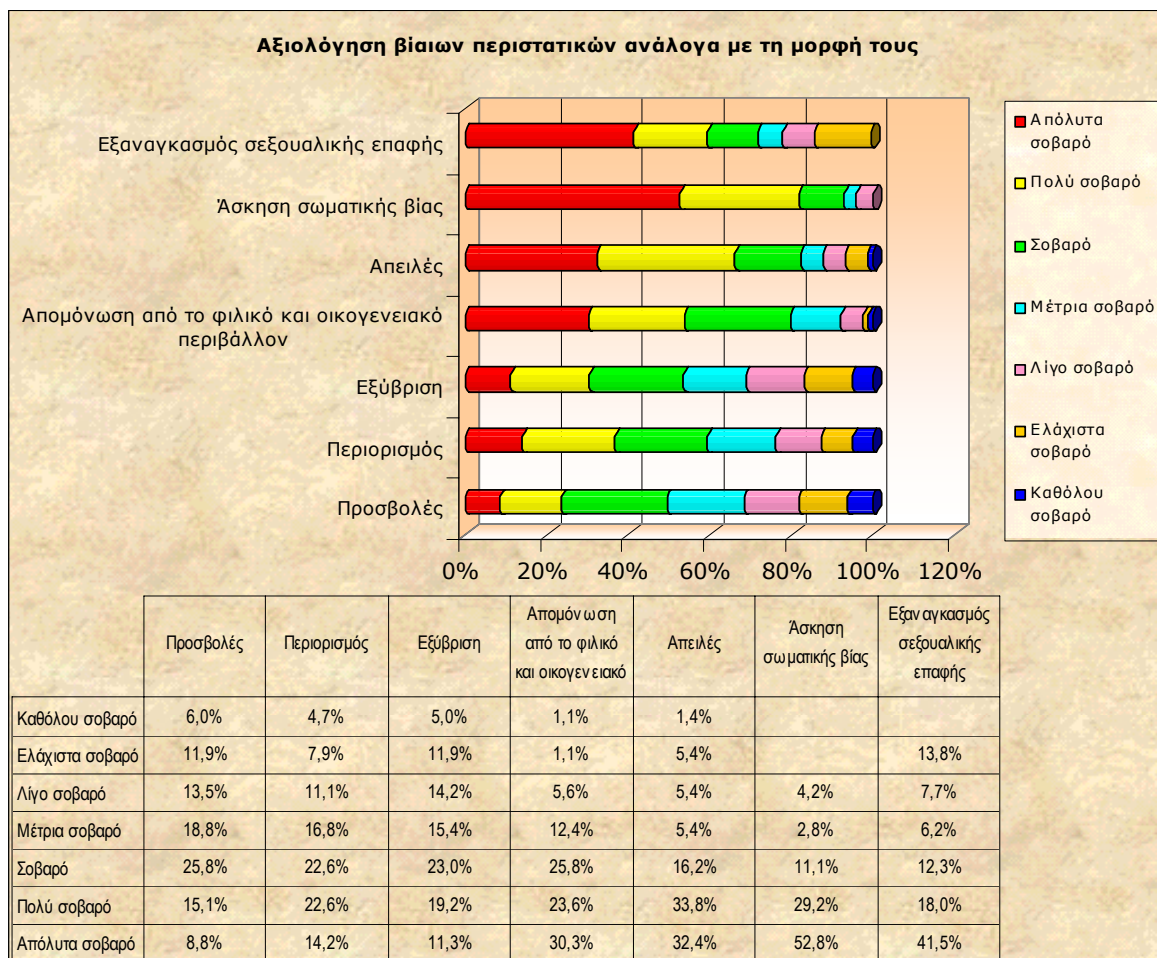
ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Έτσι υπάρχει μια ποικιλία απόψεων σχετικά με το ποιες συμπεριφορές των συντρόφων / συζύγων κτλ θεωρούν οι γυναίκες ως βίαιες (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

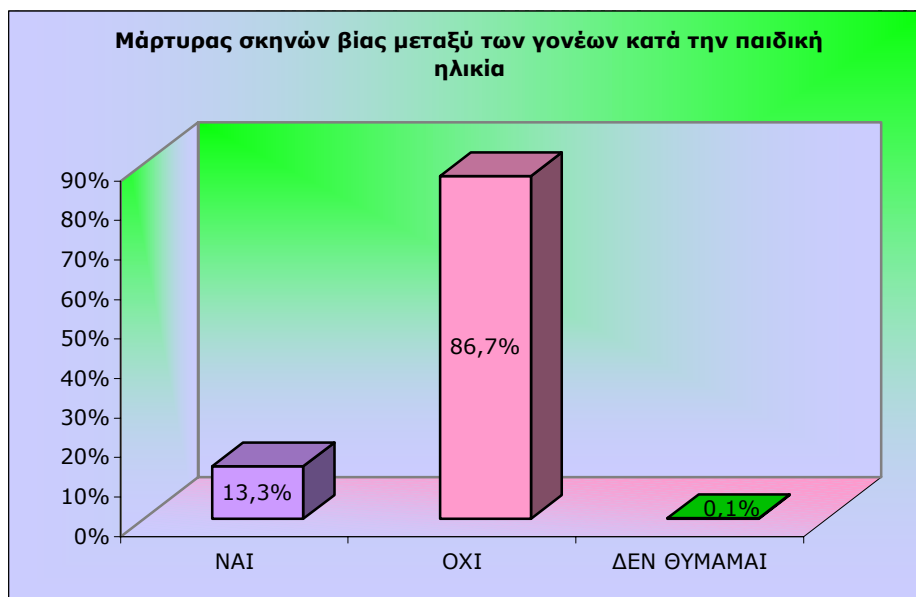
Απόρροια του γεγονότος αυτού σύμφωνα και πάλι με την έρευνα του ΚΕΘΙ, είναι ότι τα περιστατικά τα οποία αναφέρονται κυρίως στη σωματική βία κρίνονται ως σοβαρότερα από τις γυναίκες – θύματα (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

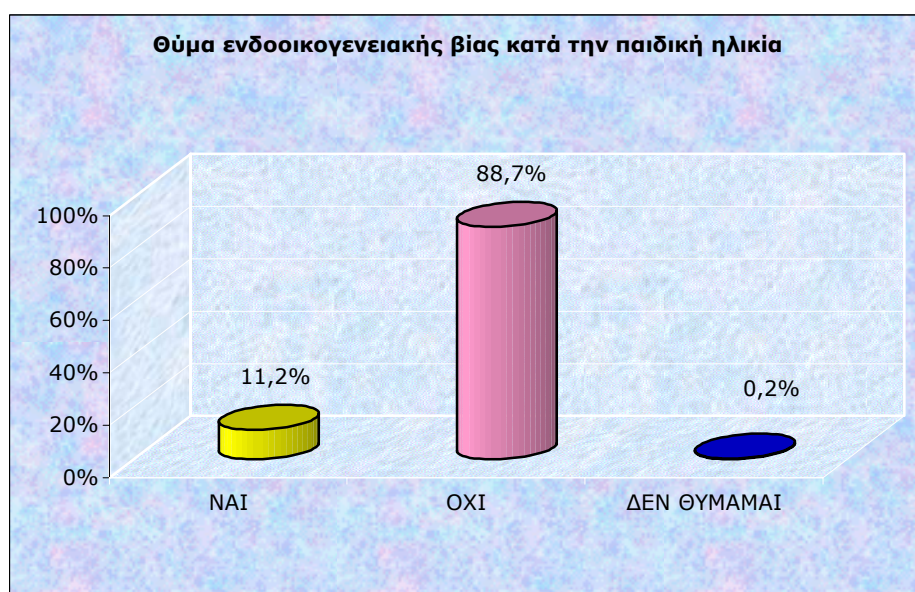
1.2.2: Προηγούμενες εμπειρίες κακοποίησης

Οι προηγούμενες εμπειρίες κακοποίησης φαίνεται να παίζουν καθοριστικό ρόλο τόσο στην ανοχή των θυμάτων, την αναγνώριση κάποιων πράξεων ως βίαιες όσο και στην αντίδραση των θυμάτων κακοποίησης. Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήγαγε το ΚΕΘΙ (2004), διαφαίνεται ότι ένα ποσοστό της τάξης του 13,3% των κακοποιημένων γυναικών υπήρξε μάρτυρας σκηνών βίας μεταξύ των γονέων κατά την παιδική τους ηλικία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

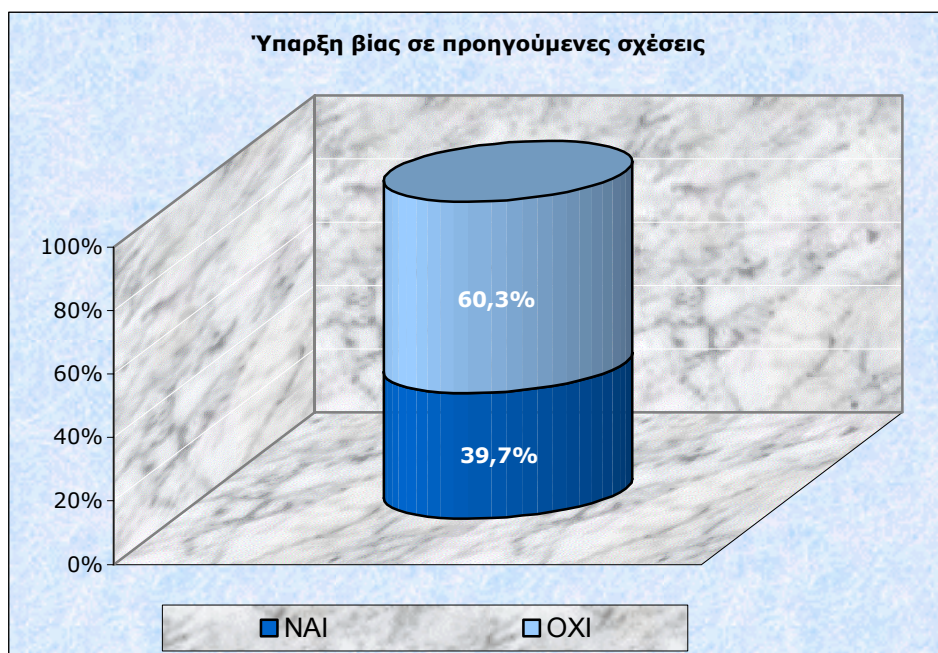
Επιπλέον, μόλις το 11,2% των κακοποιημένων γυναικών δηλώνει ότι υπήρξε θύμα κακοποίησης στην οικογένεια προέλευσης κατά την παιδική ηλικία (ΚΕΘΙ, 2004). Στο σημείο αυτό μπορούμε να υποθέσουμε ότι στις περιπτώσεις που τα θύματα της συζυγικής / συντροφικής κακοποίησης όντας μάρτυρες ή θύματα κακοποίησης στην οικογένεια προέλευσης τους, πιθανόν να έχουν υιοθετήσει και στις δικές τους οικογένειες είτε το ρόλο του θύματος είτε αυτό του θύτη με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος συνεχούς κακοποίησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

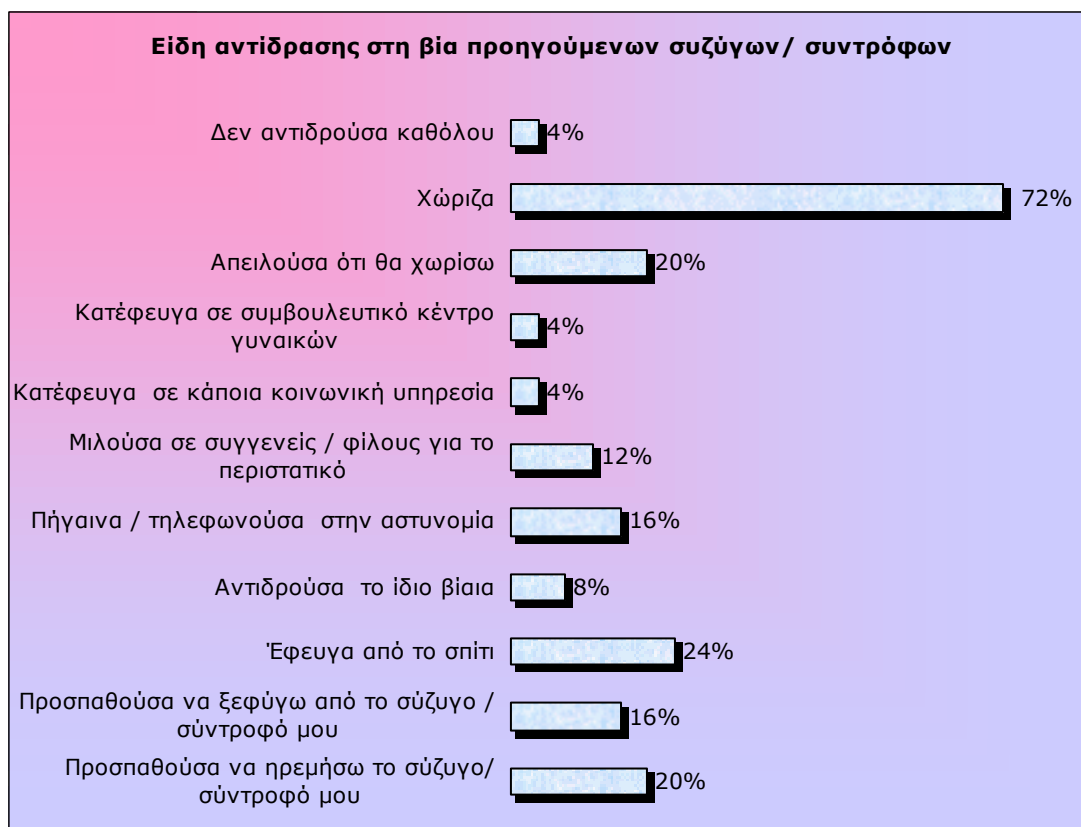

Όμως, απ' ότι φαίνεται πάλι στην ίδια έρευνα (ΚΕΘΙ, 2004), οι γυναίκες εκτός από τη βία που έζησαν είτε ως μάρτυρες είτε ως θύματα στις οικογένειες προέλευσης τους, υπήρξαν και θύματα κακοποίησης και σε προηγούμενες σχέσεις που είχαν συνάψει σε ποσοστό 39,7%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Όσον αφορά την αντίδραση των γυναικών στη βία των προηγούμενων συντρόφων / συζύγων, αυτή ποικίλει. Όμως παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των γυναικών επέλεξε να χωρίσει από το βίαιο σύζυγο / σύντροφο (72%). Ακολουθεί το ποσοστό εκείνων των γυναικών που αποφάσισαν να φύγουν από το σπίτι σε ποσοστό μόλις 20%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Εκτός όμως από τις παραπάνω αντιδράσεις των θυμάτων κακοποίησης, υπάρχει και μια άλλη: η ανθρωποκτονία. Σύμφωνα με μία καινούρια έρευνα του ΚΕΘΙ, οι περισσότερες από τις γυναίκες που διαπράττουν ανθρωποκτονία χαρακτηρίζονται ως συστηματικά κακοποιημένες και οικονομικά εξαρτημένες από τους συζύγους τους (Ζαφειριάδου, 2005). Από αυτό λοιπόν μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι γυναίκες αυτές όταν νιώσουν ότι η κατάσταση έχει φτάσει στο απροχώρητο και έπειτα από ένα ισχυρό και τρανταχτό επεισόδιο κακοποίησης φτάνουν στα άκρα – την ανθρωποκτονία – προκειμένου να υπερασπιστούν τον εαυτό τους ενάντια στον άνθρωπο που μέχρι τότε αγαπούσαν και που θεωρούσαν ότι θα άλλαζε.

1.2.3: Παιδιά και περιστατικά κακοποίησης

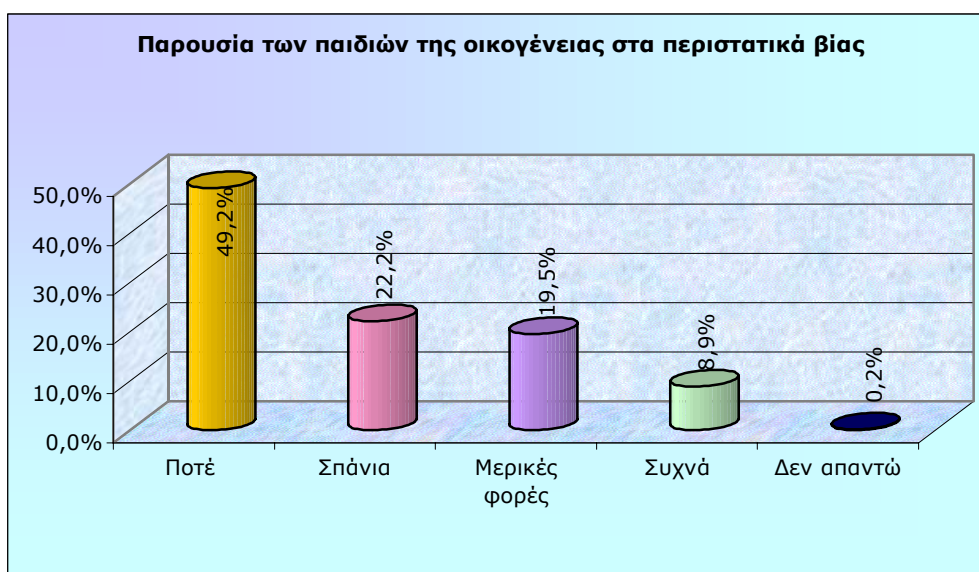
Από όλα όσα ήδη έχουν αναφερθεί φαίνεται ότι κακοποίηση υπήρχε και πριν από τη σύναψη του γάμου με το σύζυγο. Κι όμως το θύμα της κακοποίησης προχώρησε και επισημοποίησε τη σχέση του με το θύτη ελπίζοντας ότι μέσα από το γάμο θα αλλάξει και ότι δεν θα επαναλάβει τις βίαιες αυτές πράξεις. Κι όμως στην

πορεία του έγγαμου βίου τις περισσότερες φορές το θύμα διαφεύδεται και η κακοποίηση συνεχίζει να υπάρχει και ίσως και σε σοβαρότερη μορφή. Τι γίνεται όμως όταν υπάρχουν και παιδιά; Αναγκάζονται να γίνουν μάρτυρες της βίας; Γίνονται και τα ίδια θύματα βίας στην προσπάθεια να υπερασπιστούν το γονιό – θύμα; Ποιες είναι οι επιπτώσεις στις αθώες ψυχές τους;

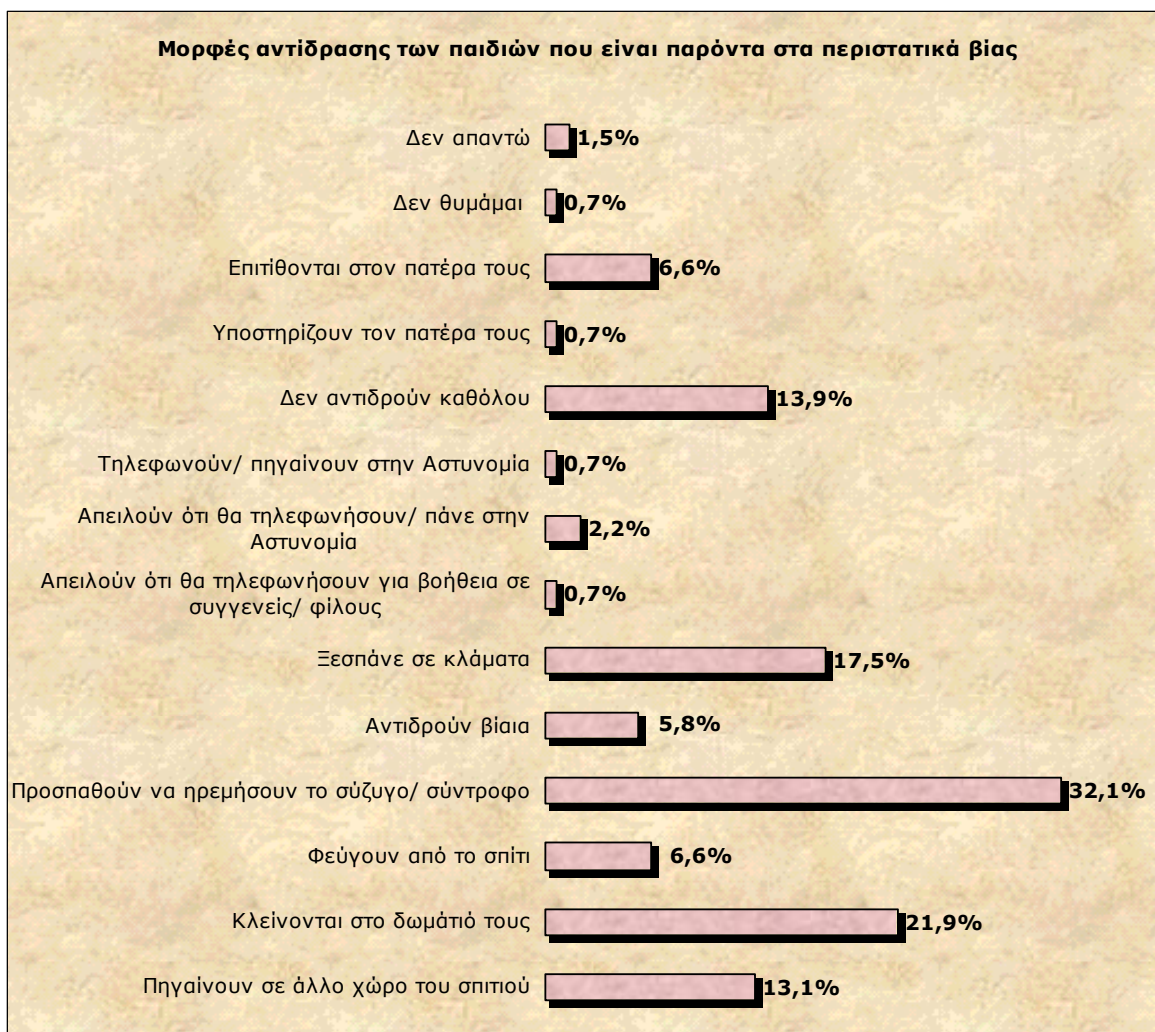
Από τη σχετική έρευνα του ΚΕΘΙ φαίνεται ότι τα παιδιά συνήθως δεν είναι παρόντα σε περιστατικά βίας μέσα στην οικογένεια σε ποσοστό 49,2% (ΚΕΘΙ, 2004). Όμως υπάρχουν και οι περιπτώσεις όπου τα παιδιά είναι παρόντα σε τέτοιες σκηνές.

Έτσι, όταν σε μια βίαιη σχέση υπάρχουν και παιδιά, ούτως ή άλλως κακοποιούνται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, το 82% των παιδιών των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα κακοποιούνται έμμεσα (υφίστανται ψυχολογική βία), ενώ το 18% άμεσα (γενική Γραμματεία Ισότητας, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Τι κάνουν όμως τα παιδιά όταν είναι μάρτυρες σκηνών βίας μέσα στην οικογένεια; Ποιες είναι οι αντιδράσεις τους; Αυτό που συνήθως κάνουν τα παιδιά είναι να προσπαθούν να ηρεμήσουν το σύζυγο / σύντροφο (32,1%). Αλλά πάλι δείχνουν φοβισμένα από αυτό που βλέπουν και κλείνονται στο δωμάτιο τους (21,9%) ή ξεσπούν σε κλάματα (17,5%) (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

1.2.4: Κακοποίηση και υπευθυνότητα

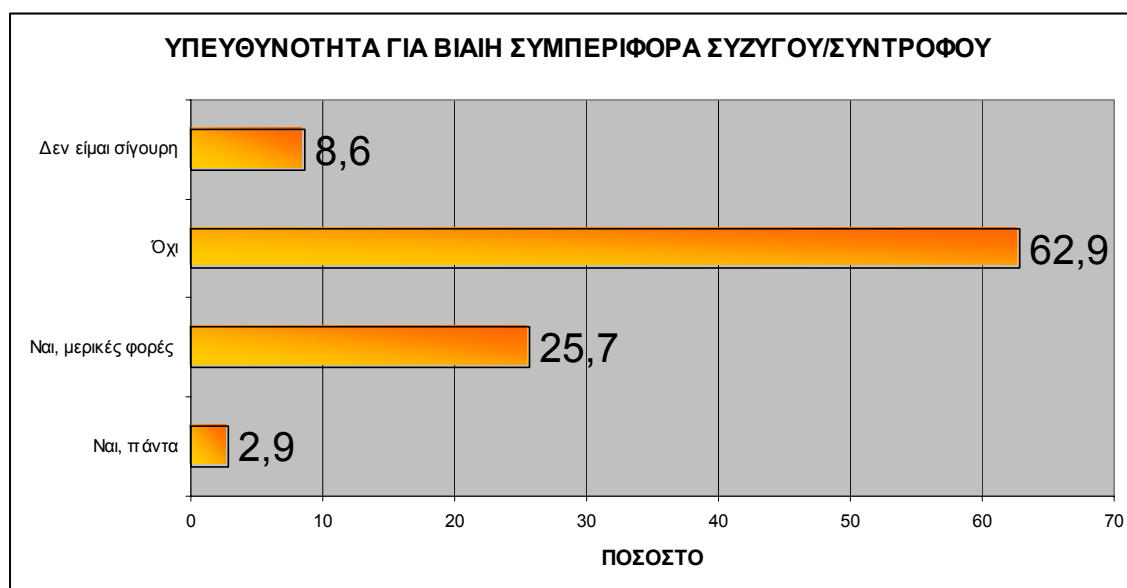
Το ζήτημα του ποιος είναι υπεύθυνος για την εκδήλωση της συμπεριφοράς κακοποίησης θα μπορούσε κανείς να πει ότι από τη μια μεριά είναι εμφανές και από την άλλη περίπλοκο. Η περιπλοκότητα αυτή οφείλεται στο από ποια οπτική γωνία εξετάζεται το θέμα. Για παράδειγμα, το ίδιο το θύμα μπορεί να θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για τη συμπεριφορά του βίαιου συντρόφου / συζύγου του επειδή ίσως με τη συμπεριφορά του να τον «προκάλεσε». Άλλες φορές πάλι, το θύμα λογικά σκεπτόμενο βλέπει ότι δεν ευθύνεται για κανένα λόγο το ίδιο για τη συμπεριφορά του συντρόφου / συζύγου του.

Έτσι επιρρίπτει τις ευθύνες συνήθως σε εξωγενείς παράγοντες όπως τα πεθερικά, η δουλειά του, το αλκοόλ κτλ και λιγότερο στον ίδιο το δράστη. Αυτό έχει

σαν αποτέλεσμα το θύμα να ψάχνει και να βρίσκει ακόμη και τις πιο ανυπόστατους λόγους προκειμένου να δικαιολογήσει το δράστη, δεν αντιδρά και ανέχεται τέτοιου είδους συμπεριφορές. Απόρροια του γεγονότος αυτού είναι η διαιώνιση της κατάστασης αυτής όπου το θύμα εθελουφλεί και δικαιολογεί διαρκώς το δράστη.

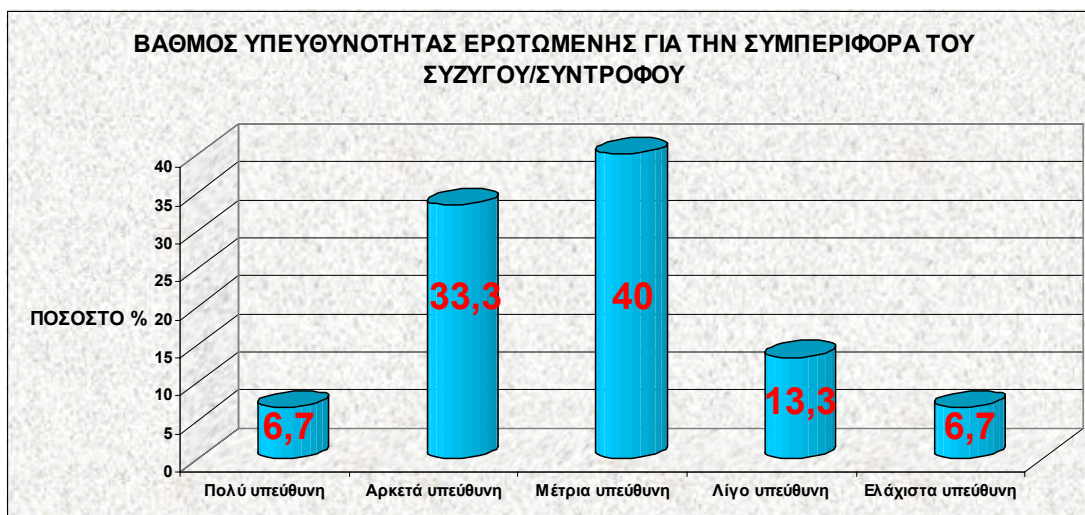
Όμως για κάποιον που βλέπει τα πράγματα αντικειμενικά, καταλαβαίνει αμέσως το ποιος είναι υπεύθυνος και ποιος όχι. Πάνω σ' αυτό λοιπόν εργάζονται και οι κοινωνικοί λειτουργοί οι οποίοι εργάζονται με κακοποιημένες γυναίκες. Προσπαθούν να κάνουν τις γυναίκες να δουν την αλήθεια με γυμνό μάτι, να δουν ποια είναι η αλήθεια και να την αντιμετωπίσουν κατάματα για να μπορέσουν να αντιδράσουν, να προστατεύσουν τον εαυτό τους και τα παιδιά τους αν έχουν.

Πάνω σε αυτές τις σκέψεις και τους προβληματισμούς έρχεται να δώσει απάντηση η έρευνα του ΚΕΘΙ μέσα από την οποία φαίνεται ότι το 62,9% των γυναικών δεν θεωρεί τον εαυτό της υπεύθυνο για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου / συζύγου τους. Άλλες πάλι (25,7%) θεωρούν ότι μερικές φορές ίσως να προκάλεσαν την οργή του συντρόφου / συζύγου τους (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

Άλλες πάλι θεωρούν υπεύθυνο τον εαυτό τους σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό από το βίαιο σύζυγο / σύντροφο (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

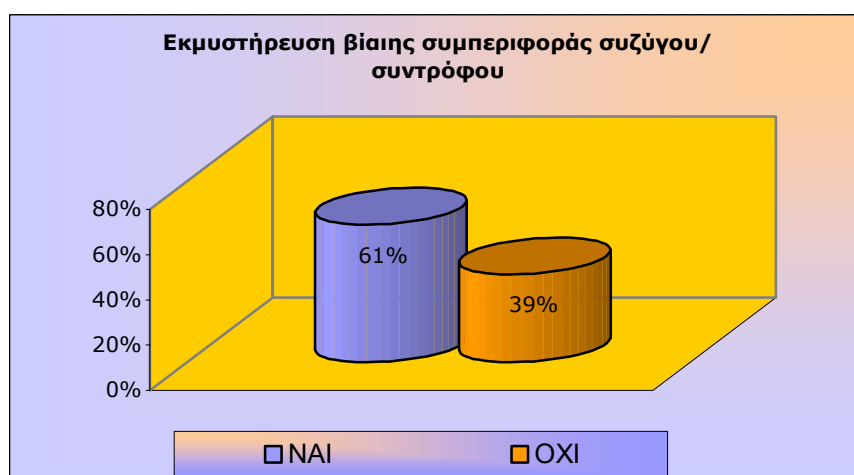
Από αυτό και μόνο μπορούμε να δούμε τις αντιλήψεις της ελληνικής πατριαρχικής οικογένειας και κατ' επέκταση της ελληνικής πατριαρχικής κοινωνίας που υπάρχουν ακόμη και σήμερα βαθιά ριζωμένες μέσα στο μυαλό του μέσου Έλληνα. Μπορεί η γυναίκα να βγήκε στην αγορά εργασίας, όμως οι υποχρεώσεις της μέσα στην οικογένεια εξακολουθούν να είναι ακόμα οι ίδιες και υπάρχει ανισοκατανομή των αρμοδιοτήτων με αποτέλεσμα την καταπίεση και το διαρκές άγχος των γυναικών να τα προλάβουν όλα. Μπορεί πολλοί να ισχυρίζονται ότι σαν κοινωνία έχουμε κάνει βήματα μπροστά, όμως ουσιαστικά παραμένουμε σε μια πατριαρχική δομή και εμμένουμε σε παραδοσιακές αντιλήψεις που θέλουν τη γυναίκα να ασχολείται με το σπίτι, να φροντίζει τα παιδιά και να υπακούει στις «εντολές – διαταγές» του συζύγου της.

1.2.5: Κακοποίηση: «επιανάσταση» ή σιωπή

Η βία συμπεριφορά και η κακοποίηση μέσα στην οικογένεια υπήρχε ανέκαθεν σε διάφορες κοινωνίες. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως διαχρονικό. Αρκετά συχνά μάλιστα η βία χρησιμοποιούνταν και χρησιμοποιείται από πολλούς γονείς ως μέσο διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους. Όμως εξαιτίας της φύσης του φαινομένου αυτού, πολλές φορές δεν γίνεται γνωστό όπως έχει ήδη αναφερθεί. Επομένως το θύμα της κακοποίησης δεν μιλά γι' αυτό και παραμένει κοινό μυστικό μέσα στην οικογένεια αν και η σοβαρότητα των περιστατικών κακοποίησης μπορεί να είναι όλο και πιο μεγάλη.

Στη σημερινή κοινωνία που «υποτίθεται» ότι κάποια πράγμα τα έχουν αλλάξει, το ίδιο και κάποιες αντιλήψεις, τι γίνεται με τα θύματα της κακοποίησης; Μιλάνε σε κάποιον για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν; Αν ναι, σε ποιον; Αντιδρούν με κάποιο τρόπο ή συνεχίζουν να υπομένουν καθημερινά την ίδια κατάσταση; Τα ερωτήματα είναι πολλά και μερικές φορές παραμένουν αναπάντητα σε σχέση με την ελληνική κοινωνία πάντα.

Σε σχετική έρευνα φαίνεται ότι το 61% των θυμάτων κακοποίησης έχουν μιλήσει σε κάποιον για την κατάσταση που αντιμετωπίζουν ενώ μόλις το 39% παραμένει σιωπηλό (ΚΕΘΙ, 2004). Το γεγονός αυτό είναι αρκετά θετικό καθώς αυτό αποτελεί το πρώτο βήμα για το θύμα έτσι ώστε να μπορέσει να αντιδράσει, να ενθαρρυνθεί και να υψώσει το ανάστημά του για να δώσει ένα τέλος στην κακοποίηση του είτε αυτή είναι σωματική, είτε ψυχολογική είτε σεξουαλική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Όσον αφορά τώρα το θέμα του σε ποιον απευθύνονται τα θύματα για να συζητήσουν το θέμα της κακοποίησης τους από το σύζυγο / σύντροφο τους, φαίνεται ότι αρχικά απευθύνονται σε άτομα της εμπιστοσύνης τους που ανήκουν στην ευρύτερη οικογένειά τους (60,9%), σε φίλους (46,9%) αλλά και σε άλλους συγγενείς (35,9%) και λιγότερα σε ειδικούς (ΚΕΘΙ, 2004).

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι τα θύματα αισθάνονται έντονο το φόβο για διάφορους λόγους όπως τα πιθανά αντίποινα του δράστη, τον κοινωνικό στιγματισμό, αγωνιά για την τύχη των παιδιών αν έχουν, η ελπίδα ότι ο σύζυγος / σύντροφος θα αλλάξει κτλ (Χατζηφωτίου, 2005).

Μπορεί τα θύματα της κακοποίησης να αποφασίσουν να μιλήσουν για την κατάσταση την οποία αντιμετωπίζουν. Όμως συνήθως τα άτομα στα οποία απευθύνονται δεν είναι τα αρμόδια που θα τα βοηθήσουν έτσι ώστε να μπορέσουν να ξεφύγουν από τη διαρκή κακοποίηση και να απαλλαγούν από το βίαιο σύζυγο / σύντροφο τους. Έτσι συνεχίζεται ο φαύλος κύκλος της κακοποίησης.

Τα πράγματα θα ήταν πολύ πιο διαφορετικά για τα θύματα αν αποφάσιζαν να καταγγείλουν το περιστατικό στις αρχές και να μιλήσουν σε κάποιον ειδικό (Κοινωνικό Λειτουργό, Ψυχολόγο κτλ) για τα βιώματα τους.

1.3: Αγγλία: Κοινωνικές στάσεις και δεδομένα

1.3.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Αγγλία

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τις κοινωνικές στάσεις και δεδομένα της Αγγλικής κοινωνίας σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία, κρίνεται χρήσιμο και

σκόπιμο να αναλυθούν τα αποτελέσματα μιας έρευνας που έγινε για λογαριασμό του οργανισμού NSPCC ο οποίος ασχολείται με την παιδική προστασία και την πρόληψη της σκληρότητας εναντίον των παιδιών.

Εκτός από αυτό, υπάρχουν και κάποιες άλλες πηγές στη βιβλιογραφία οι οποίες αναφέρονται σε μελέτες που έχουν γίνει σχετικά με τη συχνότητα των περιστατικών κακοποίησης. Βασικά τους συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα (www.domesticviolencedata.org) :

- διάφορες ερευνητικές μελέτες έχουν προσπαθήσει να εκτιμήσουν το ποσοστό του πληθυσμού που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία κάθε χρόνο. Αυτό μπορεί να εκτείνεται από το 1% μέχρι και το ένα στους δέκα από τον γυναικείο πληθυσμό. Η μεγάλη αυτή ποικιλία ερμηνεύεται καθώς οι μελέτες αυτές διεξήχθησαν για διαφορετικούς λόγους, χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μεθοδολογίες, και δόθηκαν διαφορετικοί ορισμοί της ενδοοικογενειακής βίας. Παρόλα αυτά υπάρχουν και ομοιότητες σε θέματα σωματικής, σεξουαλικής, συναισθηματικής και ψυχολογικής κακοποίησης που αποκαλύφθηκαν.
- Οι εκτιμήσεις για την κακοποίηση που διαρκεί για όλη τη ζωή του θύματος από το σύντροφο ή τον πρώην σύντροφο, τείνουν να συμπίπτουν όλο και πιο πολύ, με τις περισσότερες μελέτες που προτείνουν ότι μία στις τέσσερις ενήλικες γυναίκες θα βιώσει την ενδοοικογενειακή βία κάποια στιγμή στη ζωή της.
- Οι άνδρες επίσης βιώνουν την κακοποίηση στις σχέσεις τους, αλλά υπάρχει μικρότερη πιθανότητα να αναφέρουν ότι χτυπήθηκαν, τρομοκρατήθηκαν ή ότι αναστατώθηκαν από αυτό που τους συνέβη. Ακόμη υπάρχει πολύ μικρή πιθανότητα να υποβάλλονται σε επαναλαμβανόμενη κακοποίηση.
- Η έρευνα προτείνει ότι υπάρχουν παιδιά ηλικίας 16 ετών και κάτω, στα μισά νοικοκυριά όπου υπάρχει ενδοοικογενειακή βία. Ο μέσος αριθμός των παιδιών ανά νοικοκυριό είναι δύο. Αυτό σημαίνει ότι η ενδοοικογενειακή βία επηρεάζει τις ζωές του κατά προσέγγιση ίδιου αριθμού παιδιών με τους ενήλικες μέσα στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- Ακριβώς κάτω από το μισό των ανθρώπων που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία θα αναφέρουν σε ένα συγγενή ή ένα φίλο το τι τους συμβαίνει.

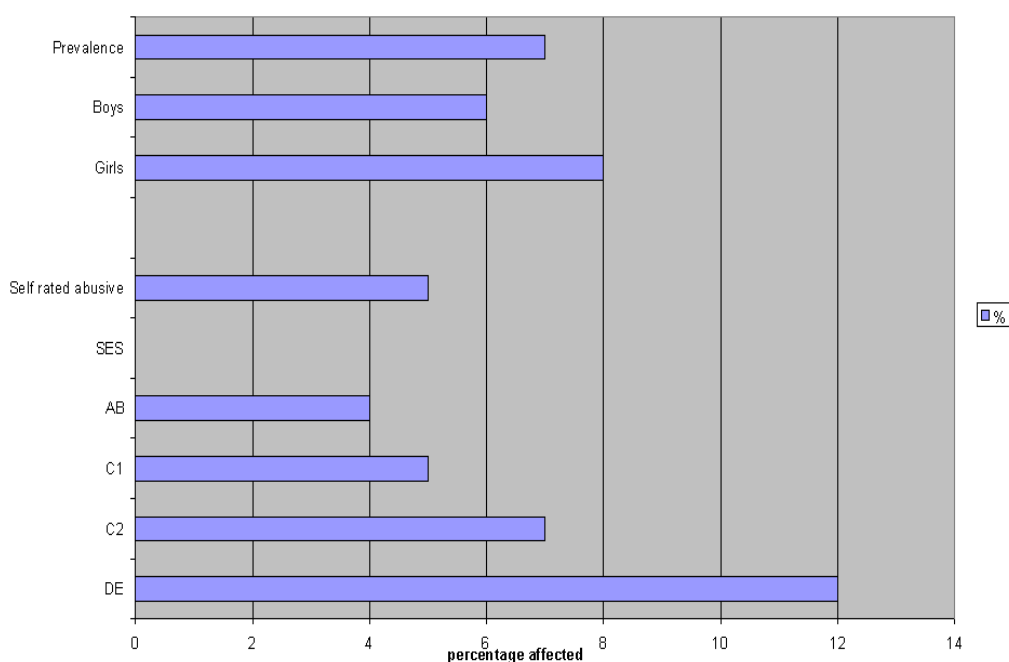
- Μόνο ένας στους πέντε άνδρες παραδέχεται ότι χρησιμοποίησε τη βία εναντίον της συντρόφου ή της πρώην συντρόφου του για τουλάχιστον μία φορά, και μόνο το 37% αυτών ισχυρίζεται ότι δεν θα αντιδρούσαν ποτέ βίαια.
- Η ενδοοικογενειακή βία έχει αντίκτυπο στα παιδιά του επιβιώσαντα, τους φίλους του και την οικογένεια του.
- Ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας λαμβάνει χώρα στο Ηνωμένο Βασίλειο κάθε 6 έως 20 δευτερόλεπτα.
- Στην Αγγλία και την Ουαλία, κατά προσέγγιση κάθε 10 δευτερόλεπτα κάποιος τραυματίζεται σαν αποτέλεσμα της ενδοοικογενειακής βίας.
- Η συχνότητα των περιστατικών δίνει κάποια διορατικότητα στα πιθανά επίπεδα απαίτησης στους βασικούς φορείς παροχής υπηρεσιών.

Έτσι ένα εθνικά αντιπροσωπευτικό δείγμα 2869 νέων ενηλίκων ηλικίας 18-24 ετών ρωτήθηκε για την εμπειρία παιδικής ηλικίας σε σχέση με την τυχόν βίαιη κακομεταχείριση τους (www.nspcc.org.uk). Η σοβαρή σωματική κακοποίηση παιδιών κατά την παιδική ηλικία αναφέρεται σε όλα αυτά τα παιδιά τα οποία βίωναν συχνά βίαιη συμπεριφορά στα χέρια των γονιών τους ή των φροντιστών τους ή οι τραυματισμοί που ήταν αποτέλεσμα μιας τέτοιας μεταχείρισης, ή οι οποίοι συχνά οδηγούσαν σε σημάδια στο σώμα που διαρκούσαν μέχρι την επόμενη μέρα».

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η συνολική συχνότητα της σωματικής κακοποίησης χωριστά για τα αγόρια και χωριστά για τα κορίτσια. Τα κορίτσια φαίνεται ότι αντιμετώπισαν σε μεγαλύτερο βαθμό τη σοβαρή σωματική κακοποίηση σε σχέση με τα αγόρια. Επίσης διαφαίνεται και το ποσοστό ατόμων του δείγματος που όρισαν τις εμπειρίες της παιδικής τους ηλικίας ως προσβλητικές. Οι τάξεις AB αναφέρονται σε υψηλές και μέσες διευθυντικές και επαγγελματικές τάξεις. Η C1 περιλαμβάνει τις εποπτικές ή γραφείου ή κατώτερες διευθυντικές ή διοικητικές θέσεις. Η κατηγορία C2 περιλαμβάνει τους ειδικευμένους χειρώνακτες, τους ημι και ανειδίκευτους χειρώνακτες δ κατηγορίας και τους εργαζομένους περιστασιακού ή χαμηλότερου βαθμού κατηγορίας ε. Ο παρακάτω πίνακας δείχνει ότι λιγότεροι εναγόμενοι εκτίμησαν τη βίαια επεξεργασία παιδικής ηλικίας τους ως καταχρηστική από τα εξωτερικά raters, και υπήρξε μια σαφής κλίση κοινωνικής τάξης με τους εναγομένους στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις που δοκιμάζουν τη σοβαρότερη σωματική κακοποίηση.

Fig. 2.5.1 Prevalence of childhood physical abuse

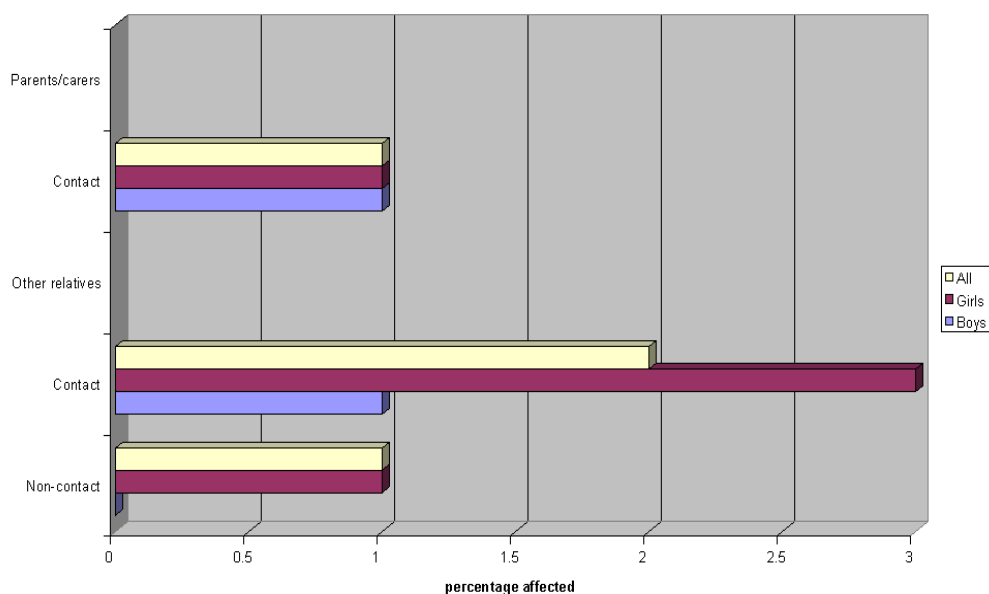

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

Το ίδιο ακριβώς δείγμα ρωτήθηκε σχετικά με εμπειρίες της παιδικής τους ηλικίας που είχαν σχέση με διάφορες σεξουαλικές πράξεις. Η παιδική σεξουαλική κακοποίηση ορίστηκε ως: «οι σεξουαλικές πράξεις με τις οποίες δεν έχουν συγκατατεθεί ή όταν ήταν ηλικίας 12 ή λιγότερο». Εκείνοι οι ενήλικοι που έδειξαν ότι είχαν δοκιμάσει τη σεξουαλική κακοποίηση στην παιδική ηλικία τους υποβλήθηκαν τις περαιτέρω ερωτήσεις σε σχέση με το δράστη, συμπεριλαμβανομένης της σχέσης τους με αυτόν. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται το ποσοστό των ενηλίκων που είπαν ότι είχαν κακοποιηθεί σεξουαλικά από έναν γονέα ή έναν φροντιστή ή από έναν συγγενή.

Περίπου το 1% του δείγματος ήταν σεξουαλικά κακοποιημένο από έναν γονιό ή έναν φροντιστή και περισσότερο από το 2% από κάποιο συγγενικό πρόσωπο. Τα κορίτσια φαίνεται ότι κακοποιούνταν σεξουαλικά συχνότερα από ότι τα αγόρια. Η συντριπτική πλειοψηφία τέτοιου είδους εμπειριών περιλάμβανε σωματική επαφή.

Fig. 2.5.2 Prevalence of childhood sexual abuse within the family

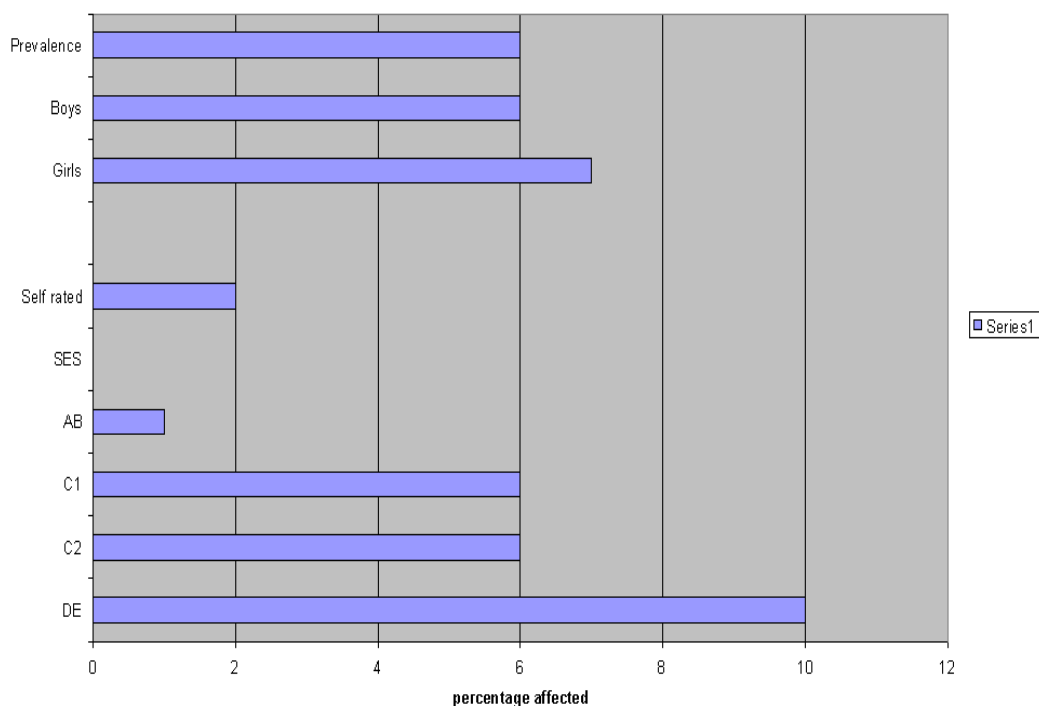

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

Επιπλέον, το δείγμα ρωτήθηκε για τη φυσική προσοχή και τη γονική επίβλεψη τους κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας τους. Ως παραμέληση κατά την παιδική ηλικία ορίστηκε ως «η εμπειρία εκείνων των πράξεων που εγκυμονούσαν έναν υψηλό κίνδυνο τραυματισμού ή μακροπρόθεσμων επιβλαβών αποτελεσμάτων».

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η γενική επικράτηση της παραμέλησης κατά την παιδική ηλικία ανάμεσα στο δείγμα και με κατανομή ανά φύλο, κοινωνική τάξη. Όπως με την επικράτηση της σωματικής κακοποίησης, τα κορίτσια ήταν πολύ πιο πιθανό να έχουν επηρεαστεί σε σχέση με τα αγόρια και υπήρξε μια αυξανόμενη επικράτηση στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις. Με παρόμοιο τρόπο λιγότεροι θεώρησαν ότι είχαν παραμεληθεί σε σχέση με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Fig. 2.5.3 Prevalence of childhood neglect

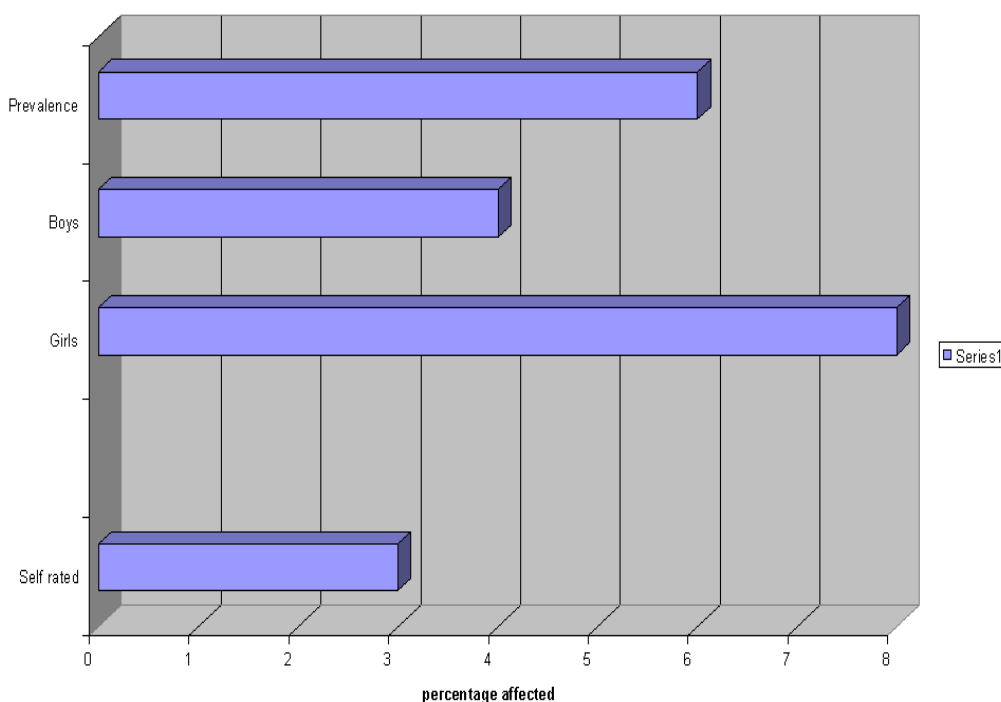

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

Μία άλλη ερώτηση αφορούσε τη συναισθηματική εμπειρία των ερωτηθέντων του δείγματος με τους γονείς τους κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Οι ερωτηθέντες εκτίμησαν ως συναισθηματική κακοποίηση περιπτώσεις όπου σημείωσαν 7 ή περισσότερο σε μια κλίμακα της δυσμενών συναισθηματικών εμπειριών, τουλάχιστον σε τέσσερις από τις επτά διαστάσεις της συναισθηματικής κακοποίησης: ψυχολογικός έλεγχος και κυριαρχία, ψυχοσωματικός έλεγχος και κυριαρχία, επιθέσεις ταπείνωσης/υποβάθμισης, απόσυρσης, αντιπάθειας, τρομοκρατίας ή επιθέσεων.

Ο παρακάτω πίνακας απαριθμεί την επικράτηση της συναισθηματικής κακοποίησης στην παιδική ηλικία των ερωτηθέντων του δείγματος τόσο για τα αγόρια όσο και για τα κορίτσια. Πάλι τα κορίτσια κρίθηκε ότι έχουν υποστεί τη συναισθηματική κακοποίηση σε μεγαλύτερο βαθμό από τα αγόρια.

Fig. 2.5.4 Prevalence of childhood emotional abuse within the family

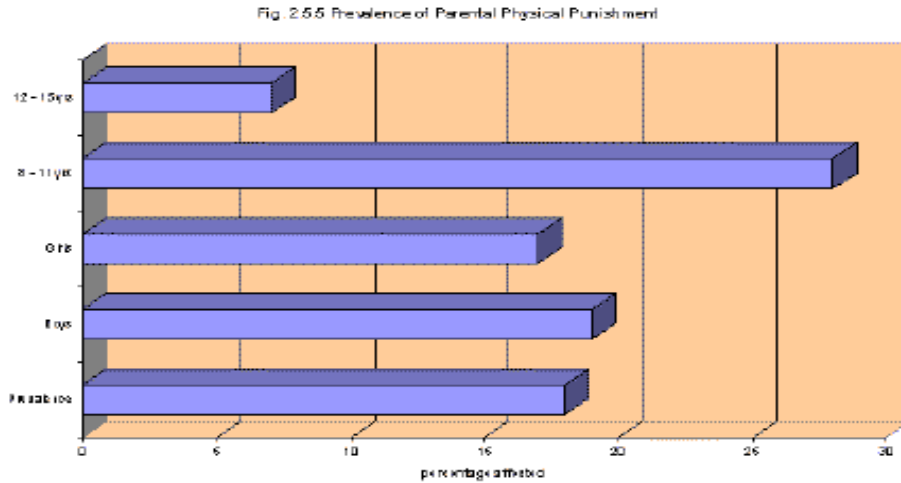

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

Εκτός από το κατσάδιασμα των γονέων, οι οικογένειες έχουν διαφορετικούς τρόπους για να κάνουν γνωστό στους άλλους όταν θυμώνουν μεταξύ τους. Αυτή είναι μία λίστα διαφόρων πραγμάτων που οι γονείς μπορούν να κάνουν για να τους γνωστοποιήσουν ότι είναι θυμωμένοι μαζί τους. Ανάμεσα σε αυτά τα πράγματα είναι και το χαστούκισμα.

Στον παρακάτω πίνακα υπάρχει η κατηγοριοποίηση των ατόμων που απάντησαν θετικά στο ερώτημα αυτό σε σχέση με το ποσοστό, την ηλικία και το φύλο.

Επίσης φαίνεται ότι περίπου το 18% των παιδιών είπαν ότι οι γονείς τους, τους τιμώρησαν σωματικά. Τα μικρότερα παιδιά ηλικίας 8-11 ετών, και τα αγόρια είναι πολύ πιο πιθανόν να έχουν τιμωρηθεί σωματικά σε σχέση με τα μεγαλύτερα παιδιά και τα κορίτσια.

12

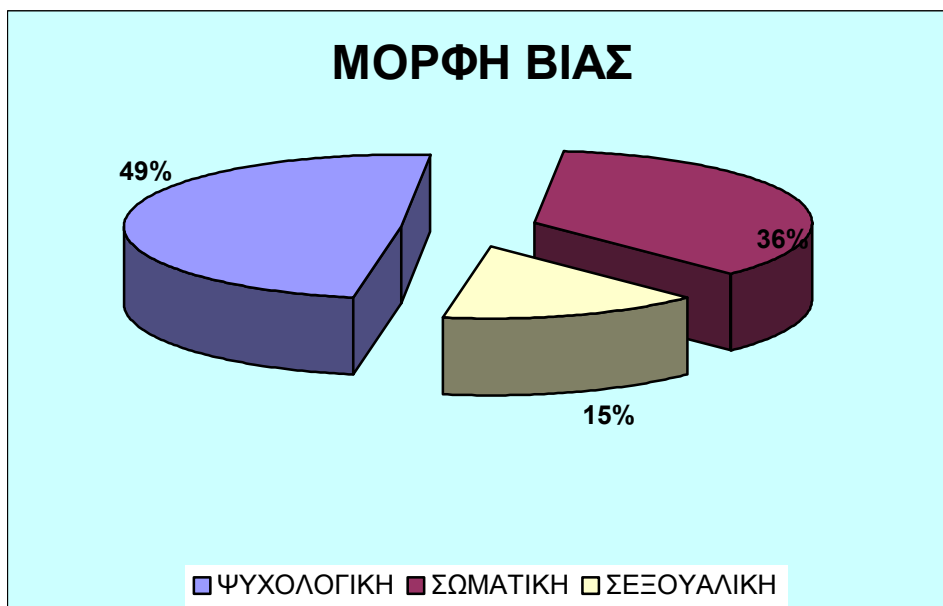
ΠΙΝΑΚΑΣ 26

1.4: Κύπρος: Κοινωνικές στάσεις και δεδομένα

1.4.1: Το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια στην Κύπρο

Όπως έχει ήδη αναφερθεί πάρα πολλές φορές, το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια είναι παγκόσμιο. Ο βαθμός γνωστοποίησης του φαινομένου αυτού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αντίληψη και τις κοινωνικές στάσεις, προκαταλήψεις και στερεότυπα που υπάρχουν. Έτσι στην προσπάθεια αυτή της διερεύνησης του φαινομένου αυτού στην Κύπρο, θα σχολιαστούν τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής στατιστικής έρευνας που διεξήγαγε ο Σύνδεσμος για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα αυτή έρευνα του Συνδέσμου, από τα περιστατικά με τα οποία εργάστηκαν, το 49% αυτών αντιμετώπιζε ψυχολογική κακοποίηση, το 36% σωματική κακοποίηση και μόλις το 15% σεξουαλική κακοποίηση.

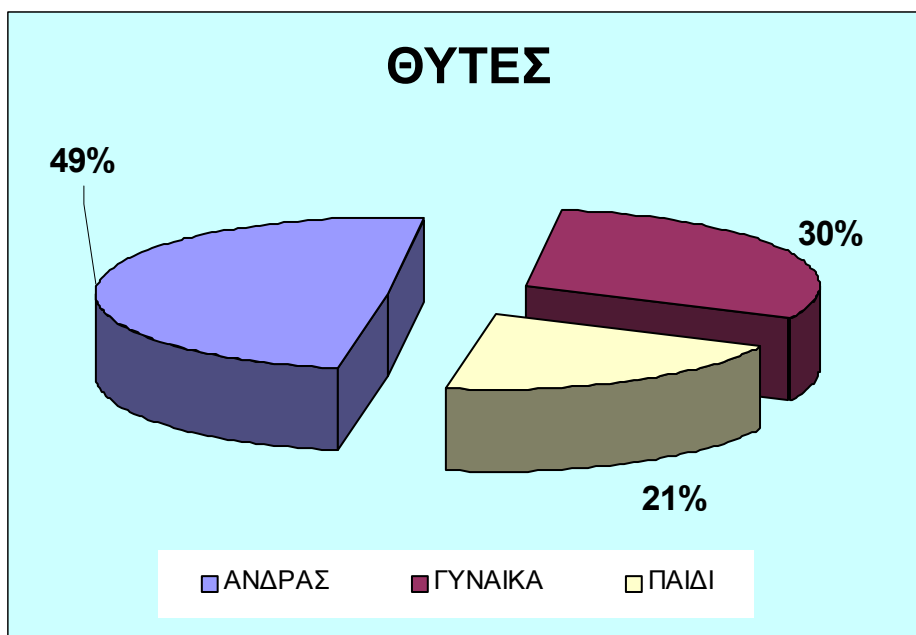
ΠΙΝΑΚΑΣ 27

Συνήθως η αναφορά των περιστατικών βίας γίνεται από το ίδιο το θύμα ή από κάποιο συγγενικό πρόσωπο. Μπορεί όμως και να αναφέρονται και από άλλα πρόσωπα. Όμως αυτό το οποίο σχολιάζεται έντονα είναι ότι αποτέλεσμα υπάρχει όταν το ίδιο το θύμα αποφασίσει να εγκαταλείψει τη βίαιη σχέση και λιγότερο όταν κάποιο άλλο άτομο κάνει την αναφορά.

ΑΝΑΦΟΡΑ	ΘΥΜΑ	481
	ΣΥΓΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ	115
	ΦΙΛΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ	17
	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ Γ. ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	4
	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	1
	ΑΛΛΟΣ/Η	99
	ΑΓΝΩΣΤΗ	207

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

Όσον αφορά τώρα το ποιος ήταν ο θύτης, στις περισσότερες των περιπτώσεων θύτης ήταν ο άνδρας σε ποσοστό 49%. Ακολουθεί η γυναίκα σε ποσοστό 30% και τέλος το παιδί σε ποσοστό 21%.

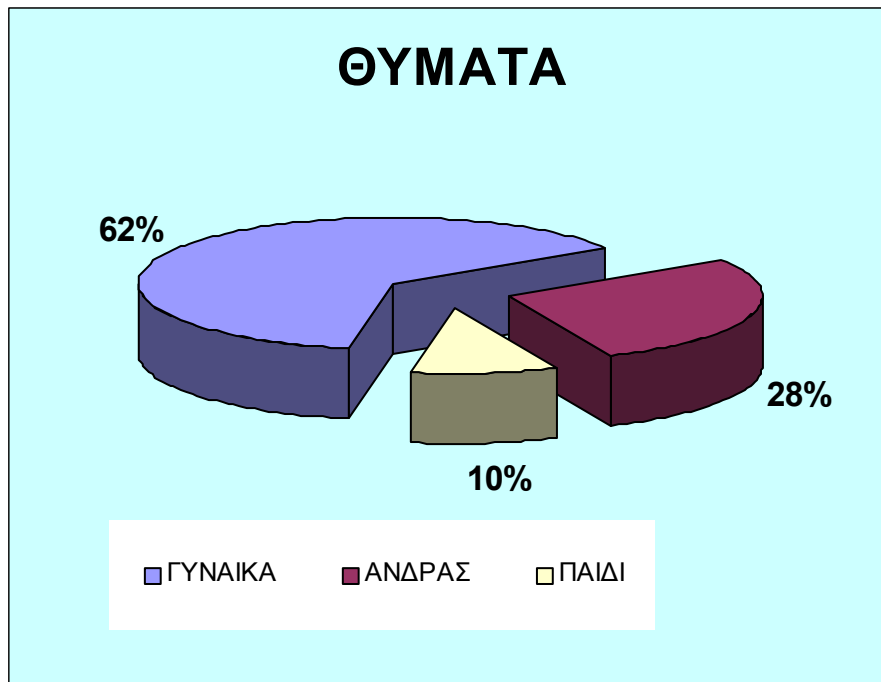
ΠΙΝΑΚΑΣ 29

Σε σχέση με το θύτη έχουν γίνει κάποιες παρατηρήσεις που αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά του θύτη. Αυτά απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Παρατηρήσεις	Χρήση Αλκοόλ	58
για τον Θύτη	Χρήση Παράνομων Ουσιών	18
	Εξωσυζυγικές σχέσεις	52
	Χαρτοπαίκτης	9

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

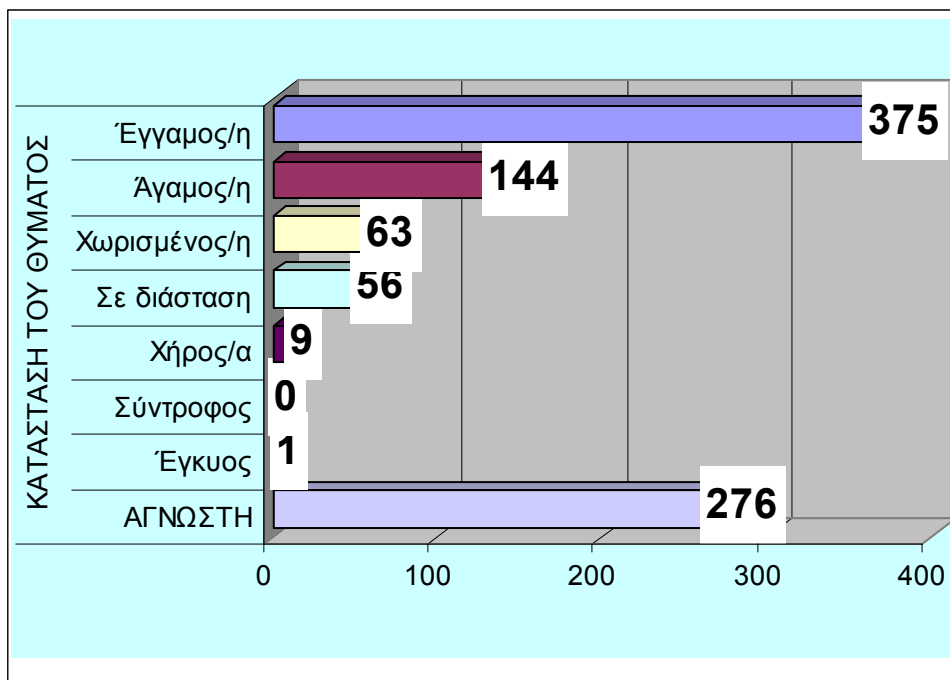
Στη συντριπτική πλειοψηφία της τάξης του 62% θύματα ήταν οι γυναίκες. Το 28% των θυμάτων είναι άνδρες πράγμα που για τα ελληνικά δεδομένα είναι ανύπαρκτο ή τουλάχιστον δεν αναφέρεται κάτι σχετικό από τις υπάρχουσες έρευνες. Τέλος το ποσοστό του 10% των θυμάτων κακοποίησης καταλαμβάνουν τα παιδιά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, το θύμα ήταν παντρεμένο με πολλά χρόνια γάμου. Σε αρκετά μεγάλο βαθμό παρατηρήθηκε ότι υπήρχαν και θύματα τα οποία ήταν άγαμα που όμως δεν κακοποιούνταν από το σύντροφο τους αλλά από κάποιο άλλο μέλος της οικογένειάς τους. Ακολουθούν τα διαζευγμένα και σε διάσταση θύματα τα οποία φαίνεται να ισοβαθμούν. Ενώ υπάρχει μόνο μία περίπτωση κακοποίησης ενός ατόμου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Παράλληλα όμως παρατηρείται και ένας αρκετά μεγάλος αριθμός θυμάτων τα οποία δεν θέλησαν να αναφερθούν καθόλου στην οικογενειακή τους κατάσταση γεγονός που κατά τη γνώμη μου επηρεάζει την αξιοπιστία των ποσοστών που αναφέρονται στις άλλες κατηγορίες οικογενειακής κατάστασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32

Όσον αφορά τώρα την ηλικία του θύματος, φαίνεται ότι τα περισσότερα θύματα βρίσκονται σε ηλικία μικρότερη των 20 ετών. Ακολουθούν εκείνα που είναι ηλικίας 41 ετών και άνω πράγμα που σημαίνει ότι είναι πολύ πιθανόν να βρίσκονται σε μια πολύχρονη βίαιη σχέση και αποφάσισαν να δραστηριοποιηθούν όταν πια η κατάσταση έχει φτάσει στο απροχώρητο.

Ηλικία Θύματος	Αριθμός
20<	107
21-30	49
31-40	55
41+	81
ΑΓΝΩΣΤΗ	632

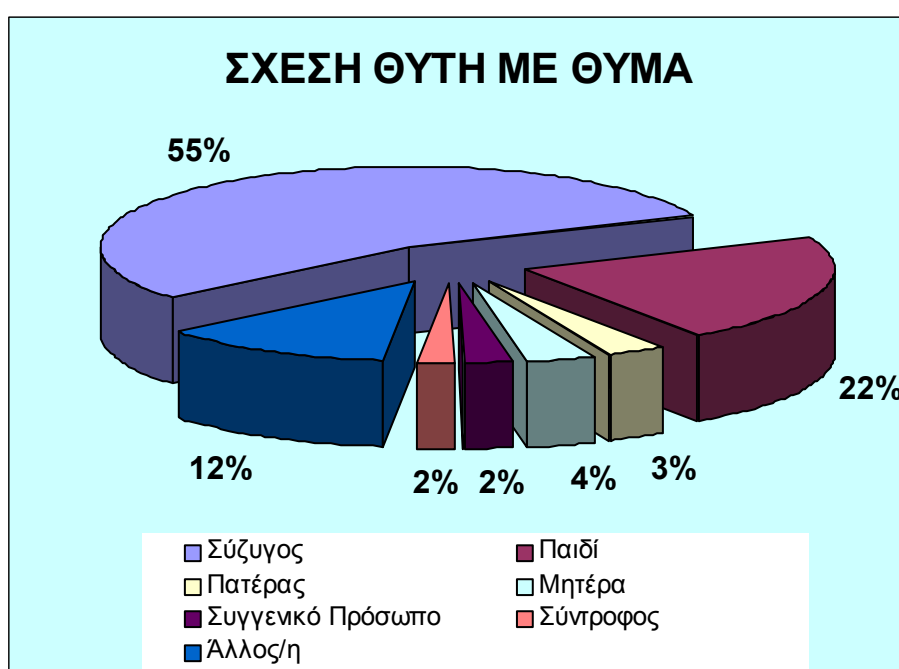
ΠΙΝΑΚΑΣ 33

Στις περισσότερες των περιπτώσεων υπάρχουν παιδιά στην οικογένεια.

Παιδιά	Αριθμός
ΝΑΙ	379
ΌΧΙ	135
ΑΓΝΩΣΤΟ	410

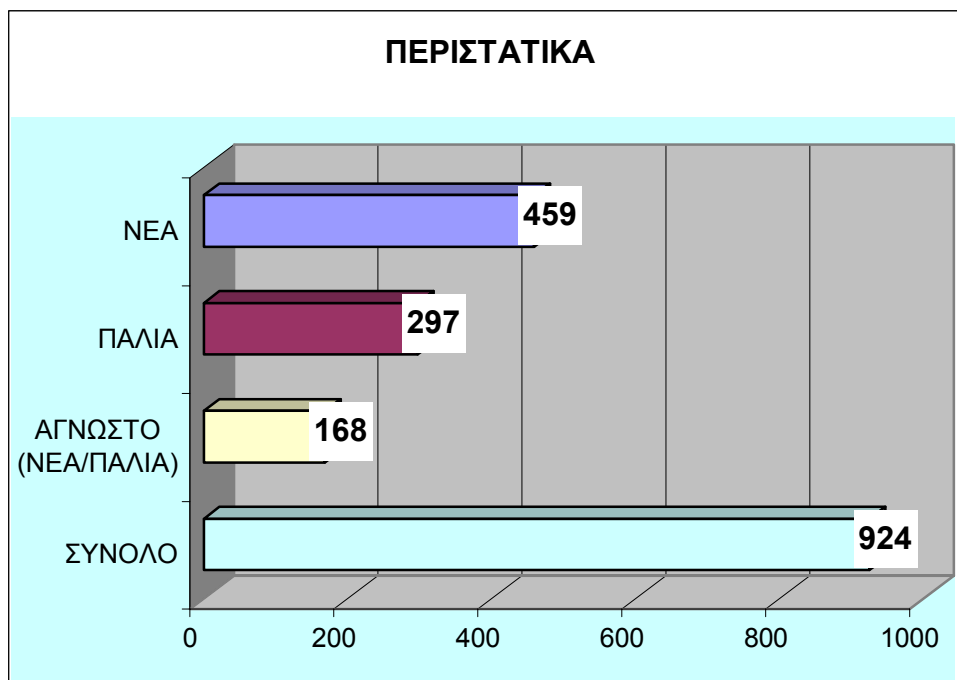
ΠΙΝΑΚΑΣ 34

Όσον αφορά τώρα τη σχέση του θύματος με το θύτη, φαίνεται να είναι διαφόρων ειδών μέσα στα πλαίσια της οικογένειας πάντα. Όμως και πάλι όπως και στις προηγούμενες δύο χώρες πρωτοστατεί ο σύζυγος – θύτης σε ποσοστό 55%. Ακολουθεί το παιδί – θύτης σε ποσοστό 22% και η μητέρα σε ποσοστό 4%. Παράλληλα ισοβαθμούν σε ποσοστό 2% ο σύντροφος και κάποιο άλλο συγγενικό πρόσωπο. Όμως αξίζει να σημειωθεί επίσης και το γεγονός ότι το 12% των θυτών ήταν κάποιο άλλο πρόσωπο έξω από το οικογενειακό περιβάλλον.

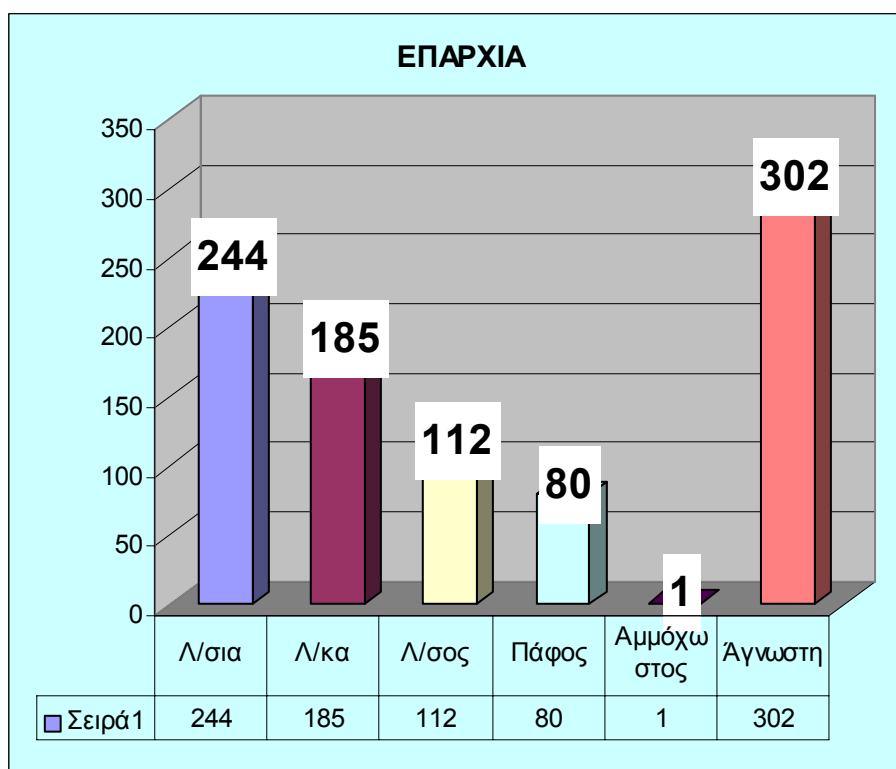
ΠΙΝΑΚΑΣ 35

Από τα περιστατικά τα οποία απευθύνθηκαν στο Σύνδεσμο, ένας αρκετά μεγάλος αριθμός (459) είναι καινούρια περιστατικά ενώ ένας αριθμός τους (297) είναι περιστατικά τα οποία παρέμειναν σε μια βίαιη σχέση εδώ και πάρα πολύ καιρό και κατά καιρούς αποφάσιζαν να κάνουν κάτι για να ξεφύγουν από την κατάσταση της συνεχούς βίας και πάντα κατέληγαν να επιστρέφουν στη βίαιη σχέση.

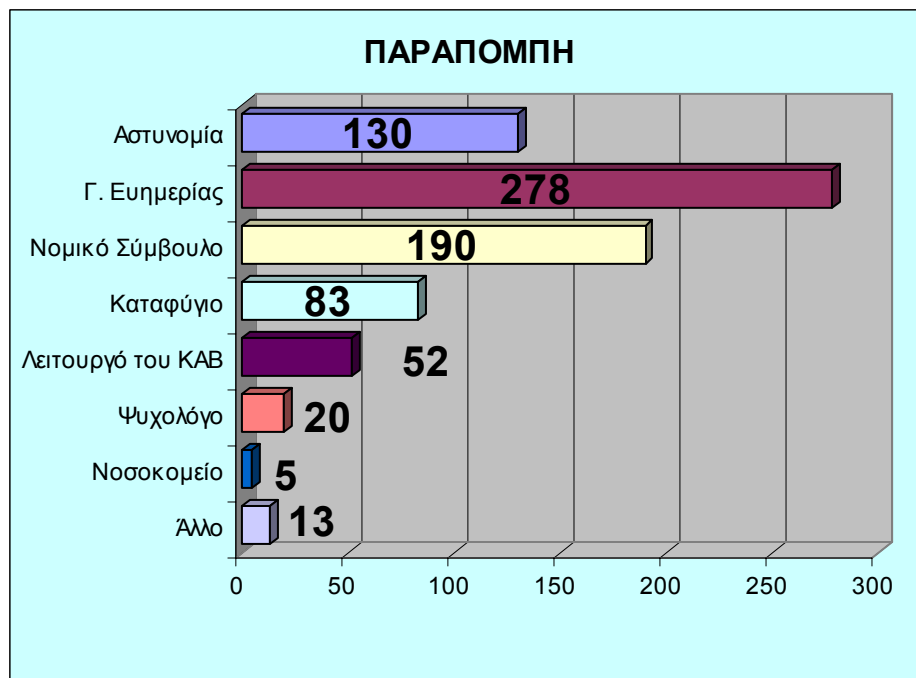
ΠΙΝΑΚΑΣ 36

Τα περιστατικά αυτά προέρχονταν από διάφορες περιοχές της επαρχίας στην Κύπρο όπως φαίνεται και στο γράφημα που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

Τα περιστατικά αυτά παραπέμφθηκαν ως επί το πλείστον από γραφείο Ευημερίας (278), το Νομικό Σύμβουλο (190), το καταφύγιο (83), τον Λειτουργό του ΚΑΒ, τον ψυχολόγο (20), το νοσοκομείο (5) και άλλο (13).

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

Κάποια γενικά συμπεράσματα της έρευνας η οποία διεξήχθη από το Σύνδεσμο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια είναι τα ακόλουθα (Georgiou, 2002):

- η συντριπτική πλειοψηφία των Κυπρίων σε ποσοστό 97% θεωρεί ότι υπάρχει βία μέσα στην Κυπριακή οικογένεια.
- Οι μισοί από τους ερωτηθέντες του δείγματος σε ποσοστό 50,3% θεωρεί ότι το φαινόμενο αυτό προκαλείται από συχνά έως πολύ συχνά.
- Συνήθως οι άνδρες είναι οι δράστες και οι γυναίκες τα θύματα.
- Ενώ οι μελανιές στο σώμα και το πρόσωπο όπως επίσης και οι κλωτσιές θεωρούνται ως βία από την πλειοψηφία, οι σπρωξιές και οι φωνές δεν θεωρούνται ως παράδειγμα βίας από σημαντικό μέρος του πληθυσμού (13,9% και 14%) και πιο συγκεκριμένα από άτομα ηλικίας 16-18 ετών.
- Το 15% του πληθυσμού δεν θεωρεί τα παρακάτω ως σωματική βία: σπρώξιμο, ταρακούνημα, τσιμπιές, τράβηγμα του αυτιού ακόμη και το χαστούκι. Το 30%

του πληθυσμού δεν ήταν και τόσο σίγουρο για το αν οι πράξεις αυτές αποτελούσαν βία ή όχι.

- Οι Κύπριοι φαίνεται ότι συμφωνούν με την οπτική ότι τόσο το εκπαιδευτικό όσο και το οικονομικό επίπεδο συγκεκριμένων ατόμων παίζει σημαντικό ρόλο στο βαθμό της βίας που μπορεί να αποδεχθούν. Σύμφωνα με την έρευνα οι δράστες έχουν χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο αλλά υπάρχουν και άτομα από υψηλό κοινωνικο – οικονομικό επίπεδο.
- Ένα σχετικά υψηλό ποσοστό (περίπου το 15%), ειδικά ανάμεσα στις χαμηλού επιπέδου μόρφωσης γυναίκες, θεωρούν ότι η βία στην οικογένεια αφορά μόνο την ίδια την οικογένεια και ότι κανένας δεν πρέπει να αναμειγνύεται με κανένα τρόπο για να προστατέψει το θύμα.
- Ένας στους τέσσερις Κυπρίους (και ιδιαίτερα οι άνδρες) θεωρούν ότι τα ίδια τα θύματα φταίνε για ότι τους συμβαίνει, επειδή προκαλούν τους δράστες και επιζητούν αυτό που τους συμβαίνει. Επιπλέον, ένας στους τρεις θεωρεί ότι πρέπει «να δείξουν το ποιος είναι το αφεντικό μέσα στο σπίτι». Τέλος, ένας στους πέντε θεωρεί ότι «όταν ένας άνδρας δίνει ένα χαστούκι περιστασιακά στη γυναίκα του αυτό δε συνιστά βία» και ότι «οι γονείς που χτυπάνε τα παιδιά τους το κάνουν για το καλό τους».
- Το 36,5% απάντησε ότι υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας σκηνών βίας παραπάνω από μία φορές. Περίπου το 40% είπε ότι γνωρίζουν προσωπικά τους συμμετέχοντες στη βία, και παραδέχθηκαν ότι οι ίδιοι ήταν ή συνεχίζουν να είναι θύματα βίας στην οικογένεια τους. Πολλά από τα άτομα που απάντησαν στην κατηγορία αυτή ήταν γυναίκες όλων των ηλικιών και όλων των επιπέδων μόρφωσης και οικονομικής επιφάνειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

2.1: Ελλάδα: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση

Αρχικά αξίζει πιστεύω να σημειωθεί το γεγονός ότι η επικρατέστερη άποψη των Ελλήνων νομικών για την ελληνική νομοθεσία σχετικά με την κακοποίηση είναι ότι είναι ελλιπής έως και ανεπαρκής και δεν καλύπτει ουσιαστικά τα θύματα της κακοποίησης. Η άποψη τους αυτή στηρίζεται δε και στο γεγονός ότι πουθενά στην ελληνική νομοθεσία δεν υπάρχει κάποιο εδάφιο ή κάποια παράγραφος που να ορίζει την ενδοοικογενειακή βία ως αδίκημα. Ακόμη, στις διατάξεις οι οποίες αφορούν τη βία, δεν προβλέπεται τίποτα όσον αφορά τη ψυχολογική βία.

Έτσι οι μόνες αναφορές που θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχουν σε σχέση με την κακοποίηση, βρίσκονται στον Ποινικό Κώδικα σε κάποια από τα κεφάλαια του στα οποία θα αναφερθούν στη συνέχεια. Κάποιες επιπλέον αναφορές υπάρχουν και στο οικογενειακό δίκαιο.

2.2: Νομολογία

Σύμφωνα με την ελληνική πάντα νομολογία, το αδίκημα της κακοποίησης των ανηλίκων έχει μεγαλύτερη βαρύτητα όταν τα θύματα είναι ανήλικα. Έτσι αναλύονται κάποιες έννοιες οι οποίες είναι οι ακόλουθες ([www.proeuropa.gr.lib_law2.html](http://www.proeuropa.gr/lib_law2.html)).

- **Απόπειρα βιασμού** υπάρχει στην «περίπτωση αποτυχίας του σκοπού της συνουσίας, η επιδίωξη αυτής με σωματική βία...Αρχή εκτέλεσης του εγκλήματος του βιασμού αποτελεί η έναρξη της σωματικής βίας ή της απειλής σπουδαίου και άμεσου κινδύνου με σκοπό να εξαναγκαστεί κάποιος σε εξώγαμη συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης, η οποία όμως τελικά δεν πραγματοποιείται από περιστατικά τυχαία και ανεξάρτητα από τη θέληση του δράστη».
- **Απειλή σπουδαίου κινδύνου** έχουμε όταν «το απειλούμενο κακό ενέχει κάποια σοβαρότητα και βαρύτητα, ικανή να εξαναγκάσει τον μέσο κοινωνικό άνθρωπο, να ενδώσει». **Απειλή άμεσου κινδύνου** έχουμε «όταν το απειλούμενο κακό μπορεί να επέλθει σε τόσο σύντομο χρόνο, ώστε να

επιβάλλεται, κατά την κρίση του μέσου κοινωνικού ανθρώπου από τώρα μέριμνα προς αποτροπή του».

- **Εξαναγκασμός** «υπάρχει στις περιπτώσεις που το θύμα, χωρίς τη θέληση του, υποβάλλεται σε εξώγαμη συνουσία ή στην επιχείρηση ή ανοχή κάποιας ασελγούς πράξεως».
- **Σωματική βία** είναι «η φυσική δύναμη που δεν μπορεί να αποκρουστεί και που εξαναγκάζει έτσι κάποιον να υποστεί, χωρίς τη θέληση του, εξώγαμη σαρκική μίξη».
- **Ψυχολογική βία** «είναι εκείνη που ενέχει ενωμένη με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής ή άλλου ουσιώδους δικαιώματος».
- **Συνουσία** είναι «η συνένωση των γεννητικών οργανικών μορίων δύο προσώπων».
- **Ασελγής πράξη** «νοείται η αντικειμενικά προσβάλλουσα το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών και υποκειμενικά κατευθύνεται προς την ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας».
- **Παραπλάνηση σε ασελγή πράξη** «νοείται η δια λόγων ή δια της ίδιας συμπεριφοράς επίδραση επί της βουλήσεως του νεοτέρου των δεκαπέντε (15) ετών προσώπου, πειθόμενου δια ψευδών παραστάσεων, διεγέρσεως της περιέργειας αυτού να ενεργήσει ή να υποστεί την ασελγή πράξη και αν ακόμη έχει αόριστη και γενική ροπή προς αυτό».
- **Κίνδυνος** «θεωρείται η κατάσταση εκείνη που κάτω από τις δεδομένες συνθήκες ενέχει, κατά την κοινή πείρα όχι απλά τη δυνατότητα, αλλά την πιθανότητα επέλευσης κάποιας βλάβης».
- **Ανοχή** σημαίνει ότι «το θύμα υπομένει την επί του σώματος του ενέργεια ασελγούς πράξεως από τον εξαναγκάζοντα».
- **Επιχείρηση** υπάρχει όταν «το εξαναγκαζόμενο θύμα επιχειρεί την ασελγή πράξη είτε στο σώμα του είτε στο σώμα του δράστη».
- **Έγκλημα κατ' εξακολούθηση** είναι «το τελούμενο από το ίδιο πρόσωπο και απαρτιζόμενο από περισσότερες ομοειδείς πράξεις που χωρίζονται μεταξύ τους χρονικά, αλλά προσβάλλουν το ίδιο έννομο αγαθό και κάθε μια από αυτές περιέχει πλήρη τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος, συνδέονται δε μεταξύ τους με την ύπαρξη της ίδιας απόφασης για την εκτέλεση τους».

2.3: Ποινικός Κώδικας: Αντιμετώπιση κακοποίησης

Συμπληρωματικά αλλά και επεξηγηματικά ως προς την νομολογία η οποία προαναφέρθηκε, παραθέτονται και τα κεφάλαια του Ποινικού Κώδικα τα οποία έχουν σχέση με την κακοποίηση.

2.3.1: Εγκλήματα κατά της ζωής

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στον Ποινικό Κώδικα και συγκεκριμένα στο δέκατο πέμπτο κεφάλαιο υπάρχουν κάποιες διατάξεις σε σχέση με τα εγκλήματα κατά της ζωής δια μέσου των οποίων θεωρείται ότι καλύπτεται και το φαινόμενο της κακοποίησης χωρίς όμως να υπάρχουν σαφείς και ξεκάθαρες διατάξεις που να αναφέρονται αποκλειστικά και να ορίζουν την ενδοοικογενειακή βία. Έτσι παρακάτω παρατίθενται τα άρθρα που αφορούν τα εγκλήματα κατά της ζωής (Κονταξής, 1997).

Άρθρο 299: Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται στην ανθρωποκτονία και ορίζει ότι «Όποιος με πρόθεση σκότωσε άλλον, τιμωρείται με την ποινή του θανάτου ή με ισόβια κάθειρξη. Αν η πράξη αποφασίστηκε και εκτελέστηκε σε βρασμό ψυχικής ορμής, επιβάλλεται η ποινή της πρόσκαιρης κάθειρξης».

Άρθρο 300: Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην ανθρωποκτονία με συναίνεση και αναφέρει ότι «Όποιος αποφάσισε και εκτέλεσε ανθρωποκτονία ύστερα από σπουδαία και επίμονη απαίτηση του θύματος και από οίκτο γι' αυτόν που έπασχε από ανίατη ασθένεια τιμωρείται με φυλάκιση».

Άρθρο 301: Αναφέρεται στη συμμετοχή σε αυτοκτονία: «Όποιος με πρόθεση κατέπεισε άλλον να αυτοκτονήσει, αν εκτελέστηκε η αυτοκτονία ή έγινε απόπειρα της, καθώς και όποιος έδωσε βοήθεια κατ' αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση».

Άρθρο 302: Εδώ ποινικοποιείται η ανθρωποκτονία από αμέλεια: «Όποιος επιφέρει από αμέλεια το θάνατο άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Αν το θύμα της πράξης, η οποία αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο είναι οικείος του υπαιτίου, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει τον υπαίτιο από κάθε ποινή, αν πεισθεί ότι λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη από τις συνέπειες της πράξης του δεν χρειάζεται να υποβληθεί σε ποινή».

Άρθρο 303: Το άρθρο αυτό αναφερόμενο στην παιδοκτονία ορίζει ότι: «Μητέρα που με πρόθεση σκότωσε το παιδί της κατά τον τοκετό ή μετά από τον

τοκετό, αλλά ενώ εξακολουθούσε ακόμη η διατάραξη του οργανισμού της από τον τοκετό, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών».

Άρθρο 304: Το άρθρο αυτό αφορά στην τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης χωρίς τη συναίνεση της εγκύου:

1. «Όποιος χωρίς τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει την εγκυμοσύνη της τιμωρείται με κάθειρξη.
2. **α)** Όποιος με συναίνεση της εγκύου διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή προμηθεύει σ' αυτή μέσα για τη διακοπή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. **β)** Αν από την πράξη της προηγούμενης διάταξης προκληθεί βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και αν προκλήθηκε ο θάνατος της επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.
3. Έγκυος που διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος.
4. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται με τη συναίνεση της εγκύου από γιατρό μαιευτήρα – γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα αν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις: **α)** Δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης, **β)** Έχουν διαπιστωθεί, με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η εγκυμοσύνη δεν έχει διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες. **γ)** Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμόδιου γιατρού. **δ)** Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης.
5. Αν η έγκυος είναι ανήλικη απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης

Άρθρο 304: Αφορά την άμβλωση και αναφέρει ότι:

1. «Έγκυος που με πρόθεση σκοτώνει με έκτρωση ή με άλλον τρόπο το έμβρυο που κυοφορεί ή επιτρέπει σε άλλον να το σκοτώσει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών.

2. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου προκαλεί το θάνατο του εμβρύου ή της προμηθεύει τα μέσα για τη θανάτωση του τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Αν αυτός ενεργεί κατά συνήθεια αμβλώσεις, τιμωρείται με κάθειρξη το πολύ δέκα ετών.
3. Όποιος, χωρίς να το ξέρει ή να το θέλει η έγκυος, προκαλεί με πρόθεση το θάνατο του εμβρύου τιμωρείται με πρόσκαιρη κάθειρξη.
4. Η πράξη δεν είναι άδικη και μένει ατιμώρητη, αν την εκτελέσει γιατρός με σκοπό να αποτρέψει αλλιώς αναπότρεπτο κίνδυνο για τη ζωή ή σοβαρή και διαρκή βλάβη της υγείας της εγκύου, αν η ανάγκη της άμβλωσης βεβαιώνεται και με πιστοποίηση άλλου γιατρού.
5. Ατιμώρητη παραμένει επίσης η άμβλωση που έκανε γιατρός με τη συγκατάθεση της εγκύου, όταν η σύλληψη έγινε ύστερα από βιασμό, κατάχρηση γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί, αποπλάνηση κόρης ηλικίας κατώτερης των 15 ετών ή αιμομιξία».

Άρθρο 304^Α: Αναφέρεται στη σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού «Όποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 310».

Άρθρο 305: Επίσης ποινικοποιείται η διαφήμιση μέσων άμβλωσης: «Όποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, έστω και συγκαλυμμένα, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ως κατάλληλα να προκαλέσουν άμβλωση, ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο τις υπηρεσίες τις δικές του ή άλλου για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση αμβλώσεων, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους».

Άρθρο 306: Αναφέρεται στην έκθεση και ορίζει ότι: «Όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο, ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να διατρέφει και να περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Αν η πράξη προκάλεσε στον παθόντα: **α)** βαριά βλάβη στην υγεία του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, β) το θάνατο του, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον έξι ετών».

Άρθρο 307: Αφορά την παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής: «Όποιος με πρόθεση παραλείπει να σώσει άλλο από κίνδυνο ζωής αν και μπορεί να το πράξει χωρίς κίνδυνο της δικής του ζωής ή υγείας, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους».

2.3.2: Σωματικές βλάβες

Κάποιες άλλες διατάξεις σχετικές με την κακοποίηση υπάρχουν στο δέκατο έκτο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα και αναφέρονται στις σωματικές βλάβες. Τα σχετικά άρθρα είναι τα ακόλουθα (Κονταξής, 1997).

Άρθρο 308: Εδώ ορίζεται η απλή σωματική βλάβη: «Όποιος με πρόθεση προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η κάκωση ή η βλάβη της υγείας που του προξένησε είναι εντελώς ελαφρά, τιμωρείται με φυλάκιση το πολύ έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Και αν είναι ασήμαντη, τιμωρείται με κράτηση ή πρόστιμο. Η σωματική βλάβη της παρ. 1 δεν είναι άδικη, όταν επιχειρείται με τη συναίνεση του παθόντος και δεν προσκρούει στα χρηστά ήθη. Ο υπαίτιος της πράξης αυτής είναι δυνατό να απαλλαγεί από κάθε ποινή αν παρασύρθηκε στην πράξη από δικαιολογημένη αγανάκτηση εξαιτίας μιας αμέσως προηγούμενης πράξης που τέλεσε ο παθών εναντίον του ή ενώπιον του και ήταν ιδιαίτερα σκληρή και βάνανυση».

Άρθρο 308⁴: Αφορά την απρόκλητη σωματική βλάβη: «Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών τιμωρείται η απλή σωματική βλάβη αν έγινε χωρίς πρόκληση από τον παθόντα. Αν η πράξη αυτή έχει το χαρακτήρα επικίνδυνης σωματικής βλάβης ή αν σ' αυτή συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους».

Άρθρο 309: Εδώ ορίζεται η επικίνδυνη σωματική βλάβη: «Αν η πράξη του άρθρου 308 τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών».

Άρθρο 310: Καταγράφει τη βαριά σωματική βλάβη: «Αν η πράξη του άρθρου 308 είχε επακόλουθο τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του παθόντος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση υπάρχει ιδίως αν η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη διάνοια του. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε το αποτέλεσμα που προξένησε, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών».

Άρθρο 311: Αφορά τη σωματική βλάβη και ορίζει ότι: «Αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη».

Άρθρο 312: Σωματική βλάβη ανηλίκων: «Αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών: **α)** όποιος με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας σε πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε ακόμη το δέκατο έβδομο έτος της ηλικίας του ή που δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του και ο δράστης το έχει στην επιμέλεια ή στην προστασία του ή ανήκει στο σπίτι του δράστη ή έχει μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας ή που το έχει αφήσει στην εξουσία του ο υπόχρεος για την επιμέλεια του, **β)** όποιος με κακόβουλη παραμέληση των υποχρεώσεων του προς τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνεται αιτία να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας τους».

Άρθρο 314: Ορίζει τη σωματική βλάβη από αμέλεια: «Όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η σωματική βλάβη που προκλήθηκε είναι εντελώς ελαφρά, επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τριών μηνών ή χρηματική ποινή. Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 302 εφαρμόζεται αναλόγως και στην πράξη της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση αυτή για την ποινική δίωξη απαιτείται πάντοτε έγκληση και δεν εφαρμόζεται δεν εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του επόμενου άρθρου».

2.3.3: Εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας

Το δέκατο όγδοο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα αναφέρεται και αναλύει τα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας. Τα σχετικά με την κακοποίηση άρθρα είναι τα ακόλουθα (Κονταξής, 1997).

Άρθρο 322: Εδώ ορίζεται το έγκλημα της αρπαγής: «Όποιος με απάτη ή βία, ή με την απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει ή παράνομα κατακρατεί κάποιον έτσι ώστε να αποστέρει το συμβαλλόμενο από την προστασία της πολιτείας και ιδίως όποιος περιάγει κάποιον σε ομηρία ή σε άλλη παρόμοια κατάσταση στέρησης της ελευθερίας τιμωρείται με κάθειρξη. Αν η πράξη έγινε με σκοπό να εξαναγκαστεί ο παθών ή κάποιος άλλος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωση του, τιμωρείται: **α)** με ισόβια κάθειρξη αν ο εξαναγκασμός

στρέφεται εναντίον των σωμάτων ή των προσώπων του άρθρου 157 παρ.1, β) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών σε κάθε άλλη περίπτωση».

Άρθρο 323: Εδώ καταγράφεται το εμπόριο δούλων. **1)** «Όποιος ενήργησε εμπόριο δούλων τιμωρείται με κάθειρξη. **2)** Το εμπόριο δούλων περιλαμβάνει κάθε πράξη σύλληψης, απόκτησης και διάθεσης ενός ατόμου, η οποία σκοπεύει να το κάνει δούλο, κάθε πράξη απόκτησης δούλου με σκοπό τη μεταπώληση ή την ανταλλαγή του, την πράξη παραχώρησης με πώληση ή την ανταλλαγή αποκτημένου δούλου και γενικά κάθε πράξη εμπορίου ή μεταφοράς δούλων. **3)** Όποιος αναλαμβάνει οποιαδήποτε υπηρεσία σε πλοίο, εν γνώσει ότι το πλοίο προορίζεται για διενέργεια εμπορίου δούλων ή ότι χρησιμοποιείται ήδη γι' αυτό το σκοπό, καθώς και όποιος παραμένει με τη θέληση του στην υπηρεσία αυτή εν γνώσει του ανωτέρω προορισμού του πλοίου ή της χρησιμοποίησής του για τέτοιο σκοπό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. **4)** Όποιος συντέλεσε άμεσα ή έμμεσα στη ναύλωση πλοίου εν γνώσει ότι η ναύλωση αποβλέπει στη διενέργεια εμπορίου δούλων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. **5)** Όποιος μεταφέρει από έναν τόπο σε άλλον δούλους, χωρίς σκοπό να τους εμπορευθεί, αλλά και χωρίς η μεταφορά να γίνεται με σκοπό την απελευθέρωση τους, τιμωρείται με φυλάκιση. **6)** Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο ιδιοκτήτης και ο πλοίαρχος του πλοίου, με το οποίο εν γνώσει τους θα γινόταν τέτοια μεταφορά δούλων».

Άρθρο 324: Εδώ αναλύεται η αρπαγή ανηλίκων. **1)** «Όποιος αφαιρεί ανήλικο από τους γονείς, τους επιτρόπους ή από οποιονδήποτε δικαιούται να μεριμνήσει για το πρόσωπο του ή όποιος υποστηρίζει την εκούσια διαφυγή του ανήλικου από την εξουσία των παραπάνω προσώπων τιμωρείται με φυλάκιση. Αν ο ανήλικος από τη στέρηση της επιμέλειας διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο ζωής ή βαριάς βλάβης της υγείας του, ο δράστης τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. **2)** Αν ο ανήλικος δεν έχει συμπληρώσει τα δεκατέσσερα χρόνια του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, εκτός αν η πράξη τελέστηκε από ανιόντα, οπότε εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Σε κάθε περίπτωση που ο υπαίτιος τέλεσε την πράξη από κερδοσκοπία ή με το σκοπό να μεταχειριστεί τον ανήλικο σε ανήθικες ασχολίες ή να επιτύχει τη μεταβολή της οικογενειακής τάξης του ανήλικου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. **3)** Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να εισπράξει λύτρα ή να εξαναγκάσει σε πράξη ή παράλειψη, επιβάλλεται κάθειρξη. Στην περίπτωση που ο δράστης με τη θέληση του και προτού εκπληρωθεί

οποιοσδήποτε όρος ή αξίωση του απελευθέρωσε και απέδωσε υγιή και σώο τον ανήλικο επιβάλλεται φυλάκιση».

Άρθρο 325: Αναφέρεται στην παράνομη κατακράτηση. «Όποιος με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέληση του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησης του τιμωρείται με φυλάκιση και αν η κατακράτηση διήρκεσε μακρό χρονικό διάστημα, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών».

Άρθρο 327: Εδώ καταγράφεται η ακούσια απαγωγή. «Όποιος με σκοπό το γάμο ή την ακολασία απάγει ή κατακρατεί παράνομα (άρθρ. 325) γυναίκα χωρίς τη θέληση της ή γυναίκα που έχει διαταραγμένη νόηση ή είναι ανίκανη να αντισταθεί λόγω απώλειας της συνείδησης ή διανοητικής ατέλειας ή για άλλο λόγο τιμωρείται αν τέλεσε την πράξη αυτή με σκοπό το γάμο, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, αν την διέπραξε με σκοπό την ακολασία, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

Άρθρο 328: Συμπληρωματικά του παραπάνω άρθρο, το συγκεκριμένο αναφέρεται στην εκούσια απαγωγή. «Όποιος απάγει ή κατακρατεί με σκοπό το γάμο ή την ακολασία άγαμη και ανήλικη γυναίκα με τη θέληση της, χωρίς όμως τη συγκατάθεση των προσώπων που την έχουν στην εξουσία τους ή που έχουν σύμφωνα με το νόμο το δικαίωμα να φροντίζουν για το πρόσωπο της τιμωρείται, αν τέλεσε την πράξη αυτή με σκοπό το γάμο, με φυλάκιση μέχρι τριών ετών, αν με σκοπό την ακολασία, με φυλάκιση. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

Άρθρο 329: Είναι μια γενική διάταξη που λειτουργεί συμπληρωματικά των δύο προηγούμενων άρθρων. «Αν στις περιπτώσεις των άρθρων 327 και 328 τελέστηκε με τη γυναίκα που έχει απαχθεί ο γάμος στον οποίο απέβλεπε η απαγωγή. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο μετά την ακύρωση του».

Άρθρο 330: Εδώ ορίζεται η παράνομη βία. «Όποιος χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών, ανεξάρτητα αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον εκείνου που απειλείται ή κάποιου από τους οικείους του».

Άρθρο 331: Το συγκεκριμένο άρθρο αφορά την αυτοδικία και ορίζει ότι: «Όποιος ασκεί «αυθαίρετα» αξίωση σχετική με δικαίωμα που ή το έχει πραγματικά ή από πεποίθηση το οικειοποιείται τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

Άρθρο 333: Εδώ καταγράφεται η απειλή. «Όποιος προκαλεί σε άλλον τρόπο ή ανησυχία απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

2.3.4: Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής

Επιπρόσθετα στα προηγούμενα άρθρα του Ποινικού Κώδικα υπάρχει και το δέκατο ένατο κεφάλαιο του το οποίο αφορά τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και τα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Τα σχετικά άρθρα του κεφαλαίου αυτού που αφορούν την κακοποίηση είναι τα ακόλουθα (Κονταξής, 1997).

Άρθρο 336: Εδώ ορίζεται και αναλύεται ο βιασμός. «Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών».

Άρθρο 337: Καταγράφεται η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. «Όποιος με ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή. Με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι δύο ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος από 12 ετών».

Άρθρο 338: Αναφέρεται στην κατάχρηση σε ασέλγεια. «Όποιος καταχράται την παραφροσύνη γυναίκας ή την από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενη ανικανότητα της να αντισταθεί για να έλθει σε εξώγαμη συνουσία μαζί της, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Όποιος καταχράται τις παραπάνω καταστάσεις και ενεργεί άλλη ασελγή πράξη σε γυναίκα ή άντρα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών».

Άρθρο 339: Εδώ ποινικοποιείται η αποπλάνηση παιδιών. **1)** «Όποιος ενεργεί ασελγή πράξη με πρόσωπο νεότερο από 15 ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται ως εξής: **α)** αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, **β)** αν ο παθών συμπλήρωσε τα δέκα, όχι όμως και τα δεκατρία έτη, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και

γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατρία έτη, με φυλάκιση. 2) Αν στην περίπτωση του στοιχείου γ' της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος όταν τέλεσε την πράξη δεν είχε συμπληρώσει τα 17 έτη, το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλλει μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. 3) Αν μεταξύ του υπαίτιου και του παθόντος τελέστηκε γάμος, δεν ασκείται ποινική δίωξη, και αν τυχόν είχε ασκηθεί δεν συνεχίζεται, αλλά κηρύσσεται απαράδεκτη. Η ποινική δίωξη ασκείται ή συνεχίζεται μετά την ακύρωση του γάμου».

Άρθρο 340: Το άρθρο αυτό είναι μια γενική διάταξη και δρα συμπληρωματικά των τριών προηγούμενων άρθρων. «Αν κάποια από τις πράξεις των άρθρων 336,338 και 339 είχε ως συνέπεια το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών ή ισόβια κάθειρξη».

Άρθρο 341: Αναφέρεται στην απατηλή επίτευξη συνουσίας. «Όποιος επιτύχει να έλθει σε συνουσία με γυναίκα προκαλώντας ή χρησιμοποιώντας πλάνη εξαιτίας της οποίας η παθούσα θεώρησε ότι η συνουσία πραγματοποιήθηκε σε γάμο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών».

Άρθρο 342: Εδώ αναλύεται η κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια. «Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρείται ο ανιών εξ αγχιστείας ή ο θετός γονέας, που ενεργεί ασελή πράξη με ανήλικο κατιόντα ή με το θετό του τέκνο, επίτροπος ή ο επιμελητής ή οι κάθε είδους ανατροφείς με τον ανήλικο που έχουν την επιμέλεια τους, οι δάσκαλοι ή παιδαγωγοί με τους ανήλικους μαθητές τους ή με εκείνους που παιδαγωγούν, οι κληρικοί με τα ανήλικα πνευματικά τους τέκνα. Με την ίδια ποινή τιμωρούνται οι υπηρέτες και οι συγκάτοικοι, αν ενεργήσουν ασελή πράξη με ανήλικο που ανήκει στον ίδιο οικιακό κύκλο, καθώς και κάθε άλλος που ενεργεί ασελή πράξη με ανήλικο που του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά».

Άρθρο 343: Αφορά την ασέλγεια με κατάχρηση εξουσίας. «Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρούνται: **α)** ο δημόσιος υπάλληλος που ενεργεί ασελή πράξη με πρόσωπο που εξαρτάται υπηρεσιακά από αυτόν, εκμεταλλευόμενος αυτή τη σχέση, **β)** οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτήρια και αναρρωτήρια ή σε άλλα ιδρύματα, προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια, αν ενεργήσουν ασελή πράξη με το πρόσωπο που έχει εισαχθεί σ' αυτά τα ιδρύματα».

Άρθρο 344: Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην ποινικοποίηση των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων και τις προϋποθέσεις της και αναφέρει ότι: «Στις περιπτώσεις των άρθρων 337, 338, 339, 341, 342 και 343 για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση. Στις περιπτώσεις του άρθρου 336 η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως μπορεί κατ' εξαίρεση με αιτιολογημένη διάταξη του ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απέχει οριστικά από την άσκηση της ποινικής δίωξης ή, αν έχει ασκήσει την ποινική δίωξη, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών. Αυτό μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη εκτιμώντας τη δήλωση του θύματος ή των κατά το άρθρο 118 προσώπων ότι η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει ως συνέπεια το σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του θύματος».

Άρθρο 345: Εδώ ποινικοποιείται η αιμομιξία. «Η συνουσία μεταξύ συγγενών εξ αίματος ανιούσας και κατιούσας γραμμής τιμωρείται ως προς τους ανιόντες με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ως προς τους κατιόντες με φυλάκιση μέχρι δύο ετών, μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδερφών η συνουσία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. Συγγενείς κατιούσας γραμμής μπορούν να απαλλαγούν από κάθε ποινή, αν κατά το χρόνο της πράξης δεν είχαν συμπληρώσει το 17^ο έτος της ηλικίας τους».

Άρθρο 346: Αφορά την ασέλγεια μεταξύ των συγγενών. «Η επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης που γίνεται μεταξύ των συγγενών που αναφέρονται στο άρθρο 345 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Η παρ 2 του άρθρου 345 έχει εφαρμογή και σ' αυτήν εδώ την περίπτωση».

Άρθρο 347: Ορίζεται η ασέλγεια παρά φύση. «Η παρά φύση ασέλγεια μεταξύ αρρένων που τελέστηκε: **α)** με κατάχρηση μιας σχέσης εξάρτησης που στηρίζεται σε οποιαδήποτε υπηρεσία, **β)** από ενήλικο με αποπλάνηση προσώπου νεότερο από δεκαεπτά ετών ή από κερδοσκοπία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος ασκεί ασέλγεια της παρ 1 κατ' επάγγελμα».

Άρθρο 348: Καταγράφει τη διευκόλυνση ακολασίας άλλων. «Όποιος κατ' επάγγελμα διευκολύνει με οποιοδήποτε τρόπο την ασέλγεια μεταξύ άλλων τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος διευκολύνει την ασέλγεια μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας απατηλά μέσα και αν ακόμη δεν ενεργεί κατ' επάγγελμα».

Άρθρο 349: Εδώ αναλύεται και καταγράφεται η μαστροπεία. **1)** «Όποιος για να εξυπηρετήσει ακολασία άλλων προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στη διαφθορά ανήλικα πρόσωπα ή υποθάλπει ή διευκολύνει την πορνεία ή τη διαφθορά ανηλίκων

τιμωρείται με φυλάκιση εννέα μηνών μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη. **2)** Η ποινή επιτείνεται σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και σε χρηματική ποινή, αν το έγκλημα τελέστηκε: **α)** εναντίον προσώπου νεότερου από δεκαέξι ετών, **β)** με απατηλά μέσα, **γ)** από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή. **3)** Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή».

Άρθρο 350: Αφορά την εκμετάλλευση πόρνης. «Άντρας που συντηρείται ολικά ή εν μέρει από γυναίκα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία και από την εκμετάλλευση των σχετικών ανήθικων κερδών της τιμωρείται με φυλάκιση έξι μηνών μέχρι τριών ετών».

Άρθρο 351: Εδώ αναλύεται η σωματεμπορία. «Όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων: **α)** προσλαμβάνει ή παρασύρει, έστω και με τη συναίνεση της, ανήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία, **β)** με τη βία, με απατηλά μέσα, με απειλές, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με κάθε άλλο εξαναγκαστικό μέσο προσλαμβάνει ή παρασύρει ενήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία, **γ)** με τα προαναφερόμενα μέσα κατακρατεί παρά τη θέληση της σε οίκο ανοχής μία γυναίκα ή την εξαναγκάζει να παραδοθεί σε πορνεία τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης. Το πιο πάνω όριο φυλάκισης επιτείνεται έως πέντε έτη, αν το έγκλημα το διέπραξε ένα από τα πρόσωπα του άρθρου 349 παρ 2 στοιχ γ. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται και αν ακόμη οι κατ' ιδίαν πράξεις που απαρτίζουν τα συστατικά στοιχεία των παραπάνω εγκλημάτων εκτελέστηκαν σε διάφορες επικράτειες».

2.3.5: Εγκλήματα σχετικά με το γάμο και την οικογένεια

Το εικοστό κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα αναφέρεται στα εγκλήματα που είναι σχετικά με το γάμο και την οικογένεια. Το κεφάλαιο αυτό κρίνεται ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την παρούσα εργασία. Ας δούμε λοιπόν τι προβλέπεται σε καθένα από τα άρθρα του κεφαλαίου αυτού (Κονταξής, 1997).

Άρθρο 354: Το άρθρο αυτό αναφέρεται στη διατάραξη της οικογενειακής τάξης. «Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο νοθεύει ή συγκαλύπτει την οικογενειακή τάξη κάποιου και ιδίως όποιος υποβάλλει τέκνο τιμωρείται με φυλάκιση».

Άρθρο 355: Αφορά την απάτη σχετική με το γάμο. «Όποιος με απατηλά μέσα παραπείθει κάποιον να τελέσει γάμο άκυρο ή ακυρώσιμο, αν ο γάμος γι' αυτόν το λόγο κηρύχθηκε αμετάκλητα άκυρος τιμωρείται με φυλάκιση. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση».

Άρθρο 356: Εδώ ορίζεται η διγαμία. «Ο σύζυγος που τέλεσε νέο γάμο πριν αμετακλήτως διαλυθεί ή ακυρωθεί ο προηγούμενος γάμος του, καθώς επίσης και εκείνος που συνάπτει μαζί του νέο γάμο εν γνώσει ότι υπάρχει γάμος που δεν λύθηκε, ή δεν ακυρώθηκε τιμωρείται με φυλάκιση. Η παραγραφή της πράξης αρχίζει αφότου ο ένας από τους δύο γάμους λύθηκε ή κηρύχθηκε άκυρος».

Άρθρο 358: Αναφέρεται στην παραβίαση της υποχρέωσης για διατροφή. «Όποιος κακόβουλα παραβιάζει την υποχρέωση διατροφής που του την έχει επιβάλλει ο νόμος και έχει αναγνωρίσει, έστω και προσωρινά, το δικαστήριο, με τρόπο τέτοιο ώστε ο δικαιούχος να υποστεί στερήσεις ή να αναγκαστεί να δεχτεί βοήθεια άλλων, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους».

Άρθρο 359: Εδώ προβλέπεται η εγκατάλειψη εγκύου. «Όποιος εγκαταλείπει σε απορία ή με άλλο τρόπο αβοήθητη μία γυναίκα που έμεινε απ' αυτόν έγκυος και που λόγω της εγκυμοσύνης ή του τοκετού της δεν μπορεί να φροντίσει τον εαυτό της τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση».

Άρθρο 360: Εδώ προβλέπεται και αναλύεται η παραμέληση της εποπτείας ανηλίκου. «**1)**Όποιος, ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου νεότερου από δεκαεπτά ετών, παραλείπει να τον παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης ή από το να επιδίεται στην πορνεία, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους, αν δεν συντρέχει περίπτωση να τιωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη. **2)** Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της παράλειψης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών. **3)** Η ποινή της παρ 1 επιτείνεται σε φυλάκιση μέχρι δύο ετών και της παρ 2 σε φυλάκιση μέχρι έξι μηνών, αν υπαίτιοι της παράλειψης έγιναν γονείς, επίτροποι ή κηδεμόνες υπό την υπεύθυνη επιμέλεια των οποίων έχει τεθεί ο ανήλικος σύμφωνα με το άρθρο 122 αυτού του Κώδικα. **4)** Αν η πράξη που τέλεσε ο ανήλικος είναι πταίσμα, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει από κάθε ποινή τον υπαίτιο της παράλειψης των παρ 1-3».

2.4: Αστικός Κώδικας – Οικογενειακό Δίκαιο: Αντιμετώπιση της κακοποίησης

Στον Αστικό Κώδικα λίγες είναι οι αναφορές σε σχέση με την κακοποίηση στην οικογένεια οι οποίες συνοψίζονται στα άρθρα που ακολουθούν (www.disabled.gr ; <http://gort.gr>). Όμως και πάλι δεν ορίζεται ούτε η έννοια της κακοποίησης, ούτε οι μορφές κτλ. Οι αναφορές είναι έμμεσες.

Άρθρο 1374: Ακυρώσιμος εξαιτίας πλάνης. Γάμος που έχει τελεσθεί μπορεί να ακυρωθεί εξαιτίας πλάνης σχετικής με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου συζύγου. Η ακύρωση αποκλείεται, αν ο σύζυγος αναγνωρίσει το γάμο μετά τη διάλυση της πλάνης.

Άρθρο 1375: Ακυρώσιμος εξαιτίας απειλής. Γάμος που έχει τελεσθεί μπορεί να ακυρωθεί αν ο σύζυγος εξαναγκάστηκε να τον συνάψει με απειλή, παράνομα ή αντίθετα προς, τα χρηστά ήθη. Η ακύρωση αποκλείεται, αν αυτός που εξαναγκάστηκε αναγνώρισε το γάμο αφού πέρασε η απειλή.

Άρθρο 1439: Ισχυρός κλονισμός. Καθένας από τους συζύγους μπορεί να ζητήσει το διαζύγιο, όταν οι μεταξύ τους σχέσεις έχουν κλονισθεί τόσο ισχυρά, από λόγο που αφορά το πρόσωπο του εναγομένου ή και των δύο συζύγων, ώστε βάσιμα η εξακολούθηση της έγγαμης σχέσης να είναι αφόρητη για τον ενάγοντα. Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας του, εγκατάλειψης του ενάγοντα ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο. Εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστον χρόνια, ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί, έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του ενάγοντα. Η συμπλήρωση του χρόνου διάστασης δεν εμποδίζεται από μικρές διακοπές που έγιναν ως προσπάθεια αποκατάστασης των σχέσεων ανάμεσα στους συζύγους.

Άρθρο 1442: Διατροφή. Εφόσον ο ένας από τους πρώην συζύγους δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή από την περιουσία του, δικαιούται να ζητήσει διατροφή από τον άλλον: **1)** αν κατά την έκδοση του διαζυγίου ή κατά το τέλος των χρονικών περιόδων που προβλέπονται στις επόμενες περιπτώσεις βρίσκονται σε ηλικία ή σε κατάσταση υγείας που δεν επιτρέπει να αναγκαστεί να αρχίσει ή να συνεχίσει την άσκηση κατάλληλου επαγγέλματος, ώστε να εξασφαλίζει

απ' αυτό τη διατροφή του. **2)** αν έχει την επιμέλεια ανήλικου τέκνου και γι' αυτό το λόγο εμποδίζεται στην άσκηση κατάλληλου επαγγέλματος. **3)** αν δεν βρίσκει σταθερή κατάλληλη εργασία ή χρειάζεται κάποια επαγγελματική εκπαίδευση, και στις δύο όμως περιπτώσεις για ένα διάστημα που δεν μπορεί να ξεπεράσει τα τρία χρόνια από την έκδοση του διαζυγίου. **4)** σε κάθε άλλη περίπτωση, όπου η επιδίκαση διατροφής κατά την έκδοση του διαζυγίου επιβάλλεται από λόγους επιείκειας.

Άρθρο 1486: Όροι διατροφής. Δικαίωμα διατροφής έχει μόνο όποιος δεν μπορεί να διατρέφει τον εαυτό του από την περιουσία του ή από εργασία κατάλληλη για την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του και τις λοιπές βιοτικές του συνθήκες ενόψει και των τυχόν αναγκών της εκπαίδευσής του. Το ανήλικο τέκνο, και αν ακόμη έχει περιουσία, έχει δικαίωμα διατροφής από τους γονείς του, εφόσον τα εισοδήματα της περιουσίας του ή το προϊόν της εργασίας του δεν αρκούν για τη διατροφή του.

Άρθρο 1487: Δεν έχει υποχρέωση διατροφής εκείνος που, ενόψει και των λοιπών υποχρεώσεων του, δεν είναι σε θέση να τη δώσει χωρίς να διακινδυνεύσει η δική του διατροφή. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει, όταν πρόκειται για τη διατροφή ανήλικου τέκνου από το γονέα του, εκτός αν αυτό μπορεί να στραφεί εναντίον άλλου υπόχρεου ή αν μπορεί να διατραφεί από την περιουσία του.

Άρθρο 1507: Αμοιβαία υποχρέωση. Γονείς και τέκνα οφείλουν αμοιβαία μεταξύ τους βοήθεια, στοργή και σεβασμό.

Άρθρο 1518: Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευση του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του. Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητα του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου. Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό το σκοπό οφείλουν να συνεργάζονται με το σχολείο και, αν υπάρχει ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ή δημόσιων οργανισμών.

Άρθρο 1532: Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημα τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν

ο άλλος γονέας, οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Το δικαστήριο μπορεί ιδίως να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλεια του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή και να διορίσει επίτροπο.

2.5: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της γυναικείας κακοποίησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και αναλυθεί σε προηγούμενες παραγράφους όπου γίνονταν αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση στην Ελλάδα, δεν υπάρχει κάπου ξεκάθαρα ο ορισμός της κακοποίησης και πόσο μάλλον και εκείνος των ειδών της! Αυτό αποτελεί ένα μεγάλο έλλειμμα γεγονός που έχει αντίκτυπο και στην ύπαρξη αρμόδιων φορέων και οργανώσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης.

Ως πρόληψη της κακοποίησης ορίζεται «η αποτροπή γεγονότων που προκαλούν αρνητικές συνέπειες», δηλαδή την εκδήλωση της βίαιης συμπεριφοράς μέσα στις συζυγικές – συντροφικές σχέσεις (Χατζηφωτίου, 2005).

Έτσι στόχοι των προγραμμάτων της πρόληψης είναι:

- «Η μείωση της κοινωνικής ανοχής για την ενδοοικογενειακή βία,
- η επίτευξη δομικών και οικονομικών αλλαγών στην κοινότητα,
- ο προβληματισμός γύρω από τον επαναπροσδιορισμό της οικογενειακής βίας ως παραβίασης των ανθρώπινων δικαιωμάτων» (Mignon et al, 2002; Χατζηφωτίου, 2005).

Όμως για την επίτευξη των παραπάνω στόχων πρέπει η κοινότητα και η κοινωνία ολόκληρη να αλλάξει τα πάντα ξεκινώντας από τον τρόπο σκέψης, τα κοινωνικά στερεότυπα που θέλουν τον άντρα «αφέντη» και τη γυναίκα «δούλο» που αν δεν υπακούσει σε κάποια από τις εντολές του αφέντη υπάρχει και η ανάλογη τιμωρία. Πρέπει να αναγνωριστεί από όλους μας η ισότητα των φύλων, το γεγονός ότι όλοι μας έχουμε ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Για να επιτευχθεί όμως το γεγονός αυτό στη χώρα μας έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας και απαιτείται από τον καθένα μας να είναι «ανοικτός» και να δέχεται πράγματα.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, εξαιτίας της μη συνειδητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας σε σχέση με το θέμα της κακοποίησης, της μη επίγνωσης των γυναικών ή καλύτερα της άγνοιας τους σε σχέση με τα δικαιώματά τους σε συνδυασμό με την ενημέρωση για το τι μπορούν να κάνουν όταν πέφτουν θύματα κακοποίησης, οι φορείς που ασχολούνται με αυτήν είναι λίγοι.

Επομένως, οι φορείς που ασχολούνται επίσημα με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης είναι οι ακόλουθοι:

- **Η Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι).** Λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Βασικός σκοπός της Γ.Γ.Ι. είναι η επίτευξη της ισότητας των δύο φύλων τόσο σε νομικό όσο και σε ουσιαστικό επίπεδο σε τομείς όπως ο κοινωνικός, ο οικονομικός, ο πολιτικός κτλ. Για το σκοπό αυτό λειτουργούν το γραφείο πληροφόρησης του κοινού, το νομικό τμήμα, το τμήμα εκδόσεων και εκδηλώσεων και το τμήμα διεθνών σχέσεων (www.isotita.gr).
- **Τα Συμβουλευτικά Κέντρα** για τη βία κατά των γυναικών, τα οποία υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Ισότητας και στελεχώνονται από ομάδα ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, νομικών για δωρεάν παροχή νομικών υπηρεσιών σε ορισμένα περιστατικά καθώς και συμβουλών απασχόλησης. Τα Κέντρα αυτά συνεργάζονται με το δήμο Αθηναίων και λειτουργούν από έναν ξενώνα υποδοχής κακοποιημένων γυναικών. Οι ώρες λειτουργίας τους είναι από τις 8 το πρωί μέχρι τις 6 το απόγευμα (www.ert.gr). Αξίζει να σημειωθεί ότι για να μπορέσει μια γυναίκα η οποία κακοποιείται συστηματικά από το βίαιο σύζυγο – σύντροφο πρέπει να είναι πραγματικά αποφασισμένη να εγκαταλείψει τη βίαιη σχέση όταν απευθύνεται στα κέντρα αυτά. Για να συμβεί όμως αυτό φαίνεται από όλα όσα αναφέρθηκαν ότι η κατάσταση πρέπει να έχει φτάσει στο απροχώρητο.
- **Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι).** Λειτουργεί από το 1994. Βασικός άξονας ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του είναι η διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας σε θέματα ισότητας των φύλων και η προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής μέσα στο πλαίσιο της πολιτικής που καθορίζεται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας. Για το λόγο αυτό έχει 5 παραρτήματα σε όλη τη χώρα κεντρικά στην Αθήνα αλλά και περιφερειακά στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα,

το Βόλο και το Ηράκλειο Κρήτης (φυλλάδιο του ΚΕΘΙ). Το 2000 διεξήχθη μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμόδιων φορέων για τη βία κατά των γυναικών στην οικογένεια και το 2002 εκδόθηκε το εγχειρίδιο αυτοβοήθειας για τις κακοποιημένες γυναίκες (Χατζηφωτίου, 2005).

- **Τηλεφωνική γραμμή SOS (800 11888811).** Η γραμμή SOS χωρίς χρέωση κατά της οικογενειακής βίας λειτουργεί από το δίκτυο Γυναικών της Ευρώπης. Δέχεται κλήσεις από όλη την Ελλάδα και λειτουργεί χωρίς χρέωση, καθημερινά (και Σαββατοκύριακα και αργίες) από τις 9 το πρωί ως τις 9 το βράδυ (www.ert.gr).
- **24ωρες τηλεφωνικές Γραμμές SOS** της Γενικής Γραμματείας Ισότητας στο τηλέφωνο 210 3220900.
- **Νομαρχιακές επιτροπές ισότητας** όπου υπάρχουν σε κάθε νομό της χώρας μας και έχουν σαν στόχο την προώθηση της ισότητας και την κατάργηση κάθε είδους διακρίσεων (Χατζηφωτίου, 2005).

Κάποιες άλλες οργανώσεις έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη της κακοποίησης αλλά ως επί το πλείστον για την προστασία της κακοποιημένης γυναίκας. Παράλληλα όμως προσφέρουν ενημέρωση, ψυχολογική στήριξη Αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Ο ξενώνας της αρχιεπισκοπής ο οποίος φιλοξενεί κακοποιημένες γυναίκες (Σωτήρχου και Πινή, 2004; www.ert.gr).
- Ο Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας ο οποίος παρέχει βοήθεια για τη βία μέσα στην οικογένεια (Σωτήρχου και Πινή, 2004; www.ert.gr).
- Η γυναικεία ομάδα αυτοάμυνας (Σωτήρχου και Πινή, 2004; www.ert.gr).
- Το δίκτυο καταπολέμησης της ανδρικής βίας κατά των γυναικών (Σωτήρχου και Πινή, 2004).
- Η ιατροδικαστική υπηρεσία Αθηνών (Σωτήρχου και Πινή, 2004; www.ert.gr).
- Η ιατροδικαστική υπηρεσία Πειραιά (Σωτήρχου και Πινή, 2004; www.ert.gr).
- Ο Δήμος Αθηναίων με το γραφείο ισότητας όπου έχει το δικαίωμα να παραπέμψει σε ξενώνα(Σωτήρχου και Πινή, 2004).
- Το Κέντρο Στήριξης Οικογένειας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών το οποίο μπορεί να προσφέρει φιλοξενία (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

- Το Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού στα Ιωάννινα (Σωτήρχου και Πινή, 2004).
- Το Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης στη Θεσσαλονίκη (Σωτήρχου και Πινή, 2004).
- Το Κέντρο Έρευνας και Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης, Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων και προστασίας Μονογονεϊκών Οικογενειών στην Πρέβεζα (Σωτήρχου και Πινή, 2004).

2.6: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο εισαγωγικό κεφάλαιο, όταν θύματα της κακοποίησης είναι τα παιδιά, η όλη αντιμετώπιση του είναι πολύ πιο διαφορετική καθώς η βαρύτητα είναι πολύ πιο μεγάλη. Αυτό συμβαίνει σε παγκόσμια κλίμακα.

Πιο συγκεκριμένα τώρα, η ελληνική νομοθεσία προβλέπει και προστατεύει την παιδική ηλικία από διάφορα αδικήματα και σύμφωνα με τις θεμελιώδεις διατάξεις του Συντάγματος. Επιπλέον η χώρα μας έχει υπογράψει την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου καθώς επίσης και τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του παιδιού (Χατζηφωτίου, 2005).

Όσον αφορά την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης χωρίζεται σε τρία επίπεδα (www.childmentalhealth.gr):

- **Το πρώτο επίπεδο πρόληψης**
  - Ανάπτυξη κοινωνικής πολιτικής που ενισχύει τις οικογένειες χαμηλού εισοδήματος τόσο με προγράμματα γενικά (π.χ. μείωση ανεργίας, οικονομική ενίσχυση στους χαμηλόμισθους γονείς), όσο με παροχή ειδικότερων υπηρεσιών (π.χ. δημόσιοι βρεφονηπιακοί σταθμοί, κοινοτικά κέντρα συμβουλευτικής και στήριξης).
  - Προγράμματα κοινωνικής ευαισθητοποίησης για την τροποποίηση στάσεων και αντιλήψεων που ενθαρρύνουν την παιδική σωματική κακοποίηση (π.χ. αποδοχή σωματικής τιμωρίας, το απαραβίαστο των ενδοοικογενειακών υποθέσεων ακόμα και όταν ένα παιδί κινδυνεύει<<).
  - Προγράμματα οικογενειακού προγραμματισμού για πρόληψη ανεπιθύμητων εγκυμοσύνων που οδηγούν σε ανεπιθύμητα παιδιά με κίνδυνο της εμφάνισης της παιδικής κακοποίησης.

- Ψυχοεκπαιδευτικά προγράμματα ανάπτυξης γονεϊκών ικανοτήτων για μελλοντικούς ή νέους γονείς ή και νέους, φοιτητές ή μαθητές λυκείων.
- Εντοπισμός γονέων / οικογενειακών «υψηλού κινδύνου» για παιδική κακοποίηση ακόμα και πριν τη γέννηση του παιδιού και παραπομπή σε προγράμματα ψυχολογικής στήριξης και ανάπτυξης γονεϊκών ικανοτήτων.
- **Το δεύτερο επίπεδο πρόληψης**
  - Ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών που ασχολούνται με παιδιά (εκπαιδευτικοί, παιδίατροι κτλ) στην έγκαιρη αναγνώριση και παραπομπή για βοήθεια των παιδιών και οικογενειών «υψηλού κινδύνου».
  - Τροποποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας προκειμένου: **α)** να ενισχυθεί η υποχρεωτική αναφορά περιστατικών κακοποίησης στις αρχές και **β)** να επιλύονται οι υποθέσεις κακοποίησης και γονεϊκής επιμέλειας έγκαιρα από αρμόδιο οικογενειακό δικαστήριο.
  - Ανάπτυξη κατάλληλων εναλλακτικών δομών φιλοξενίας του παιδιού όταν απομακρύνεται από τους βίαιους γονείς (π.χ. θετές οικογένειες, στέγες νέων, κατάλληλα θεραπευτικά κέντρα / κοινότητες).

Στη χώρα μας οι κρατικοί και ιδιωτικοί - εθελοντικοί φορείς οι οποίοι ασχολούνται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης είναι οι ακόλουθοι:

- **Η Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων**
- **Το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού** παρέχει εξειδικευμένο έργο πρόληψης και δημόσιας υγείας και αναπτύσσει ερευνητική και εκπαιδευτική δραστηριότητα στο πεδίο της υγείας του παιδιού. Ιδρύθηκε το 1965 και είναι Νομικό Πρόσωπο του Ιδιωτικού Δικαίου και υπάγεται στο Υπουργείο υγείας και Πρόνοιας και εποπτεύεται από αυτό (www.ich.gr). Στις δραστηριότητες του περιλαμβάνονται:
  - Το εξειδικευμένο κλινικό – εργαστηριακό έργο με έμφαση στην πρόληψη, την έγκαιρη διάγνωση, την αντιμετώπιση και τη γενετική συμβουλευτική νοσημάτων με σοβαρές συνέπειες
    - προληπτικός έλεγχος των νεογέννητων όλης της χώρας,
    - κληρονομικά μεταβολικά νοσήματα,
    - άλλες γενετικές παθήσεις,
    - διαταραχές μεταβολισμού των οστών,

- ενδοκρινικά νοσήματα.
- Εξειδικευμένο έργο κοινωνικής και αναπτυξιακής παιδιατρικής, ψυχικής υγείας, πρωτοβάθμιας φροντίδας, προαγωγής της υγείας και της ποιότητας ζωής του παιδιού και της οικογένειας
  - εκτίμηση και καταγραφή, του επιπέδου υγείας των παιδιών στην Ελλάδα,
  - μελέτη και υποστήριξη υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας,
  - μελέτη περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιδράσεων στη σωματική και ψυχική υγεία και την ανάπτυξη του παιδιού,
  - αγωγή και προαγωγή υγείας του παιδιού και της οικογένειας,
  - μελέτη και πρόληψη της κακοποίησης – παραμέλησης του παιδιού,
  - μελέτη οικογενειακών σχέσεων,
  - αναπτυξιακή παιδιατρική, σχολική υγεία και προαγωγή υγείας στα σχολεία,
  - πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και κοινοτική ανάπτυξη,
  - παιδική προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού.
- **Τα χωριά SOS.** Σκοπός τους είναι να βοηθούν τα παιδιά που έχουν ανάγκη φροντίδας και προστασίας γιατί έχουν βρεθεί μακριά από του φυσικό, οικογενειακό τους περιβάλλον, προσφέροντας τους τη δυνατότητα να ξαναβρούν ένα μόνιμο σπίτι και να ζήσουν σε ένα περιβάλλον, το οποίο πλησιάζει το πλαίσιο της φυσικής οικογένειας. Σε μια οικογένεια SOS ζουν μαζί έξι ως οκτώ παιδιά, αγόρια και κορίτσια διαφορετικών ηλικιών, που μεγαλώνουν μαζί σαν αδέρφια και φοιτούν στα τοπικά δημόσια σχολεία. Η επιλογή των παιδιών στα Παιδικά Χωριά γίνεται με αποκλειστικό κριτήριο την ανάγκη προστασίας τους, ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα ή τη θρησκεία τους. Η εισαγωγή των παιδιών γίνεται μέχρι την ηλικία των 8 και γίνονται δεκτά παιδιά, σωματικά υγιή τα οποία μέσω των κατάλληλων πνευματικών και ψυχολογικών διαδικασιών επανεντάσσονται στο κοινωνικό πλαίσιο. Επίσης παρέχεται ιατροπαιδαγωγική και κοινωνική εργασία. Τα παιδικά χωριά αναλαμβάνουν την ευθύνη των παιδιών από μικρή ηλικία, προσφέροντας συνεχή εκπαίδευση στα σχολεία της περιοχής και τα καλύπτουν μέχρι την πλήρη κοινωνική και επαγγελματική τους

αποκατάσταση. Μετά την ολοκλήρωση της βασικής τους εκπαίδευσης και κατά τη διάρκεια της μαθητείας τους σε ένα επάγγελμα ή των σπουδών τους, ζουν στη Στέγη Νέων, η οποία είναι το λογικά αναγκαίο συμπλήρωμα στην παιδαγωγική αντίληψη της φιλοσοφίας των παιδικών χωριών (www.ert.gr; www.sos-villages.gr).

- **Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας** ο οποίος ασχολείται κατά κύριο λόγο με το θεσμό της αναδοχής παιδιών που μπορεί να έχουν εγκαταλειφθεί για διάφορους λόγους από τους γονείς τους, μπορεί να είναι παραμελημένα ή ακόμη και κακοποιημένα. Έτσι τα παιδιά τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες μέχρι να βελτιωθούν οι συνθήκες που προκάλεσαν την εγκατάλειψη ή την παραμέληση από τους γονείς τους. Όμως μπορεί να υπάρξει παράλληλα και η εκδοχή της αναδοχής με την προοπτική της υιοθεσίας. Αυτό σημαίνει ότι αν μετά από ένα χρονικό διάστημα που το παιδί έχει δοθεί σε ανάδοχη οικογένεια οι γονείς δεν ενδιαφερθούν ή πουν ότι δεν είναι σε θέση να μεγαλώσουν το παιδί τους για διάφορους λόγους, συναινούν στο να γίνει η υιοθεσία από την ανάδοχη οικογένεια.
  - **Το Κέντρο Βρεφών Μητέρα** ασχολείται επίσης με την φροντίδα των παιδιών. Ιδρύθηκε το 1953. παρέχει εξειδικευμένες και εξατομικευμένες υπηρεσίες σε παιδιά και γονείς που βρίσκονται σε ειδικές ψυχο – κοινωνικές συνθήκες. Βασικοί σκοποί του Κέντρου είναι (www.ert.gr; www.eokf.gr):
    - Η ιδρυματική και εξωιδρυματική προστασία των μητέρων και των παιδιών τους, των απροστάτευτων, κακοποιημένων, παραμελημένων παιδιών.
    - Η αναδοχή για προστατευόμενα από το φορέα παιδιά.
    - Οι υιοθεσίες των προστατευόμενων παιδιών.
    - Η αναζήτηση ριζών και η παροχή συμβουλευτικής στα ίδια τα υιοθετημένα άτομα, στις θετές ή και στις βιολογικές οικογένειες.
    - Όλα τα συναφή προγράμματα ή δραστηριότητες που ήθελαν ανατεθεί σε αυτό το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.
- Οι δραστηριότητες του Κέντρου Βρεφών είναι οι ακόλουθες:
- **Ιδρυματική προστασία για παιδιά.** Ηλικίας 0-4 ετών, που στερούνται το οικογενειακό περιβάλλον ή χρειάζεται να απομακρυνθούν από τους γονείς τους προσωρινά ή μόνιμα. Τα παιδιά φιλοξενούνται σε περίπτερα

των 12 ως 13 παιδιών, με συνολική δυναμικότητα 100 θέσεων. Βρεφονηπιοκόμοι παρέχουν φροντίδα και αγωγή στα παιδιά, τα οποία παράλληλα παρακολουθούνται από παιδίατρους και ψυχολόγους.

- **Συμβουλευτικές / στηρικτικές / νομικές υπηρεσίες σε γονείς** – και ειδικότερα σε μόνους γονείς – που περνούν κρίση, με στόχο να παραμείνουν τα παιδιά κοντά τους ή σε γονείς των οποίων τα παιδιά απομακρύνθηκαν προσωρινά, ώστε να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την επιστροφή τους. Η προσφορά υπηρεσιών συνεχίζεται και μετά την επάνοδο του παιδιού στη βιολογική του οικογένεια, ανάλογα με τις ανάγκες.
- **Περίπτερο μητέρων** για τη φιλοξενία 18 εγκύων και λεχωίδων. Εκτός από τη στέγη, τροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στις μέλλουσες μητέρες παρέχεται ατομική / ομαδική κοινωνική εργασία και συμβουλευτική από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους. Περιστασιακά, μητέρες με τα μωρά τους μπορούν να φιλοξενηθούν στο Περίπτερο για σύντομο χρονικό διάστημα. Συμβουλευτική βοήθεια και στηρικτικές υπηρεσίες παρέχονται, επίσης, σε εγκύους και λεχωίδες που δεν εισάγονται στο Περίπτερο «Μητέρων».
- **Τμήμα ανάδοχων οικογενειών.** Τα παιδιά που τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες βρίσκονται υπό την προστασία του κέντρου και παρακολουθούνται από διεπιστημονική ομάδα για όσο διάστημα παραμείνουν σε αναδοχή ή μέχρι να γίνουν κοινωνικά και οικονομικά αυτοδύναμα. Οι ανάδοχοι γονείς βοηθούνται στο έργο τους, οικονομικά και συμβουλευτικά. Σε ανάδοχες οικογένειες τοποθετούνται παιδιά που στερούνται του κατάλληλου φυσικού οικογενειακού περιβάλλοντος λόγω θανάτου, ασθένειας, απουσίας και άλλων κοινωνικών προβλημάτων των γονέων τους. Οι ανάδοχες οικογένειες επιλέγονται μετά από κοινωνική έρευνα που γίνεται για την εξακρίβωση της ηθικής τους υπόστασης, της υγείας τους, των συνθηκών της ζωής τους και της αγάπης τους για το παιδί.
- **Τμήμα υιοθεσιών.** Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προετοιμασία φυσικών γονέων, παιδιού και θετών γονέων για την υιοθεσία, καθώς επίσης και στην εξεύρεση θετών οικογενειών για παιδιά με ειδικές ή ιδιαίτερες ανάγκες.

- *Τμήμα συμβουλευτικής* για θετές οικογένειες και υιοθετημένα άτομα που αναζητούν τις ρίζες τους.
- **Ο σύλλογος το Χαμόγελο του Παιδιού** ο οποίος ιδρύθηκε έπειτα από επιθυμία ενός δεκάχρονου παιδιού, του Ανδρέα Γιαννόπουλου, για να βρίσκεται κοντά σε όλα τα παιδιά που έχουν ανάγκη, τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας, στα παιδιά – και στις οικογένειες τους – που έχουν πρόβλημα διαβίωσης. Βασικοί στόχοι του συλλόγου αυτού είναι (www.ert.gr):
  - Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης ηθικής, οικονομικής, ψυχολογικής σε όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από υπηκοότητα.
  - Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας σε παιδιά που έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας και χρειάζονται ιατρική περίθαλψη σε νοσοκομείο του εσωτερικού και του εξωτερικού.
  - Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης σε παιδιά θύματα κακοποίησης, σε παιδιά που εξωθούνται στην επαιτεία και ορισμένες φορές στην πορνεία.

Βασικοί σκοποί της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Χαμόγελου είναι οι εξής:

- Υποστήριξη παιδιών με σοβαρά προβλήματα υγείας.
  - Τηλέφωνο υποστήριξης παιδιών SOS 1056.
  - Υποστήριξη παιδιών σε κίνδυνο.
  - Φιλοξενία παιδιών σε κίνδυνο.
  - Στήριξη παιδιών με προβλήματα διαβίωσης.
  - Συμβουλευτική και στήριξη παιδιών και γονέων.
  - Κινητοποίηση εθελοντών αιμοδοτών, αιμοπεταλίων και μυελού των οστών.
  - Προληπτική παιδιατρική και οδοντιατρική.
  - Σχολικός τροχονόμος – καραμελάνθρωπος.
- ***Το τηλέφωνο υποστήριξης των παιδιών SOS (1056)*** (www.ert.gr; www.presspoint.gr). Λειτουργεί από το 1997 με σκοπό την αντιμετώπιση σοβαρών περιστατικών με θύματα τα παιδιά. Έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό δίκτυο γραμμών βοήθειας που λειτουργεί υπό την εποπτεία και την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα του Τομέα Δικαιοσύνης και Οικογενειακών Υποθέσεων, με στόχο την καταπολέμηση της

βίας και την προστασία των παιδιών από την κακοποίηση, τη σεξουαλική βία και την εκμετάλλευση. Λειτουργεί καθημερινά σε 24ωρη βάση και χωρίς χρέωση. Είναι στελεχωμένο με κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και εθελοντές εκπαιδευμένους να απαντούν με το σωστό τρόπο στις κλήσεις των καταγγελιών ή των εκκλήσεων βοήθειας. Έπειτα από τις επώνυμες ή ανώνυμες κλήσεις που δέχεται το Χαμόγελο του Παιδιού, ενημερώνει τον εισαγγελέα για να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την προστασία των παιδιών.

- ***Τα σπίτια φιλοξενίας σε Άνω Πατήσια, Νίκαια, Πολύδροσο, Περιστερί, Κέρκυρα, Αρχαία Κόρινθο*** τα οποία λειτουργούν από τον Ιούλιο του 1997 για την προστασία των παιδιών σε κίνδυνο. Εκεί φιλοξενούνται παιδιά μετά από εισαγγελική εντολή, αλλά και παιδιά των οποίων η επιμέλεια έχει δοθεί στο Χαμόγελο με δικαστική απόφαση. Παιδιά που έχουν κακοποιηθεί και εγκαταλειφθεί κτλ. Εκεί τους προσφέρεται αγάπη, θαλπωρή και ζεστασιά. Στόχος είναι να επιστρέψουν τα παιδιά στην οικογένεια τους εφόσον βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης. Αν όμως αυτό δεν είναι δυνατόν, έχουν ένα σπίτι και μια «οικογένεια» για να τα στηρίζει όσο χρειάζεται μέχρι τη στιγμή που θα μπορέσουν να πάρουν τη ζωή τους στα χέρια τους και να ζήσουν μόνα τους. Τα παιδιά φροντίζονται σε 24ωρη βάση από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους (www.ert.gr).
- ***Ο Ελληνικός Σύλλογος Ανάδοχων Οικογενειών*** ιδρύθηκε το 1989 και λειτουργεί εθελοντικά. Βασικές δράσεις του είναι (www.ert.gr; www.fostercare.gr):
  - Η τοποθέτηση εγκαταλελειμμένων παιδιών που προέρχονται από κρατικά ή ιδιωτικά ιδρύματα, σε επιλεγμένες ανάδοχες οικογένειες για φιλοξενία ή επιμέλεια. Σε περιπτώσεις αρρώστιας ή θανάτου των γονέων, τραυματισμού, φυσικής ή σεξουαλικής κακοποίησης, έκθεσης του παιδιού σε κίνδυνο λόγω αμέλειας ή από διάλυση της οικογένειας γενικά, τα παιδιά απευθύνονται στο συγγενικό και φιλικό περιβάλλον. Όταν όμως αυτό δεν υπάρχει ή δεν συνίσταται προς το συμφέρον του παιδιού, τότε αυτό τοποθετείται σε ανάδοχη οικογένεια.

- Η καθημερινή σίτιση παιδιών και οικογενειών με την προσφορά τροφίμων από τα μέλη του συλλόγου σε μηνιαία βάση σε οικογένειες που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν προβλήματα καθημερινότητας.
- Η επίσκεψη σε εβδομαδιαία βάση με στόχο την ψυχαγωγία μέσα ή έξω από το ίδρυμα, την επιμόρφωση μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων και τη δημιουργία δεσμών αγάπης σε: γηροκομεία, ιδρύματα ατόμων με ειδικές ανάγκες, ιδρύματα σωφρονιστικής αγωγής και ιδρύματα εγκαταλελειμμένων παιδιών.
- Η προσφορά αίματος για εγκαταλελειμμένα άτομα από την ομάδα αιμοδοσίας.
- Η νομική προστασία σε άτομα ιδρυμάτων που δεν έχουν άλλη υποστήριξη.
- Η προσφορά ιατρικών υπηρεσιών σε όσους το έχουν ανάγκη ακόμη και κατ' οίκον.

- ***Το Ίδρυμα για το Παιδί και την Οικογένεια***

έχει σαν γενικούς στόχους (www.ert.gr; www.childfamily.gr):

- Να μικραίνουν χρόνο με το χρόνο οι αριθμοί που αναφέρονται στα παιδιά – θύματα αδικίας, κακομεταχείρισης, στέρησης.
- Να μεγαλώνουν και να ενισχύονται οι οικογενειακοί και κοινωνικού δεσμοί που διασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες για το παιδί και την οικογένεια.
- Να δημιουργούνται όλο και περισσότερες ευκαιρίες για την πολύπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και των νέων στο σύγχρονο κόσμο.

Βασικές δραστηριότητες του Ιδρύματος είναι οι ακόλουθες:

- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με το σεβασμό και την τήρηση της Διεθνούς Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Παιδιού και ειδικότερα το δικαίωμα του να προστατεύεται έναντι κάθε μορφής βίας, προσβολής, φυσικής ή πνευματικής βιαιοπραγίας, εγκατάλειψης, παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης.

- Προτάσεις και ενθάρρυνση για έρευνα, σύνταξη μελετών, υλοποίηση προγραμμάτων, διοργάνωση εκδηλώσεων, συνεδρίων και σεμιναρίων με θέματα που αναφέρονται στους σκοπούς του ιδρύματος. Παράλληλα πραγματοποιεί σχετικές μελέτες και εκδηλώσεις σε συνεργασία με άλλους φορείς εντός και εκτός Ελλάδας.
- Η υποστήριξη, οργάνωση και ενίσχυση ηθική και υλικά, δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας, στη στήριξη οικογενειών με ειδικές ανάγκες και παιδιών χωρίς οικογένεια και στην υποβοήθηση της άγαμης μητέρας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις χτυπημένες από τη βία ή τη μοίρα οικογένειες. Στις μάνες που έχουν χάσει ένα παιδί.
- Η συλλογή και δημιουργία συγγραμμάτων, μελετών, βιβλίων, ενημερωτικών φυλλαδίων, ταινιών και κάθε είδους υλικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση των άμεσα ενδιαφερόμενων γονιών, κοινωνικών λειτουργών, ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, γύρω από τα προβλήματα της παιδικής ηλικίας και του θεσμού της οικογένειας καθώς και την αντιμετώπιση τους.
- Η επιβράβευση κάθε πρωτοβουλίας, προσπάθειας, προγράμματος ή καμπάνιας που υπηρετεί τους ίδιους σκοπούς με τους σκοπούς του ιδρύματος.
- Η συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διατηρεί στενή συνεργασία με διεθνείς φορείς όπως η UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης και θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

- ***Το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής.***

Βασικοί σκοποί του είναι:

- Η πρόληψη και η αντιμετώπιση ψυχολογικών προβλημάτων και ψυχικών διαταραχών παιδιών, εφήβων και ενηλίκων.

- Η ενημέρωση του κοινού και ευαισθητοποίηση – ενημέρωση ειδικών επαγγελματικών ομάδων στις σύγχρονες αντιλήψεις για την ψυχική υγιεινή.
- Η εξειδίκευση και επιμόρφωση στελεχών ψυχικής Υγείας.
- Η έρευνα και η μελέτη κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων και φαινομένων που συνδέονται με την εκδήλωση ψυχολογικών διαταραχών.
- Η εφαρμογή πρότυπων θεραπευτικών προγραμμάτων.
- Η οργάνωση και λειτουργία υπηρεσιών και ενδιάμεσων δομών θεραπευτικής αντιμετώπισης ψυχικών διαταραχών και αποκατάσταση στο επίπεδο της κοινότητας.

Όσον αφορά τη δράση του Κέντρου σε σχέση με τα παιδιά, εξυπηρετεί παιδιά ηλικίας 3-16 ετών τα οποία παρουσιάζουν προβλήματα στη συμπεριφορά, στη σχέση τους με τους άλλους, στο σχολείο, εμφανίζουν δυσκολίες λόγου και ομιλίας, καθυστερούν στην ψυχοσυναισθητική τους εξέλιξη ή παρουσιάζουν διάφορα άλλα συμπτώματα όπως άγχος, υπερβολικούς φόβους, επιθετικότητα κτλ.

- **Ο Σύλλογος Φίλοι του Παιδιού.** Ιδρύθηκε το 1979 με πρωτοβουλία του δικαστηρίου Ανηλίκων στο Ηράκλειο Κρήτης με σκοπό την παιδική προστασία. Το σπίτι στηρίζει παιδιά τα οποία:

- Αντιμετωπίζουν οικογενειακές δυσκολίες.
- Είναι κορίτσια.
- Ηλικίας 12-18 ετών και σε ειδικές καταστάσεις ως 21 ετών.
- Κατάγονται από οποιαδήποτε περιοχή της Ελλάδας με προτεραιότητα το νομό Ηρακλείου.

Μέσα από τις δραστηριότητες του Σπιτιού επιδιώκεται:

- Κοινωνικοποίηση του παιδιού μέσω της συμμετοχής του στις δραστηριότητες της κοινότητας (σχολεία, φροντιστήρια, εργαστήρια τεχνών κτλ).

- Επιστροφή του παιδιού στη φυσική οικογένεια εφόσον αποκατασταθεί η λειτουργικότητα της.
- Επαγγελματική αποκατάσταση του παιδιού για την απόκτηση μιας ποιοτικής και ανεξάρτητης ζωής μετά την ενηλικίωση του.
- Συνεργασία Κοινωνικών Λειτουργών του συλλόγου με άτομα διαφόρων άλλων ειδικοτήτων (παιδαγωγών, ψυχολόγων, εργοθεραπευτών, κοινωνιολόγων).

Στα παιδιά που φιλοξενούνται στο σπίτι παρέχεται:

- Στέγη, τροφή, ρουχισμός.
- Συναισθηματική στήριξη από ειδικευμένο προσωπικό (κοινωνικούς λειτουργούς).
- Επαγγελματική αποκατάσταση.
- Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

2.7: Αγγλία: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση

Η αγγλική νομοθεσία σε σχέση με την ελληνική φαίνεται ότι προβλέπει πολλά περισσότερα πράγματα όσον αφορά το θέμα της κακοποίησης.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου υπάρχουν κάποιοι ορισμοί βάσει των οποίων δημιουργήθηκαν οι νόμοι για την αντιμετώπιση της κακοποίησης γενικά και της ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα. Έτσι οι ορισμοί αυτοί είναι οι ακόλουθοι (Hallett, 1995; Home Office et al., 1991):

- ***Σωματική ζημία:***
Πραγματική ή πιθανώς σωματική ζημία έναντι ενός παιδιού, ή αποτυχία να αποτραπεί ο φυσικός τραυματισμός (ή το να υποφέρει) ένα παιδί, συμπεριλαμβανομένης της σκόπιμης δηλητηρίασης, της ασφυξίας και του συνδρόμου Münhausen διά αντιπροσώπου.
- ***Η παραμέληση:*** Η επίμονη ή αυστηρή παραμέληση ενός παιδιού, ή η αποτυχία να προστατευθεί ένα παιδί από την έκθεση σε οποιοδήποτε είδος κινδύνου, συμπεριλαμβανομένου του κρύου ή του λιμού, ή της ακραίας αποτυχίας για να πραγματοποιήσει τις σημαντικές πτυχές της προσοχής, με συνέπεια τη

σημαντική εξασθένηση της υγείας ή της ανάπτυξης του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της μη-οργανικής αποτυχίας να αναπτυχθεί.

-

Σεξουαλική

κακοποίηση: Πραγματική ή πιθανώς σεξουαλική εκμετάλλευση ενός παιδιού ή ενός εφήβου. Το παιδί μπορεί να είναι εξαρτώμενο ή/και εξελικτικά ανώριμο.

-

Συναισθηματική

κακοποίηση: Πραγματική ή πιθανώς αυστηρή δυσμενής συνέπεια στη συναισθηματική και συμπεριφοριστική ανάπτυξη ενός παιδιού που προκαλείται από την επίμονη ή αυστηρή συναισθηματική κακοποίηση ή την απόρριψη. Η κακοποίηση περιλαμβάνει κάποια συναισθηματική κακομεταχείριση. Αυτή η κατηγορία πρέπει να χρησιμοποιηθεί όπου είναι η κύρια ή μόνη μορφή κακοποίησης.

2.7.1: Σεξουαλικές παραβάσεις - αδικήματα

Πιο συγκεκριμένα τώρα σε σχέση με τις σεξουαλικές παραβάσεις, η αγγλική νομοθεσία προβλέπει τα ακόλουθα (www.legislation.hms.gov.uk; www.interpol.int; Friendship et al., 2003):

1) Βιασμός: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει τη συγκεκριμένη παράβαση όταν:

- Σκοπίμως διεισδύει το πέος του στον κόλπο, τον πρωκτό ή το στόμα ενός άλλου ατόμου.
- Το θύμα δεν συναινεί στη διείσδυση και
- Ο θύτης χωρίς αιτία πιστεύει ότι το θύμα συναινεί.

Αν η πεποίθηση είναι εύλογη και προσδιορίζεται, λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των βημάτων που ο θύτης εξακρίβωσε ότι το θύμα συναίνεσε. Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε καταδίκη σε ισόβια φυλάκιση έπειτα από έγκληση.

2) Επίθεση με διείσδυση: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως διαπερνά τον κόλπο ή τον πρωκτό κάποιου άλλου ατόμου με ένα μέρος του σώματος του ή οτιδήποτε άλλο.
- Η διείσδυση είναι σεξουαλική.
- Το θύμα δεν συναινεί.
- Ο θύτης χωρίς αιτία πιστεύει ότι το θύμα συναινεί.

Αν η πεποίθηση είναι εύλογη και προσδιορίζεται, λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των βημάτων που ο θύτης εξακρίβωσε ότι το θύμα συναίνεσε. Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε καταδίκη σε ισόβια φυλάκιση έπειτα από έγκληση.

3) Σεξουαλική επίθεση: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως αγγίζει ένα άλλο άτομο.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Το θύμα δεν συναινεί στο άγγιγμα.
- Ο θύτης χωρίς αιτία πιστεύει ότι το θύμα συναινεί.

Αν η πεποίθηση είναι εύλογη και προσδιορίζεται, λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των βημάτων που ο θύτης εξακρίβωσε ότι το θύμα συναίνεσε. Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκειται:

- Σε καταδίκη για σύντομο χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή επιβάλλεται πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για κάποιο χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 10 χρόνια.

4) Προκαλώντας κάποιον να εμπλακεί σε σεξουαλική δραστηριότητα χωρίς τη συναίνεση του: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως προκαλεί το θύμα να εμπλακεί σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Όταν το θύμα δεν συναινεί στην εμπλοκή του στη δραστηριότητα.
- Ο θύτης χωρίς αιτία πιστεύει ότι το θύμα συναινεί.

Αν η πεποίθηση είναι εύλογη και προσδιορίζεται, λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των βημάτων που ο θύτης εξακρίβωσε ότι το θύμα συναίνεσε. Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό όταν η δραστηριότητα που προκάλεσε περιλάμβανε:

- Διείσδυση στον πρωκτό ή στον κόλπο του θύματος.
- Διείσδυση του πέους του στο στόμα του θύματος.
- Διείσδυση στον πρωκτό ή στον κόλπο με ένα μέρος του σώματος του θύματος ή από το θύμα με οτιδήποτε άλλο.
- Διείσδυση του πέους του θύματος στο στόμα του θύτη

Υπόκειται σε καταδίκη έπειτα από έγκληση με ισόβια φυλάκιση. Αν η παράγραφος αυτή δεν ισχύει, ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκειται:

- Σε σύντομη καταδίκη, σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή επιβάλλεται πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη με φυλάκιση έπειτα από έγκληση, για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 10 χρόνια.

5) Βιασμός παιδιού κάτω των 13 ετών: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως διαπερνά τον κόλπο, τον πρωκτό ή το στόμα ενός άλλου ατόμου με το πέος του.
- Το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε καταδίκη έπειτα από έγκληση σε ισόβια φυλάκιση.

6) Επίθεση σε παιδί κάτω των 13 ετών με διείσδυση: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως διαπερνά τον κόλπο ή τον πρωκτό κάποιου άλλου με ένα μέρος του σώματος του ή με οτιδήποτε άλλο.
- Η διείσδυση είναι σεξουαλική.
- Το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε καταδίκη έπειτα από έγκληση σε ισόβια φυλάκιση.

7) Σεξουαλική επίθεση ενός παιδιού κάτω των 13 ετών: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως αγγίζει κάποιον άλλο.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

8) Πρόκληση ή υποκίνηση ενός παιδιού κάτω των 13 ετών να εμπλακεί σε σεξουαλική δραστηριότητα: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως προκαλεί ή υποκινεί ένα άλλο άτομο να εμπλακεί σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.

- Το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, αν η δραστηριότητα την οποία προκάλεσε ή υποκίνησε περιλάμβανε:

- Τη διαπέραση του πρωκτού ή του κόλπου του θύματος.
- Τη διαπέραση του στόματος του θύματος με το πέος του θύτη.
- Τη διαπέραση του πρωκτού ή του κόλπου του θύτη με ένα μέρος του σώματος του θύματος ή από το θύμα με οτιδήποτε άλλο.
- Τη διαπέραση του στόματος του θύτη με το πέος του θύματος.

Έτσι υπόκειται σε καταδίκη σε ισόβια φυλάκιση έπειτα από έγκληση. Αν η παράγραφος αυτή δεν ισχύει, ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκειται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

9) Σεξουαλική δραστηριότητα με ένα παιδί: Κάποιος άνθρωπος διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως αγγίζει το θύμα.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Είτε το θύμα είναι κάτω των 16 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι άνω των 16 ετών, είτε το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, αν το άγγιγμα περιλάμβανε:

- Διείσδυση στον πρωκτό ή τον κόλπο του θύματος ενός μέρους του σώματος του θύτη ή οτιδήποτε άλλο.
- Διείσδυση στο στόμα του θύματος του πέους του θύτη.
- Διείσδυση στον πρωκτό ή τον κόλπο του θύτη ενός μέρους του σώματος του θύματος.
- Διείσδυση του πέους του θύματος στο στόμα του θύτη.

Υπόκειται σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 14 μήνες. Αν η παράγραφος αυτή δεν ισχύει, ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκειται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

10) Πρόκληση ή υποκίνηση ενός παιδιού να εμπλακεί σε σεξουαλική δραστηριότητα: Κάποιος άνθρωπος από 18 ετών και πάνω διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως προκαλεί ή υποκινεί ένα άτομο να εμπλακεί σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Είτε το θύμα είναι κάτω των 16 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 16 ετών ή μεγαλύτερο, είτε το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, αν η δραστηριότητα που προκάλεσε ή υποκίνησε περιλάμβανε:

- Διείσδυση στον πρωκτό ή τον κόλπο του θύματος.
- Διείσδυση του πέους του δράστη στο στόμα του θύματος.
- Τη διαπέραση του πρωκτού ή του κόλπου του θύτη με ένα μέρος του σώματος του θύματος ή από το θύμα με οτιδήποτε άλλο.
- Τη διαπέραση του στόματος του θύτη με το πέος του θύματος.

Υπόκεινται σε καταδίκη με φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 έτη. Αν η παράγραφος αυτή δεν ισχύει, ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό και υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

11) Εμπλοκή σε σεξουαλική δραστηριότητα παρουσία ενός παιδιού:

Κάποιος άνθρωπος από 18 ετών και πάνω διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Σκοπίμως εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.

- Για το σκοπό της εξασφάλισης σεξουαλικής ικανοποίησης, εμπλέκεται σ' αυτή: **α)** όταν ένα άλλο άτομο είναι παρών ή βρίσκεται σε ένα σημείο από το οποίο ο θύτης να παρατηρείται και **β)** γνωρίζοντας ή πιστεύοντας ότι το θύμα είναι ενήμερο ή είναι προσηλωμένος στο ότι το θύμα θα πρέπει να είναι ενήμερο για το ότι εκείνος εμπλέκεται σ' αυτή.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 16 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 16 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

12) Προκαλώντας ένα παιδί να βλέπει μια σεξουαλική πράξη: Κάποιος άνθρωπος από 18 ετών και πάνω διαπράττει αυτή την παράβαση όταν:

- Για το σκοπό της εξασφάλισης σεξουαλικής ικανοποίησης, σκοπίμως προκαλεί ένα άλλο άτομο να παρακολουθεί ένα τρίτο άτομο να εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα, ή να κοιτάζει σε μια εικόνα οποιουδήποτε ατόμου να εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 16 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 16 ετών ή μεγαλύτερο ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 10 χρόνια.

13) Παιδικές σεξουαλικές παραβάσεις που διαπράχθηκαν από παιδιά ή νεαρά άτομα: Ένα άτομο κάτω των 18 ετών διαπράττει αδίκημα αν κάνει οτιδήποτε το οποίο θα ήταν αδίκημα σύμφωνα με τα άρθρα 9-12 αν ήταν 18 ετών. Έτσι ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

14) Κανονίζοντας ή διευκολύνοντας τη διάπραξη μιας παιδικής σεξουαλικής παράβασης: Ένα άτομο διαπράττει μια παράβαση αν:

- Σκοπύμως κανονίζει ή διευκολύνει κάτι το οποίο σκοπεύει να κάνει, που σκοπεύει ένα άλλο άτομο να κάνει ή πιστεύει ότι ένα άλλο άτομο θα κάνει σε κάθε σημείο του κόσμου.
- Κάνοντας το θα συμπεριλάβει τη διάπραξη μιας παράβασης που αναφέρεται στα άρθρα 9-13.

Ένα άτομο δεν διαπράττει παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αν:

- Κανονίζει ή διευκολύνει κάτι το οποίο πιστεύει ότι ένα άλλο άτομο θα κάνει, αλλά δεν σκοπεύει να κάνει ή σκοπεύει ένα άλλο άτομο να κάνει.
- Κάθε παράβαση της πρώτης παραγράφου θα είναι μια παράβαση εναντίον ενός παιδιού για του οποίου την προστασία ενεργεί.

Για τους σκοπούς της προηγούμενης παραγράφου, ένα άτομο ενεργεί για την προστασία ενός παιδιού αν ενεργεί για το σκοπό:

- Της προστασίας του παιδιού από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.
- Της προστασίας της σωματικής ασφάλειας του παιδιού.
- Της πρόληψης του παιδιού από εγκυμοσύνη.
- Της προώθησης της καλής συναισθηματικής κατάστασης του παιδιού με συμβουλές,

Και όχι για το σκοπό της απόκτησης σεξουαλικής ικανοποίησης ή για το σκοπό της πρόκλησης ή της ενθάρρυνσης της δραστηριότητας συνιστώντας την παράβαση της πρώτης παραγράφου ή τη συμμετοχή του παιδιού σ' αυτήν.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

15) Συναντώντας μια επερχόμενη παιδική σεξουαλική προετοιμασία κτλ.: Ένα άτομο 18 ετών και πάνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Συνάντησε ή επικοινωνήσε με ένα άλλο άτομο σε τουλάχιστον δυο περιπτώσεις: **α)** σκοπίμως συναντά το θύμα ή **β)** ταξιδεύει με πρόθεση να συναντήσει το θύμα σε κάθε μέρος της γης.
- Την ώρα που σκοπεύει να κάνει οτιδήποτε στο θύμα ή αναμένοντας το, κατά τη διάρκεια ή έπειτα από τη συνάντηση και σε κάθε μέρος της γης, που αν έγινε θα συμπεριλάβει τη διάπραξη από το θύτη μιας σχετικής παράβασης.
- Το θύμα είναι κάτω των 16 ετών.
- Ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 16 ετών ή μεγαλύτερο.

Στην πρώτη παράγραφο, η αναφορά στο θύτη που συνάντησε ή επικοινωνήσε με το θύμα είναι μια αναφορά για το θύτη που συνάντησε το θύμα σε κάθε μέρος της γης ή που επικοινωνήσε με το θύμα με κάθε έννοια από, προς ή σε κάθε μέρος του κόσμου.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 10 χρόνια.

16) Κακοποίηση από θέση εμπιστοσύνης: σεξουαλική δραστηριότητα με ένα παιδί:

Ένα άτομο 18 ετών και πάνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως αγγίζει ένα άλλο άτομο.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Ο θύτης βρίσκεται σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.

- Όπου εφαρμόζεται η παράγραφος δύο, ο θύτης γνωρίζει ή αιτιωδώς θα αναμενόταν να γνωρίζει τις περιστάσεις από το πλεονέκτημα του να είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Αυτή η παράγραφος εφαρμόζεται όπου ο θύτης: **α)** είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν είναι σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης εξαιτίας του πλεονεκτήματος των άλλων καταστάσεων.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αποδεικνύεται ότι το άλλο άτομο ήταν κάτω των 18 ετών, ο εναγόμενος θεωρείται ότι αδικαιολόγητα πίστεψε ότι το άτομο ήταν 18 ετών και πάνω εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να το είχε πιστέψει αιτιωδώς.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο αυτό: **α)** αποδεικνύεται ότι ο εναγόμενος ήταν σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το άλλο άτομο σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν αποδεικνύεται ότι ήταν σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης από το πλεονέκτημα άλλων καταστάσεων, θεωρείται ότι ο εναγόμενος ήξερε ή μπορούσε αιτιωδώς να αναμενόταν να ξέρει τις καταστάσεις από το πλεονέκτημα ότι βρισκόταν σε θέση εμπιστοσύνης εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να γνώριζε ή να μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει αυτές τις καταστάσεις.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

17) Κακοποίηση από θέση εμπιστοσύνης: προκαλώντας ή υποκινώντας ένα παιδί να εμπλακεί σε σεξουαλική δραστηριότητα: Ένα άτομο 18 ετών και πάνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως προκαλεί ή υποκινεί ένα άλλο άτομο να εμπλακεί σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Ο θύτης είναι σε σχέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Όπου η παράγραφος δύο εφαρμόζεται, ο θύτης γνωρίζει ή θα μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει τις περιστάσεις από το πλεονέκτημα του να είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.
- Αυτό το άρθρο εφαρμόζεται όπου ο θύτης : **α)** είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν είναι σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης εξαιτίας του πλεονεκτήματος των άλλων καταστάσεων.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αποδεικνύεται ότι το άλλο άτομο ήταν κάτω των 18 ετών, ο εναγόμενος θεωρείται ότι αδικαιολόγητα πίστεψε ότι το άτομο ήταν 18 ετών και πάνω εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να το είχε πιστέψει αιτιωδώς.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο αυτό: **α)** αποδεικνύεται ότι ο εναγόμενος ήταν σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το άλλο άτομο σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν αποδεικνύεται ότι ήταν σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης από το πλεονέκτημα άλλων καταστάσεων, θεωρείται ότι ο εναγόμενος ήξερε ή μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να ξέρει τις καταστάσεις από το πλεονέκτημα ότι βρισκόταν σε θέση εμπιστοσύνης εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να γνώριζε ή να μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει αυτές τις καταστάσεις.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.

- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

18) Κακοποίηση από θέση εμπιστοσύνης: σεξουαλική δραστηριότητα με την παρουσία ενός παιδιού: Ένα άτομο 18 ετών και πάνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Για τους σκοπούς της απόκτησης σεξουαλικής ικανοποίησης εμπλέκεται σ' αυτή: **α)** όταν ένα άλλο άτομο είναι παρών ή βρίσκεται σε ένα μέρος από το οποίο μπορεί να παρατηρεί το θύτη, **β)** γνωρίζοντας ή πιστεύοντας ότι το θύμα είναι ενήμερο ή είναι προσηλωμένος στο ότι το θύμα θα πρέπει να είναι ενήμερο για το ότι εκείνος εμπλέκεται σ' αυτή.
- Ο θύτης είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Όπου η παράγραφος 2 εφαρμόζεται, ο θύτης γνωρίζει ή θα μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει τις περιστάσεις από το πλεονέκτημα του να είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.
- Αυτό το άρθρο εφαρμόζεται όπου ο θύτης : **α)** είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν είναι σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης εξαιτίας του πλεονεκτήματος των άλλων καταστάσεων.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο αυτό: **α)** αποδεικνύεται ότι ο εναγόμενος ήταν σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το άλλο άτομο σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν αποδεικνύεται ότι ήταν σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης από το πλεονέκτημα άλλων καταστάσεων, θεωρείται ότι ο εναγόμενος ήξερε ή μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να ξέρει τις καταστάσεις από το πλεονέκτημα ότι βρισκόταν σε θέση εμπιστοσύνης εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να γνώριζε ή να μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει αυτές τις καταστάσεις.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

19) Κακοποίηση από θέση εμπιστοσύνης: προκαλώντας ένα παιδί να βλέπει

μια σεξουαλική πράξη: Ένα άτομο 18 ετών και πάνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Για το σκοπό της απόκτησης σεξουαλικής ικανοποίησης, σκοπίμως προκαλεί ένα άλλο άτομο να παρακολουθεί ένα τρίτο άτομο να εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα, ή να κοιτάζει μια εικόνα κάθε ανθρώπου που εμπλέκεται σε μια δραστηριότητα.
- Η δραστηριότητα είναι σεξουαλική.
- Αν ο θύτης είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Όπου η παράγραφος 2 εφαρμόζεται ο θύτης γνωρίζει ή θα μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει τις περιστάσεις από το πλεονέκτημα του να είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.
- Αυτό το άρθρο εφαρμόζεται όπου ο θύτης : **α)** είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν είναι σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης εξαιτίας του πλεονεκτήματος των άλλων καταστάσεων.

Όπου οι ενέργειες για μια παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο αυτό: **α)** αποδεικνύεται ότι ο εναγόμενος ήταν σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με το άλλο άτομο σε σχέση με το θύμα από το πλεονέκτημα των καταστάσεων μέσα στο άρθρο 21 (2), (3), (4) ή (5), **β)** δεν αποδεικνύεται ότι ήταν σε τέτοια θέση εμπιστοσύνης από το πλεονέκτημα άλλων καταστάσεων, θεωρείται ότι ο εναγόμενος ήξερε ή μπορούσε αιτιωδώς να αναμενόταν να ξέρει τις καταστάσεις από το πλεονέκτημα ότι βρισκόταν σε θέση εμπιστοσύνης εκτός αν προσαχθούν επαρκείς αποδείξεις που θα προβάλλουν το θέμα σαν να γνώριζε ή να μπορούσε αιτιωδώς να αναμένεται να γνωρίζει αυτές τις καταστάσεις.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

21) Θέσεις εμπιστοσύνης: Για τους σκοπούς των άρθρων 16 ως 19, ένα άτομο είναι σε θέση εμπιστοσύνης σε σχέση με ένα άλλο άτομο αν:

- Κάποια από τις ακόλουθες παραγράφους εφαρμόζεται.
- Συναντηθεί κάποια συνθήκη συγκεκριμενοποιείται σε ένα διάταγμα που δημιουργήθηκε από τη Γραμματεία του Κράτους.

Αυτή η παράγραφος εφαρμόζεται αν ο θύτης φροντίζει άτομα κάτω των 18 ετών τα οποία κρατούνται σε ένα ίδρυμα από την ιδιότητα μιας δικαστικής διαταγής ή από ένα διάταγμα, και το θύμα επίσης κρατείται σε ένα ίδρυμα.

Αυτή η παράγραφος εφαρμόζεται αν ο θύτης φροντίζει άτομα κάτω των 18 ετών που είναι τρόφιμοι σε ένα ίδρυμα ή σε κάποιο άλλο μέρος στο οποίο:

- Η στέγη και η συντήρηση παρέχονται από μια αρχή σύμφωνα με το άρθρο 23 (2) για τη Δράση για τα παιδιά 1989 ή Άρθρο 27 (2) του Διατάγματος σχετικά με τα Παιδιά.
- Η στέγη παρέχεται από εθελοντικό οργανισμό

Και το θύμα είναι τρόφιμος, και του παρέχεται στέγη και συντήρηση ή στέγη σε αυτό το μέρος.

Αυτή η παράγραφος εφαρμόζεται αν ο θύτης φροντίζει άτομα κάτω των 18 ετών που στεγάζονται και φροντίζονται σε ένα από τα παρακάτω ιδρύματα:

- Νοσοκομείο.
- Ανεξάρτητη κλινική.
- Ίδρυμα φροντίδας, ίδρυμα παραμονής και φροντίδας ή ιδιωτικό νοσοκομείο.
- Κοινοτικό ίδρυμα, εθελοντικό ίδρυμα ή ορφανοτροφείο.
- Ένα ίδρυμα το οποίο παρέχεται σύμφωνα με το άρθρο 82 (5) του Δράση για τα Παιδιά του 1989.
- Κέντρο όπου διαμένουν οικογένειες.

Και το θύμα στεγάζεται και φροντίζεται από το ίδρυμα αυτό.

Αυτή η παράγραφος εφαρμόζεται αν ο θύτης φροντίζει άτομα κάτω των 18 ετών τα οποία εκπαιδεύονται σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα και το θύμα έχει το ρόλο του δέκτη, και ο θύτης δεν λαμβάνει εκπαίδευση σε αυτό το ίδρυμα.

22) Θέσεις εμπιστοσύνης: ερμηνεία. Οι παρακάτω προβλέψεις εφαρμόζονται για τους σκοπούς του άρθρου 21. Ένα άτομο φροντίζει άτομα ηλικίας κάτω των 18 αν εμπλέκεται τακτικά με την φροντίδα για εκπαίδευση, επίβλεψη ή με το να έχει ολοκληρωτικά την ευθύνη για τα άτομα αυτά.

Ένα άτομο φροντίζει ένα άλλο άτομο σε μια εξατομικευμένη βάση αν:

- Το άτομο αυτό εμπλέκεται τακτικά στη φροντίδα για την εκπαίδευση ή την επίβλεψη ενός άλλου ατόμου.
- Αν στην πορεία της εμπλοκής του ο φροντιστής, έχει τακτικά μη εποπτική επαφή με το άλλο άτομο (είτε πρόσωπο με πρόσωπο είτε με οποιαδήποτε άλλη έννοια).

Ένα άτομο λαμβάνει εκπαίδευση σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα αν:

- Είναι δηλωμένο ή αλλιώς εγγεγραμμένο ως μαθητής στο ίδρυμα.
- Εκπαιδεύεται στο ίδρυμα έπειτα από συνεργασία με κάποιο άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο είναι δηλωμένο ή αλλιώς εγγεγραμμένο.

23) Άρθρα 16-19: εξαίρεση στο γάμο. Η διεξαγωγή από ένα άτομο το οποίο υπό άλλες συνθήκες θα ήταν παράβαση σύμφωνα με τα άρθρα 16-19 εναντίον ενός άλλου ατόμου δεν είναι παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αν τη στιγμή που **α)** το θύμα είναι 16 ετών και άνω και **β)** το θύμα και ο θύτης είναι νόμιμα παντρεμένοι. Έτσι ο εναγόμενος πρέπει να αποδείξει ότι ο θύτης και το θύμα ήταν νόμιμα παντρεμένοι.

24) Άρθρα 16-19: σεξουαλικές σχέσεις που προηγούνται της θέσης εμπιστοσύνης. Η διεξαγωγή από ένα άτομο το οποίο υπό άλλες συνθήκες θα ήταν παράβαση σύμφωνα με τα άρθρα 16-19 εναντίον ενός άλλου ατόμου δεν είναι παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αν ακριβώς πριν τη θέση εμπιστοσύνης προέκυψε σεξουαλική σχέση ανάμεσα στο θύτη και το θύμα.

Η παράγραφος αυτή δεν εφαρμόζεται αν κατά την περίοδο αυτή η σεξουαλική επαφή μεταξύ δυο ατόμων ήταν παράνομη. Στις διαδικασίες για την παράβαση που ορίζεται σε κάποιο από τα άρθρα 16-19 ο εναγόμενος πρέπει να αποδείξει ότι υπήρχε αυτού του είδους η σχέση την περίοδο αυτή.

25) Σεξουαλική δραστηριότητα με ένα παιδί που είναι μέλος της

οικογένειας: Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως αγγίζει ένα άλλο άτομο.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Η σχέση μεταξύ θύτη και θύματος είναι κάποια από αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 27.
- Ο θύτης γνωρίζει ή αιτιωδώς αναμένεται ότι γνωρίζει ότι η σχέση του με το θύμα εμπίπτει σε αυτές του άρθρου αυτού.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

26) Υποκινώντας ένα παιδί που είναι μέλος της οικογένειας να εμπλακεί σε

σεξουαλική δραστηριότητα: Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως υποκινεί ένα άλλον άτομο να το αγγίζει ή να επιτρέψει στο άτομο αυτό να αγγίξει το θύμα.
- Το άγγιγμα είναι σεξουαλικό.
- Ο θύτης γνωρίζει ή αιτιωδώς αναμένεται ότι γνωρίζει ότι η σχέση του με το θύμα εμπίπτει σε αυτές του άρθρου αυτού.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.

- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

27) Οικογενειακές σχέσεις: Σχέση μεταξύ δύο ατόμων υπάρχει όταν:

- Ο ένας εκ των δύο είναι ο γονιός, παππούς, αδερφός, αδερφή, θείος, θεία, ετεροθαλής αδερφός /-ή.
- Ο ένας εκ των δύο ήταν ή είναι θετός γονέας του άλλου.
- Ο ένας εκ των δύο ήταν ή είναι πατριός του άλλου.
- Είναι ξαδέρφια.
- Ο ένας εκ των δύο ήταν ή είναι ετεροθαλής αδερφός ή αδερφή.
- Ο γονιός ή ο τωρινός ή προηγούμενος πατριός ήταν ή είναι θετός γονέας του άλλου.
- Και οι δυο ζουν στο ίδιο σπίτι.
- Ο θύτης αναμειγνύεται τακτικά στην φροντίδα για την εκπαίδευση, την επίβλεψη ή έχει την καθολική ευθύνη του θύματος.

28) Άρθρα 25-26: εξαίρεση στο γάμο. Η διεξαγωγή από ένα άτομο το οποίο υπό άλλες συνθήκες θα ήταν παράβαση σύμφωνα με τα άρθρα 25-26 εναντίον ενός άλλου ατόμου, δεν είναι παράβαση αν:

- Τι θύμα είναι άνω των 16 ετών.
- Θύμα και θύτης είναι νόμιμα παντρεμένοι.

Σε τέτοιες περιπτώσεις ο εναγόμενος πρέπει να αποδείξει ότι θύτης και θύμα ήταν νόμιμα παντρεμένοι.

29) Άρθρα 25-26: σεξουαλικές σχέσεις που προηγήθηκαν των οικογενειακών σχέσεων. Η διεξαγωγή από ένα άτομο το οποίο υπό άλλες συνθήκες θα ήταν παράβαση σύμφωνα με τα άρθρα 25-26 εναντίον ενός άλλου ατόμου, δεν είναι παράβαση αν:

- Το είδος της σχέσης θύτη και θύματος δεν προβλέπεται από το άρθρο 27.
- Προϋπήρχε μια σεξουαλική σχέση πριν τη σύναψη της οικογενειακής σχέσης.

47) Πληρώνοντας για τις σεξουαλικές υπηρεσίες ενός παιδιού: Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως εξασφαλίζει για τον εαυτό του τις σεξουαλικές υπηρεσίες ενός άλλου ατόμου.

- Πριν από την απόκτηση των υπηρεσιών αυτών, πλήρωσε ή υποσχέθηκε ότι θα πληρώσει για τις υπηρεσίες ενός άλλου ατόμου ή ενός τρίτου, ή γνωρίζει ότι κάποιος άλλος πλήρωσε ή υποσχέθηκε να πληρώσει για τις υπηρεσίες αυτές.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ως πληρωμή ορίζεται κάθε χρηματικό πλεονέκτημα, συμπεριλαμβανομένης της εκπλήρωσης μιας υπόσχεσης να πληρώσει ή η παροχή αγαθών ή υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών υπηρεσιών) δωρεάν ή με έκπτωση.

Ένα άτομο θεωρείται ένοχο γι' αυτή την παράβαση εναντίον ενός ατόμου κάτω των 13 ετών και υπόκειται σε καταδίκη σε ισόβια φυλάκιση έπειτα από έγκληση.

Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται όταν η παράβαση αυτή περιλάμβανε:

- Διείσδυση στον πρωκτό ή τον κόλπο του θύματος ενός μέρους του σώματος του θύτη ή οτιδήποτε άλλο.
- Διείσδυση του πέους του θύτη στο στόμα του θύματος.
- Διαπέραση του πρωκτού ή του κόλπου του θύτη με ένα μέρος του σώματος του θύματος ή με οτιδήποτε άλλο.
- Διείσδυση του πέους του θύματος στο στόμα του θύτη.

48) Προκαλώντας ή υποκινώντας την παιδική πορνεία ή πορνογραφία: Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως προκαλεί ή υποκινεί ένα άλλο άτομο να εκπορνευθεί ή να εμπλακεί σε πορνογραφία σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

49) Ελέγχοντας ένα παιδί που εκπορνεύεται ή ένα παιδί που εμπλάκηκε σε

πορνογραφία. Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως διαχειρίζεται οποιεσδήποτε από τις δραστηριότητες ενός άλλου ατόμου που σχετίζονται με την εκπόρνευση του ή την εμπλοκή σε πορνογραφία σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

50) Κανονίζοντας ή διευκολύνοντας την παιδική πορνεία ή πορνογραφία.

Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως κανονίζει ή διευκολύνει την πορνεία ή την εμπλοκή σε πορνογραφία ενός άλλου ατόμου σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.
- Είτε: **α)** το θύμα είναι κάτω των 18 ετών και ο θύτης δικαιολογημένα δεν πιστεύει ότι το θύμα είναι 18 ετών ή μεγαλύτερο, ή **β)** το θύμα είναι κάτω των 13 ετών.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια.

51) Άρθρα 48-20: ερμηνεία. Για τους σκοπούς των άρθρων 48-50, ένα άτομο εμπλέκεται σε πορνογραφία αν καταγράφεται μια άσεμνη εικόνα του ατόμου αυτού και παρόμοιες εκφράσεις και «πορνογραφία». Όλα αυτά ερμηνεύονται αναλόγως.

Στα άρθρα αυτά «πόρνη» θεωρείται ένα άτομο το οποίο σε μία τουλάχιστον περίπτωση είτε εξαναγκάζεται είτε όχι, προσφέρει ή παρέχει σεξουαλικές υπηρεσίες σε ένα άλλο άτομο με αντάλλαγμα την πληρωμή ή την υπόσχεση πληρωμής από το άτομο αυτό ή κάποιον τρίτο. Και η πορνεία ερμηνεύεται αναλόγως.

Ως πληρωμή ορίζεται κάθε χρηματικό πλεονέκτημα, συμπεριλαμβανομένης της εκπλήρωσης μιας υπόσχεσης να πληρώσει ή η παροχή αγαθών ή υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών υπηρεσιών) δωρεάν ή με έκπτωση.

52) Προκαλώντας ή υποκινώντας την πορνεία με σκοπό το κέρδος. Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως προκαλεί ή υποκινεί ένα άλλο άτομο να εκπορνευθεί σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.
- Το κάνει με την προσδοκία της αποκόμισης οφέλους για τον εαυτό του ή κάποιον τρίτο.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 7 χρόνια.

64) Σεξ με ενήλικα συγγενή: Διείσδυση. Ένα άτομο ηλικίας 16 ετών και άνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως διαπερνά τον κόλπο ή τον πρωκτό ενός άλλου ατόμου με ένα μέρος του σώματος του ή με οτιδήποτε άλλο, ή διαπερνά το στόμα ενός άλλου με το πέος του.
- Η διείσδυση είναι σεξουαλική.
- Το θύμα είναι 18 ετών και άνω.
- Θύτης και θύμα σχετίζονται με κάποιον τρόπο.
- Ο θύτης γνωρίζει ή θα αναμενόταν αιτιωδώς να γνωρίζει ότι σχετίζεται με το θύμα με τον τρόπο αυτό.

Οι τρόποι συγγένειας είναι γονιός, παππούς, παιδί, εγγόνι, αδερφός, αδερφή, ετεροθαλής αδερφός / -ή, θείος, θεία, ανιμιός, ανιμιά.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 2 χρόνια.

65) Σεξ με ενήλικα συγγενή: διείσδυση με συναίνεση. Ένα άτομο ηλικίας 16 ετών και άνω διαπράττει αδίκημα αν:

- Το θύμα διαπερνά τον κόλπο ή τον πρωκτό του θύτη με ένα μέρος του σώματος του ή με οτιδήποτε άλλο, ή διαπερνά το στόμα του θύτη με το πέος του.
- Ο θύτης συναινεί στη διείσδυση.
- Η διείσδυση είναι σεξουαλική.
- Το θύμα είναι 18 ετών και άνω.
- Ο θύτης σχετίζεται με το θύμα με έναν από τους προαναφερθέντες τρόπους.

Ο θύτης γνωρίζει ή θα αναμενόταν αιτιωδώς να γνωρίζει ότι σχετίζεται με το θύμα με αυτόν τον τρόπο. Οι τρόποι συγγένειας είναι γονιός, παππούς, παιδί, εγγόνι, αδερφός, αδερφή, ετεροθαλής αδερφός / -ή, θείος, θεία, ανιψιός, ανιψιά.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 2 χρόνια.

66) Έκθεση – επίδειξη. Ένα άτομο διαπράττει αδίκημα αν:

- Σκοπίμως επιδεικνύει τα γεννητικά του όργανα.
- Σκοπεύει στο να τον δει κάποιος και να του προκαλέσει ταραχή ή δυσφορία.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 2 χρόνια.

2.7.2: Πρόστασία από παρενόχληση

1) Πρόστασία από παρενόχληση. Ένα άτομο δεν πρέπει να εξακολουθεί να έχει μια συμπεριφορά η οποία (www.opsi.gov.gr) :

- Ισοδυναμεί με την παρενόχληση κάποιου άλλου.
- Γνωρίζει ή πρέπει να γνωρίζει ότι ισοδυναμεί με την παρενόχληση του άλλου.

2) Η παράβαση της παρενόχλησης. Ένα άτομο το οποίο εξακολουθεί να έχει μια συμπεριφορά σε παράβαση του άρθρου 1 είναι ένοχος για παράβαση.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα το οποίο δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες, ή πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το επίπεδο 5 της κλίμακας, ή και τα δύο.

4) Θέτοντας άτομα υπό την απειλή της βίας. Ένα άτομο που με τη συμπεριφορά του προκαλεί φόβο σε έναν άλλο, σε τουλάχιστον δύο περιπτώσεις, που η βία θα χρησιμοποιηθεί εναντίον του είναι ένοχος για παράβαση αν ξέρει ή πρέπει να ξέρει ότι η συμπεριφορά που εξακολουθεί να έχει θα προκαλέσει το φόβο του άλλου σε καθεμιά από τις περιπτώσεις αυτές.

Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, το άτομο του οποίου η επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά διερευνάται πρέπει να ξέρει ότι θα προκαλέσει το φόβο σε κάποιον ότι θα χρησιμοποιηθεί βία εναντίον του σε κάθε περίπτωση αν ένα άλλο άτομο λάβει την ίδια πληροφορία θα σκεφτεί ότι η επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά θα προκαλέσει το φόβο στην περίπτωση αυτή.

2.7.3: Ενδοοικογενειακή βία

Η αγγλική νομοθεσία εκτός από τις γενικές διατάξεις που αφορούν την κακοποίηση και τη βία, συγκεκριμενοποιεί και ορίζει τη βία μέσα στην οικογένεια.

Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό και απεικονίζει το βαθμό της ευαισθητοποίησης της αγγλικής κοινωνίας σε σχέση με το θέμα της κακοποίησης και της βίας μέσα στην οικογένεια. Ακολουθούν τα σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία άρθρα (www.opsi.gov.uk).

1). Παράπτωμα για την παράβαση του διατάγματος κατά της παρενόχλησης. Ένα άτομο το οποίο χωρίς λόγο κάνει οτιδήποτε απαγορεύεται να κάνει σύμφωνα με το διάταγμα σχετικά με τη μη παρενόχληση, θεωρείται ένοχο για την παράβαση.

Στην περίπτωση του διατάγματος της μη παρενόχλησης, ένα άτομο μπορεί να είναι ένοχο για την παράβαση σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο μόνο από την άποψη της συμπεριφοράς που εμπλόκηκε όταν ήταν ενήμερος για την ύπαρξη του διατάγματος.

Όταν ένα άτομο καταδικάζεται για μια παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό από την άποψη κάθε συμπεριφοράς, η συμπεριφορά αυτή δεν είναι αξιόποινη ως περιφρονητική του δικαστηρίου.

Ένα άτομο δεν μπορεί να καταδικαστεί για μία παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό από την άποψη κάθε συμπεριφοράς που τιμωρήθηκε ως περιφρονητική από το δικαστήριο.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση που ορίζεται από το άρθρο αυτό, υπόκεινται:

- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια, ή πρόστιμο ή και τα δύο.
- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 12 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.

3) «Συγκάτοικοι». Συγκάτοικοι είναι δύο άτομα τα οποία παρόλο που δεν είναι παντρεμένα, ζουν μαζί ως σύζυγοι ή (αν είναι του ίδιου φύλου) σε μια ισοδύναμη σχέση.

5) Η παράβαση. Ένα άτομο είναι ένοχο για παράβαση αν:

- Ένα παιδί ή ένας ευάλωτος ενήλικας πεθαίνει σαν αποτέλεσμα μιας παράνομης πράξης ενός ατόμου το οποίο: **α)** ήταν μέλος του ίδιου νοικοκυριού με το θύτη, **β)** είχε συχνή επαφή μαζί του.

- Αυτή την ώρα υπήρχε ένα σημαντικό ρίσκο για σοβαρή σωματική βλάβη που προκλήθηκε από το θύτη από μια παράνομη πράξη του ατόμου αυτού.
- Είτε ο θύτης ήταν τέτοιο άτομο που προκάλεσε το θάνατο του θύματος, είτε:
  - α)** ο θύτης ήταν ή έπρεπε να είναι ενήμερος για το ρίσκο που προαναφέρθηκε,
  - β)** ο θύτης απέτυχε στο να κάνει τα απαραίτητα βήματα όπως θα αναμενόταν αιτιωδώς να πάρει για να προστατέψει το θύμα από το ρίσκο και **γ)** η πράξη προκλήθηκε σε περιστάσεις που ο θύτης είχε προβλέψει ή έπρεπε να προβλέψει.

Αν ο θύτης δεν ήταν η μητέρα ή ο πατέρας του θύματος:

- Ο θύτης μπορεί να μην κατηγορηθεί για παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό αν ήταν κάτω των 16 ετών όταν συνέβη η πράξη που προκάλεσε το θάνατο του θύματος.
- Για τους σκοπούς της πρώτης παραγράφου δεν θα αναμενόταν να κάνει ένα τέτοιο βήμα που αναφέρεται σ' αυτό πριν φτάσει την ηλικία αυτή.

Ένα άτομο θεωρείται ως μέλος ενός συγκεκριμένου νοικοκυριού ακόμη κι αν δεν διαμένει σ' αυτό, αν το επισκέπτεται τόσο συχνά και για συγκεκριμένες περιόδους είναι εύλογο να θεωρηθεί ως μέλος του. Όταν ο θύτης μένει σε διαφορετικά σπίτια σε διαφορετικές στιγμές, θεωρείται ως νοικοκυριό εκείνο στο οποίο διέμενε ο θύτης κατά τη διάρκεια της πράξης που προκάλεσε το θάνατο του θύματος.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό και υπόκεινται σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα το οποίο δεν υπερβαίνει τα 14 χρόνια ή πρόστιμο, ή και τα δύο.

9) Εγκαθίδρυση και διεξαγωγή επαναλήψεων. Στο άρθρο αυτό, οι επαναλήψεις σχετικά με την ανθρωποκτονία μέσα στην οικογένεια σημαίνουν την επανάληψη των περιστάσεων στις οποίες ο θάνατος ενός ατόμου ηλικίας 16 ετών και άνω, είναι ή φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα βίας, κακοποίησης ή παραμέλησης από:

- Ένα άτομο με το οποίο ήταν συνδεδεμένο ή με το οποίο είχε μια βαθιά προσωπική σχέση.
- Ένα μέλος από το ίδιο νοικοκυριό.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό και υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 2 χρόνια.

5) **Περιοριστικά μέτρα.** Ένα δικαστήριο που καταδικάζει ή αλλιώς έχει να κάνει με ένα άτομο που καταδικάστηκε για παράβαση των άρθρων 2 ή 4 μπορεί να εξαγγείλει διάταγμα σύμφωνα με το άρθρο αυτό.

Το διάταγμα μπορεί να είναι για το σκοπό της προστασίας του θύματος από την παράβαση ή κάθε άλλο πρόσωπο που αναφέρθηκε στην παράβαση από περαιτέρω συμπεριφορά η οποία:

- Ισοδυναμεί με παρενόχληση.
- Θα προκαλέσει φόβο για βία

Απαγορεύει τον εναγόμενο από το να κάνει οτιδήποτε περιγράφηκε στο διάταγμα. Το μέτρο αυτό μπορεί να επιδράσει για μια συγκεκριμένη περίοδο ή μέχρι να βγει ένα άλλο μέτρο.

Ο μηνυτής, ο εναγόμενος ή κάθε άλλο πρόσωπο που αναφέρθηκε στο διάταγμα μπορεί να αποταθεί στο δικαστήριο που έβγαλε το διάταγμα για να τροποποιηθεί ή να απαλλαχθεί από περαιτέρω διάταγμα.

Αν χωρίς αιτιολογία ο εναγόμενος κάνει κάτι το οποίο είναι απαγορευμένο σ' αυτόν από το διάταγμα, είναι ένοχος για την παράβαση.

Ένα άτομο είναι ένοχο για την παράβαση σύμφωνα με το άρθρο αυτό και υπόκεινται:

- Σε σύντομη καταδίκη σε φυλάκιση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει το μέγιστο που προβλέπεται από το νόμο ή και τα δύο.
- Σε καταδίκη σε φυλάκιση έπειτα από έγκληση για ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 χρόνια.

2.8: Νομική προστασία των παιδιών στην Αγγλία

Όσον αφορά τώρα τη νομική προστασία και την πρόνοια για τα παιδιά στην Αγγλία, είναι πολύ καλά νομοθετημένη και προβλέπει ακόμη και την παραμικρή λεπτομέρεια (www.opsi.gov.uk).

1) Πρόνοια για το παιδί. Όταν το δικαστήριο καθορίζει κάποια ερώτηση με σεβασμό στην ανατροφή του παιδιού ή τη διαχείριση της περιουσίας του παιδιού ή την επιμέλεια κάθε εσόδου που προκύπτει από αυτή, η πρόνοια για το παιδί πρέπει να είναι υπέρτατη φροντίδα του δικαστηρίου. Γενικά το δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη:

- Τις εξακριβωμένες επιθυμίες και συναισθήματα του παιδιού.
- Τις σωματικές, συναισθηματικές και εκπαιδευτικές του ανάγκες.
- Τον πιθανό αντίκτυπο σ' αυτό από κάθε αλλαγή γύρω του.
- Την ηλικία, το φύλο, το παρελθόν και κάθε άλλο χαρακτηριστικό του που το δικαστήριο θεωρεί ως σχετικό.
- Κάθε κακό από το οποίο υπέφερε ή από το οποίο κινδυνεύει να υποφέρει.
- Το κατά πόσο είναι ικανός καθένας από τους γονείς, και κάθε άλλο άτομο θεωρείται ότι είναι σχετικό, έτσι ώστε να μπορέσει να διακρίνει και να καλύψει τις ανάγκες του παιδιού.

2) Η γονεϊκή ευθύνη για τα παιδιά. Από τη στιγμή που ο πατέρας και η μητέρα ενός παιδιού ήταν παντρεμένοι τη στιγμή που γεννήθηκε το παιδί, οφείλει καθένας από αυτούς να έχει τη γονεϊκή ευθύνη για το παιδί.

Όταν όμως οι γονείς του παιδιού δεν ήταν παντρεμένοι όταν γεννήθηκε το παιδί:

- Η μητέρα έχει τη γονεϊκή ευθύνη για το παιδί.
- Ο πατέρας δεν έχει τη γονεϊκή ευθύνη για το παιδί εκτός και αν την αποκτήσει σύμφωνα με τις προβλέψεις του διατάγματος αυτού.

Περισσότερα από ένα άτομο μπορεί να έχει τη γονεϊκή ευθύνη για το ίδιο παιδί την ίδια στιγμή. Στην περίπτωση αυτή, καθένας από αυτούς μπορεί να δράσει μόνος του και χωρίς τον άλλο προκειμένου να εκπληρώσει αυτή του την ευθύνη. Όμως δεν μπορεί να προβεί σε ενέργειες όπου χρειάζεται η συγκατάθεση και του άλλου γονέα από τη στιγμή που η απόφαση αυτή μπορεί να επηρεάσει το παιδί.

Το άτομο που έχει τη γονεϊκή ευθύνη δεν έχει το δικαίωμα να μεταφέρει ή να παραδώσει την ιδιότητα του αυτή ή μέρος της σε κάποιον άλλο. Μπορεί όμως να εξουσιοδοτήσει κάποιον να δρα ως εκπρόσωπος του για μέρος της ευθύνης αυτής.

3) Η έννοια της «γονεϊκής ευθύνης». Γονεϊκή ευθύνη είναι όλα τα δικαιώματα, τα καθήκοντα, οι δυνάμεις, οι ευθύνες και οι αρχές τις οποίες από το νόμο έχει ο γονιός ενός παιδιού σε σχέση με το παιδί και την περιουσία του. Επίσης περιλαμβάνει τα δικαιώματα, τα καθήκοντα και τις δυνάμεις που έχει ένας φορέας του κράτους σε σχέση με το παιδί και την περιουσία του.

Το γεγονός ότι κάποιος έχει ή δεν έχει τη γονεϊκή ευθύνη για ένα παιδί δεν πρέπει να επηρεάζει :

- Κάθε υποχρέωση που μπορεί να έχει σε σχέση με το παιδί.
- Κάθε δικαιώματα τα οποία, με το γεγονός του θανάτου του παιδιού, μπορεί να έχει σε σχέση με την περιουσία του.

Ένα άτομο το οποίο δεν έχει τη γονεϊκή ευθύνη του παιδιού αλλά τη φροντίδα του, μπορεί να κάνει οτιδήποτε εύλογο ανάλογα με τις καταστάσεις για το σκοπό της διαφύλαξης και της προώθησης της πρόνοιας για το παιδί.

4) Η απόκτηση της γονεϊκής ευθύνης από τον πατέρα. Στην περίπτωση που οι γονείς δεν ήταν παντρεμένοι όταν γεννήθηκε το παιδί, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει έπειτα από αίτηση του πατέρα έτσι ώστε εκείνος να έχει γονεϊκή ευθύνη για το παιδί. Μπορεί ακόμη οι γονείς να συμφωνήσουν έτσι ώστε και ο πατέρας να έχει τη γονεϊκή ευθύνη για το παιδί.

44) Διάταγμα για την άμεση προστασία του παιδιού. Στην περίπτωση που κάποιος ζητά από το δικαστήριο να εκδώσει ένα διάταγμα για την προστασία του παιδιού, πρέπει να διευκρινιστεί ότι:

- Υπάρχει εύλογη αιτία να πιστευτεί ότι το παιδί μπορεί να υποφέρει από σημαντική βλάβη αν: **α)** δεν δεχθεί τη φιλοξενία που προσφέρεται από τον αιτούντα ή για λογαριασμό του αιτούντος ή **β)** δεν παραμένει στο μέρος που διαμένει.
- Στην περίπτωση που η αίτηση γίνεται από ένα εξουσιοδοτημένο άτομο: **α)** ο αιτών εύλογα υποψιάζεται ότι το παιδί υποφέρει ή πιθανόν υποφέρει από σημαντική βλάβη. **β)** ο αιτών κάνει έρευνες με σεβασμό προς την προστασία του παιδιού.

2.9: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της κακοποίησης στην Αγγλία

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε σχέση με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης στην Αγγλία δραστηριοποιούνται διάφοροι φορείς τόσο του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα όσο και του εθελοντικού.

Η Αγγλική κοινωνία θεωρεί ότι τα άτομα που βίωσαν ή βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία έχουν μία μεγάλη ποικιλία από ανάγκες. Έτσι υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός παροχέων υπηρεσιών που μπορούν να βοηθήσουν. Η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο σε διάφορες πτυχές της ζωής των ανθρώπων. Οι ρόλοι των υπηρεσιών που προσφέρουν τέτοιου είδους υπηρεσίες είναι (www.domesticviolencedata.org):

- ***Υπηρεσίες για την παρέμβαση στη κρίση και την ανάγκη.*** Τα άτομα που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία χρειάζονται διαφορετικών τύπων υποστήριξη σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα. Μερικές φορές η κακοποίηση κλιμακώνεται σε μία κατάσταση κρίσης που απαιτεί άμεση βοήθεια. Έτσι:
  - α) μπορεί να ζητηθεί από την αστυνομία να διερευνήσει ένα περιστατικό όπου υπάρχει φόβος για την ασφάλεια του θύματος της ενδοοικογενειακής βίας, ή για την ασφάλεια άλλων και συγκεκριμένα των παιδιών τους.
  - β) μπορούν να ζητηθούν ιατρικές υπηρεσίες όπου υπάρχει τραυματισμός ή εξάντληση.
  - γ) Στις περιπτώσεις επικείμενου κινδύνου μπορεί να ζητηθεί εναλλακτική φιλοξενία σε μικρότερη ή μεγαλύτερη βάση όπως αυτή που προσφέρεται στα καταφύγια και τη γυναικεία βοήθεια.
  - δ) Υπάρχει και η δημόσια θεραπεία που μπορεί να προσφέρει στην προστασία σε άτομα που θεωρούν ότι βρίσκονται σε κίνδυνο.
  - ε) Σε μερικές περιπτώσεις οι νομικές υπηρεσίες μπορούν να προσφέρουν βοήθεια καθώς επίσης και γραμμές βοήθειας και υπηρεσίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο.
- ***Συμβουλευτική και συνηγορία.*** Τα άτομα που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία βρίσκονται σε μία θέση τρωτότητας που μπορούν να θεωρήσουν την όλη διαδικασία αναζήτησης βοήθειας ως αποθαρρυντική καθώς:

α) μπορεί να νιώθουν απομονωμένοι, φοβισμένοι και/ ή να κατηγορούν τον εαυτό τους ότι προκάλεσαν την κακοποίηση τους.

β) μπορεί να αντιμετωπίζουν πρόβλημα στο να κανονίσουν ή να διατηρήσουν ένα ραντεβού τους.

γ) Η όλη διαδικασία αναζήτησης βοήθειας μπορεί να αυξήσει το ρίσκο της επανάληψης της θυματοποίησης (για παράδειγμα αν ο δράστης το ανακαλύψει).

Έτσι οι υπηρεσίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν:

α) διαχείριση μιας γραμμής βοήθειας ή μιας ιστοσελίδας.

β) προσφορά υποστήριξης σε ομάδες που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση / εκείνους που έχουν ειδικές ανάγκες.

γ) λειτουργία ως σύνδεσμος με άλλους παροχείς υπηρεσιών για λογαριασμό του θύματος για να διασφαλιστεί το ότι θα αποκτήσουν αυτά που δικαιούνται.

δ) ύπαρξη ενός συστήματος παρακολούθησης των ατόμων εκείνων με τους οποίους είχαν προηγουμένως έρθει σε επαφή με τις υπηρεσίες σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία.

- **Κοινωνικές υπηρεσίες.** Αναγνωρίστηκε έντονα η ανάγκη του γεγονότος ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να έχουν μια ολιστική προσέγγιση για την ενδοοικογενειακή βία. Έρευνες έχουν τονίσει το γεγονός ότι η ενδοοικογενειακή βία και η παιδική κακοποίηση συγκαλύπτονται. Έτσι οι κοινωνικές υπηρεσίες ψάχνουν να βρουν τρόπους για να αναμειχθούν σε ένα πρωιμότερο στάδιο με στόχο την πρόληψη. Αυτό συμβαίνει με το να υποστηρίζουν ένα μη βίαιο γονιό και τα παιδιά του πριν κλιμακωθεί η κατάσταση όπου είναι πιθανόν να μην επαναληφθεί η κακοποίηση και όλα τα επακόλουθα της. Οι κοινωνικές υπηρεσίες έχουν μια στρατηγική και είναι κατάλληλα εκπαιδευμένες έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες μιας οικογένειας σε κρίση. Οι επαγγελματίες έχουν νομοθετημένα καθήκοντα σε σχέση με την παιδική προστασία, αλλά δεν έχουν συγκρίσιμες ευθύνες σε σχέση με τους επιβίωσαντες από την ενδοοικογενειακή βία. Αυτό μπορεί να ερμηνεύσει την ευδιάκριτη απροθυμία από μέρους μερικών γονιών που ήταν θύματα κακοποίησης να αποκαλύψουν το τι τους συμβαίνει στις κοινωνικές υπηρεσίες.

- **Υπηρεσίες αναζήτησης βοήθειας.**
- **Ξενώνες.** Όπως είναι γνωστό, ένα άτομο το οποίο βιώνει τη βία μέσα στην οικογένεια είναι τρωτό μέσα στο ίδιο τους το σπίτι, δηλαδή στο μέρος που θα έπρεπε να νιώθουν ασφαλείς. Έτσι οι επιλογές που έχουν είναι:
  - α) να παραμείνουν στο σπίτι τους με πιθανή επιπρόσθετη υποστήριξη προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια τους,
  - β) να χρησιμοποιήσουν τις παροχές του ξενώνα για περιπτώσεις ανάγκης και κρίσης,
  - γ) να επιτύχουν μεγαλύτερη σε διάστημα φιλοξενία και
  - δ) να βρουν εναλλακτική λύση σε σχέση με τη διαμονή τους.
- **Καταφύγια και Γυναικεία Βοήθεια.** Τα πρώτα καταφύγια στην Αγγλία, την Ουαλία, τη Σκωτία, τη Βόρεια Ιρλανδία και την Ιρλανδία δημιουργήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1970. Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρουν φιλοξενία σε καταστάσεις ανάγκης σε άτομα – συνήθως σε γυναίκες – που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία ανεξαρτήτως εθνικότητας, ικανοτήτων, σεξουαλισμού και ανεξάρτητα από το αν έχουν παιδιά ή όχι. Οι εργαζόμενοι εκεί είναι διαθέσιμοι για να προσφέρουν συμβουλευτική και βοήθεια. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει ειδικευμένο προσωπικό που βοηθά εκείνους που έχουν συγκεκριμένες ανάγκες και παράλληλα σε ορισμένες περιοχές υπάρχουν καταφύγια για άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένες ομάδες. Επίσης παρέχεται υποστήριξη και σε άλλους κατοίκους που γενικά βρίσκονται σε παρόμοιες καταστάσεις με συγκρίσιμες εμπειρίες. Ακόμη παρέχεται φιλοξενία σε όσους έχουν ανάγκη να μείνουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ενώ λαμβάνουν τις παροχές της προσωρινής φιλοξενίας ή αποφασίζουν το που θέλουν να ζήσουν και τι θα ήθελαν να κάνουν. Πιο συγκεκριμένα τώρα:
  - **Τα καταφύγια** αφορούν γυναίκες που κακοποιούνται ή κακοποιούνταν από τους συντρόφους τους. Υπάρχει και η 24ωρη γραμμή βοήθειας στο νούμερο 0990 995 – 443.
  - **Η Γυναικεία Βοήθεια** αφορά γυναίκες οι οποίες βίωσαν ή βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία, τα παιδιά τους, τους φίλους, την οικογένεια και τους συνηγόρους. Επίσης λειτουργεί 24ωρη γραμμή βοήθειας στο νούμερο 08457-023-468.

- **Ποινική δικαιοσύνη.** Υπάρχει ένας αριθμός θεραπειών που μπορούν να προσφέρουν προστασία σ' εκείνους που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία και στα παιδιά τους. Αυτές περιλαμβάνουν: διατάγματα για τη μη-παρενόχληση, διατάγματα κατοχής και διατάγματα εξαιρέσεως. Οι πολίτες και τα αστικά δικαστήρια μπορούν να αναμειχθούν στο χωρισμό ενός ζευγαριού καθώς μπορεί η ενδοοικογενειακή βία να αποτελεί λόγο διαζυγίου. Το ίδιο συμβαίνει και με θέματα που έχουν να κάνουν με την επαφή με τα παιδιά και την επιμέλεια τους. Οι υπηρεσίες οι οποίες αναμειγνύονται με θέματα ενδοοικογενειακής βίας είναι (Rock, 2000; www.domesticviolencedata.org):

α) η αστυνομία από την οποία μπορεί να ζητηθεί να διερευνήσουν ένα περιστατικό όπου υπάρχει φόβος για την ασφάλεια του ατόμου που είναι θύμα της ενδοοικογενειακής βίας ή για την ασφάλεια άλλων και συγκεκριμένα των παιδιών τους.

β) υπάρχουν στην αστυνομία μονάδες για την ενδοοικογενειακή βία ή μονάδες ασφαλείας της κοινότητας με αστυνομικούς οι οποίοι είναι ειδικά εκπαιδευμένοι στο να υποστηρίζουν τα θύματα των περιπτώσεων αυτών.

γ) στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα θύματα της βίας δεν επιθυμούν να κάνουν μήνυση.

δ) Η Βασιλική Υπηρεσία για τις Μηνύσεις είναι η υπηρεσία που οδηγεί τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας στο δικαστήριο.

ε) από τη μειοψηφία των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας που φτάνουν στο δικαστήριο, μόνο ένα μικρό ποσοστό καταλήγει σε αποφάσεις για φυλάκιση. Σε άλλες περιπτώσεις υποβάλλεται στους παραβάτες κοινωνική ποινή όπως αστυνομική επιτήρηση ή κοινοτική υπηρεσία. Σε μερικές περιοχές, η παρακολούθηση ενός προγράμματος δραστηριών μπορεί να δημιουργηθεί κάτω από τις συνθήκες αυτής της διάταξης.

- **Αστική δικαιοσύνη.**

Έτσι γενικά, οι φορείς που ασχολούνται με το θέμα της κακοποίησης είναι οι ακόλουθοι:

- **Υπηρεσίες για τα παιδιά.** Υπάρχει νομοθετημένη απαίτηση για υπηρεσίες όπως η αστυνομία και οι κοινωνικές υπηρεσίες να αναμειχθούν στις

περιπτώσεις προστασίας των παιδιών. Οι μελέτες έχουν δείξει ότι το ένα τρίτο των περιπτώσεων που τα παιδιά βρίσκονται στον κατάλογο με τις περιπτώσεις κινδύνου, υπάρχουν επίσης θέματα ενδοοικογενειακής βίας. Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό αυτών που φιλοξενούνται σε καταφύγια. Όμως, γενικά, η παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών για παιδιά σε οικογένειες που υπάρχει ενδοοικογενειακή βία είναι περιορισμένη. Οι υπηρεσίες άρχισαν πρόσφατα να εμπλέκονται με την πρόληψη και τον αντίκτυπο της κακοποίησης κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Όσον αφορά τον αντίκτυπο της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά μπορεί να περιλαμβάνει:

α) σωματικά και ψυχικά τραύματα, παραμέληση ή άλλη βλάβη.

β) χαμηλό αυτοσεβασμό.

γ) προβλήματα που σχετίζονται με άλλους.

δ) συναισθήματα απομόνωσης, εχθρότητας, ενοχής.

ε) κατανόηση με ακατάλληλο τρόπο της αποδοχής της βίας.

στ) ανάληψη της ευθύνης γονιού σε σχέση με τα άλλα αδέρφια.

ζ) αποτυχία εισαγωγής στο πανεπιστήμιο, αποκλεισμός από το σχολείο.

Οι δράστες μπορεί να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά σαν μηχανισμό έτσι ώστε να κακοποιήσουν το σύντροφο τους γεγονός που μπορεί να ξεκινήσει ή να συνεχίσει τον αποχωρισμό δια μέσω των επισκέψεων. Η δοκιμασία του να μένει κανείς σε μια βίαιη σχέση μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα του επιβιώσαντα να είναι γονιός.

- **Οι Σαμαρείτες** που υποστηρίζουν άτομα που βρίσκονται σε κρίση.
- **Η Υποστήριξη των θυμάτων** για θύματα και αυτόπτες μάρτυρες εγκλημάτων (www.domesticviolencedata.org; www.victimssupport.com). Η υπηρεσία αυτή προσφέρει:
  - Εχεμύθεια καθώς μπορεί να απευθυνθεί κάποιος σ' αυτούς με εμπιστοσύνη.
  - Πληροφορίες για διαδικασίες που έχουν να κάνουν με την αστυνομία και το δικαστήριο.
  - Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και οργανώσεις.
  - Πληροφορίες σχετικά με την αποζημίωση και την ασφάλεια.
  - Σύνδεσμο με άλλες πηγές βοήθειας.

Το νούμερο επικοινωνίας είναι 0845 30 30 900.

- **Το σχέδιο παρέμβασης για την ενδοοικογενειακή βία** (www.domesticviolencedata.org; www.dvip.org). Ιδρύθηκε το 1991 και έχει εθελοντικό χαρακτήρα. Σκοπός του είναι η αύξηση της ασφάλειας των γυναικών και των παιδιών που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία με την παροχή ενός εύρους διαφορετικών υπηρεσιών. Βασικές δραστηριότητες του είναι:

- **Η πρόκληση των ανδρών** με τη διενέργεια ενός προγράμματος πρόληψης για άνδρες που κακοποιούν τις νυν ή πρώην συντρόφους τους.
- **Υποστήριξη των γυναικών** με τη διενέργεια ενός προγράμματος για γυναίκες των οποίων οι σύντροφοι παρακολουθούν το Πρόγραμμα Πρόληψης και για όλες τις γυναίκες που ζουν στην ίδια περιοχή.
- **Συνεργασία** με μία μεγάλη ποικιλία οργανώσεων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο σαν μέρος μίας δέσμευσης για την ανεύρεση λύσεων για την ενδοοικογενειακή βία που να είναι βασισμένες στην κοινότητα.
- **Εκπαίδευση επαγγελματιών** που έχει σαν στόχο την προώθηση της καλύτερης εξάσκησης ανάμεσα σε αυτούς που δουλεύουν με θέματα ενδοοικογενειακής βίας σε υπηρεσίες του νομοθετημένου και εθελοντικού τομέα.
- **Επηρεασμός της πολιτικής και διενέργεια καμπανιών για την αλλαγή** στην τοπική και διεθνή κυβέρνηση και δια μέσω νομοθετημένων σωμάτων όπως η αστυνομία, η Μαθητεία και οι Κοινωνικές Υπηρεσίες. Όσον αφορά τις καμπάνιες, στοχεύουν στην αλλαγή που θα αυξήσει την ασφάλεια των γυναικών και των παιδιών που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία.

2.9.1: Υπηρεσίες που ασχολούνται με τα παιδιά

Οι υπηρεσίες που ασχολούνται αποκλειστικά με τα παιδιά είναι οι ακόλουθες (www.domesticviolencedata.org):

- **Η γραμμή για τα παιδιά** η οποία αφορά παιδιά και νέα άτομα τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο και καταπίεση. Λειτουργεί σε 24ωρη βάση και το νούμερο επικοινωνίας είναι το 0800 1111.
- **ISPCC / NSPCC** (www.domesticviolencedata.org; www.nspcc.org.uk). Είναι η ανοικτή γραμμή για την προστασία του παιδιού και απευθύνεται σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για την ασφάλεια του παιδιού. Ιδρύθηκε το 1884 και ειδικεύεται στην παιδική προστασία και την πρόληψη της σκληρότητας εναντίον των παιδιών. Το νούμερο της γραμμής αυτής είναι: 0800 800-500.
- **Το Εθνικό Συμβούλιο για τις Μονογονεϊκές Οικογένειες**. Αφορά τους μόνους γονείς και τα παιδιά τους. Έτσι η γραμμή που έχει σαν κέντρο το Λονδίνο είναι η εξής: (+44) (0) 20-7428-5400.
- **Η γραμμή για τους γονείς** που αφορά οποιονδήποτε που φροντίζει ένα παιδί και είναι στο νούμερο (+44) (0) 1702-59900.
- **Η Γυναικεία Βοήθεια** αφορά γυναίκες οι οποίες βίωσαν ή βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία, τα παιδιά τους, τους φίλους, την οικογένεια και τους συνηγόρους.
- **Η ομάδα παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης** η οποία ασχολείται με παιδιά που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά. Οι υπηρεσίες της ομάδας αυτής παρέχονται από τρεις εξειδικευμένες υποομάδες (Forbes et al., 2003):
  - **Την ομάδα Α** η οποία προσφέρει μια υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης για τους γονείς που δεν κακοποιούν τα παιδιά τους αλλά έχουν βιώσει οι ίδιοι τη σεξουαλική κακοποίηση. Η όλη εργασία βασίζεται σε ένα πρόγραμμα πιλότο. Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε ένα πλαίσιο συνεργασίας και υποστήριξης και έχει τα ακόλουθα συστατικά μέρη:
    - α)** εμπάθεια και εκπαίδευση σχετικά με την παιδική σεξουαλική κακοποίηση συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας της προετοιμασίας και εκπαίδευση σχετικά με τον αντίκτυπο της κακοποίησης στο παιδί. **β)** πληροφορίες σχετικά με την ερευνητική διαδικασία. **γ)** εκτίμηση της προηγούμενης και της τωρινής αποκάλυψης τόσο του γονιού όσο και του παιδιού σχετικά με τα επίπεδα λειτουργίας, που περιλαμβάνουν την κατανόηση πολλών παραγόντων που μπορεί να χρησιμοποιήθηκαν για τον επηρεασμό της ανταπόκρισης (συναισθηματικής και συμπεριφορικής) στους γονείς

και τους φροντιστές όπως επίσης και στο παιδί. **δ)** ενίσχυση της ικανότητας του να είναι κάποιος γονιός. **ε)** συμβουλευτική ως προς το χειρισμό των συχνών και προσωρινών δυσκολιών που μπορεί να παρουσιάσει το παιδί. Έτσι, βασιζόμενοι στις συγκεκριμένες πληροφορίες και στην εκτίμηση της ανταπόκρισης των γονέων στην παρέμβαση αυτή, βγαίνει μια απόφαση από τους γονείς και τους φροντιστές από κοινού λαμβάνοντας υπόψη αν πρέπει να εκτιμηθεί το γεγονός ότι το παιδί μπορεί να χρειάζεται κάποια θεραπεία.

- **Την ομάδα Β** η οποία προσφέρει υπηρεσίες εκτίμησης και θεραπείας για τα παιδιά τα οποία έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά και που υποφέρουν από συγκεκριμένα προβλήματα ψυχικής υγείας ως αποτέλεσμα της κακοποίησης τους.
- **Την ομάδα Γ** που προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά τα οποία παρουσιάζουν μία σεξουαλικά ανάρμοστη ή σεξουαλικά κακοποιητική συμπεριφορά, καθώς επίσης και υπηρεσίες ατομικής εκτίμησης και θεραπείας για τα παιδιά.

2.9.2: Υπηρεσίες που ασχολούνται με τις γυναίκες

Οι υπηρεσίες που ασχολούνται αποκλειστικά με τις γυναίκες είναι οι ακόλουθες (www.domesticviolencedata.org):

- **Κρίση του βιασμού** για τις γυναίκες και τα κορίτσια που επιβίωσαν έπειτα από σεξουαλική βία. Έτσι η γραμμή που έχει σαν κέντρο το Λονδίνο είναι η εξής: (+44) (0) 20-7837 1600.
- **Το καταφύγιο** για γυναίκες που κακοποιούνται ή κακοποιούνταν από τους συντρόφους τους.
- **Τα δικαιώματα των γυναικών.** Είναι για δωρεάν νομικές συμβουλές σε γυναίκες. Η γραμμή που έχει σαν κέντρο το Λονδίνο είναι η εξής: (+44) (0) 20-7251-6577.
- **Η Γυναικεία Βοήθεια** αφορά γυναίκες οι οποίες βίωσαν ή βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία, τα παιδιά τους, τους φίλους, την οικογένεια και τους συνηγόρους.

2.10: Κύπρος: Το νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση

Στην Κυπριακή νομοθεσία υπάρχει ξεχωριστός νόμος ο οποίος αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή βία. Μέσα σε αυτήν ορίζεται και η οικογένεια. Έτσι ως οικογένεια θεωρείται νόμιμα παντρεμένα πρόσωπα ανεξάρτητα από εάν ο γάμος υπάρχει ακόμα, εκείνοι που συγκατοικούν ή συγκατοικούσαν ως σύζυγος με σύζυγο, καθώς επίσης και όλα παιδιά της οικογένειας.

Σύμφωνα και πάλι με την Κυπριακή νομοθεσία:

1) βία «οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του».

2) Επιπλέον, όταν μία πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία ή αδίκημα, όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται εναντίον του εν λόγω ανήλικου εφόσον δύναται να προκαλέσει σ' αυτό ψυχική βλάβη. Η εν λόγω πράξη ή συμπεριφορά συνιστά αδίκημα το οποίο τιμωρείται σύμφωνα με το νόμο μέχρι και πενταετή φυλάκιση.

3) Οποιοσδήποτε ασκεί βία διαπράττει αδίκημα σύμφωνα με το νόμο αυτό που τιμωρείται, εκτός από την περίπτωση της κοινής επίθεσης που τιμωρείται με δυο χρόνια φυλάκιση και στην περίπτωση που σε άλλο ή στον παρόντα νόμο προβλέπεται αυστηρότερη ποινή, με ποινή φυλάκισης μέχρι πέντε χρόνια ή με χρηματική ποινή μέχρι τρεις χιλιάδες λίρες ή και με τις δυο ποινές.

4) Άκρως σοβαρή βία υπάρχει όταν τα αδικήματα τα οποία αναφέρονται παρακάτω διαπράττονται από ένα μέλος της οικογένειας σε βάρος άλλου μέλους, αυτά θεωρούνται, για τους σκοπούς του νόμου αυτού, αυξημένης σοβαρότητας. Τέτοιου είδους αδικήματα είναι τα ακόλουθα:

Άρθρο 151: Άσεμνη επίθεση εναντίον γυναίκας όπου η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε πέντε χρόνια.

Άρθρο 152: Άσεμνη επίθεση εναντίον άντρα όπου η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε πέντε χρόνια.

Άρθρο 153 (1): Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων όπου επιβάλλεται ισόβια φυλάκιση.

Άρθρο 153 (2): Απόπειρα διαφθοράς νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων όπου η ποινή είναι η φυλάκιση που αυξάνεται από τρία σε επτά χρόνια.

Άρθρο 154: Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας δεκατριών χρόνων μέχρι δεκαέξι όπου η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε δέκα χρόνια.

Άρθρο 155: Διαφθορά γυναίκας ηλίθιας ή με μειωμένο διανοητικό όπου η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε δώδεκα χρόνια.

Άρθρο 171: Συνουσία μεταξύ αρρένων όπου η ποινή αυξάνεται από πέντε σε δέκα χρόνια.

Άρθρο 172: Συνουσία δια βίας όπου η φυλάκιση αυξάνεται από δεκατέσσερα χρόνια σε ισόβια φυλάκιση.

Άρθρο 173 (2): Απόπειρες όπου η φυλάκιση αυξάνεται από επτά σε δέκα χρόνια.

Άρθρο 231: Βαριά σωματική βλάβη όπου η φυλάκιση αυξάνεται από επτά σε δέκα χρόνια ή επιβάλλεται η προβλεπόμενη χρηματική ποινή ή και οι δύο ποινές.

Άρθρο 234: Τραυματισμός και ανάλογες πράξεις όπου φυλάκιση αυξάνεται από τρία σε πέντε χρόνια.

Άρθρο 242: Κοινή επίθεση όπου η φυλάκιση αυξάνεται από ένα σε δυο χρόνια ή επιβάλλεται η προβλεπόμενη χρηματική ποινή ή και οι δυο ποινές.

5) Εδώ ποινικοποιείται ο **βιασμός συζύγου από σύζυγο**. Παρά τις διατάξεις οποιουδήποτε νόμου, τα αδικήματα του βιασμού και της απόπειρας βιασμού μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν διαπραχθεί από σύζυγο εναντίον συζύγου, αν με βάση τα γεγονότα της υπόθεσης θα στοιχειοθετούνταν τα αδικήματα αυτά, σε περίπτωση που ο δράστης και το θύμα δεν ήταν συζευγμένοι, και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα σε ισόβια φυλάκιση.

6) Εδώ ποινικοποιείται η αιμομιξία όταν διαπράττεται εναντίον μιας κόρης, την εγγονή ή κάτω της ηλικίας των 18 ετών ή εναντίον μιας διανοητικά καθυστερημένης κόρης, εγγονής ή αδερφής.

Ο νόμος προβλέπει τις διαταγές για την παρεμπόδιση ενός προσώπου που κατηγορείται για παράβαση σχετικά με τη βία που του επιβάλλουν την απαγόρευση από το να μπει ή να μείνει στο συζυγικό του σπίτι στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Αν υπάρχει ιστορικό επαναλαμβανόμενων πράξεων βίας εναντίον των μελών της οικογένειας του ή τουλάχιστον δύο καταδίκες τα τελευταία δύο χρόνια για παρόμοιες παραβάσεις.
- Αν η βία προκάλεσε τέτοιο πραγματικό, σωματικό, σεξουαλικό ή ψυχολογικό τραυματισμό έτσι ώστε να διακινδυνεύσει τη ζωή του, τη σωματική του ακεραιότητα ή τη σεξουαλική και ψυχική υγεία του θύματος.

32) Παρενόχληση θύματος και άλλου προσώπου. Κατηγορούμενος ή οποιοδήποτε πρόσωπο εκ μέρους του ή και από μόνο του ενοχλεί ή εκφοβίζει θύμα βίας ή μάρτυρα σε υπόθεση βίας ή συγγενικό τους πρόσωπο σε οποιοδήποτε χώρο, κατά τρόπο που επηρεάζει ή μπορεί να επηρεάσει τη διερεύνηση ή εκδίκαση υπόθεσης βίας ή που προκαλεί ψυχική αναστάτωση σε θύμα βίας ή μάρτυρα σε υπόθεση βίας εν γνώσει του ότι πρόκειται για θύμα βίας ή μάρτυρα σε υπόθεση βίας, διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση μέχρι τρία έτη ή με χρηματική ποινή μέχρι χίλιες πεντακόσιες λίρες ή και με τις δυο αυτές ποινές και σε περίπτωση που η ενόχληση ή ο εκφοβισμός γίνεται σε βάρος θύματος που διαμένει σε στέγη του αδίκημα τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι πέντε χρόνια ή με χρηματική ποινή μέχρι τρεις χιλιάδες λίρες ή και με τις δυο αυτές ποινές.

35^Α) Παράλειψη του πολίτη να καταγγείλει περιπτώσεις βίας. Οποιοσδήποτε παραλείπει να καταγγείλει περιπτώσεις βίας σε βάρος ανήλικου προσώπου ή προσώπου με σοβαρές διανοητικές ή ψυχικές ανεπάρκειες, που περιέρχεται σε γνώση του, διαπράττει αδίκημα και σε περίπτωση καταδίκης υπόκεινται σε φυλάκιση μέχρι δύο έτη ή σε χρηματική ποινή μέχρι χίλιες λίρες ή και στις δυο αυτές ποινές.

Τέλος, σύμφωνα με το νόμο, η αρχειοθέτηση μιας καταγγελίας ενός θύματος πρέπει να ληφθεί από έναν αστυνομικό του ίδιου φύλου. Κατ' αυτό τον τρόπο οι γυναίκες θύματα και τα παιδιά αισθάνονται πιο άνετα για να δώσουν μια περιγραφή, ειδικά, της σεξουαλικής βίας. Τα παιδιά δεν καλούνται να δώσουν κατάθεση στην αστυνομία ή τα στοιχεία στο δικαστήριο εάν αυτό μπορεί να αποφευχθεί (Loizidou, 2002).

2.11: Κύπρος: Φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της κακοποίησης

Όσον αφορά τώρα την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης γενικά και της ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα, οι φορείς που ασχολούνται με το αντικείμενο αυτό είναι οι ακόλουθοι:

- **Ο οικογενειακός σύμβουλος** ο οποίος διορίζεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στις αρμοδιότητες του είναι να:
  - Δέχεται παράπονα σχετικά με πιθανή άσκηση βίας και διεξάγει τις αναγκαίες έρευνες.
  - συμβουλεύει, καθοδηγεί και μεσολαβεί για την άμβλυνση προβλημάτων της οικογένειας που πιθανόν να οδήγησαν ή δυνατό να οδηγήσουν στην άσκηση βίας.
  - προβαίνει σε διευθετήσεις για την άμεση ιατρική εξέταση του παραπονούμενου και όπου κρίνει τούτο αναγκαίο τον συνοδεύει.
  - προβαίνει σε καταγγελία στην Αστυνομία για τη διερεύνηση τυχόν διάπραξης ποινικού αδικήματος.
  - διεξάγει κατόπιν οδηγιών του Δικαστηρίου έρευνες σχετικά με την οικονομική κατάσταση της οικογένειας γενικά και του δράστη ειδικά στην περίπτωση που ενδέχεται να εκδοθεί διάταγμα αποκλεισμού.
  - διεξάγει έρευνες και προβαίνει σε διευθετήσεις σχετικά με τη διαμονή του κατηγορούμενου ή της οικογένειας του σε περίπτωση έκδοσης διατάγματος αποκλεισμού.
  - προβαίνει άμεσα σε όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις για ιατρική ή άλλη εξέταση παιδιού αναφορικά με το οποίο υπάρχει εύλογη υπόνοια κακοποίησης του από μέλος της οικογένειας.
  - ασκεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα που ο Υπουργός αναθέτει σε αυτόν.

Ο Οικογενειακός Σύμβουλος, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του δύναται να ζητήσει τη βοήθεια οποιουδήποτε κρατικού λειτουργού, της αστυνομίας και οποιουδήποτε άλλου κατάλληλου προσώπου.

Σε περίπτωση πληροφορίας ή καταγγελίας για διάπραξη αδικήματος βίας σε βάρος ανήλικου προσώπου, ο Οικογενειακός Σύμβουλος δύναται, αν το

κρίνει σκόπιμο ανάλογα με τη σοβαρότητα της καταγγελίας ή πληροφορίας, να ζητήσει τις απόψεις, τη συμβουλή και τη γνωμάτευση της πολυθεματικής ομάδας η οποία ορίζεται δυνάμει του άρθρου 8 του Νόμου αυτού για τον καλύτερο χειρισμό της υπόθεσης και να αναφέρει το γεγονός στο Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

Ο Οικογενειακός Σύμβουλος ασκεί τις εξουσίες που του παρέχονται αφού εξασφαλίσει τη συγκατάθεση προσώπου που έχει τη γονική μέριμνα για το εν λόγω ανήλικο πρόσωπο και αναφέρει ακολούθως την περίπτωση στην αστυνομία. Η συγκατάθεση του προσώπου που έχει τη γονική μέριμνα για το ανήλικο δεν είναι αναγκαία σε περίπτωση όπου κατά την άποψη του Οικογενειακού Συμβούλου υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι ο ανήλικος κακοποιήθηκε από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα, νοουμένου ότι πληροφορείται γραπτώς για το γεγονός αυτό ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας πριν από την ιατρική εξέταση του ανήλικου ή αν αυτό είναι εφικτό αμέσως μετά την εξέταση στην πρώτη δεδομένη ευκαιρία και σε καμιά περίπτωση όχι αργότερα των τριών ημερών από την εξέταση.

- **Ο Διευθυντής Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας** δύναται να ασκήσει τις εξουσίες που του παρέχονται σύμφωνα με τον περί Παιδιών Νόμου ή οποιουδήποτε άλλου νόμου ήθελε αντικαταστήσει αυτόν στις περιπτώσεις όπου συντρέχουν οι λόγοι για άσκηση των εξουσιών που παρέχονται στον Οικογενειακό Σύμβουλο. Ο Διευθυντής Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας δύναται εφόσον ο Οικογενειακός Σύμβουλος αδυνατεί ή αρνείται να ασκήσει τις αρμοδιότητες του ή εφόσον κρίνει σκόπιμο σταθμίζοντας τη σοβαρότητα της περίπτωσης να ενεργήσει ο ίδιος δυνάμει του εν λόγω εδαφίου αντί ο Οικογενειακός Σύμβουλος, να τις ασκήσει ο ίδιος ή να τις αναθέσει σε άλλο έμπειρο λειτουργό του Τμήματος του.
- **Η Συμβουλευτική Επιτροπή** η οποία έχει σαν σκοπό την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια. Βασικές της αρμοδιότητες είναι να:
  - Παρακολουθεί το πρόβλημα της βίας στην οικογένεια στην Κύπρο.
  - προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδριών, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων.

- προωθεί επιστημονικές έρευνες σχετικά με τη βία στην οικογένεια.
- προωθεί τις υπηρεσίες για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της βίας στην οικογένεια.
- παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των σχετικών υπηρεσιών που λειτουργούν, καθώς και την εφαρμογή και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας.

Η Επιτροπή απαρτίζεται από άτομα τα οποία διορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν γνώση και πείρα του θέματος. Οι διορισμοί γίνονται από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα μέλη δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα έντεκα και η θητεία τους είναι πενταετής.

Τα άτομα που διορίζονται από το δημόσιο τομέα επιλέγονται από τα Υπουργεία και από τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη συνέχεια, και τα άτομα που διορίζονται από τον ιδιωτικό τομέα επιλέγονται από μέλη των συνδέσμων ή οργανώσεων εμπλεκόμενων στην πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια σε ίση αναλογία.

Ένα μέλος της Επιτροπής διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο πρόεδρος και έχει την ευθύνη να συγκαλεί συσκέψεις και να προεδρεύει των συσκέψεων και ένα άλλο μέλος ορίζεται αντικαταστάτης του προέδρου σε περίπτωση απουσίας του.

Τα Υπουργεία και οι υπηρεσίες που προαναφέρθηκαν είναι:

- Το Υπουργείο Υγείας,
  - Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως,
  - Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος),
  - Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων,
  - Η Νομική Υπηρεσία,
  - Η Αστυνομία.
- **Η Πολυθεματική ομάδα.** Το Υπουργικό Συμβούλιο, με γνωστοποίηση του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, δύναται να συστήσει πολυθεματική ή πολυθεματικές ομάδες με μέλη πρόσωπα τα οποία

κατέχουν τα αναγκαία προσόντα και την αναγκαία πείρα για την παροχή συμβουλών, απόψεων, γνωματεύσεων, καθώς και κάθε άλλης βοήθειας, αναφορικά με την καλύτερη μεταχείριση ανηλίκων ή άλλων προσώπων τα οποία είναι θύματα βίας. Τα μέλη της πολυθεματικής ομάδας ορίζονται από κατάλογο προσώπων τον οποίο ετοιμάζει και υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο ο Υπουργός. Τα μέλη της ομάδας που θα επιλαμβάνεται θεμάτων που αφορούν ανήλικα πρόσωπα θύματα βίας πρέπει να έχουν τις πιο κάτω ειδικότητες:

- Παιδοψυχιάτρου,
  - Παιδιάτρου,
  - Κλινικού Ψυχολόγου,
  - Κοινωνικού Λειτουργού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπεύθυνου για θέματα παιδιού.
- ***Η Στέγη προστασίας*** αφορά την παροχή ασφαλούς διαμονής των θυμάτων βίας. Σε μερικές περιπτώσεις παρέχεται και νομική προστασία από οποιαδήποτε ενόχληση.
  - ***Ο Σύλλογος για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια.*** Ιδρύθηκε στη Λευκωσία σε Ιδρυτική Καταστατική Συνέλευση στις 25 Ιουλίου του 1990. Ο Σύνδεσμος διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο εγκρίνει τις δραστηριότητες των Λειτουργών του Κέντρου Άμεσης Βοήθειας καθώς και τις δραστηριότητες των εθελοντών. Βασικοί στόχοι του συνδέσμου είναι:
    - Η πρόληψη της άσκησης βίας στην οικογένεια.
    - Η παροχή άμεσης βοήθειας σε θύματα βίας στην οικογένεια.
    - Η παροχή στέγης και προστασίας σε θύματα βίας στην οικογένεια.
    - Η θεωρητική και πρακτική κατάρτιση ατόμων που ενδιαφέρονται για εθελοντική βοήθεια προς τα θύματα βίας στην οικογένεια.
    - Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση τόσο των αρμόδιων όσο και του κοινού για το πρόβλημα της άσκησης βίας στην οικογένεια.

- Η επισήμανση των ελλείψεων ή αδυναμιών της σχετικής νομοθεσίας και υποβολή εισηγήσεων προς τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.

Τα προγράμματα τα οποία λειτουργεί ο Σύνδεσμος είναι:

- **Η γραμμή 1440.** εκεί επιστημονικά καταρτισμένοι λειτουργοί και ειδικά εκπαιδευμένοι εθελοντές ανταποκρίνονται στην ανοικτή τηλεφωνική γραμμή καθημερινά από τις 9.00 μέχρι τις 22.00. Βασικός στόχος της γραμμής αυτής είναι:
  - Η συμβουλευτική στήριξη σε ώρα κρίσης.
  - Η πληροφόρηση και συνεργασία με άλλες υπηρεσίες σχετικές με το πρόβλημα της βίας στην οικογένεια.
  - Η ενημέρωση για τα βασικά δικαιώματα και τις δυνατότητες που έχουν τα άτομα που κακοποιούνται να βρουν λύσεις για το πρόβλημα τους.
- **Οι ατομικές συναντήσεις.** Εδώ προσφέρεται η δυνατότητα ατομικής ή οικογενειακής στήριξης από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Τα ενδιαφερόμενα άτομα μπορούν να απευθύνονται για ραντεβού στο τηλέφωνο 1440.
- **Ο χώρος φιλοξενίας** όπου προσφέρεται χώρος για προσωρινή διαμονή, ο οποίος παρέχει ασφάλεια και προστασία σε γυναίκες και τα παιδιά τους που βρίσκονται σε σωματικό ή ψυχικό κίνδυνο από άτομο του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η εισδοχή γίνεται μετά από επικοινωνία στο 1440.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ, ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ

3.1: Κακοποίηση: η Ελληνική πραγματικότητα

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, βασικός στόχος της πτυχιακής αυτής εργασίας είναι να γίνει μια ανασκόπηση και διερεύνηση του θέματος της ενδοοικογενειακής βίας στη χώρα μας αλλά και σε σύγκριση και με άλλες χώρες και συγκεκριμένα την Αγγλία και την Κύπρο.

Για άλλη μια φορά αναφέρεται ότι το φαινόμενο αυτό της κακοποίησης υπάρχει σε παγκόσμια κλίμακα. Όμως η αντιμετώπιση και η πρόληψη του φαινομένου αυτού βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση από τις στάσεις της κοινωνίας, τα στερεότυπα και της προκαταλήψεις της.

Για παράδειγμα στη χώρα μας, από ότι φάνηκε μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και το ερευνητικό μέρος, η κυρίαρχη αντίληψη είναι ότι οτιδήποτε συμβαίνει εντός των πλαισίων μιας οικογένειας αφορά αυτήν και μόνο αυτήν και κανέναν άλλο. Έτσι θεωρείται «ανεπίτρεπτο» το να συζητήσει κάποιος «τα του οίκου του» με κάποιον άλλο. Με λίγα λόγια φαίνεται ότι ισχύει το αρχαίο αυτό ρητό που λέει ότι «τα εν οίκω μη εν δήμω».

Η όλη αυτή στάση έχει σαν αποτέλεσμα τα περιστατικά βίας στην οικογένεια να μην γνωστοποιούνται, να μένουν στην αφάνεια και να διαιωνίζεται η ενδοοικογενειακή βία. Άλλωστε από την αρχαιότητα η βία χρησιμοποιούνταν ως μέσω πειθαρχίας και νουθέτησης των παιδιών, των γυναικών αλλά παράλληλα και για να δείξει το ποιος είναι «ο κύριος και αρχηγός του σπιτιού». Επομένως η βία ήταν ένα μέσο για την επιβολή της δύναμης και της ισχύος.

Τα πράγματα έχουν αλλάξει και συνεχίζουν να αλλάζουν από τότε. Τον τελευταίο καιρό γίνονται κάποια βήματα για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε σχέση με το θέμα της κακοποίησης γενικά και της ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα. Διεξάγονται καμπάνιες, εκστρατείες και ημερίδες με θέμα την κακοποίηση. Γίνονται τεράστιες προσπάθειες για να δοθεί σε όλους το μήνυμα ότι κάθε είδους κακοποίηση είναι παράνομη καθώς καταπατά τα θεσπισμένα και

αναφθαίρετα δικαιώματα του ανθρώπου σύμφωνα με το Ελληνικό Σύνταγμα και τις Διεθνείς Συμβάσεις.

Παρόλα αυτά όμως τα πράγματα είναι αρκετά δύσκολα καθώς όλες αυτές οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης έχουν να κάνουν με βαθιά ριζωμένες ανά τους αιώνες αντιλήψεις και στάσεις ζωής. Τέτοιου είδους αντιλήψεις και στάσεις ζωής είναι:

- Η γυναίκα οφείλει να σέβεται, να υπακούει και να υπηρετεί τον άνδρα της.
- Η θέση της γυναίκας είναι να βρίσκεται μέσα στο σπίτι, να ασχολείται με τα του οίκου της και να ανατρέφει τα παιδιά της. Άλλωστε ως γνωστόν «η καλή νοικοκυρά είναι δούλα και κυρά».
- «Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο» καθώς πολλές φορές θεωρείται ως το μόνο μέσο επιβολής της πειθαρχίας και της ανάδειξης του προσώπου που έχει τον έλεγχο.
- Υπάρχει μια φυσική ανωτερότητα στο ανδρικό φύλο.

Ας μην ξεχνάμε επίσης και το γεγονός ότι παρά την έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας, η ελληνική κοινωνία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται ως πατριαρχική με ότι άλλο αυτό συνεπάγεται. Αυτό σημαίνει ότι αρχηγός της οικογένειας είναι πάντα ο άντρας. Υπάρχει σήμερα μια φαινομενική κατά τη γνώμη μου ισότητα των φύλων καθώς τώρα πια η γυναίκα με την έξοδο της στην αγορά εργασίας, μπορεί να διεκδίκησε και να έχει το δικαίωμα αυτό, όμως εξακολουθεί να είναι επιφορτισμένη με τους ρόλους που κατείχε από ανέκαθεν: αυτόν της συζύγου, της μητέρας, της νοικοκυράς και τώρα και της εργαζόμενης.

Στην ουσία σήμερα η γυναίκα στην Ελλάδα είναι πιο υποδουλωμένη από ποτέ καθώς να μεν κατέκτησε το δικαίωμα στην εργασία χωρίς όμως ο σύζυγος να την βοηθά στις δουλειές του σπιτιού για να την ανακουφίζει από την κούραση της ημέρας γιατί αυτά είναι «γυναικείες δουλειές».

Από τις συγκεκριμένες λοιπόν αντιλήψεις ξεκινά και η ύπαρξη του φαινομένου της κακοποίησης καθώς μπορεί για παράδειγμα ο σημερινός δράστης κάποτε να ήταν θύμα ή αυτόπτης μάρτυρας της βίας μέσα στην οικογένεια προέλευσης του. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αναπαράγει αυτού του είδους τις συμπεριφορές και στη δική του την οικογένεια.

Μάλιστα πολλές φορές βλέπουμε, όπως έχει αναφερθεί, ότι το ξύλο είναι κοινωνικά αποδεκτό. Για παράδειγμα, το να δώσει ο σύζυγος ένα χαστούκι στη σύζυγό του μία φορά και να μην το επαναλάβει, θεωρείται από πολλούς ως απόλυτα

φυσιολογικό. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με την ψυχολογική βία και κάτι ακόμη χειρότερο. Στην περίπτωση αυτή, το να βρίσκει ή να μειώσει κάποιος κάποιον δεν αναγνωρίζεται καν ως κακοποίηση και ειδικά όταν αυτό γίνεται από κάποιο μέλος της οικογένειας του. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει η απαραίτητη συνειδητοποίηση και ευαισθητοποίηση σε σχέση με το θέμα της κακοποίησης και της ενδοοικογενειακής βίας.

Η όλη αυτή στάση της κοινωνίας έχει αντίκτυπο και στην Ελληνική νομοθεσία. Όπως είδαμε και στο σχετικό κεφάλαιο, στο ελληνικό ποινικό δίκαιο δεν υπάρχει καμία αναφορά σε σχέση με την κακοποίηση γενικά και την ενδοοικογενειακή βία ειδικότερα γεγονός που σύμφωνα με πολλούς δικηγόρους αποτελεί μια σημαντική έλλειψη στη νομοθεσία της χώρας μας.

Αντίθετα υπάρχουν κάποιες γενικόλογες αναφορές στα άρθρα του Ποινικού Κώδικα που αφορούν τα εγκλήματα κατά της ζωής, της γενετήσιας ελευθερίας και στα εγκλήματα που αφορούν το γάμο και την οικογένεια. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει άρθρο στον Ποινικό Κώδικα που να ορίζει την ενδοοικογενειακή βία ως αδίκημα ή ακόμη καλύτερα ως έγκλημα, αφήνει πολλές φορές τους δράστες ατιμώρητους και αν τιμωρηθούν, τιμωρούνται σύμφωνα με άλλες διατάξεις των οποίων οι ποινές δεν αναλογούν στη σοβαρότητα του εγκλήματος.

Το γεγονός αυτό με τη σειρά του έχει αρκετά μεγάλο αντίκτυπο και σε σχέση με τις υπηρεσίες για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης. Όπως είδαμε και στο σχετικό κεφάλαιο, οι υπηρεσίες που ασχολούνται με την κακοποίηση στην χώρα μας είναι περιορισμένες σε αριθμό. Η δράση τους δε, δεν έχει τόσο προληπτικό χαρακτήρα αλλά κατά κύριο λόγο αφορά στην αντιμετώπιση καταστάσεων πολύχρονης κακοποίησης.

Αυτό σημαίνει ότι στις υπηρεσίες αυτές απευθύνονται άτομα και κατά κύριο λόγο γυναίκες, οι οποίες βιώνουν μια πολυετή κακοποίηση μέσα στη σχέση τους και δεν μπορούν να φύγουν από αυτήν είτε γιατί υπάρχουν κάποιοι ανασταλτικοί παράγοντες (π.χ. η τύχη των παιδιών τους, η οικονομική εξάρτηση κτλ) που τους αποτρέπουν από το να προβούν στην πράξη αυτή, είτε επειδή δεν γνώριζαν που να απευθυνθούν για να λάβουν την ανάλογη βοήθεια.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων αυτό όμως τείνει να αλλάξει καθώς με την ανάδειξη της 26^{ης} Νοεμβρίου ως παγκόσμιας μέρας κατά της κακοποίησης, υπάρχει μια γενικότερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε

σχέση με το συγκεκριμένο θέμα σε όλες τις πτυχές του. Τέλος, σταδιακά και δειλά – δειλά αναπτύσσεται και η έρευνα σε σχέση με το θέμα αυτό.

3.2: Αγγλία και αντιμετώπιση της κακοποίησης

Σε σχέση με την ελληνική κοινωνία, η αγγλική φαίνεται να είναι πιο ευαισθητοποιημένη, πιο ενημερωμένη και πιο οργανωμένη τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση της κακοποίησης και της βίας στην οικογένεια. Όλα μοιάζουν να είναι πολύ πιο διαφορετικά και θα μπορούσε να πει κανείς και τα άκρως αντίθετα σε σχέση με τα ελληνικά δεδομένα.

Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί και να τονισθεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι μέσα στην αγγλική νομοθεσία υπάρχει ξεχωριστό άρθρο που ορίζει την ενδοοικογενειακή βία ως αδίκημα που ποινικοποιείται με ποινές αρκετά αυστηρές που μπορούν να δράσουν αποτρεπτικά προς τον οποιοδήποτε δράστη για να επαναλάβει τις παραβάσεις που αφορούν τη βία στην οικογένεια.

Και στην Αγγλία, το φαινόμενο της κακοποίησης έχει αρκετά μεγάλες διαστάσεις. Αυτό όμως που είναι «αδιανόητο» για τα ελληνικά δεδομένα είναι ότι θύματα της κακοποίησης στην οικογένεια μπορεί να είναι και οι άνδρες.

Ακόμη η αγγλική κοινωνία σαν σύνολο είναι πιο ευαισθητοποιημένη σαν σύνολο για το θέμα της κακοποίησης και αυτό φαίνεται ιδιαίτερα από την πληθώρα των υπηρεσιών που υπάρχουν για την αντιμετώπιση αλλά και την πρόληψη του φαινομένου αυτού. Εκτός από το γεγονός ότι υπάρχουν πάρα πολλές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση και την πρόληψη του φαινομένου αυτού, αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι υπηρεσίες και οι φορείς αυτοί δεν ανήκουν μόνο στο δημόσιο τομέα αλλά και στον ιδιωτικό και τον εθελοντικό τομέα.

Η ευαισθητοποίηση του αγγλικού κοινού είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Επιπλέον υπάρχουν και πάρα πολλές μελέτες και έρευνες που έχουν σαν θέμα τους την κακοποίηση στην οικογένεια. Παρά το γεγονός αυτό, παρατηρούμε ότι η συχνότητα της εμφάνισης περιστατικών κακοποίησης είναι ιδιαίτερα μεγάλη πράγμα που προβληματίζει τον καθένα.

3.3: Κύπρος και αντιμετώπιση της κακοποίησης

Η Κύπρος όσον αφορά τη νομική αντιμετώπιση της κακοποίησης, φαίνεται να βαδίζει στα χνάρια της Αγγλίας. Αυτό συμβαίνει επειδή στην Κυπριακή νομοθεσία υπάρχει ένα ολόκληρο μέρος στον Ποινικό Κώδικα που αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στην ενδοοικογενειακή βία. Εκεί ορίζεται με σαφήνεια το τι είναι οικογένεια, τι είναι βία κτλ.

Οι ποινές οι οποίες επιβάλλονται για αδικήματα τα οποία αφορούν τη βία στην οικογένεια είναι αρκετά υψηλές και αντιστοιχούν στη σοβαρότητα του φαινομένου αυτού. Παράλληλα από το νόμο υπάρχουν κάποια όργανα και φορείς που ασχολούνται ειδικά με τα θύματα της κακοποίησης και την προστασία τους.

Η μόνη οργάνωση που φαίνεται να έχει σαν κύρια και μοναδική απασχόληση της την ενδοοικογενειακή βία είναι ο Σύνδεσμος για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Όμως σε σχέση με τις διαστάσεις του φαινομένου αυτού, οι υπάρχουσες υπηρεσίες φαίνεται να μην είναι αρκετές.

Το θετικό στην περίπτωση της χώρας αυτής είναι τόσο η ύπαρξη ενός σύντομου και περιεκτικού νομοθετικού πλαισίου για τη βία στην οικογένεια σε συνδυασμό με τη διεξαγωγή μελετών και ερευνών για το φαινόμενο αυτό.

3.4: Σύγκριση μεταξύ των χωρών

Και οι τρεις αυτές χώρες (Ελλάδα, Αγγλία και Κύπρος) είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους. Όμως έχουν σαν κοινό τους στοιχείο την ύπαρξη της κακοποίησης στην οικογένεια σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Συνοψίζοντας, και σκεπτόμενοι το προηγούμενο κεφάλαιο που αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο, κάποιες γενικές παραδοχές που έρχονται ως απόρροια της σύγκρισης τους είναι:

- Και οι τρεις αυτές χώρες δραστηριοποιούνται για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου. Όμως μόνο η Αγγλία και η Κύπρος δραστηριοποιούνται για την πρόληψη του.
- Μόνο στην Αγγλία και την Κύπρο υπάρχει συγκεκριμένος νόμος που να ορίζει με σαφήνεια την έννοια της βίας στην οικογένεια. Αντίθετα στην ελληνική νομοθεσία υπάρχουν κάποιες γενικόλογες αναφορές και τίποτα το συγκεκριμένο.

- Οι ποινές για τους δράστες της ενδοοικογενειακής βίας είναι πολύ αυστηρότερες στην Αγγλία και την Κύπρο και ορίζονται με σαφήνεια. Αντίθετα στην Ελλάδα μιας και δεν υπάρχει κάποιο άρθρο στον ποινικό κώδικα που να ποινικοποιεί την ενδοοικογενειακή βία ως αδίκημα, οι παραβάτες τιμωρούνται σύμφωνα με άλλες διατάξεις. Έτσι οι ποινές που τους επιβάλλονται δεν είναι τόσο μεγάλες που να αντιστοιχούν στη βαρύτητα του φαινομένου αυτού.
- Στο ελληνικό δίκαιο δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος φορέας που να ορίζεται από το νόμο για να ασχολείται με την ενδοοικογενειακή βία.
- Και στις τρεις αυτές χώρες αναπτύσσεται η έρευνα σε σχέση με το θέμα αυτό. Βέβαια η έρευνα σε Αγγλία και Κύπρο βρίσκεται πολύ πιο μπροστά σε σύγκριση με την Ελλάδα.
- Μέσα από τη βιβλιογραφία, η ελληνική κοινωνία φαίνεται να είναι λιγότερο ευαισθητοποιημένη για το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας σε σχέση με τις άλλες δύο χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1: Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή των απόψεων των Ελλήνων δικηγόρων σχετικά με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα και την αντιμετώπιση της από το ελληνικό δίκαιο.

Έτσι, βασικός στόχος της έρευνας αυτής είναι αρχικά η καταγραφή της γνώμης των ελλήνων δικηγόρων για την ισχύουσα νομοθεσία σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία. Κατά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, την ανασκόπηση στο Internet δεν βρέθηκε να έχει γίνει κάποια παρόμοια έρευνα που να αφορά τους δικηγόρους ως ομάδα στόχου. Γενικά δεν βρέθηκε κάποια σχετική έρευνα που να έχει γίνει με παρόμοιο θέμα ούτε στην Αγγλία αλλά ούτε και στην Κύπρο.

Απώτερος στόχος της έρευνας αυτής είναι να αποδειχθεί το αν αυτά που προβλέπει η ελληνική νομοθεσία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης στην οικογένεια είναι επαρκή.

Επιμέρους στόχοι της έρευνας αυτής είναι να αποδειχθεί ότι το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια είναι υπαρκτό άσχετα με το αν αυτό κοινοποιείται ή όχι όπως συμβαίνει άλλωστε στις περισσότερες από τις περιπτώσεις κακοποίησης όπου τελικά παραμένουν στην αφάνεια. Έτσι επιπλέον στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

- να διαπιστωθούν οι συχνότερες μορφές κακοποίησης,
- το φύλο των θυμάτων,
- η σχέση του θύτη με το θύμα,
- η στάση του θύματος,
- το προφίλ του δράστη.

Έπειτα από αρκετή σκέψη, βιβλιογραφική ανασκόπηση και παρακολούθηση των συμβάντων κακοποίησης στην οικογένεια που κοινοποιούνταν τον τελευταίο καιρό στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αποφασίστηκε ότι η ερευνητική πρόταση που τίθενται προς έρευνα έχει να κάνει με το αν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ των κοινωνικών αντιλήψεων, πεποιθήσεων και της κοινωνικής ευαισθητοποίησης με την υπάρχουσα νομοθεσία για την κακοποίηση σε μια χώρα.

4.2: Μεθοδολογία και στάδια έρευνας

Η παρούσα έρευνα είναι ποιοτική έρευνα και για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ημι-δομημένης συνέντευξης. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για δυο λόγους:

- Αρχικά εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν διαπιστώθηκε να υπάρχει κάποια παρόμοια έρευνα, διατυπώθηκαν κάποιες γενικές θεματικές ενότητες από την ερευνήτρια.
- Επιπλέον με τη μέθοδο αυτή προωθείται η ελεύθερη έκφραση των ερωτώμενων όπου και δίνουν απαντήσεις θέτοντας τα δικά τους όρια ενώ παράλληλα δίνουν έμφαση εκεί που εκείνοι πιστεύουν ότι πρέπει να δώσουν σε σχέση με το ερευνούμενο θέμα (Κυριαζή, 2001).

Παράλληλα, με την πορεία των συνεντεύξεων, διατυπώθηκαν και άλλα ερωτήματα από την ερευνήτρια σε σχέση με θέματα τα οποία θεωρούσε σημαντικά ή σε θέματα που θεωρούσε ότι χρειάζονταν διευκρινήσεις.

4.2.1: Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν οκτώ (8) δικηγόροι οι οποίοι ασχολούνται ή είχαν ασχοληθεί στο παρελθόν με περιπτώσεις κακοποίησης εντός των πλαισίων της οικογένειας. Η έρευνα λοιπόν διεξήχθη στην Αθήνα και στο Ηράκλειο Κρήτης. Το δείγμα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αντιπροσωπευτικό, όμως έστω και στα πλαίσια μιας διπλωματικής εργασίας αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια για την καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των ελλήνων δικηγόρων για την ισχύουσα νομοθεσία στην Ελλάδα σχετικά με την κακοποίηση.

Επίσης αξιωματική πηγή είναι και το γεγονός ότι λίγες είναι οι περιπτώσεις κακοποίησης που κοινοποιούνται και ακόμα λιγότερες εκείνες που καταλήγουν σε κάποιο δικηγόρο και κατά συνέπεια στις δικαστικές αίθουσες.

4.2.2: Μέθοδος της έρευνας

Για τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ημι-δομημένων συνεντεύξεων που είχαν διάρκεια από 45 ως 50 λεπτά.

Όλες οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν από την ερευνήτρια η οποία προσπάθησε από την πρώτη επαφή με τους δικηγόρους έστω και στο τηλέφωνο, να κεντρίσει το ενδιαφέρον τους και παράλληλα να διασφαλίσει τη συνεργασία τους.

Κατά τη διεξαγωγή της, η παρούσα έρευνα ακολούθησε κάποια στάδια τα οποία βασίστηκαν στα στάδια που ακολουθήθηκαν σε αντίστοιχες έρευνες του ΚΕΘΙ ήταν τα ακόλουθα (ΚΕΘΙ, 2004):

- **1^ο στάδιο:** Αρχικά έγινε μια βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανασκόπηση στο διαδίκτυο για την ανεύρεση κάποιας σχετικής έρευνας ή κάποιου ερωτηματολογίου για συγκέντρωση πληροφοριών και διατύπωση του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας. Έπειτα από τη διαδικασία αυτή διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε κάτι σχετικό με την παρούσα έρευνα.
- **2^ο στάδιο:** Στη συνέχεια, διατυπώθηκαν κάποιες γενικές θεματικές ενότητες οι οποίες και επεξεργάστηκαν από κάποιο δικηγόρο σχετικά με την εγκυρότητα τους αλλά και σε σχέση με τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που θα προέκυπταν από αυτές.
- **3ο στάδιο:** Έπειτα βρέθηκε η ομάδα στόχου (δικηγόροι), έγινε τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους καθώς επίσης και μια σχετική ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας. Στη συνέχεια ορίστηκαν οι ημερομηνίες και οι ώρες για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Το στάδιο αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό καθώς από αυτό κερδίζεται και το ενδιαφέρον κάθε μέλους της ομάδας στόχου ξεχωριστά για τη συμμετοχή του στην έρευνα.
- **4^ο στάδιο:** Αυτό είναι το στάδιο της διεξαγωγής της έρευνας με τη μέθοδο της ημι-δομημένης συνέντευξης. Κατά την πορεία των συνεντεύξεων κρίθηκε αρκετές φορές απαραίτητο να γίνουν διευκρινιστικές ερωτήσεις από την ερευνήτρια για την πληρέστερη κατανόηση και την εις βάθος ανάλυση και μελέτη του ερευνούμενου θέματος.
- **5^ο στάδιο:** Η ανάλυση των στοιχείων που συλλέχθηκαν.

4.3: Μεθοδολογικές δυσχέρειες - προβλήματα

Μια από τις βασικές μεθοδολογικές δυσχέρειες αποτέλεσε το γεγονός ότι δεν βρέθηκε κάποιο ερωτηματολόγιο ή κάποια παρόμοια έρευνα τόσο κατά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση όσο και κατά την ανασκόπηση στο διαδίκτυο, για την

κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το αίσθημα ευθύνης για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της έρευνας να γίνει ακόμη μεγαλύτερο απ' ότι ήταν και εξαιτίας της φύσης του ερευνούμενου θέματος.

Έτσι δόθηκε ιδιαίτερα μεγάλη έμφαση για τη διατύπωση των θεματικών ενοτήτων και των ερωτήσεων γενικότερα. Όμως στο σημείο αυτό υπήρξε και βοήθεια από κάποια δικηγόρο με στόχο την καλύτερη διατύπωση των ερωτήσεων με απώτερο στόχο την ομαλή ροή της συνέντευξης αλλά και την επίτευξη της ειλικρίνειας της ομάδας στόχου.

Μια ακόμη δυσχέρεια αφορούσε στην ανεύρεση της ομάδας στόχου καθώς όπως όλοι γνωρίζουμε και είναι ηλίου φαινόταρο, η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων κακοποίησης δεν κοινοποιείται και σε ακόμη μικρότερο ποσοστό δεν καταλήγουν στις δικαστικές αίθουσες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη μετάβαση της ερευνήτριας στην πρωτεύουσα προκειμένου να βρεθεί το δείγμα και να επιτευχθούν οι ανάγκες της έρευνας.

4.4: Τα αποτελέσματα της έρευνας

4.4.1: Γενικά

Τα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας επεξεργάστηκαν με τη βοήθεια του Microsoft Excel και δημιουργήθηκαν τα ακόλουθα γραφήματα αναλογικά με κάθε ερώτηση που υποβλήθηκε το δείγμα.

Πρώτα απ' όλα αυτό που θεωρείται ότι πρέπει να σχολιασθεί είναι το γεγονός ότι η πλειοψηφία των δικηγόρων του δείγματος που ασχολούνται με την κακοποίηση σε ποσοστό 87% είναι γυναίκες. Τι μπορεί να σημαίνει αυτό άραγε;

Κάποιες υποθέσεις οι οποίες γίνονται για το παραπάνω ερώτημα είναι οι ακόλουθες:

- όταν το θύμα της κακοποίησης είναι η γυναίκα (γεγονός που ισχύει τις περισσότερες φορές), μπορεί να αισθάνεται περισσότερη ασφάλεια, σιγουριά και εμπιστοσύνη σε μια γυναίκα που θεωρεί ότι θα κατανοήσει καλύτερα την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Κι έτσι στο πρόσωπο μιας γυναίκας δικηγόρου να βλέπει ένα πραγματικό και γνήσιο συμπαραστάτη που δεν υποκρίνεται ότι κατανοεί το πρόβλημα τους.
- Μία άλλη υπόθεση είναι ότι πιθανόν οι γυναίκες δικηγόροι να είναι πιο ευαίσθητες σε θέματα κακοποίησης είτε επειδή γνωρίζουν περιπτώσεις κακοποίησης που συμβαίνουν στο οικείο περιβάλλον τους ή σε γνωστούς, είτε επειδή υπήρξαν θύματα ή μάρτυρες βίας και κακοποίησης οι ίδιες γεγονός που φάνηκε σε μερικές από τις περιπτώσεις των δικηγόρων.
- Όταν οι δικηγόροι είναι γυναίκες κατανοούν πληρέστερα την κακοποιημένη γυναίκα αφού κάνουν μια ανασκόπηση γύρω από τους ρόλους των φύλων που θέλουν τη γυναίκα μέσα στο σπίτι, να φυλά τα παιδιά και να υπηρετεί το σύζυγο – κουβαλητή. Έπειτα βλέπουν πιθανόν και το ότι υπάρχει μια αλλαγή στους ρόλους μιας και η γυναίκα έχει βγει τώρα πια στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα οι άνδρες να χάνουν το ρόλο του «κουβαλητή» και να τον μοιράζονται με τις γυναίκες γεγονός που τους δημιουργεί το αίσθημα της ανασφάλειας. Έτσι βιώνοντας και οι ίδιες τις αλλαγές αυτές στη σημερινή κοινωνία ίσως είναι πιο έτοιμες να κατανοήσουν και να βοηθήσουν μια κακοποιημένη γυναίκα.

- Επιπλέον μήπως οι άνδρες δικηγόροι δεν θέλουν να παραδεχθούν τις ευθύνες των ανδρών – δραστών με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αναλάβουν την υπεράσπιση των γυναικών γιατί τους επιρρίπτουν ευθύνες αφού ίσως θεωρούν ότι εκείνες με τη συμπεριφορά τους οδήγησαν τους συζύγους κτλ στην πράξη της κακοποίησης;
- Μήπως και οι ίδιοι οι άνδρες δικηγόροι δεν μπορούν να δεχθούν τις αλλαγές που συμβαίνουν στην κοινωνία μας (π.χ. έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας) και να αρνούνται πεισματικά να κατανοήσουν τις γυναίκες, τη θέση και τα συναισθήματα τους εξαιτίας της δικής τους ανασφάλειας;

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

Αρχικά αυτό που μας ενδιέφερε ήταν το αν οι δικηγόροι έχουν ασχοληθεί κάποια στιγμή στην καριέρα τους ή αν ασχολούνται στο παρόν με περιπτώσεις κακοποίησης. Παρατηρούμε και από το ακόλουθο γράφημα ότι όλοι οι ερωτηθέντες του δείγματος έχουν ασχοληθεί ή ασχολούνται στο παρόν με περιπτώσεις κακοποίησης. Το γεγονός αυτό είναι αρκετά βοηθητικό για την εξυπηρέτηση των σκοπών της παρούσας έρευνας καθώς μπορεί να μας προσφέρει μια εικόνα των περιπτώσεων κακοποίησης, την κατάληξη των υποθέσεων κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

Στη συνέχεια για να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε την αξιοπιστία των απαντήσεων των δικηγόρων που έτειναν να γενικεύουν σε πολλά ερωτήματα, κρίθηκε απαραίτητο να ερωτηθούν για το πόσα χρόνια ασχολούνται με περιπτώσεις κακοποίησης. Βάσει λοιπόν της εμπειρίας των δικηγόρων με τέτοιου είδους περιπτώσεις, η παρούσα έρευνα αποκτά αξιοπιστία αλλά και εγκυρότητα.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι περισσότεροι από τους δικηγόρους έχουν ασχοληθεί με περιπτώσεις κακοποίησης από 1 έως 5 χρόνια. Ακολουθούν και μάλιστα ισοψηφούν εκείνοι οι οποίοι έχουν ασχοληθεί από 6 έως 10 χρόνια και από 11 έως 15 χρόνια. Τέλος, και πάλι με ισοψηφία ακολουθούν οι δικηγόροι εκείνοι που εργάζονται για 16 έως 20 χρόνια και από 21 χρόνια και πάνω.

Αυτό που μου έκανε εντύπωση είναι ότι στη συγκεκριμένη ερώτηση φάνηκε ότι κάποιος από τους δικηγόρους ασχολείται εδώ και 30 ολόκληρα χρόνια με τέτοιου είδους περιπτώσεις. Από το σημείο αυτό πιθανολογείται ίσως και επιβεβαιώνεται ότι το φαινόμενο της κακοποίησης υπήρχε από ανέκαθεν, απλά στις μέρες μας τυχαίνει να υπάρχει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση πάνω στο συγκεκριμένο θέμα και γνωστοποιείται σχετικά πιο εύκολα.

Και πάλι όμως αυτό που σχολιάστηκε από όλους σχεδόν τους δικηγόρους είναι ότι λίγες είναι οι περιπτώσεις που γνωστοποιούνται και ακόμη λιγότερες εκείνες που καταλήγουν στις δικαστικές αίθουσες. Αυτό θεωρείται ότι συμβαίνει για

διάφορους λόγους που ήδη έχουν αναφερθεί στο θεωρητικό μέρος της παρούσης εργασίας.

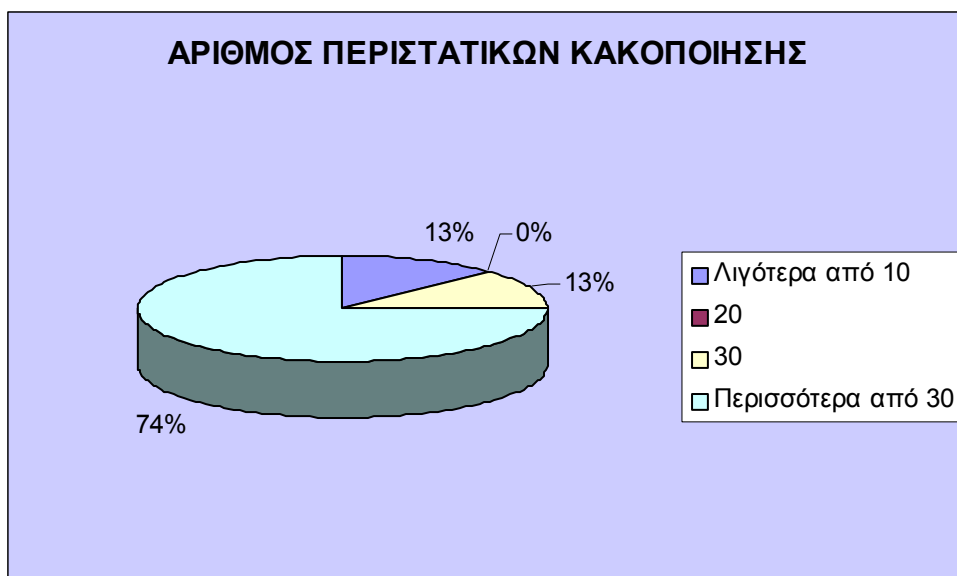

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων του δείγματος φαίνεται να έχει ασχοληθεί με περισσότερα από 30 περιστατικά κακοποίησης γεγονός που δείχνει έστω και σε μικρό βαθμό μια μικρή εικόνα του συνόλου του φαινομένου της κακοποίησης και των διαστάσεων της.

Επίσης από το παρακάτω γράφημα φαίνεται να ισοψηφούν οι δικηγόροι εκείνοι που έχουν ασχοληθεί με 20 αλλά και με 30 περιστατικά κακοποίησης γεγονός που δεν πρέπει να υποτιμάται αναλογικά με το ποσοστό των δικηγόρων, μιας και θεωρείται ένας αρκετά μεγάλος αριθμός περιστατικών αναλογικά με τον αριθμό των δικηγόρων και σε συνδυασμό με τα έτη που εργάζονται με τέτοιου είδους περιστατικά.

Κάτι ακόμη που θεωρείται ότι πρέπει να σχολιασθεί είναι ότι πολλοί από τους δικηγόρους είπαν ότι δέχονταν τηλεφωνήματα για νομική συμβουλευτική και όχι μόνο, από την επαρχία, διάφορα νησιά κτλ. Το γεγονός αυτό το απέδιδαν στο γεγονός του κοινωνικού στιγματισμού των θυμάτων από τον κοινωνικό τους περίγυρο που ειδικά στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές έχει μεγάλες διαστάσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42

Επίσης αξίζει να σημειωθεί και το γεγονός ότι όλο το δείγμα ανέφερε ότι όλα τα περιστατικά κακοποίησης που έχουν αναλάβει, αφορούσαν τη βία μέσα στην οικογένεια. Σημείωσαν δε, ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι η «χειρότερη μορφή κακοποίησης» γιατί λαμβάνει χώρα εντός του ιδιωτικού χώρου του σπιτιού ενώ παράλληλα ο δράστης ανήκει στα συγγενικά και οικεία πρόσωπα προς το θύμα. Θεωρούν δε, ότι αυτό είναι που κάνει την ενδοοικογενειακή βία σοβαρότερη από κάθε άλλο έγκλημα.

Ανέφεραν δε ότι χρησιμοποιούν ένα απλό κατά τη γνώμη τους παράδειγμα για να βοηθήσουν τα θύματα να κατανοήσουν τη σοβαρότητα της ενδοοικογενειακής βίας: Πολλές φορές ρωτούν τα θύματα που απευθύνονται σ' αυτούς αν κάποια στιγμή εκεί που περπατούσαν στο δρόμο τους χτυπούσε κάποιος αλλοδαπός, τι θα έκαναν. Τα θύματα αυτομάτως απαντούσαν ότι θα φώναζαν αμέσως την αστυνομία. Τότε οι δικηγόροι τους λένε ότι το να πέφτεις θύμα και να κακοποιείσαι από κάποιο δικό σου πρόσωπο είναι ακόμα χειρότερο και συζητούν για τους λόγους που τα θύματα δεν καταγγέλλουν τους θύτες.

Όμως απ' ότι φαίνεται, το γεγονός ότι οι δράστες ανήκουν στο οικογενειακό περιβάλλον των θυμάτων, αποτελεί ένα σοβαρό ανασταλτικό παράγοντα για την καταγγελία των περιστατικών στις αρμόδιες αρχές. Επιπλέον, όπως αναφέρεται και στο θεωρητικό μέρος, θεωρούν ότι οι πράξεις των δραστών δεν θα επαναληφθούν και ότι ο δράστης θα αλλάξει. Σύμφωνα και πάλι με τα λεγόμενα των δικηγόρων, τα

θύματα θεωρούν ότι δεν είναι σωστό ο «καθένας» να μαθαίνει όλα αυτά που διαδραματίζονται εντός του συζυγικού βίου και εντός του οικογενειακού ασύλου του σπιτιού. Όμως το σπίτι είναι όντως άσυλο για κάποιους (και συνήθως τις γυναίκες) ή γίνεται ένα πλαίσιο βασανιστηρίων και κακοποίησης απ' όπου δεν μπορούν να ξεφύγουν καθώς πολλοί δεν υποσιάζονται τι μπορεί να συμβαίνει εκεί;

ΠΙΝΑΚΑΣ 43

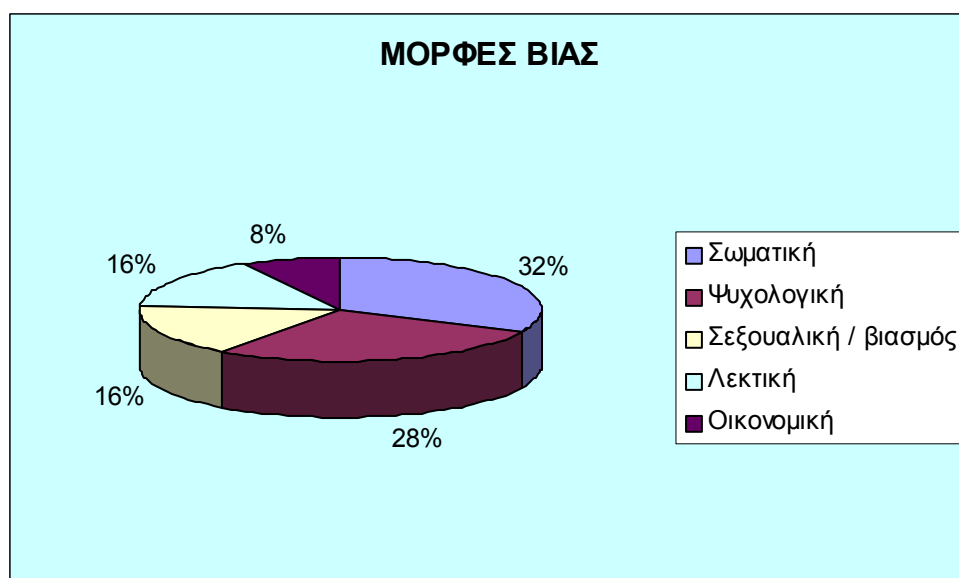
Από τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ξεκάθαρα ότι τα θύματα γίνονται αποδέκτες όλων των μορφών βίας. Επικρατέστερη φαίνεται να είναι η σωματική βία σε ποσοστό 32%. Ακολουθεί με ελάχιστη διαφορά η ψυχολογική κακοποίηση σε ποσοστό 28%. Αναφέρθηκε ότι η ψυχολογική κακοποίηση των θυμάτων (εδώ αναφέρεται ότι συνήθως στην πλειοψηφία τους τα θύματα είναι γυναίκες) περιλάμβανε φράσεις όπως «είσαι άχρηστη, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα σωστό», «είσαι ανάξια», «δεν έχεις κουκούτσι μυαλό» κτλ.

Στη συνέχεια σε ίδιο ποσοστό (16%) βρίσκεται η σεξουαλική κακοποίηση – βιασμός με τη λεκτική κακοποίηση. Η πλειοψηφία των δικηγόρων τόνισε ιδιαίτερα το γεγονός ότι σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία δεν νοείται βιασμός μέσα στο γάμο. Επομένως σύμφωνα και με τις κοινωνικές αντιλήψεις, η σεξουαλική πράξη ανήκει στα «συζυγικά καθήκοντα» του καθενός και η μη εκπλήρωση τους μπορεί να σημαίνει τον «βιασμό» ή τη δημιουργία και σύναψη εξωσυζυγικών σχέσεων που

μπορεί μάλιστα να είναι και δικαιολογημένες από τη στιγμή που δεν εκπληρώνονται τα συζυγικά καθήκοντα.

Τέλος, σε μικρότερο ποσοστό φαίνεται να υπάρχει η οικονομική βία (8%). Αναφέρθηκε ότι περιπτώσεις οικονομικής βίας που είχαν διαπιστωθεί αφορούσαν τα εξής:

- Τη μη διαχείριση των χρημάτων του θύματος από το ίδιο αλλά τη διαχείριση τους από το δράστη.
- Το ότι δεν υπήρχε κανένα περιουσιακό στοιχείο στο όνομα των γυναικών – θυμάτων κι ας προήλθαν από την πατρική και μητρική τους περιουσία.
- Το ότι οι δράστες δεν άφηναν τα θύματα να εργαστούν.
- Το ότι δεν τους έδιναν χρήματα για να ψωνίσουν ακόμη και είδη πρώτης ανάγκης κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 44

Σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα των δικηγόρων, τα περισσότερα από τα θύματα ή καλύτερα η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων της κακοποίησης και της ενδοοικογενειακής βίας είναι οι γυναίκες σε ποσοστό 60%. Έπειτα ακολουθούν τα παιδιά σε ποσοστό 30%.

Οι δικηγόροι θεωρούν ότι η κακοποίηση των παιδιών έρχεται σαν προέκταση της κακοποίησης της γυναίκας – συζύγου – μητέρας. Μάλιστα λένε ότι άλλες φορές

τα παιδιά γίνονται θύματα κακοποίησης ως προέκτασης της κακοποίησης της μητέρας τους και άλλοτε πάλι μάρτυρες της κακοποίησης της.

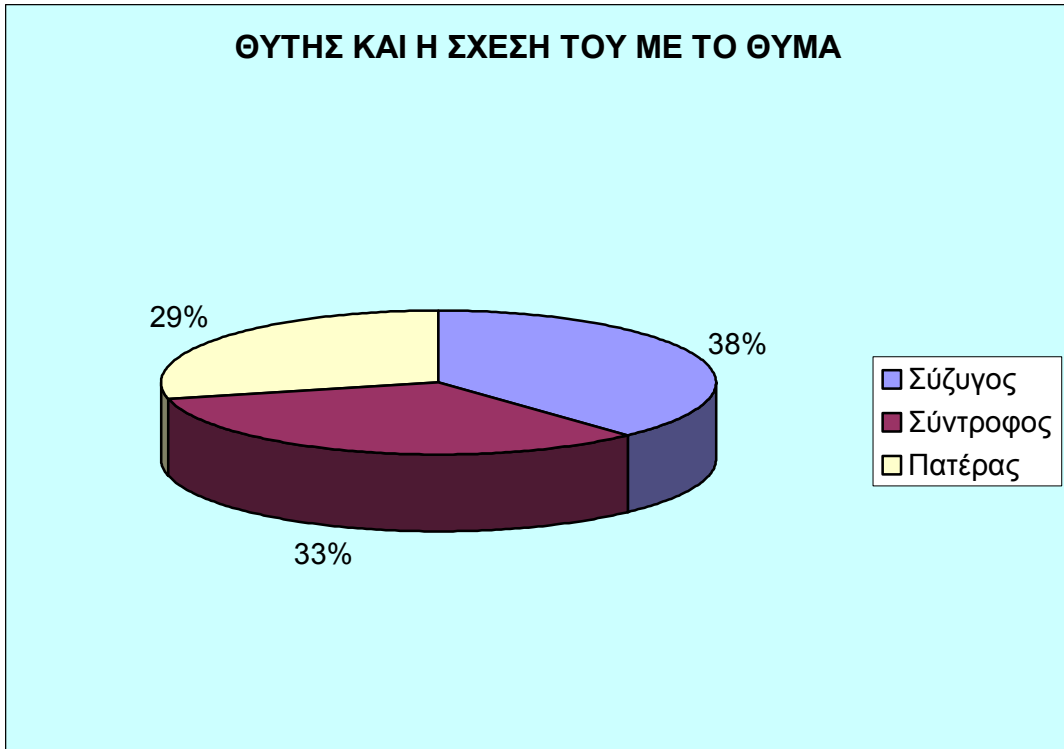
Το μόνο πάντως που είναι σίγουρο είναι ότι δημιουργούνται ψυχικά τραύματα στις αθώες ψυχές τους και αυτό πολλές φορές τα σημαδεύει για όλη τους τη ζωή καθώς έχοντας μάθει από την οικογένεια προέλευσης τους ρόλους των φύλων - ότι η γυναίκα είναι το θύμα και ο άνδρας αυτός που κακοποιεί - θα ψάξουν να βρουν ανάλογα άτομα που να ταιριάζουν στα πρότυπα που έχουν λάβει για να δημιουργήσουν τις δικές τους οικογένειες. Έτσι πιθανόν να ισχύει αυτό που εκείνοι είπαν ότι «τα θύματα επιλέγουν τους θύτες τους». Πάντως αν ισχύουν τα παραπάνω, το φαινόμενο της κακοποίησης θα διαιωνίζεται.

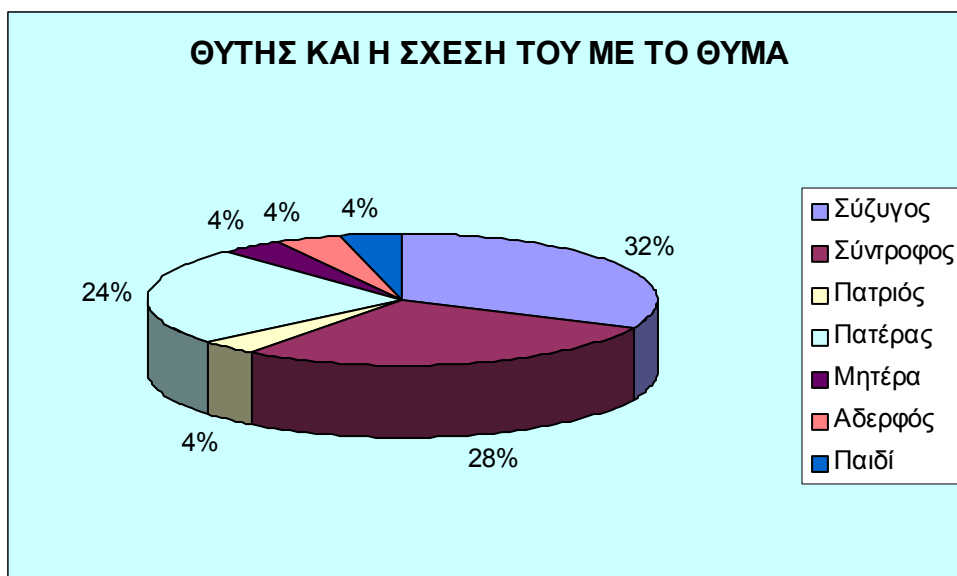
ΠΙΝΑΚΑΣ 45

Όσον αφορά τώρα τους θύτες, στην πλειοψηφία τους είναι οι σύζυγοι σε ποσοστό 38% και ακολουθούν οι σύντροφοι σε ποσοστό 33%. Από το παραπάνω και σε συνδυασμό με τη θεωρία μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι νυν σύζυγοι που κακοποιούν τις συζύγους τους, ανήκαν στην κατηγορία των συντρόφων που κακοποιούσαν τη σύντροφό τους. Έτσι η σύντροφος ευελπιστώντας ότι ο σύντροφος της θα αλλάξει ή ακόμη καλύτερα ότι εκείνη θα τον αλλάξει, η κακοποίηση της συνεχίστηκε και μετά το γάμο. Τέλος, είναι η κατηγορία των πατεράδων που κακοποιούν τα παιδιά τους σε ποσοστό 29%. Αυτό έρχεται όπως ήδη έχει αναφερθεί, σαν προέκταση της κακοποίησης της συζύγου - μητέρας των παιδιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 46

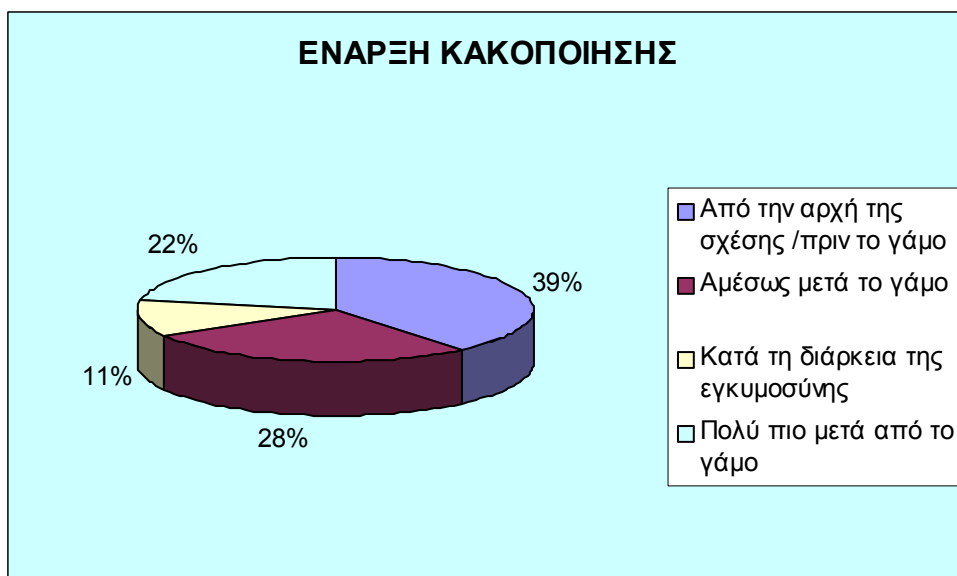
ΠΙΝΑΚΑΣ 47

Σε σχέση με το ερώτημα του πότε ξεκίνησε να υπάρχει η κακοποίηση προς το θύμα, άλλοι υποστήριζαν ότι δεν υπάρχει ένα σαφές χρονικό διάστημα για την εμφάνιση του πρώτου επεισοδίου κακοποίησης καθώς θεωρούσαν ότι για το γεγονός αυτό μπορεί να συνετέλεσαν και άλλοι παράγοντες. Άλλοι πάλι το προσδιόριζαν με σαφήνεια.

Από τα στοιχεία λοιπόν που συλλέχθηκαν παρατηρούμε ότι τις περισσότερες φορές η κακοποίηση υπήρχε από την αρχή της σχέσης – πριν το γάμο σε ποσοστό 39%. Σε ποσοστό 28% η κακοποίηση ξεκίνησε αμέσως μετά το γάμο, 22% πολύ πιο μετά από το γάμο και 11% κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Από τα παραπάνω αυτό το οποίο μπορούμε για άλλη μια φορά να υποθέσουμε είναι ότι η γυναίκα που κακοποιούνταν και πριν το γάμο, παντρεύτηκε με το σύζυγό της ευελπιστώντας να τον αλλάξει. Όσο για τα περιστατικά που η βία ξενικά μετά το γάμο, αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες όπως:

- Το ότι ο δράστης δεν ήθελε να εκδηλώσει την επιθετική συμπεριφορά του φοβούμενος μήπως δεν προχωρήσει η σχέση του με το θύμα.
- Ίσως επειδή ο γάμος να ήταν «βιαστικός» και να έγινε κάτω από συνθήκες πίεσης όπως π.χ. μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
- Ίσως να υπάρχει αδυναμία αντιμετώπισης τυχόν διάφορων δύσκολων καταστάσεων και υποχρεώσεων που δημιουργούνται με το γάμο κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 48

Οι απόψεις του θύματος σε σχέση με τα αίτια της κακοποίησης τους δίστανται. Αυτό όμως που επικρατεί τις περισσότερες φορές είναι η αυτο – ενοχοποίηση (27%). Δηλαδή, τα θύματα ρίχνουν τις ευθύνες στον εαυτό τους. Θεωρούν ότι τα ίδια πιθανόν να προκάλεσαν το δράστη με τη συμπεριφορά τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δικαιολογούν συνεχώς το δράστη και να εξακολουθούν να ανέχονται την κακοποίηση τους θεωρώντας ότι αν κάνουν ότι θέλει ο δράστης, θα σταματήσει και η κακοποίηση τους. Όμως αυτό είναι 100% λάθος και λειτουργεί καθαρά εις βάρος τους. Μόνο που εκείνες στη φάση αυτή δεν το καταλαβαίνουν γιατί φέρνουν σαν πρόφαση το ότι αγαπούν το σύντροφό τους και θα κάνουν τα πάντα γι' αυτόν.

Υπάρχει όμως και η μερίδα αυτή των γυναικών που νομίζουν ότι για την κακοποίηση τους ευθύνεται αποκλειστικά και μόνο ο ίδιος ο δράστης. Δεν επιρρίπτουν ευθύνες στον εαυτό τους για κανένα λόγο. Σύμφωνα πάντα με τους δικηγόρους, η μερίδα αυτή των γυναικών είναι «αποφασισμένη» και συνήθως καταγγέλλει το δράστη, παίρνει τα παιδιά της αν έχει, φεύγει από το σπίτι και ξεκινά μια καινούρια ζωή.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, πολλές από τις γυναίκες – θύματα κακοποίησης του συζύγου τους συνηθίζουν να δικαιολογούν το δράστη για τη συμπεριφορά του αυτή. Μερικές από τις δικαιολογίες αυτές είναι συνήθως οι ακόλουθες:

- Ότι είχε πιει – ήταν μεθυσμένος (17%).

- Για τη συμπεριφορά του αυτή ευθύνονται πρόσωπα του συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντος όπως π.χ. η πεθερά, ο «κολλητός» του (11%).
- Το ότι πιθανόν να αντιμετωπίζει προβλήματα με τη δουλειά του ή ότι τον απέλυσαν (6%).
- Οι γενικότερες δυσκολίες της ζωής όπως π.χ. η ανεργία (11%).

Άλλες φορές πάλι η γυναίκα προσπαθεί να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά αυτή του δράστη ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ο δράστης ήταν μάρτυρας ή θύμα παρόμοιων καταστάσεων στην οικογένεια προέλευσης του (11%). Το ερώτημα όμως που τίθεται είναι το τι κάτι η γυναίκα; Θα συνεχίσει να ανέχεται την κακομεταχείριση της; Ως πότε θα το κάνει αυτό;

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

Όμως για να μπορέσουμε να δούμε ποια είναι τα αίτια της κακοποίησης των γυναικών με πιο αντικειμενικό τρόπο, έγινε μια σχετική ερώτηση στους δικηγόρους. Εκείνοι ανάλογα με τις υποθέσεις που έχουν αναλάβει, θεωρήθηκε ότι ως τρίτα άτομα στην υπόθεση μπορούσαν να δουν με μεγαλύτερη ψυχραιμία και πιο αντικειμενικά τα αίτια της κακοποίησης και να τα εκθέσουν.

Γι' αυτούς πρώτα στην κατηγορία των αιτιών της κακοποίησης έρχονται τα κοινωνικά στερεότυπα και οι προκαταλήψεις για τους ρόλους των φύλων σε ποσοστό 28%. Θεωρούν ότι η κοινωνία μας παρά την έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας και τις γενικότερες αλλαγές που έχουν γίνει, εξακολουθεί να είναι καθαρά

παραδοσιακή σε σχέση με τους ρόλους που πρέπει να επιτελεί το κάθε φύλο. Έτσι θέλει τη γυναίκα να είναι μέσα στο σπίτι, να φροντίζει τα παιδιά της και τον άνδρα να είναι ο «κουβαλητής». Οτιδήποτε λοιπόν αποκλίνει από το παραπάνω πρότυπο, δημιουργεί προβλήματα. Έτσι βλέπουμε τη γυναίκα στις μέρες μας να επιτελεί το ρόλο της συζύγου, της νοικοκυράς, της μητέρας, της εργαζόμενης και να είναι πιο υποδουλωμένη και καταπιεσμένη από ποτέ.

Μία επιπλέον αιτία για την κακοποίηση των γυναικών θεωρείται ότι είναι ο ίδιος ο χαρακτήρας του δράστη (24%). Λέγεται ότι συνήθως οι δράστες είναι αδύναμοι σαν χαρακτήρες και μέσω της κακοποίησης προσπαθούν να επιβληθούν και να καλύψουν τις αδυναμίες τους καταπιέζοντας κάποιον πιο αδύναμο από αυτούς. Το πρόσωπο αυτό συνήθως είναι η σύζυγός τους. Επίσης θεωρείται ότι η κακοποίηση είναι ο μόνος τρόπος για να μπορέσουν να ασκήσουν τον έλεγχο και να αποκτήσουν ικανοποίηση μέσα από αυτόν.

Επίσης μπορεί να υπάρχουν και προδιαθεσικοί παράγοντες που να οδηγούν τον άνδρα στο να κακοποιήσει τη σύζυγό του. Σημαντικότερος παράγοντας θεωρείται ότι είναι το γεγονός ότι οι δράστες ήταν θύματα ή μάρτυρες κακοποίησης στην οικογένεια προέλευσης (18%). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αναπαράγουν τέτοιου είδους συμπεριφορές στην οικογένεια που δημιουργούν.

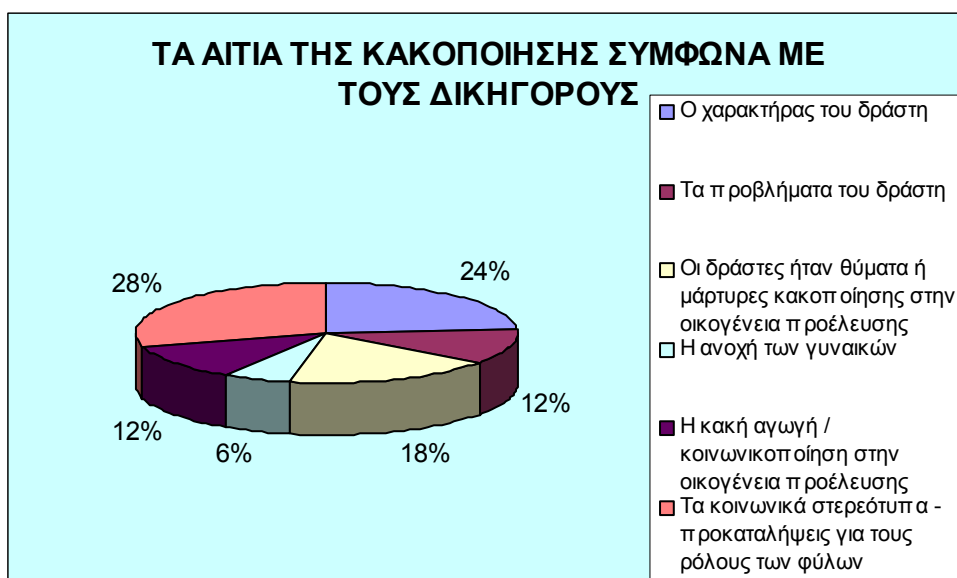
Σημαντικοί παράγοντες για την κακοποίηση θεωρείται ότι είναι η κοινωνικοποίηση του δράστη αλλά και του θύματος από την οικογένεια προέλευσης (12%) καθώς επίσης και τα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζει ο δράστης (12%).

Όσον αφορά την κοινωνικοποίηση του δράστη και του θύματος στην οικογένεια προέλευσης, αυτή παίζει όπως έχει ήδη αναφερθεί, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Αυτό συμβαίνει αφενός γιατί ο δράστης μαθαίνει ότι ο ρόλος του άνδρα είναι να είναι επιβλητικός, αυταρχικός και ότι αν αυτό που θέλει δεν γίνεται να κακοποιεί, και αφετέρου, η γυναίκα μαθαίνει ότι πρέπει να είναι υπάκουη, χωρίς βούληση, να υπηρετεί το σύζυγό της και να ανέχεται τα πάντα γεγονός που την οδηγεί στο να διατηρεί μια στάση της λεγόμενης «μαθημένης ανημποριάς».

Τέλος, άλλη αιτία για την ύπαρξη της κακοποίησης της γυναίκας είναι η ανοχή που δείχνει (6%). Αυτό μπορεί να συμβαίνει για διάφορους λόγους όπως π.χ.

- Κοινωνικοποιήθηκε έτσι ώστε να ανέχεται την οποιαδήποτε συμπεριφορά του συζύγου της λόγω του φύλου της και των ρόλων που πρέπει να επιτελεί.
- Επειδή νομίζει ότι αγαπά τον άντρα της και ελπίζει ότι θα αλλάξει.

- Επειδή έχει παιδιά και φοβάται μήπως ο σύζυγός της με κάποιον τρόπο της τα στερήσει.
- Επειδή νομίζει ότι δεν μπορεί να ζήσει χωρίς αυτόν.
- Επειδή δεν έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό της έτσι ώστε να μπορέσει να σταθεί στα πόδια της και να τον εγκαταλείψει κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 50

Όπως όλοι μας γνωρίζουμε, λίγες είναι οι περιπτώσεις των κακοποιημένων γυναικών και γενικά οι περιπτώσεις κακοποίησης που φτάνουν στο φως της δημοσιότητας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην φαίνονται οι διαστάσεις του φαινομένου αυτού. Όμως παρόλα αυτά υπάρχει. Τον τελευταίο καιρό βλέπουμε σε όλα τα κανάλια να δημοσιοποιούνται περιστατικά κακοποίησης. Έχει μάλιστα οριστεί ή 26^η Νοεμβρίου ως παγκόσμια μέρα κατά της κακοποίησης. Γίνονται καμπάνιες κατά της κακοποίησης και γενικότερα υπάρχει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση πάνω στο θέμα αυτό σε σχέση με παλαιότερα.

Παρόλα αυτά, λίγες είναι οι γυναίκες που τολμούν να πάνε στις αρμόδιες αρχές και να δηλώσουν ότι έπεσαν θύματα κακοποίησης και μάλιστα μέσα στο ίδιο τους το σπίτι. Αν λοιπόν αποφασίσουν να το κάνουν, ποιο είναι το χρονικό σημείο που θα πάρουν αυτή την απόφαση;

Συνήθως ζητάνε βοήθεια όταν πλέον η κατάσταση έχει φτάσει στο απροχώρητο και όταν φοβούνται για τη σωματική τους ακεραιότητα (40%). Αυτό

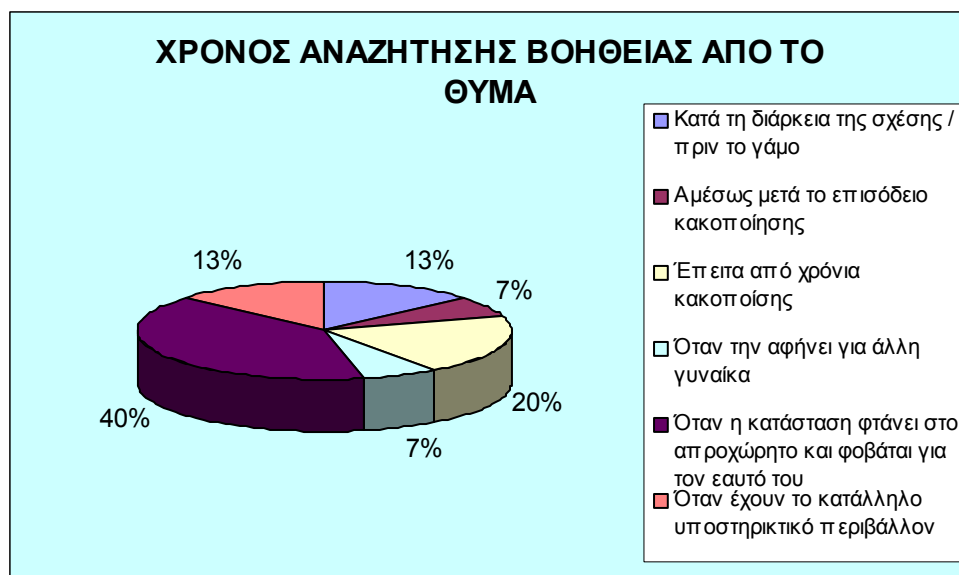
σημαίνει ότι πριν πάρουν αυτή την απόφαση έχουν εξαντλήσει όλα τα περιθώρια και ξαφνικά διαπιστώνουν ότι το άτομο που αγαπούσαν τις απογοήτευσε και δεν είναι αυτό που νόμιζαν ότι είναι.

Για να μπορέσουν να πάρουν την απόφαση να ζητήσουν βοήθεια από διάφορους ειδικούς (Αστυνομία, Ψυχολόγο, Κοινωνικό Λειτουργό κτλ) μπορεί να περάσουν πάρα πολλά χρόνια (20%). Ανασταλτικοί παράγοντες γι' αυτό μπορεί να είναι η ύπαρξη των παιδιών που όταν πια ενηλικιωθούν, η γυναίκα φεύγει από το σπίτι κτλ

Λιγάκι πιο εύκολα είναι πράγματα όταν η γυναίκα έχει το κατάλληλο υποστηρικτικό περιβάλλον που θα την υποστηρίξει και θα την ωθήσει να πάρει την απόφαση να φύγει από μια τέτοια σχέση (13%) και ιδιαίτερα όταν είναι κατά τη διάρκεια της σχέσης και πριν το γάμο (13%).

Ελάχιστος είναι ο αριθμός των γυναικών που ζητούν βοήθεια αμέσως μετά το επεισόδιο της κακοποίησης (7%). Για να το κάνει όμως αυτό μια γυναίκα πρέπει να στέκεται γερά στα πόδια της και να έχει και υποστηρικτικό περιβάλλον.

Τέλος, ένα γεγονός που μπορεί να αφυπνίσει τις γυναίκες έτσι ώστε να αναζητήσουν βοήθεια είναι το γεγονός ότι ο σύζυγος τις εγκαταλείπει για μια άλλη γυναίκα (7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 51

Στις περισσότερες από τις περιπτώσεις φαίνεται ότι η γυναίκα δεν τολμά να ζητήσει άμεσα βοήθεια. Έτσι τη ζητά έμμεσα μέσω τρίτων προσώπων του συγγενικού ή φιλικού της περιβάλλοντος ή και σε περιπτώσεις που έχουν φτάσει στο απροχώρητο, μέσω των υπηρεσιών (55%).

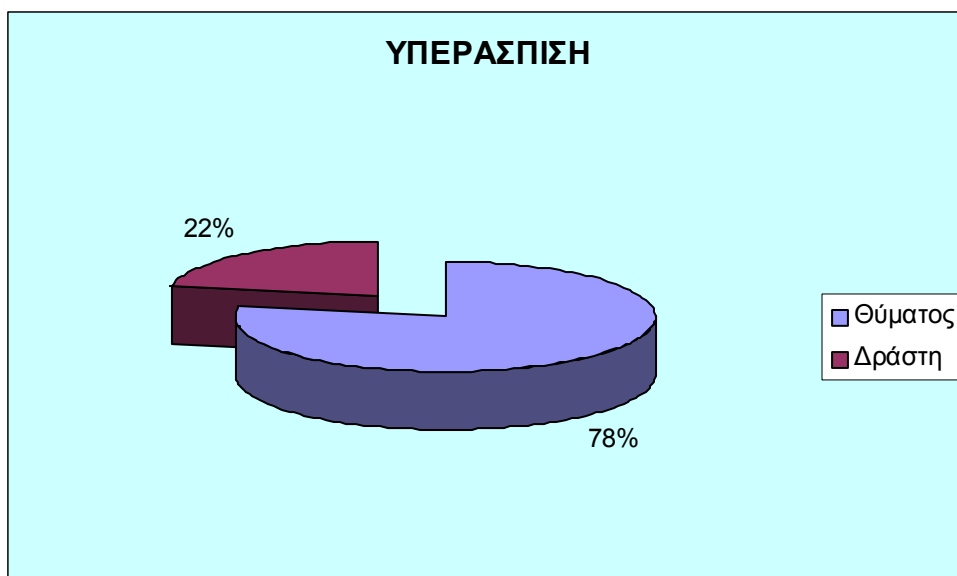
Λιγότερο είναι το ποσοστό των γυναικών που ζητούν οι ίδιες βοήθεια (45%). Αυτό όμως που σχολιάστηκε έντονα είναι το γεγονός ότι εκείνες οι γυναίκες που ζητούν άμεσα βοήθεια είναι εκείνες που συνήθως τα καταφέρνουν, στέκονται ξανά στα πόδια τους, απελευθερώνονται από μια βίαιη σχέση και κάνουν μια νέα αρχή καθώς είναι πιο αποφασισμένες. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι και οι άλλες δεν τα καταφέρνουν. Απλά παρουσιάζουν πολλά πισωγυρίσματα μέχρι να πάρουν την τελικά απόφαση να φύγουν από το σπίτι και από τη βίαιη σχέση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 52

Όσον αφορά τώρα το θέμα του ποιον υπερασπίστηκαν οι δικηγόροι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία υπερασπίστηκαν το θύμα (78%). Λίγες έως και ανύπαρκτες ήταν οι περιπτώσεις εκείνων που υπερασπίστηκαν το δράστη (22%). Και στην περίπτωση αυτή τονίστηκε ιδιαίτερα το γεγονός ότι ο δράστης ήταν η γυναίκα που σκότωσε το σύζυγό της που την κακοποιούσε δηλώνοντας ότι δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Έτσι σύμφωνα με τους δικηγόρους, γι' αυτούς ήταν σαν να υπερασπίζονταν ο θύμα στις υποθέσεις αυτές.

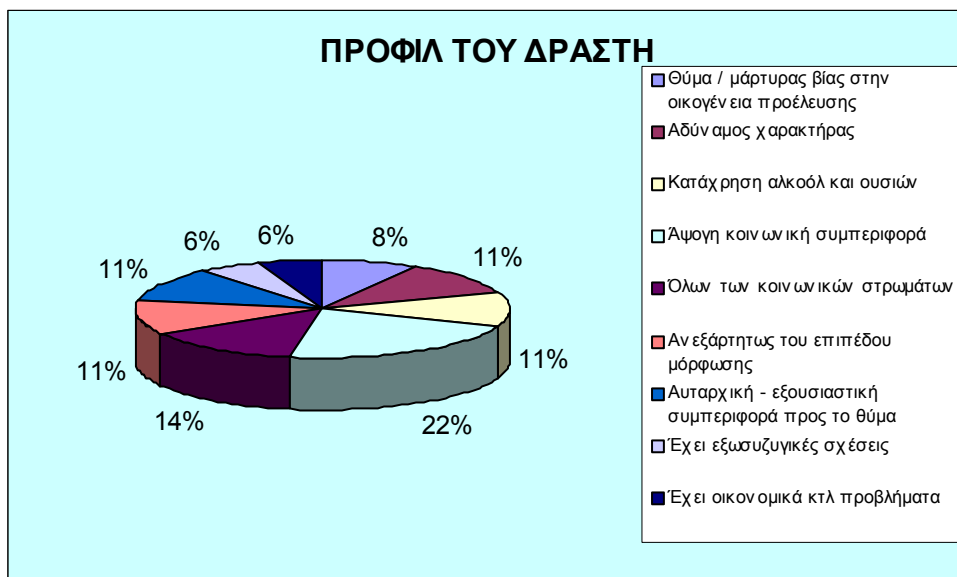
ΠΙΝΑΚΑΣ 53

Πολλές φορές όταν ακούμε για περιστατικά κακοποίησης μένουμε έκπληκτοι και λέμε ότι το συγκεκριμένο άτομο αποκλείεται να έκανε μια τέτοια πράξη και ότι θα ορκιζόμασταν γι' αυτό. Αξίζει όμως τον κόπο; Είναι όλα έτσι όπως τα νομίζαμε; Φαίνεται τελικά πως όχι.

Αξίζει λοιπόν τον κόπο να δούμε ποια περίπου είναι τα χαρακτηριστικά ενός δράστη κακοποίησης σύμφωνα με τους δικηγόρους.

- Έχουν άψογη κοινωνική συμπεριφορά (22%). Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με την οικογένεια τους.
- Είναι όλων των κοινωνικών στρωμάτων (14%) αν κι εμείς πιθανόν να περιμέναμε ότι θα ανήκαν στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα.
- Είναι ανεξαρτήτως του επιπέδου μόρφωσης (11%) ενώ εμείς θα περιμέναμε ότι οι μορφωμένοι θα είναι πιο ευαισθητοποιημένοι και καλλιεργημένοι ούτως ώστε να προβαίνουν σε τέτοιες πράξεις.
- Έχουν αυταρχική – εξουσιαστική συμπεριφορά προς το θύμα (11%) γεγονός που έχει να κάνει και με την κοινωνικοποίηση τους από την οικογένεια προέλευσης.
- Είναι αδύναμοι σαν χαρακτήρες (11%) και προσπαθούν να καλύψουν τις αδυναμίες τους ασκώντας έλεγχο σε κάποιον πιο αδύναμο από αυτούς.
- Κάνουν κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών (11%) με αποτέλεσμα να μην ελέγχουν τον εαυτό τους και να είναι πιο ανελέητοι από ποτέ.

- Ήταν μάρτυρες ή θύματα βίας στην οικογένεια προέλευσης (8%) με αποτέλεσμα να αναπαράγουν τέτοιου είδους πρότυπα στη δική τους οικογένεια.
- Αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα όπως π.χ. οικονομικά προβλήματα, ανεργία κτλ (6%).
- Διατηρούν εξωσυζυγικές σχέσεις (6%).

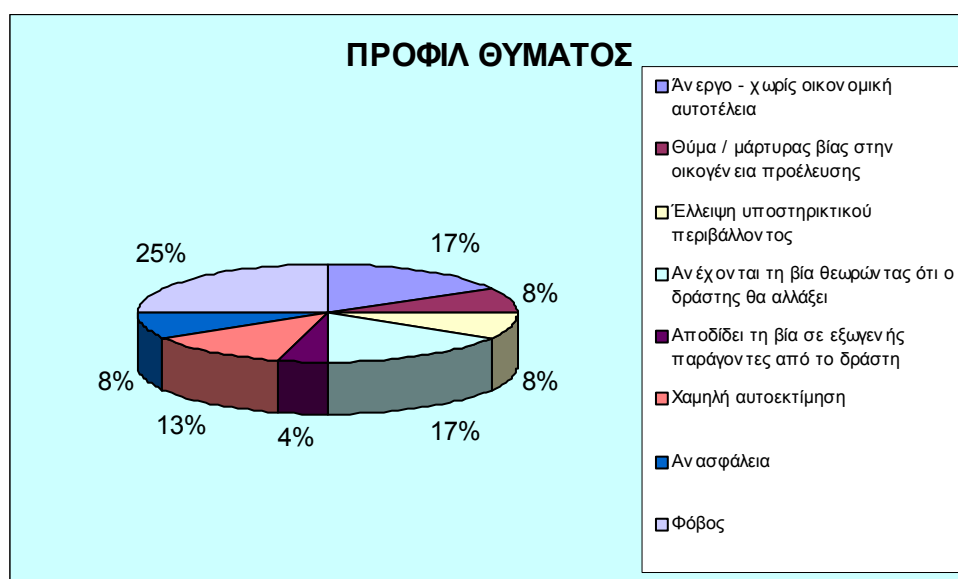
ΠΙΝΑΚΑΣ 54

Μετά από όλα όσα ήδη αναφέρθηκαν θα αναρωτιέται κανείς ποιο να είναι το προφίλ του θύματος. Έπειτα από σχετική ερώτηση προς τους δικηγόρους, τα βασικότερα χαρακτηριστικά του θύματος κακοποίησης είναι τα ακόλουθα:

- Ο φόβος (25%). Το θύμα συνήθως διακατέχεται από το αίσθημα του φόβου για διάφορους λόγους. Μπορεί να φοβάται να μιλήσει γι' αυτό που του συμβαίνει μήπως ο δράστης της επιβάλλει αντίποινα και συνεχίσει να την κακοποιεί ακόμη περισσότερο, μπορεί να φοβάται μήπως ο δράστης της στερήσει τα παιδιά της αν έχει κτλ. Γενικά ζει σε μια κατάσταση συνεχούς φόβου για τα πάντα γύρω της.
- Συνήθως είναι άνεργη και χωρίς οικονομική αυτοτέλεια (17%) γεγονός που πολλές φορές επιδιώκουν οι δράστες για να έχουν τα θύματα κάτω από τον πλήρη έλεγχο τους. Αυτό κάνει τα θύματα να είναι εξαρτημένα από τους

δράστες γεγονός που δρα σαν ανασταλτικός παράγοντας για την αναζήτηση βοήθειας.

- Ανέχονται τη βία θεωρώντας ότι ο δράστης θα αλλάξει (17%). Ζουν καθημερινά σε μια κατάσταση διαρκούς αυταπάτης.
- Συνήθως έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση (13%), δεν έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους με αποτέλεσμα να θεωρούν ότι όλος ο κόσμος τους περιστρέφεται γύρω από το δράστη που αποτελεί το μόνο στήριγμα τους και ότι χωρίς αυτόν δεν θα μπορέσουν να καταφέρουν τίποτα.
- Διακατέχονται από το αίσθημα της διαρκούς ανασφάλειας (8%).
- Ήταν θύματα ή μάρτυρες βίας στην οικογένεια προέλευσης τους (8%) με αποτέλεσμα να θεωρούν την κατάσταση αυτή ως «φυσιολογική».
- Δεν έχουν υποστηρικτικό περιβάλλον (8%) που να τις βοηθήσει να πάρουν την απόφαση να αναζητήσουν βοήθεια και να ξεφύγουν από τη βίαιη σχέση που βρίσκονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 55

Όσον αφορά τη νομική υπεράσπιση που προσέφεραν οι δικηγόροι, αυτή ποικίλει ανάλογα με το πόσο αποφασισμένη είναι η γυναίκα για να φύγει από μια βίαιη σχέση. Τα είδη της υπεράσπισης που προσέφεραν οι δικηγόροι στις γυναίκες αυτές ήταν:

- Νομική συμβουλευτική σε ποσοστό 40%. Αυτή αφορούσε στο σε ποιες ενέργειες έπρεπε και μπορούσαν να προβούν οι γυναίκες για να φύγουν από το σπίτι, από τη βίαιη σχέση και να ξεκινήσουν μια νέα ζωή, να βρουν δουλειά κτλ.
- Τα ασφαλιστικά μέτρα σε ποσοστό 20% για να μην μπορεί να την πλησιάσει ή να την ενοχλήσει ξανά ο δράστης.
- Η έγκληση (15%) για να γίνει γνωστό το συμβάν στην αστυνομία έτσι ώστε να είναι ενημερωμένοι για το ενδεχόμενο της επανάληψης του φαινομένου ή ακόμη και για να ξεκινήσουν οι διαδικασίες για προσφυγή στα δικαστήρια.
- Η παραπομπή σε αρμόδιες Κοινωνικές Υπηρεσίες ή Κέντρα Στήριξης Οικογένειας (15%).
- Η δικαστική εκπροσώπηση (10%). Συνήθως οι γυναίκες δεν φτάνουν μέχρι αυτό το σημείο. Υπάρχουν πολλοί ανασταλτικοί παράγοντες γι' αυτό όπως το ότι δεν έχουν οικονομική άνεση, φοβούνται για τα αντίποινα του δράστη, δεν θέλουν να πάρει η περίπτωση τους τόσο μεγάλες διαστάσεις κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 56

Όσον αφορά τη συνήθη έκβαση των υποθέσεων, αυτή είναι σχεδόν πάντα η ίδια. Δηλαδή πολλές φορές η γυναίκα φαίνεται να είναι αποφασισμένη να εγκαταλείψει το βίαιο σύζυγο, απευθύνεται στους δικηγόρους για να κάνουν τις απαραίτητες ενέργειες και τελικά επιστρέφουν πίσω μέχρι να έρθει το επόμενο

επεισόδιο κακοποίησης. Η τελική όμως έκβαση είναι το ότι οι γυναίκες τα καταφέρνουν και φεύγουν από το σπίτι και τη βίαιη σχέση παίρνοντας μαζί και τα παιδιά τους αν έχουν και κάνουν μια νέα αρχή.

Όσον αφορά τώρα το τι γνωρίζουν οι δικηγόροι για την ελληνική νομοθεσία σε σχέση την ενδοοικογενειακή βία, οι απαντήσεις τους ήταν σαφείς και δόθηκαν με τον πιο απλό και κατανοητό τρόπο που θα μπορούσαν να έχουν δοθεί.

Το πρώτο στοιχείο που πάντα ανέφεραν οι δικηγόροι ήταν αυτό της έλλειψης ενός άρθρου τόσο στον Αστικό όσο και στον Ποινικό Κώδικα που να αναφέρεται αποκλειστικά και να ορίζει την ενδοοικογενειακή βία (28%). Είπαν ότι «ρυθμίζεται με τον ποινικό Κώδικα που αναφέρεται γενικά στα εγκλήματα κατά της ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου, στα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, της προσωπικότητας, της τιμής, τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας...». Το γεγονός αυτό έχει σαν συνέπεια την επιεική τιμωρία των δραστών. Ως εκ τούτου και για άλλους λόγους η ελληνική νομοθεσία θεωρείται ανεπαρκής σε ποσοστό 24%.

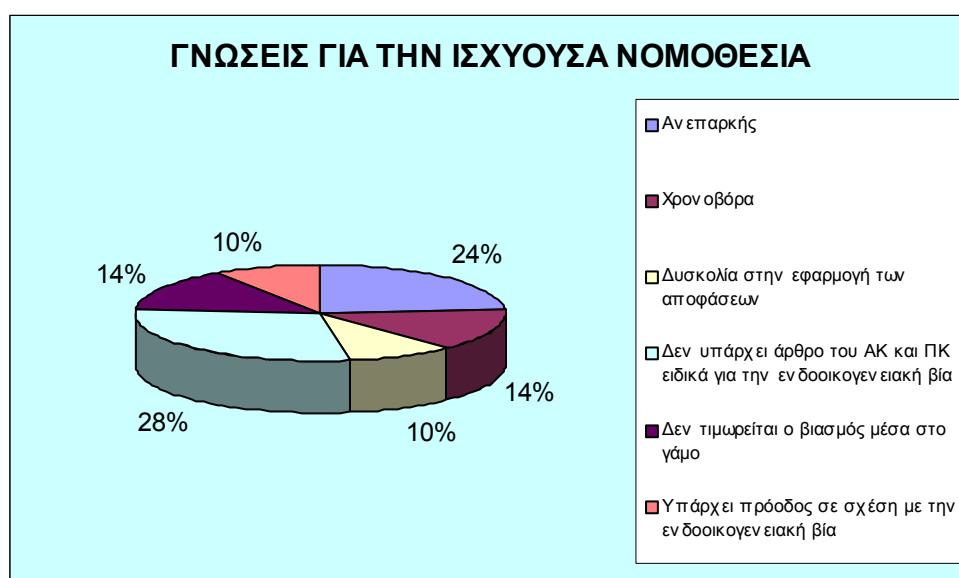
Εκτός των άλλων οι όλες διαδικασίες που έχουν να κάνουν από την καταγγελία των περιστατικών κακοποίησης μέχρι και την απονομή δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες (14%) γεγονός που πολλές φορές δρα σαν ανασταλτικός παράγοντας για τα θύματα έτσι ώστε να μπορέσουν να καταγγείλουν όλα όσα έζησαν. Αυτό που στην ουσία χρειάζονται είναι η άμεση αντιμετώπιση από όλους τους θεσμούς (αστυνομία, κοινωνικές υπηρεσίες, δικαστήρια) για τη διασφάλιση της σωματικής και ψυχικής τους υγείας.

Η ελληνική νομοθεσία θεωρείται ότι έχει πάρα πολλές ελλείψεις. Εκτός των άλλων, δεν νοείται ούτε νομικά αλλά ούτε και υπάρχει σαν αντίληψη στην κοινή γνώμη, ο βιασμός μέσα στο γάμο (14%). Από τη στιγμή που δεν υπάρχει ειδικό άρθρο τόσο στον Αστικό όσο και στον Ποινικό Κώδικα που να αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή βία, είναι φυσικό να μην θεωρείται νομικά ότι μπορεί να υπάρχει βιασμός μέσα στο γάμο. Κάτι παρόμοιο όμως ισχύει και για την αντίληψη της κοινής γνώμης. Μήπως όμως υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στο γεγονός της ανυπαρξίας του βιασμού μέσα στο γάμο και στην αντίληψη της κοινής γνώμης; Μήπως η κοινή γνώμη δεν είναι αρκετά ευαισθητοποιημένη πάνω στο θέμα αυτό και θεωρεί τη σεξουαλική πράξη ως συζυγικό καθήκον; Τι θα γίνονταν άραγε αν άλλαζε η κοινωνική αυτή αντίληψη;

Επιπλέον υποστηρίζεται ότι υπάρχει αδυναμία στη εφαρμογή των αποφάσεων (10%) γεγονός που είναι και πάλι εις βάρος των θυμάτων τα οποία περιμένουν και

ζουν στην αγωνία για αρκετό χρονικό διάστημα μέχρι να παρθεί μια απόφαση προς το συμφέρον τους. Όταν πάλι βγει η απόφαση, αργεί να εφαρμοστεί ή δεν εφαρμόζεται καθόλου. Πιο λοιπόν το όφελος; Τα θύματα χάνουν και σε χρόνο και σε χρήμα. Επιπλέον ταλαιπωρούνται και ψυχολογικά μιας και ζουν σε ένα καθεστώς διαρκούς άγχους, φόβου, ανησυχίας και αγωνίας για το μέλλον τους και για το μέλλον των παιδιών τους αν έχουν.

Παρόλα αυτά, αρκετοί θεωρούν ότι τον τελευταίο καιρό υπάρχει μια πρόοδος σχετικά με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας (10%) και ευελπιστούν ότι όλα θα αλλάξουν προς το καλύτερο. Αυτό θεωρείται ότι θα επιτευχθεί και μέσω της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης.

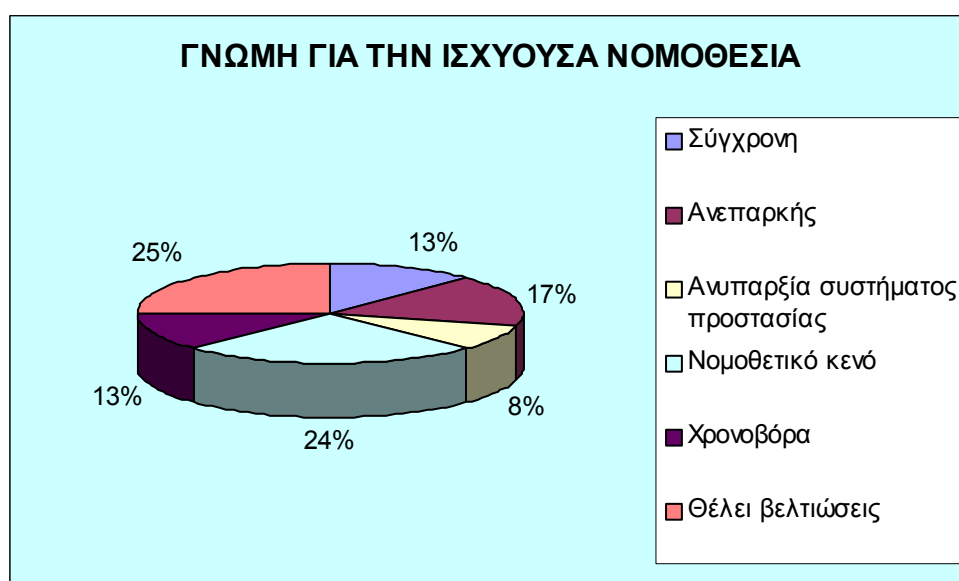
ΠΙΝΑΚΑΣ 57

Οι απόψεις των δικηγόρων για την ισχύουσα νομοθεσία δίστανται. Οι περισσότεροι από αυτούς θεωρούν ότι για να είναι πραγματικά αποτελεσματική χρειάζεται πάρα πολλές βελτιώσεις (25%). Για την ώρα νομίζουν ότι είναι ανεπαρκής (17%).

Αρχικά αυτό που πρέπει να αλλάξει, είναι να καλυφθεί το νομοθετικό κενό που υπάρχει σε σχέση με τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας ως ένα ξεχωριστό και μάλιστα σοβαρό αδίκημα (24%). Επίσης οι όλες διαδικασίες για την εκδίκαση των περιπτώσεων κακοποίησης και τη λήψη των αποφάσεων είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες (13%) με αποτέλεσμα εκτός από την οικονομική, τη χρονική και την

ψυχική φθορά των θυμάτων. Απόρροια του γεγονότος αυτού είναι να συμπεράνουμε ότι δεν υπάρχει ένα σύστημα ικανό να προστατεύσει τα θύματα κακοποίησης (8%).

Όμως, κάποιοι από τους δικηγόρους θεωρούν ότι η ελληνική νομοθεσία είναι μια από τις πιο σύγχρονες νομοθεσίες στην Ευρώπη (13%) και ότι αυτό που την κάνει να είναι αναποτελεσματική είναι η αδυναμία εφαρμογής των αποφάσεων. Στην ουσία το σημείο στο οποίο χωλαίνει είναι η εφαρμογή της και μόνο γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες όπως π.χ. η γραφειοκρατία κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 58

Τόσο οι δικηγόροι που θεωρούν ότι η ελληνική νομοθεσία είναι μια από τις πιο σύγχρονες νομοθεσίες της Ευρώπης, όσο και εκείνοι που τη θεωρούν αναποτελεσματική, προτείνουν κάποιες αλλαγές που εκείνοι θεωρούν ότι πρέπει να συμβούν για την καλύτερη αποτελεσματικότητά της.

Αρχικά θεωρούν ότι πρέπει να υπάρχει μια νέα αντίληψη στη νομοθεσία (22%) σύμφωνα με την οποία η ενδοοικογενειακή βία αυτή καθαυτή να θεωρείται ως αδίκημα. Κατά τη γνώμη μου αυτό προϋποθέτει την αλλαγή της αντίληψης της κοινωνίας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία που στη συνέχεια θα μεταφερθεί και στο επίπεδο της νομοθεσίας.

Αρκετοί πάλι είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι πρέπει να υπάρχει μια ειδική διαδικασία για τις περιπτώσεις της κακοποίησης γενικά και της ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα (22%). Αυτό θα γίνει με τη δημιουργία των οικογενειακών

δικαστηρίων, τους δικαστές που έχουν ειδικευτεί στην εκδίκαση υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας, την εκπαίδευση ενός ειδικού σώματος αστυνομικών για την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών κτλ.

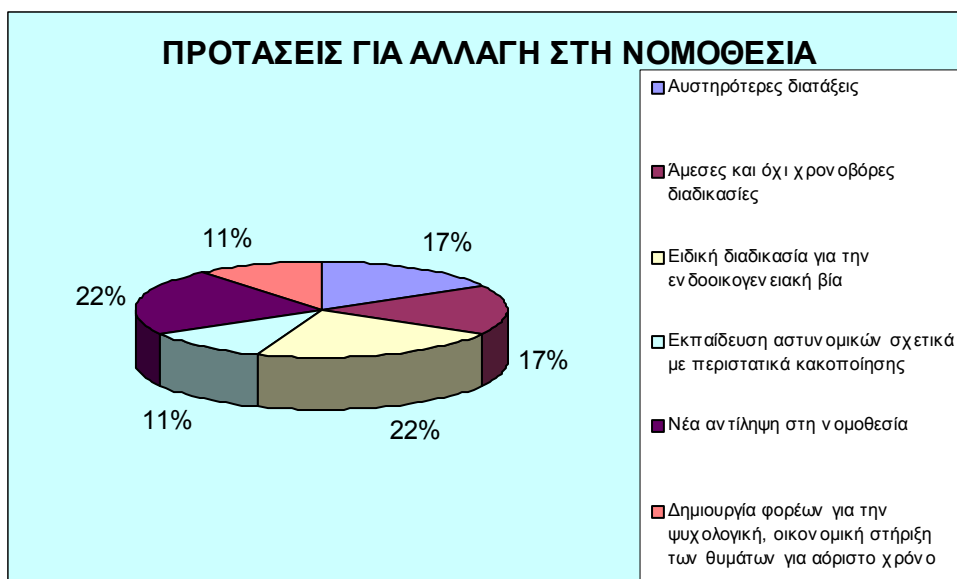
Επιπλέον, τα πράγματα θα ήταν πολύ καλύτερα για τα θύματα αν οι διαδικασίες δεν ήταν τόσο χρονοβόρες αλλά άμεσες (17%). Επίσης κρίνεται απαραίτητο οι διατάξεις που αφορούν στην τιμωρία των δραστών να είναι αυστηρότερες (17%).

Ακόμη, σημαντική θεωρείται η δημιουργία φορέων για την ψυχολογική, οικονομική στήριξη των θυμάτων κακοποίησης για αόριστο χρόνο μέχρι και την αποθεραπεία τους (11%). Μέσα σε αυτούς τους φορείς εντάσσεται και η δημιουργία και εκπαίδευση ενός ειδικού αστυνομικού σώματος που θα έρχεται αντιμέτωπο στην πρώτη γραμμή με περιπτώσεις κακοποίησης (11%).

Κάποιες άλλες προτάσεις που άλλες έχουν και άλλες δεν έχουν άμεση σχέση με την αλλαγή στη νομοθεσία είναι οι ακόλουθες:

- Η εύρεση εργασίας στα θύματα σύμφωνα με τις γνώσεις και τις ικανότητες τους.
- Η θέσπιση ενός ειδικού επιδόματος για τα θύματα της κακοποίησης πέραν αυτού που δίνει η Πρόνοια που θεωρείται πενιχρό.
- Η δωρεάν νομική βοήθεια των θυμάτων κακοποίησης που συχνά είναι άνεργα και οικονομικά εξαρτημένα από το δράστη.
- Η ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης.
- Η απομάκρυνση του δράστη από το σπίτι.
- Η ρύθμιση της επιμέλειας και της διατροφής.
- Η παροχή προστασίας προς το θύμα.
- Η εποπτεία στην εφαρμογή των αποφάσεων.
- Η καθιέρωση ενός ειδικού μαθήματος στα σχολεία που να αφορά τη βία και τις συνέπειες της.

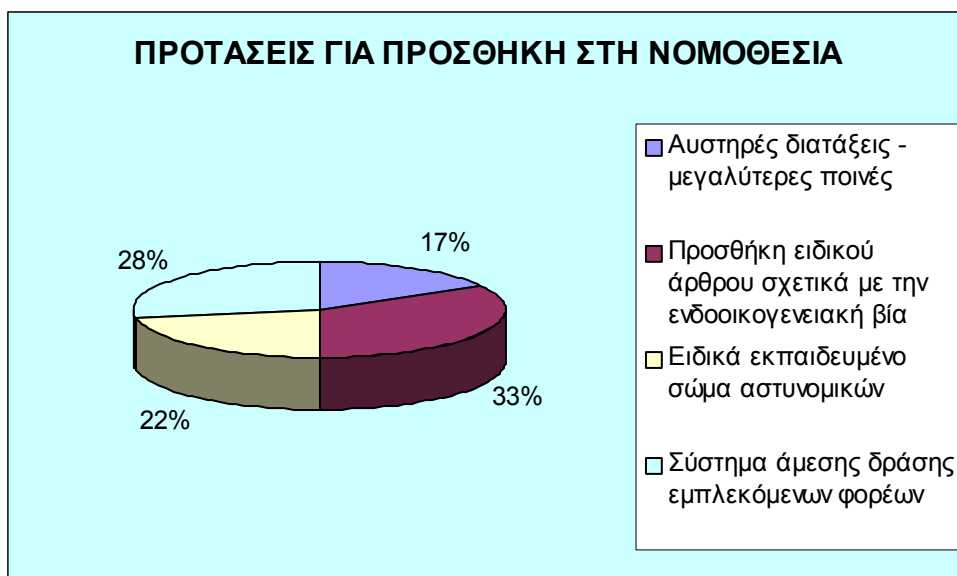

ΠΙΝΑΚΑΣ 59

Για τη βελτίωση της ελληνικής νομοθεσίας πρέπει να προστεθούν αρκετά πράγματα. Αρχικά, όπως έχει ήδη αναφερθεί, πρέπει να προστεθεί ένα ειδικό άρθρο που να ορίζει και να αναφέρεται αποκλειστικά στην ενδοοικογενειακή βία (33%).

Στη συνέχεια πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα άμεσης δράσης των εμπλεκόμενων φορέων (28%) όπου θα υπάρχει συνεργασία της αστυνομίας, των κοινωνικών φορέων κτλ. Επιπλέον απαραίτητη θεωρείται η σύσταση ενός ειδικά εκπαιδευμένου σώματος αστυνομικών που θα αντιμετωπίζουν άμεσα τα περιστατικά βίας (22%).

Τέλος. Μάλλον θα ήταν αρκετά βοηθητική η ύπαρξη αυστηρότερων διατάξεων αλλά και αυστηρότερων ποινών για τους δράστες της ενδοοικογενειακής βίας (17%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 60

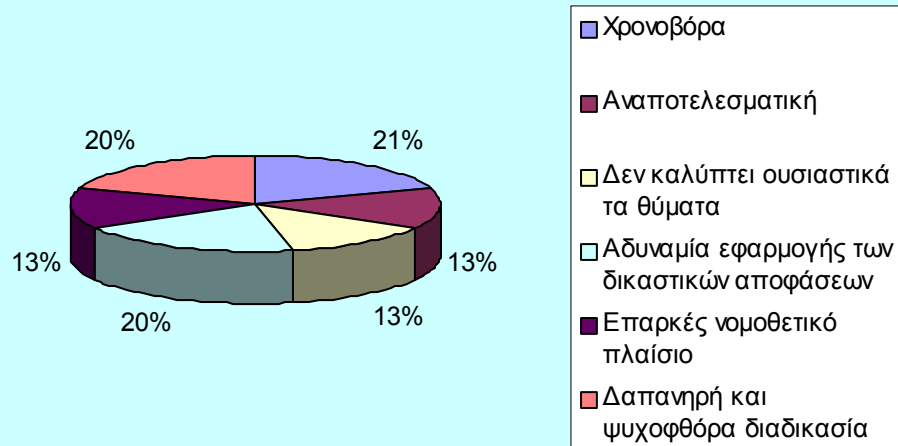
Η κριτική για την αποτελεσματικότητα της ελληνικής νομοθεσίας είναι πολύπλευρη. Πρώτη και καλύτερη κριτική ασκείται στο γεγονός του χρονοβόρου των διαδικασιών (21%). Επιπλέον είναι δαπανηρή και ψυχοφθόρα για τα θύματα η όλη διαδικασία για την απονομή δικαιοσύνης (20%). Υπάρχει αδυναμία στην εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων (20%).

Έτσι δεν υπάρχει ουσιαστική κάλυψη και προστασία των θυμάτων κακοποίησης (13%). Όλα αυτά σε συνδυασμό λειτουργούν σαν ανασταλτικοί παράγοντες για το θύμα για να μπορέσει να διεκδικήσει το δίκιο του στις δικαστικές αίθουσες με αποτέλεσμα να συνεχίζει να ανέχεται τη βίαιη συμπεριφορά του δράστη μέχρι τελικής πτώσεως.

Επιπλέον σοβαρό πλήγμα για την καλύτερη προστασία των θυμάτων κακοποίησης γενικά και της ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα αποτελεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει ένα σαφές και επαρκές νομοθετικό πλαίσιο που να αφορά τις περιπτώσεις αυτές (13%).

Π συνδυασμός όλων των παραπάνω είναι που κάνει την ελληνική νομοθεσία αναποτελεσματική σε σχέση με περιπτώσεις κακοποίησης και ενδοοικογενειακής βίας (13%).

ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 61

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασικός στόχος της πτυχιακής αυτής εργασίας ήταν να γίνει η έκθεση του φαινομένου της κακοποίησης και των διαστάσεων της στη χώρα μας και η σύγκριση του με άλλες χώρες και συγκεκριμένα την Κύπρο και την Αγγλία. Ανάμεσα στις χώρες αυτές υπάρχουν αρκετές ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Όσον αφορά τη χώρα μας, βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο όπου γίνεται μια προσπάθεια για να ξεφύγουμε από το πατριαρχικό μοντέλο στην οικογένεια που επηρεάζει όλες τις πτυχές της ιδιωτικής και κοινωνικής ζωής των Ελλήνων. Εκτός από αυτό επηρεάζει και τον όλο τρόπο σκέψης των Ελλήνων και τους οδηγεί στο να έχουν και να διατηρούν μια ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής που τείνει να γίνεται στάση ζωής.

Οι άλλες δύο χώρες φαίνεται να βρίσκονται ένα βήμα πιο μπροστά από την Ελλάδα καθώς υπάρχει ένα συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο ορίζει και αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή βία ως αδίκημα που ποινικοποιείται με ποινές σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρονται στο συγκεκριμένο αδίκημα. Το γεγονός αυτό κατά τη γνώμη μου αποδίδεται στο ότι η Κύπρος ως πρώην αγγλική αποικία έχει δεχθεί πάρα πολλές επιρροές σε διάφορα επίπεδα από την Αγγλία.

Παράλληλα οι χώρες αυτές και από την άποψη της έρευνας και της μελέτης βρίσκονται πιο μπροστά μιας και το φαινόμενο της βίας στην οικογένεια και η ποινικοποίηση του αναγνωρίστηκε ως ανάγκη της κοινωνίας εδώ και καιρό. Αντίθετα στην Ελλάδα η έρευνα αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια και πολύ πρόσφατα άρχισε να υπάρχει ερευνητικό ενδιαφέρον και ευαισθητοποίηση για το φαινόμενο αυτό.

Επιπλέον οι υπηρεσίες που υπάρχουν σε Αγγλία και Κύπρο ασχολούνται και με την πρόληψη του φαινομένου αυτού πράγμα που δεν συμβαίνει και με την Ελλάδα. Ακόμη, στην Ελλάδα δεν υπάρχουν προγράμματα που να ασχολούνται έτσι ώστε να βοηθήσουν το δράστη της κακοποίησης καθώς και αυτός μπορεί κάποια στιγμή της ζωής του να ήταν θύμα ή μάρτυρας της βίας στην οικογένεια με αποτέλεσμα να αναπαράγει τη συμπεριφορά αυτή στη δική του οικογένεια.

Όσον αφορά τα ελληνικά δεδομένα και μέσα από την έρευνα που έγινε για τις ανάγκες της πτυχιακής αυτής εργασίας, φαίνεται ότι οι περιπτώσεις της κακοποίησης στην οικογένεια που έρχονται στην επιφάνεια και που τα θύματα αποφασίζουν να εγκαταλείψουν τη βίαιη σχέση είναι πολύ λίγες. Τις περισσότερες φορές όταν το θύμα αποφασίζει να φύγει από το σπίτι, φεύγει από μία κατάσταση συνεχούς και

επαναλαμβανόμενης κακοποίησης και όταν η κατάσταση αυτή έχει φτάσει στο απροχώρητο με αποτέλεσμα το θύμα να φοβάται για τη σωματική του ακεραιότητα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής, η συντριπτική πλειοψηφία των δικηγόρων που ασχολούνται με περιπτώσεις κακοποίησης πάνω από 30 χρόνια και είναι γυναίκες. Από αυτό πιθανολογείται ότι οι γυναίκες – θύματα της κακοποίησης ίσως να θεωρούν ότι κάποιος άνδρας δικηγόρος να μην έδειχνε την απαραίτητη κατανόηση για την υπόθεση τους. Εκτός των άλλων, και λόγω της πατριαρχικής δομής της κοινωνίας, μπορεί κατά ασυνείδητα οι άνδρες δικηγόροι να μην θέλουν να βοηθήσουν τις γυναίκες – θύματα καθώς πιθανώς να τις θεωρούν υπεύθυνες για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους.

Όσον αφορά τα είδη της κακοποίησης που υφίστανται τα θύματα είναι όλων των ειδών με επικρατέστερη τη μορφή της σωματικής και της ψυχολογικής κακοποίησης.

Θύματα της κακοποίησης είναι κατά κύριο λόγο οι γυναίκες που κακοποιούνται από το βίαιο σύζυγο ή σύντροφο τους και μάλιστα από την αρχή της σχέσης τους που τις περισσότερες φορές αν όχι όλες καταλήγει σε γάμο όπου και συνεχίζεται η κακοποίηση τους. Ακόμη τις περισσότερες φορές το θύμα ρίχνει την ευθύνη για την κακοποίηση του στον ίδιο του τον εαυτό και λιγότερο στο δράστη γεγονός που ευνοείται κατά τη γνώμη μου από την όλη στάση της κοινωνίας και την πατριαρχική δομή της.

Και όσον αφορά τη αναζήτηση βοήθειας, τη ζητά το ίδιο το θύμα συνήθως σε περιπτώσεις όπου η κατάσταση έχει φτάσει στο απροχώρητο. Μέχρι τότε παραμένει παθητικός δέκτης της βίας και της επιθετικότητας του δράστη για διάφορους λόγους ένας από τους οποίους μπορεί να είναι το γεγονός ότι έτσι έχει μάθει από την οικογένεια προέλευσης ότι είναι ο ρόλος του (να είναι παθητικός δέκτης) ή να θεωρεί ότι ο δράστης θα αλλάξει κάποια στιγμή κτλ.

Όμως για κάποιο άτομο – τρίτο όπως οι δικηγόροι – που βλέπουν τα πράγματα πιο ψύχραιμα και αντικειμενικά, τα αίτια της κακοποίησης είναι πολύ πιο διαφορετικά από αυτά που νομίζουν τα θύματα. Από τη μία ευθύνεται ο δράστης με την κακή αγωγή, την κοινωνικοποίηση του και τον κακό του χαρακτήρα, και από την άλλη οι κοινωνικές στάσεις, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που υπάρχουν στην κοινωνία μας.

Η κακοποίηση στην οικογένεια είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει γύρω μας δίπλα μας κάθε στιγμή χωρίς να το καταλαβαίνουμε καθώς ο θύτης δίνει στον

περίγυρο του την εντύπωση ενός καλού και φιλήσυχου ατόμου, καλλιεργημένου, μορφωμένου και με άψογη κοινωνική συμπεριφορά.

Όσον αφορά τώρα την Ελληνική νομοθεσία έχει γίνει ισχυρή κριτική από τους δικηγόρους που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας καθώς στη συντριπτική πλειοψηφία τους θεωρούν ότι δεν υπάρχει ουσιαστική κάλυψη των θυμάτων καθώς μπορεί να υπάρχουν νόμοι έστω και γενικόλογοι που να προστατεύουν τα θύματα και να τιμωρούν το δράστη. Όμως για να επέλθει η τιμωρία του δράστη, οι διαδικασίες είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και δαπανηρές που το θύμα διαρκώς αγωνιά και βρίσκεται σε επιφυλακή για την επόμενη φορά που θα του επιτεθεί ο θύτης.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η νομοθεσία να διακρίνεται από αναποτελεσματικότητα συμπεριλαμβανομένου και του νομοθετικού κενού που υπάρχει σε σχέση με τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας ως ξεχωριστό αδίκημα.

Έτσι κάποιες από τις προτάσεις για την βελτίωση και την προσθήκη στην ελληνική νομοθεσία σε σχέση με το αδίκημα της ενδοοικογενειακής βίας είναι:

- Ο ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας ως ξεχωριστό αδίκημα που ποινικοποιείται.
- Η ύπαρξη αυστηρών διατάξεων και μεγαλύτερων ποινών για τους δράστες.
- Η δημιουργία των οικογενειακών δικαστηρίων που να ασχολούνται αποκλειστικά με περιπτώσεις που έχουν να κάνουν με την οικογένεια και παράλληλα η δημιουργία ειδικής διαδικασίας για την ενδοοικογενειακή βία.
- Ένα σύστημα άμεσης δράσης των άμεσα εμπλεκόμενων με την κακοποίηση φορέων.
- Η δημιουργία φορέων που να στηρίζουν ψυχολογικά και οικονομικά τα θύματα της κακοποίησης για αόριστο χρονικό διάστημα – μέχρι να το έχουν ανάγκη τα θύματα.
- Ένα ειδικά εκπαιδευμένο σώμα αστυνομικών που να αντιμετωπίζουν τις περιπτώσεις κακοποίησης.
- Τέλος, οι όποιες διαδικασίες που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία να μην είναι χρονοβόρες αλλά άμεσες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε. (1991). Κακοποίηση παραμέληση παιδιών. Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.
2. Άνοιχτό Πανεπιστήμιο, (1985). Η κακοποίηση του παιδιού. Αθήνα: Κουτσούμπη.
3. Γενική Γραμματεία Ισότητας, (2004). Ενδοοικογενειακή βία, Νοέμβριος 2004: Δειγματοληπτική στατιστική αξιοποίηση στοιχείων που αφορούν στην κακοποίηση γυναικών». Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας.
4. Gray, J. (1999). Άνδρες από τον Άρη γυναίκες από την Αφροδίτη: ένας πολύτιμος οδηγός για να βελτιώσετε τις σχέσεις σας.
5. Ζαφειριάδου, (2005). Θύματα ενδοοικογενειακής βίας οι γυναίκες δολοφόνοι. Ελεύθερος τύπος (22 Απριλίου 2005).
6. ΚΕΘΙ, (2003). Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών: Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα. Αθήνα.
7. Κονταξής, Α. (1997). Ποινικός Κώδικας. Αθήνα: Σάκκουλας.
8. Κυριαζή, Ν. (2001). Κοινωνιολογική έρευνα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
9. Ουόκερ, Α. (1989). Γυναίκα και κοινωνία: Η κακοποιημένη γυναίκα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
10. Σωτήρχου, Ι. και Πιλή, Μ. (2004). Οικογενειακή βία: οι γυναίκες στο έλεος της βίας. Σαββατιάτικη Ελευθεροτυπία (27 Μαρτίου 2004).
11. Τσίγκρης, Α. (1996). Βιασμός: το αθέατο έγκλημα. Αθήνα: Σάκκουλα.
12. Herman, J.L. (1996). Η βία: Επακόλουθα ψυχικά τραύματα, θεραπεία. Αθήνα: Θετίλη.
13. Χατζηφωτίου, Σ. (2005). Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών: Διαπιστώσεις και προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία. Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.

14. *Herbert, M. (1997). Ψυχολογική φροντίδα του παιδιού και της οικογένειας του :οδηγός ψυχολογικής βοήθειας για επαγγελματίες ψυχικής υγείας.*
15. *Herbert, M. (1998). Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας: πλήρης οδηγός για όλους τους ενδιαφερόμενους.*
16. *Hitigoyen, M. – F. (2000). Η ηθική παρενόχληση: η διαστροφική βία στην καθημερινή ζωή.*
17. *Wellson, E.(1997). Η σκοτεινή πλευρά της μητρότητας.*

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ali, A., Oatley, K, and Toner, B.B. (1999). *Emotional abuse as a precipitating factor for depression in women. Journal of Emotional Abuse.* 1(4):3-12
2. Boulton, S. and Hindle, D. (2000). *Emotional abuse: the work of a multidisciplinary consultation group in a child psychiatric service. Clinical Child Psychology and Psychiatry.* 5(3): 439-452
3. Browne, K, and Hamilton, C.E. (1999). *Police recognition of the links between spouse abuse and child abuse. Child Maltreatment.* 4(2): 136-147
4. Chatzifotiou, S. and Dobash, R, (2001). *Seeking informal support: Marital violence against women in Greece. Violence Against Women.* 7(9): 1024-1050
5. Doyle, C. (2001). *Surviving and coping with emotional abuse in childhood. Clinical Child Psychology and Psychiatry.* 6(3): 387-402
6. Forbes, F., Duffy, J.C., Mok, J. and Lemvig, J. (2003). *Early intervention service for non-abusing parents of victims of child sexual abuse. British Journal of Psychiatry* 183: 66-72.
1. Friendship, C., Mann, R.E. and Beech, A.R, (2003). *Evaluation of national prison – based treatment program for sexual offenders in England and Wales. Journal of interprisonal violence* 18 (7): 744-759.
2. Georgiou, S. N. (2002). *Violence in the family: achievements and goals. Violence in the Cypriot family. Nicosia Cyprus: Presentations at the Cyprus 2000 International Conference.*
3. Gil, D.G. (1970). *Violence Against Children: Physical Abuse in the United States. Cambridge M.A.: Harvard University Press.*
4. Gillham, B. (1994). *The facts about child physical abuse. London: Cassel.*

5. Golden, M.H., Samuels, M.P. and Southhall, D.P. (2003). *How to distinguish between neglect and deprivational abuse. Arch Dis Child.* 88: 105-107.
6. Green, L., Butt, T. and King, N. (2002). *Taking the chaste out of chastisement: an analysis of the sexual implications of the corporal punishment of children. Childhood.* 9(2): 205-224.
7. Hamilton, C.E. and Browne, K.D.(1999). *Recurrent maltreatment during childhood: a survey of referrals to police child protection units in England. Child Maltreatment.* 4(4): 275-286.
8. Hallett, C. (1995). *Family violence and the caring professions. Child abuse: an academic overview. London: Macmillan press.*
9. King, M., Coxell, A. and Mezey, G. (2002). *Sexual molestation of males: associations with psychological disturbance. British Journal of Psychiatry.* 181: 153-157.
10. Kleinhans, M. – M. (2002). *Criminal justice approaches to paedophilic sex offenders. Social and legal studies.* 11(2): 233-255.
11. Kury, H., Obergfell – Fuchs, J. and Woessner, G. (2004). *The extent of family violence in Europe. Violence Against Women.* 10(7): 749-769.
12. Leventhal, J.M.(2002). *Editorial: Preventing child abuse and neglect. We (you, your colleagues, and I) have to do more. Clinical Child Psychology and Psychiatry.* 7(4): 501-504.
13. Loizidou, E. (2002). *Violence in the family: achievements and goals. The legal framework in Cyprus for the prevention and combating of domestic violence. Nicosia Cyprus: Presentations at the Cyprus 2000 International Conference.*
14. Matsaganis, M. (2000). *Social assistance in Southern Europe: the case of Greece revisited. Journal of European Social policy.* 10(1): 68-80.
15. Meadow, R. (1999). *Mothering to death. Arch Dis Child.* 80: 359-362.

16. Phoenix, J. (2002). *In the name of protection: youth prostitution policy reforms in England and Wales. Critical Social Policy.* 22(2): 353-375
17. Price, L., Maddocks, A., Davies, S. and Griffiths, L. (2001). *Somatic and psychological problems in a cohort of sexually abused boys: a six year follow up case-control study. Arch Dis Child.* 86: 164-167.
18. Rock, P. (2000). *Homicide, Voluntary Organizations, and the State in England and Wales. Homicide studies* 4 (1): 37-62.
19. Rushton, A. and Miles, G. (2000). *A study of a support service for the current careers of sexually abused girls. Clinical Child Psychology and Psychiatry.* 5(3): 411-426
20. Sanders, M.J. (1999). *Hospital protocol for the evaluation of Munchausen by proxy. Clinical Child Psychology and Psychiatry.* 4(3): 379-391
21. Scourfield, J. and Welsh, I. (2003). *Risk, reflexivity and social control in child protection: new times or same old story? Critical Social Policy.* 23(3): 398-420
22. Sinason, V. (2002). *Treating people with learning disabilities after physical or sexual abuse. Advances in Psychiatric Treatment.* 8: 424-432
23. Smart, C. (1999). *A history of ambivalence and conflict in the discursive construction of the 'child victim' of sexual abuse. Social and legal studies.* 8(3): 391-409
24. Speight, N. and Wynne, J. (2000). *Is the children act failing severely abused and neglected children? Arch Dis Child.* 82: 192-196
25. Swanston, H.Y., Parkinson, P.N., O' Toole, B.I., Plunkett, A.M., Shrimpton, S and Oates, R.K. (2003). *Juvenile crime, aggression and delinquency after sexual abuse. British Journal of Criminology.* 43: 729-749.
26. Taket, A., Nurse, J., Smith, K., Watson, J., Shakespeare, J., Lavis, V., Cosgrove, K., Mulley, K. and Feder, G. (2003). *Education and debate. BMJ* 327: 673-675.

27. *Trogan, I., Dessypris, N., Moustaki, M. and Petridou, E. (2001). How common is abuse in Greece? Studying cases with femoral fractures. Arch Dis Child. 85: 289-292.*

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. www.aegean.gr/sociology/gr/class-curriculum/diafores-filou.htm
2. www.ert.gr/afieromata/women/greece.asp
3. www.isotita.gr
4. www.kethi.gr/greek/bia/home.htm
5. www.sciencenews.gr/articles.asp?offset=270&Article_id=277
6. www.ich.gr/ph_kakop.html
7. www.auth.gr/virtualschool/1.1/TheoryResearch/CongressPapanikolaou.htm
[
8. www.papaki.panteion.gr/teuchos20/kakopoihsh.htm
9. www.who.int
10. www.preventchildabuse.com
11. www.cs.utk.edu
12. www.papaki.panteion.gr
13. www.care.gr
14. www.natmed.gr
15. www.health.in.gr
16. www.amnesty.gr
17. www.disabled.gr/gr-arts/oikogeneiak01.html
18. <http://gort.gr/oikog.htm>
19. www.dsanet.gr:8080/Webtop/ws/alis9i/www/gr_law_article_text/Record?sid=FA...
20. www.proeuropa.gr/lib_law2.html
21. www.childmentalhealth.gr/index.php?categoryId=26
22. www.ert.gr/afieromata/women/kentra.asp
23. www.eokf.gr
24. www.fostercare.gr
25. www.sos-villages.gr

26. www.childfamily.gr
27. www.legislation.hmso.gov.uk
28. www.interpol.int
29. www.opsi.gov.uk
30. www.domesticviolencedata.org
31. www.nspcc.org.uk
32. www.victimsupport.com
33. www.dvip.org
34. www.legislation.hmso.gov.uk/acts/acts2003/30042--6.htm
35. www.bayefsky.com/themes/equality_gender_violence_concluding-observations
36. www.crin.org
37. www.istoselides.gr/news.article.php?sid=1224&mode=thread&order=0
38. www.unicef.gr/reports/domviol.php
39. www.childline.org.uk

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ: ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ ΨΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΤΟΧΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται εντός των πλαισίων της πτυχιακής εργασίας της υποφαινόμενης με τίτλο «Κακοποίηση στην οικογένεια: Σύγκριση του νομοθετικού πλαισίου σε Ελλάδα, Αγγλία και Κύπρο. Η γνώμη των Ελλήνων δικηγόρων για την ισχύοντες νόμους».

Εντός λοιπόν των πλαισίων της πτυχιακής αυτής εργασίας πραγματοποιείται η παρούσα έρευνα με απώτερο στόχο να αποδειχθεί το αν αυτά που προβλέπει η ελληνική νομοθεσία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης στην οικογένεια είναι επαρκή.

Επιμέρους στόχοι της έρευνας αυτής είναι να αποδειχθεί ότι το φαινόμενο της κακοποίησης στην οικογένεια είναι υπαρκτό άσχετα με το αν αυτό κοινοποιείται ή όχι όπως συμβαίνει άλλωστε στις περισσότερες από τις περιπτώσεις κακοποίησης όπου τελικά παραμένουν στην αφάνεια. Επιπλέον στόχοι είναι:

- *να διαπιστωθούν οι συχνότερες μορφές κακοποίησης*
- *το φύλο των θυμάτων*
- *η σχέση του θύτη με το θύμα*
- *η στάση του θύματος*
- *το προφίλ του δράστη.*

Επιπλέον θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω για την ανωνυμία τόσο τη δική σας όσο και των περιπτώσεων που έχετε αναλάβει.

Σας ευχαριστώ λοιπόν εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας σε αυτή μου την προσπάθεια να δείξω ότι το φαινόμενο της κακοποίησης γενικά και την ενδοοικογενειακής βίας ειδικότερα είναι υπαρκτό αν και πολλές είναι οι φορές όπου καταφέρνει να παραμένει κρυφό μυστικό. Σας ευχαριστώ και πάλι που γι' αυτήν την προσπάθεια μου σας έχω συνοδοιπόρους.

Με εκτίμηση,

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Είχατε αναλάβει περιστατικά κακοποίησης;

---

2. Πόσα χρόνια δουλεύετε με περιπτώσεις κακοποίησης;

---

3. Στη μέχρι τώρα εμπειρία σας περίπου πόσα περιστατικά κακοποίησης έχετε αναλάβει;

- Λιγότερα από 10
- 20
- 30
- περισσότερα από 30

4. Πόσα χρόνια δουλεύετε με περιστατικά κακοποίησης;

---

5. Αυτά αφορούσαν τη βία στην οικογένεια;

---

6. Σε ποιο είδος βίας απευθύνονταν;

---

7. Τα θύματα ήταν άνδρες, γυναίκες ή παιδιά;

---

8. Ποιος ήταν ο θύτης / τι σχέση είχε με το θύμα;

---

9. Πότε ξεκίνησε να υπάρχει κακοποίηση;

---

10. Το θύμα τι νόμιζε ότι έφταιγε για την εκδήλωση της συμπεριφοράς κακοποίησης;

---

11. Εσείς τι νομίζετε ότι έφταιγε για την εκδήλωση της συμπεριφοράς κακοποίησης;

---

12. Πότε ζητήθηκε βοήθεια από το θύμα;

---

13. Η βοήθεια ζητήθηκε άμεσα από το θύμα ή από κάποιο συγγενικό ή φιλικό πρόσωπο;

---

14. Εσείς υπερασπιστήκατε το θύμα ή το δράστη;

---

15. Μπορείτε να μας δώσετε το προφίλ του δράστη;

---

16. Μπορείτε να μας δώσετε το προφίλ του θύματος;

---

17. Τι είδους υπεράσπιση προσφέρατε;

---

18. Ποια ήταν η έκβαση της υπόθεσης;

---

19. Τι γνωρίζετε για την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με τη βία στην οικογένεια;

---

20. Ποια είναι η γνώμη σας για την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με τη βία στην οικογένεια;

---

21. Τι νομίζετε ό,τι θα έπρεπε να διορθωθεί;

---

22. Τι νομίζετε ό,τι θα έπρεπε να προστεθεί για την καλύτερη προστασία των θυμάτων κακοποίησης;

---

23. Μέσα από την εμπειρία σας θα ήθελα να κρίνεται την αποτελεσματικότητα της ισχύουσας νομοθεσίας.
